

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06832

IN A NAYER VELT

Vladimir Grosman

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אין א נייער וועלט

VLADIMIR GROSSMAN

In a New World

וּלְאֲדִימִיד גְּרַאָסְמַאן

אִין

אַ נִייער וועלט

פּאַרִיז

1974

Copyright by Jossie Grossman-Granditsky
31, route de Florissant,
1206 Genève (Suisse).

וולאדימיר גראַסמאַן

די אַרטיקלען אין בוך זענען אויסגעסדרט לויט דער
כראָנאָלאָגיע פון זייער דערשיינען, אַ חוץ קליינע
אויסנאַמען, וואָס זענען צווישן זיך טעמאַטיש פאַר-
בונדן. אַרטיקלען אָן אַ דאַטע ווערן פאַרעפנטלעכט
צום ערשטן מאל.

וועלט-פאליטיק

דאס איז דער המשך פון מיין בוך „וועלט-יידינטום אין דער וועלט-פאליטיק“. מען פרעגט מיך וואס איז דער זין פון דעם נאָמען פונעם בוך. אַנשטאָט אָנהייבן דערציילן מיין געדאַנקען-גאַנג און דעם צוועק פון אַרויסגעבן אַזאַ בוך, וויל איך דאָ ברענגען אַ קאָנקרעטן פאַקט פון גרויסער וויכטיקייט, הויפטזאַכלעך פאַר דעם יידישן לייענער.

אין 1973 איז אין שטאַקהאַלם, די הויפטשטאָט פון שוועדן, דערשינען אַ באַנד מעמואַרן פון דעם באַקאַנטן שוועדישן דיפּלאָ-מאַט גונאַר העגלעף, געוועזענער שוועדישער אַמבאַסאַדאָר אין מאָס-קווע, אין לאַנדאָן און שפּעטער איינער פון די שוועדישע דעלעגאַטן אין דער אַנ"ו אין ניו-יאָרק. דאָ האָט ער געהאַט צו טאָן מיט דער אַרבעט פון דעם קאָמיטעט, וואָס האָט געדאַרפט צוגרייטן דעם פּראָיעקט פון דער גרינדונג און אנערקענונג פון מדינת ישראל. די אָפענע פאַרהאַנדלונגען און דעבאַטן אַרום דעם גאַנצן ענין פון טיילן פּאַלעסטינע אויף אַ יידישער און אַראַבישער מלוכות זענען געווען גענוג שטורמישע. די אָפענע פאַרהאַנדלונגען זענען באַגלייט געוואָרן פון אַ סך געהיימע קאַמפּן און איינפלוסן. העגלעף, אַ גרוי-סער פּריינד פון די אַראַבער, האָט געהאַט זיין אייגענע מיינונג וועגן די פאַרשידענע פּראַבלעמען וואָס זענען ניט געווען אין גאַנצן אין הסכם מיט די אינסטרוקציעס וואָס ער האָט מיטגעבראַכט קיין ניו-יאָרק פון זיין רעגירונג אין שטאַקהאַלם. איך האָלט פאַר וויכ-טיק צו ברענגען דאָ אַ גרעסערן אויסשניט פון דעם קאַפיטל אין

העגלעפ'ס זכרונות אין וועלכן ער דערציילט אויספירלעך וועגן די אלע פארהאנדלונגען. דער ענין געהערט שוין טאקע צו דער גע- שיכטע, אבער ער האט ניט פארלוירן ביז צום היינטיקן טאג זיין אקטואליטעט. דער ענין און פארשידענע אקטועלע קאמפליקאציעס אין דעם נאענטן מזרח היינט צו טאג געהערט צו דעם וואס מיר רופן אן מיטן נאמען „וועלט-יידנטום אין דער וועלט-פאליטיק“.

דער געוועזענער שוועדישער דיפלאמאט גונאר העגלעף דער- ציילט אין זיינע זכרונות (זייטן 130 — 137) :

„אין אפריל 1947 בין איך פלוצלינג געשיקט געווארן קיין ניו-יארק צוליב דעם וואס די גענעראל-פארזאמלונג (פון דער אנהייב) האט געזאלט באהאנדלען די פראגע וועגן פאלעסטינע. אייגנטלעך איז דאס געווען אן איבערראשונג וואס ענגלאנד האט איבערגעגעבן דעם ענין צו דער גענעראל-פארזאמלונג און נישט צו דעם זיכער- הייסט-ראט. האט מען דען ניט אויסדריקלעך באשלאסן אויף דער קאנפערענץ פון 1944 (Dumbarton-Oaks) און אין 1945 אויף דער קאנסטיטואירנדיקער קאנפערענץ אין סאן-פראנציסקא, אז אלע ברע- נענדע פאליטישע פראבלעמען זאלן פריער פון אלץ באטראכט ווערן פון דעם זיכערהייטס-ראט? קיינער — און אוודאי ניט די ברי- טישע רעגירונג — האט ניט געקאנט באטראכטן אנדערש די פא- לעסטינע-פראגע אלס אויסערגעוויינטלעך ברענענדע. עס איז גראדע געווען דעמאלט ווען די פראגע האט באקומען אן עקספלאזיוון כאראקטער און ענגלאנד האט באשלאסן אויפגעבן דעם מאנדאט איבער פאלעסטינע. דער גרונד פארוואס ענגלאנד האט זיך געווענ- דעט צו דער גענעראל-פארזאמלונג איז געווען קלאר: די ענג- לענדער האבן מורא געהאט, אז רוסלאנד וועט זיך אין דעם זיכער- הייסט-ראט באנוצן מיט דעם וועטא-רעכט און בלאקירן די בא- האנדלונג פון דער פאלעסטינע-פראגע. מען איז בכלל געווען ניט זיכער וועגן דעם, וואס פאר א שטעלונג רוסלאנד וועט פארנעמען אין דער פאלעסטינע-פראגע.

„ווען איך בין אנגעקומען קיין ניו-יארק האב איך דארט באלד געטראפן דעם אמעריקאנער דעלעגאט הערשעל דזשאנסאן.

געוועזענער אמעריקאנער אמבאסאדאר אין שטאקהאלם. ער האָט מיך געפרעגט צי איך ווייס וועגן רוסלאַנד'ס שטאַנדפונקט אין דער פּאָלעסטינע-פּראַגע. איך בין דאָך געקומען דירעקט פון מאַסקווע, אָבער איך האָב אים געמוזט זאָגן, אַז קיין רוסישער מענטש וואָס פּאַרנעמט אַ פּאַראַנטוואָרטלעכן פּאַסטן וועט איצט ניט זאָגן וואָס רוסלאַנד'ס שטעלונג וועט זיין אין דער פּאָלעסטינע-פּראַגע. מיין פּערזענלעכע מיינונג איז, אַז רוסלאַנד וועט זיין אויף דער אַראַבישער זייט, ערשטנס, ווייל דער יידישער צד שטיצט זיך אַלץ מער אויף אמעריקע, און צווייטנס, אַז מאַסקווע וויל פּאַרשטאַרקן איר פּאָזיציע אין מיטעלן מזרח און האָט דאָס שוין לאַנג מאַניפעסטירט.

„ווען גראַמיקאַ האָט מיט עטלעכע טעג שפּעטער איבערגע-לייענט די סאָויעטישע דעקלאַראַציע וואָס איז געווען פּונקט דער היפּך פון דעם וואָס איך האָב געמיינט האָט הערשעל דזשאַנסאָן געשמייכלט צו מיר און באַוווּזן אויפן פּאַפּיר מיט דער טאַג-אַרדענונג.“

דער פּאַראַגראַף אין גונאַר העגלעפּ'ס מעמואַרן האָט אַ ספּע-ציעלע באַדייטונג. דער שוועדישער דיפּלאָמאַט איז אויף אַזוי פּיל געווען פּראַ-אַראַביש, אַז ער האָט זיך באַזעצט נאָך זיין דינסט אין אַן אַראַבישן לאַנד, דוכט זיך אין לבנון. זיין סימפּאַטיע פאַר פּאַן-אַראַביזם האָט אים דיקטירט זיין „ווישפּול טינקינג“, זיין גאַנצן געדאַנקען-גאַנג און דערפאַר האָט ער איבערגעשאַצט די סאָויעט-רוסישע סימפּאַטיעס פאַר די אַראַבער און זייער דראַנג צו פּאַר-שטאַרקן די רוסישע פּאָזיציע אין מיטעלן אַריענט. דער טאַקט פון אַ געוועזענעם אמבאסאדאר האָט אים פּאַרט געצווונגען צו זיין פּאַרזיכטיק אין דעם געשילדערטן שמועס מיט דעם אַמערי-קאַנער דיפּלאָמאַט. עס איז ניט שווער צו פּאַרשטיין, אַז אַזעלכע עפּיאָדן האָבן געמוזט זיין ניט ווייניק אין זיין דיפּלאָמאַטישער קאַריערע. מיר וועלן אָבער ניט פּאַרטיפּן זיך אין דעם פּאַלעס-טינער עפּיאָד און וועלן אַנגיין מיט זיין דערציילונג. העגלעף שרייבט:

— די יידישע אַגענץ — **The Jewish Agency** — וואָס האָט אַלץ מער אָנגענומען דעם כאַראַקטער פֿון אַ פֿראַוויזאָרישער רע־גירונג, האָט באַשטימט פֿאַר יעדער דעלעגאַציע פֿון די גרויסמאַכטן איינעם פֿון זייערע גאַר טיכטיקע מיטאַרבעטער. דער וואָס איז באַשטימט געוואָרן פֿאַר דער סאָויעטישער דעלעגאַציע איז געווען דער אין רוסלאַנד געבוירענער אליהו אילת וואָס איז שפּעטער געוואָרן דער אַמבאַסאַדאָר אין וואַשינגטאָן און לאַנדאָן. מיר האָט ער געזאָגט, אַז די סאָויעט־רוסישע דעלעגאַציע און אויך גראַד־מיקאַ האָבן ביז צו דער לעצטער מינוט ניט געוואוסט גענוי יאָס וועט זיין די שטעלונג פֿון דער רוסישער רעגירונג. ערשט עטלעכע טעג פֿאַר דעם אָנהייב פֿון דער דעבאַטע אין דער גענעראַל־פֿאַר־זאַמלונג איז פֿון מאַסקווע אָנגעקומען אַ זייער לאַנגער טעלעגראַם און גראַמיקאַ האָט זיך אָפּגעשלאָסן צוזאַמען מיט זיינע מיטאַרבעטער כדי אויסצואַרבעטן דעם טעקסט פֿון דער קומענדער רוסישער דע־קלאַראַציע.

אין איינעם פֿון די קאָמיטעטן וואָס זענען געווען פֿאַרנומען מיט אויסאַרבעטן אַ רעזאָלוציע אין דער פֿאַלעסטינע־פֿראַגע האָט דער שוועדישער דיפּלאָמאַט געהאַט דעם זכות צו זיצן צווישן צוויי אַראַבער, ביידע באַרימטע, איינער איז געווען דער היינטיקער סאַוד אַראַבישער קעניג פּייסאַל, דעמאַלט נאָך ניט קיין קעניג, און דער צווייטער, פאַריס על כּוּבּי, דער סירישער „גראַנד אַלד מען“. דערביי מאַכט העגלעף אַ פֿאַר באַמערקונגען וועגן דער געוויינהייט פֿון די אַראַבישע רעדנערס בכלל צו האַלטן לאַנגע ליידנשאַפטלעכע דרשות וואָס האָבן דערמיט נאָר געהאַלפֿן די יידן. ער האָט דער־מיט ניט געמיינט זיינע צוויי פֿראַמינענטע שכנים. פֿאַרקערט, ער זאָגט, אַז פּייסאַל וואָס מאַכט אַזאַ פּיינלעכן איינדרוק (העגלעף זאָגט: „אַזאַ אַפּשטויסנדיקן איינדרוק — אַפּוויזאָנדע“) האָט זיך אַרויס־געוויזן צו זיין אַ קלוגער און ווייטזעענדיקער פֿאַליטיקער.

העגלעף איז געווען באַשטימט פֿאַר דעם פֿאַרזיצנדן פֿון דעם קאָמיטעט וואָס האָט געדאַרפט צוגרייטן דעם סטאַטוס פֿון ירושלים. זיין פֿערזענלעכע מיינונג איז געווען, אַז אַזוי ווי ירושלים איז אַ

הייליקע שטאָט פאַר מיליאָנען יידן און הונדערטער מיליאָנען קריסטן און מחמדאָנער דאָרף די שטאָט האָבן דעם סטאַטוס פון אַן אינטערנאַציאָנאַלן פּלאַץ. דאָס האָט געפירט צו אַ צוזאַמענ-שטויס צווישן אים און דעם יידישן דעלעגאַט משה שרת, וועלכער איז געווען שפעטער ישראל'ס אויסערן-מיניסטער, פון 1948 ביז 1956 און פרעמיער-מיניסטער פון 1954 ביז 1955. גונאַר העגלעף דערציילט :

„אַז די יידישע אָגענץ איז געווען איריטירט פון דעם פּלאַן צו אינטערנאַציאָנאַליזירן ירושלים האָב איך באַקומען זייער קלאַר צו וויסן. אין איינעם פון די קאַנפּערענץ-זאַלן האָט זיך פּלוצלינג צו מיר געווענדט דער אויסערן-מיניסטער פון דער יידישער אָגענץ משה שרת. ער האָט מיר געזאָגט, אַז ער איז דערשטוינט פון דער ענערגיע כדי אויסצואַרבעטן אַ פּראַיעקט פון מיר פאַר אַן אינטערנאַציאָנאַלן רעזשים פאַר ירושלים. ווען איך האָב אים געפרעגט פאַרוואָס איז ער דערשטוינט, האָט ער מיר דערקלערט אַז די שוועדישע רעגירונג טיילט בכלל ניט מיין מיינונג. ווען איך האָב געענטפערט, אַז אין יעדן פאַל בין איך דער דעלעגאַט פון דער שוועדישער רעגירונג און רעפרעזענטיר די שוועדישע רע-גירונג, האָט שרת מיר געזאָגט, אַז „זיינע מענטשן“ האָבן אַ די-רעקטן קאַנטאַקט אין שטאַקהאַלם מיט מיטגלידער פון דער שווע-דישער רעגירונג, גאַנץ באַזונדערס מיט גוסטאַוו מעלער (*). ער, שרת, קאָן מיך אינפאָרמירן, אַז די שוועדישע רעגירונג איז גאַר-ניט איבערצייגט אַז דער געדאַנק וועגן אינטערנאַציאָנאַלן סטאַטוס איז אַ ריכטיקער און דערפאַר איז זי קריטיש צו מיינע אַקטיווי-טעטן אַלס פאַרוזיצנדער פון דעם ספּעציעלן קאָמיטעט. איך בין געוואָרן אויפגעבראַכט און געזאָגט אים, אַז אויב ער וויל קאָן

(* גוסטאַוו מעלער, ניט לאַנג געשטאַרבן, איז געווען סאַציאַל-מיניסטער, איינער פון די איינפלוסרייכסטע מיטגלידער פון דער שוועדישער רעגירונג.

ער געבן צו וויסן דער רעגירונג אין שטאקהאלם זיין שטאנדפונקט.
איך גיי אָן מיט מיין אַרבעט לויט די אינסטרוקציעס וואָס איך
האַב באַקומען”.

*
*
*

דער גאַנצער ענין וועגן ירושלים און די אַראַבער איז היינט
צו טאָג אַזוי אַקטועל ווי ער איז געווען מיט פינף און צוואַנציק
יאָר צוריק, אויב ניט מער. עס איז שוין דאָ אַ גאַנצע ליטעראַטור
וועגן דעם ענין און אַ מאַסע דאָקומענטן. איך האָב ניט געהאַט
בדעה אויפצונעמען אין דעם בוך די געשיכטע פון דער פראַגע
אין דער אַנ׳ו. איך האָב געפונען פאַר וויכטיק צו ברענגען אויס
צוגן פון דעם דערשינענעם באַנד זכרונות פונעם שוועדישן דיפלאָ
מאַט אַלס אַ קאָנקרעטן ביישפּיל פון אונדזער דירעקטן שייכות
צו דער אינטערנאַציאָנאַלער פּאָליטיק. דער געפערלעכער קריזיס
פון דער נאַפּט-אינדוסטריע אין די אַראַבישע לענדער, דער טע-
ראָר פון די אַזוי-גערופענע „פּאַלעסטינעזער“, אַ טעראָר וואָס
ווערט פּאַקטיש אינספּירירט און געדעקט פון די אַראַבישע לענדער,
דער פּראַבלעם וועגן דעם סטאַטוס פון ירושלים, דאָס באַנוצן זיך
מיט דעם סועץ-קאַנאַל, ווען ער וועט געבראַכט ווערן אין אַרדע-
נונג און אַ סך אַנדערע כלומרשט זייטיקע און אונטערגעאַרדנטע
פּראַבלעמען — דאָס אַלץ האָט אַ דירעקטע שייכות צו יידישע אינ-
טערעסן אין דעם ברייטעסטן זין פון דעם אויסדרוק, דאָס הייסט,
ניט נאָר פאַר מדינת ישראל נאָר פאַר דעם גאַנצן ייִדנטום, דאָס
הייסט, וווּ עס זאָל ניט זיין אַ ייִדישער ישוב און ווי גרויס אַדער
ווי קליין דער ישוב זאָל ניט זיין.

דער נאָמען פון דעם געוועזענעם שוועדישן דיפלאָמאַט איז
ניט ניי פאַר מיר. איך מוז זאָגן, אַז איך בין ניט ווייניק דערשטוינט
לייענענדיק זיינע זכרונות געשריבן אין אַ פאַרהעלטענישמעסיק רױ-
איקער שפּראַך. דאָס איז מסתמא אַ רעזולטאַט פון דעם, וואָס ער

איז אויסגעשפראכן פראַראַביש און ער וויסט וויפיל שפּאַנונג
עס הערשט אין דער אַראַבישער וועלט גראדע איצט, נאָך פאַר
דער יום כיפור-מלחמה.

דאָס איז אויך דער גרונד פאַרוואָס איך זאָג ווידער און ווידער :

— וועלטיידנטום אין דער וועלט-פּאָליטיק!...

**
*

נייע צייטן, נייע אידעען, נייע מענטשן! דאָס יידנטום מוז
זיך איינלעבן אין דער נייער וועלט!

לענין, סטאַלין, ברעזשניעוו אויף דעם טראַן פון די ראַמאַ-
נאווס. אַנשטאַט גרויס-בריטאַניע איז דאָ נאָר אַ „קאַמאַנוועלט“,
אַ געמיינשאַפט פון פעלקער, אַלע סווערען און אומאַפהענגיק;
אַנשטאַט דער צוזאַמענגעבראַכענער כינע אָן אמתער כינעזישער
רענעסאַנס, גרייט צו אַ פאַרמעסט מיט דער רוסישער אימפעריע;
אַ מאַדערניזירטע דייטשלאַנד, געשפאַלטן אויף צוויי טיילן; ביים
מיטלענדישן ים איז אַ פולשטענדיקע פאַרענדערונג אין צפון-
אַפריקע און אַ פערמאַנענטער אַמעריקאַנער פלאַט...

עס איז אַ פולשטענדיק נייע אינטערנאַציאָנאַלע לאַגע.

ווי איז דאָס אַלץ געשען אין פאַרלויף פון קנאַפע הונדערט

יאָר?

די צוויי וועלט-מלחמות, דער רוסישער בירגערקריג, היט-
לעריזם און סטאַליניזם האָבן געשאַפן אַ נייע וועלט; פאַשיזם און
רוסישער קאָמוניזם זענען געווען די ערשטע קאָנסעקווענצן, די
ווייטערע קאָנסעקווענצן וועלן קומען, זיי זענען שוין אויפן וועג.
די אַבסאָלוטע דעקאַדאַנס און פּאָליטישע דעמאָראַליזאַציע אין
פראַנקרײך און דער אומדערוואַרטעטער פּאָליטישער אויפבויע פון
מערב-דייטשלאַנד, דאָס פאַרשווינדן פון אימפעריאַליזם און קאַ-

לאַניאַליזם און דאָס אומפאַרמיידלעכע פאַלן פון דעם סאָוועטישן רעזשים זענען ניט נאָר סימנים פון אַ פונדאַמענטאַלער ענדערונג פון דער נייער וועלט, ס'איז דער אָנהייב פון אַ פולשטענדיקער באַנייאונג. עס איז אַ שווערער פּראָצעס און אַ לאַנג דויערנדיקער, אָבער ער איז, ווי געזאָגט, אומפאַרמיידלעך. די יידישע וואַנדערונג פון איין קאָנטינענט צום צווייטן, די גרינדונג פון אַ קליינער אָבער אַקטיווער יידישער מלוכה נאָך דער גרויסער און קאָסט- באַרער פאַרניכטונג פון מיליאָנען יידן האָט אַוועקגעשטעלט פאַר דעם וועלט-יידנטום גרויסע עקסיסטענץ-פּראָבלעמען; דאָס וועלט-יידנטום שטייט פאַר גרויסע אויפבויע-פּראָבלעמען. דאָס יידנטום האָט אויסגעהאַלטן דעם גרויסן עקזאַמען. אַסימילאַציע האָט אַפ- געשפּילט איר ראָלע, זי איז ניט קיין סכנה פאַר דער עקסיסטענץ פון אונדזער פּאָלק, אפילו ניט קיין פּראָבלעם. דער אַלטער דור איז פאַרשווונדן, דער נייער דור איז, ווי מיר זעען, שאַפּעריש און זאַמלט אונדזער פּאָלק, וואָס איז „צעזייט און צעשפּרייט“. דאָס דאַרף מען גאַרניט באַווייזן. די סכנה פון אַסימילאַציע איז נאָר אַן אַרגומענט בשעת אַ פּראָפּאַגאַנדע-קאַמפּאַניע. ניט די, וואָס האָבן פאַרפּאָלגט יידן האָבן זיך געוואָלט אַסימילירן מיט אונדז — זיי האָבן געוואָלט זען דעם אונטערגאַנג פון יידנטום, — ניט דאָס יידנטום האָט געהאַט ערנסטע אָדער באַטייטיקע באַוועגונגען פאַר אַסימילאַציע מיט אַנדערע פעלקער און קולטורן, באַוועגונגען, וואָס וואָלטן געווען אַ געפאַר פאַר דעם קיום פון אונדזער פּאָלק. די געציילטע קרבנות פון איינרעדעניש, אַז דער שמד וועט זיי אויס- לייזן פון זייערע פּערזענלעכע פּראָגן, ווי דאָס איז געווען דער פּאַל מיט אונדזער גרויסן דיכטער היינריך היינע, האָבן שפּעטער באַ- דויערט זייער גאַנץ לעבן דעם איבערגאַנג צום קריסטנטום אָדער זענען בכלל אונטערגעגאַנגען און פאַרשווונדן. איינער פון מיינע פּראָפעסאָרן אין בערלין, דער באַרימטער דייטשער פיזיאָלאָג צונץ, וואָס האָט אויסגעזען ווי אַ רב אין אַ קליין שטעטל און האָט גע- רעדט מיט קניישטן און זשעסטן פון אַ מגיד, האָט אפילו ניט געוואָסט, אַז דער נאָמען פון זיין משפּחה איז פאַרבונדן מיט דער

נאבעלער פערזענלעכקייט פון דעם באַרימטן היסטאָריקער לעאַ-
פּאָלד צונץ, דעם מחבר פון ווערק וועגן דער יידישער מאַרטי-
ראַלאַגיע.

יידן זענען אויך ניט געווען קיין ליבהאַבער פון פראַזעליטן,
דאָס הייסט, פון מאַכן גויים פאַר יידן. מען האָט רעספּעקטירט
גרים, אָבער מען האָט ניט געפירט קיין ספּעציעלע פּראָפּאַגאַנדע
אָדער אַ באַוועגונג פון יידישע „מיסאַנערן“. מיר זענען געווען
שטענדיק פאַרפּאָלט און איזאַלירט.

**
*

דער אויסדרוק וועלט-יידנטום איז ניט קיין קינסטלעך צוגע-
טראַכטע פאַרמולע, נאָר האָט אַ באַשטימטן זין און אינהאַלט. מיר
האַבן שטענדיק געלעבט צווישן אַ סך פּרעמדע פעלקער און האָבן
זיך שטענדיק אַריינגעלעבט אין דער פּרעמדער סביבה, אַריינגע-
זאַפט אין זיך געוויסע עלעמענטן פון פּרעמדע קולטורן, אין פּראַנק-
רייך, אין דייטשלאַנד, אפילו אין רוסלאַנד, אויב מען מיינט אַז
עס איז פאַראַן אַזאַ זאַך ווי „רוסישע קולטור“.

מיר זענען שטענדיק געווען אַ פּיל-שפּראַכיק פּאָלק, דערפאַר
איז אונדזער ליטעראַטור אַ פּילשפּראַכיקע, אויף מערערע פּרעמדע
שפּראַכן, ווייט ווייט פון יידיש און אוודאי גאַר ווייט פון העברעאיש.
דאָס איז אַן אוצר...

נאַטירלעך, שפּראַך איז איינער פון די וויכטיקסטע עלעמענטן
פון אַ פּאָלקקולטור, אָבער עס איז אַ טעות צו מיינען, אַז מיטן
באַגריף פון אַ שפּראַך דעקט זיך דער גאַנצער באַגריף פון דער
קולטור פון אַ פּאָלק. אין טעלש, ליטע, וווּ עס האָט זיך אַמאָל
געפונען די באַרימטע ישיבה, האָבן איך געטראָפן גויים וואָס
האַבן גערעדט אַ פּליסיקן יידיש, אפשר מיט אַ רוסישן אַקצענט,
אָבער זיכער אַן יידישער קולטור. איך האָבן געטראָפן אין קאַנאַדע

זין פון רוסישע אַריסטאָקראַטן, וואָס די עלטערן זייערע זענען צוזאַמען מיט די קינדער אַנטלאָפֿן פֿון רוסלאַנד בשעת דער רע- וואָלוציע, וואָס האָבן גערעדט רוסיש, וואָס האָבן קיין אַבונג ניט געהאַט פֿון רוסישער קולטור און זענען זיכער ניט געווען קיין פֿראַדוקט פֿון רוסישער קולטור.

ייִדישע קולטור אָדער ייִדישקייט, ווי מיר זענען גע- וויינט צו זאָגן, באַשטייט ניט נאָר אין רעדן העברעאיש אָדער ייִדיש. מיר האָבן דורכגעמאַכט טויזנטער יאָרן געשיכטע אַלס איין פּאָלק, אפילו ווען מען האָט פֿון אונדז געריסן שטיקער און געוואָרפֿן די שטיקער איבער גאָר דער וועלט. דאָס ווונדער באַ- שטייט אין דעם וואָס יעדער נייער גירוש האָט ניט פּאַרניכטעט די אָפּגעריסענע טיילן פֿון פּאָלק, נאָר אַריינגעבלאָזן אין זיי אַ פונק פֿון אַ ניי לעבן. די וואַנדערונג פֿון מיליאָנען פֿון אייראָ- פעאישן יידנטום און באַזעצן זיך אין נייע פרעמדע און ווייטע קאָנטינענטן און דאָס צעבליען זיך פֿון אַ ייִדיש לעבן אין די נייע ישובים אין אַן ענגער גייסטיקער פּאַרבינדונג מיט די אַלטע ישובים איז די היסטאָרישע מאַניפעסטאַציע פֿון אַן אייביקן קיום פֿון ייִדישער קולטור און ייִדישקייט.

די מאַניפעסטאַציע נייטיקט זיך ניט אין באַווייזן, זי רופֿט אָבער אַרויס נייע פּראָבלעמען און פּאַרלאַנגט אַן ענטפּער אויף זיי. די דערציאונג פֿון דער יוגנט, דאָס הייסט, די דערציאונג פֿון נייע דורות, ספּעציעל די, וואָס קענען ניט קיין ייִדיש און ניט קיין העברעאיש, וואַקסן אין אַ סביבה פֿון אַ פרעמדער קולטור און האָבן צוליב דער וואַנדערונג פּאַרלאָרן די פּאַרבינדונג מיט זייערע אייגענע משפּחות, איז זיכער די ערשטע און וויכטיקסטע אויפגאַבע. די פּריערדיקע פּאַרבינדונג פֿון נייע דורות מיט די אַלטע איז געווען אַזוי גוט ווי אַ פּולשטענדיקע פּאַרזיכערונג פֿון דער גאַנצקייט פֿון אונדזער פּאָלק אַן אַן אייגענער טעריטאָריע און אַן אַן אייגענער מלוכה. קיין שום פּאַרפּאָלגונגען און קיין שום אינקוויזיציעס האָבן ניט געקאַנט איבעררייסן און צו נישט מאַכן די פּאַרבינדונג.

עס איז אינטערעסאנט, אַז זינט דער הערשאַפֿט אינעם מאָס־
 קווער קרעמל פֿון אַזעלכע העלדן ווי סטאַלין־דזשוגאַשווילי און
 בעריאַ איז דאָס אַמאַל נאַבעלע צונעמעניש קאַסמאַפּאַליט,
 ספּעציעל אין רוסלאַנד און אין דער רוסישער שפּראַך, פּאַרוואַנדלט
 געוואָרן דאָרט אין אַ זידלוואָרט. דער מאַן וואָס האָט פּערזענלעך באַ־
 פּוילן צו דערמאָרדן דעם גרויסאַרטיקן ייִדישן קינסטלער מיכאַעלס,
 די צוויי פּראַמינענטע פּירערס פֿון „בונד“ ערליך און אַלטער און
 אַ גרויסע צאָל פֿון ייִדישע שרייבערס און אינטעלעקטואַלן האָט
 געהאַטט יידן. אין זיין שנאה צו יידן איז ביי אים און ביי זיין רו־
 טישער קליקע דאָס גרעסטע פּאַרברעכן פֿון יידן באַשטאַנען אין
 דעם וואָס זיי זענען „קאַסמאַפּאַליטן“, אַ ספּעציעלער מין פֿון
 מענטשלעכן אַפּפּאַל. דער בראַדיאַגע, וואָס איז אוודאי אַליין קיין
 מאָל ניט געווען אין אויסלאַנד, האָט ניט געקאַנט שלום מאַכן
 מיט דער אידעע, אַז וווּ ער זאָל זיך ניט אַ קער טאָן שטויסט
 ער זיך אָן אויף אַ ייִדישן ישוב און יידן, וואָס שפּילן אַ זויכ־
 טיקע ראָלע.

כדי אומצוברענגען טראַציקין האָט ער געמוזט שיקן קיין מעק־
 סיקע אַ געדונגענעם מערדער פֿון רוסלאַנד.

אין דער אמתן קאָן דאָס אויסזען, אַז דאָס ייִדישע פּאָלק
 באַשטייט נאָר פֿון „קאַסמאַפּאַליטן“ אין דעם רוסישן זין. ניין,
 מיר זענען אַלע טיילן פֿון איין פּאָלק און דערפּאַר רעדן מיר
 וועגן יידנטום ווי וועגן אַ וועלט־ייִדנטום!...

**
 *

די יום־כּפור־מלחמה פֿון עגיפּטן און סיריע און אַלץ, יואָס
 איז געשען אַרום איר פּאַר דעם באַפּאַלן מדינת ישראל,
 בשעת די שלאַכטן און ביי דעם איבעררייס פֿון פייער,
 פּאַרלאַנגט אַ גאַנץ ספּעציעלע אויספּאַרשונג, ניט קיין טעכניש־

מיליטערישע, נאָר אַ ברייטע פּאָליטישע באַטראַכטונג. די עגיפֿ-
 טיש־סירישע קאָמפּאַניע איז אין דער ווירקלעכקייט צוגעגרייט
 און רעאַליזירט געוואָרן פון דער רוסישער מאַכט. גראַדע, ווען
 ברעזשניעוועו האָט זיך געפונען אין וואַשינגטאָן און פאַרהאַנדלט
 דאָרט וועגן שלום־פאַרשטענדיקונג מיט דער אַמעריקאַנער רע-
 גירונג — אַ סטאַבילע „דעטאַנט“ — גראַדע, ווען אין מאַסקווע
 איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אַן אינטערנאַציאָנאַלער קאָנגרעס פאַר
 שלום מיט דער באַטייליקונג פון טויזנטער דעלעגאַטן פון אַלע
 עקן וועלט, האָט די רוסישע פירערשאַפט פון דער סאָויעטישער
 אַרמיי אָנגעפירט אין נאָענטן מזרח מיט דער אַראַבישער מלחמה
 קעגן מדינת ישראל אונטער אויסערגעוויינטלעכע באַדינגונגען.
 עס רעדט זיך אַזוי גרינג וועגן אַ „בריק“ צווישן סאָויעט־רוס-
 לאַנד און די אַראַבישע אַרמיען. אין דער ווירקלעכקייט איז דאָס
 געווען אַן עקספּעדיציע אין ווערט פון הונדערטער מיליאָנען דאָ-
 לאַר. די סאָויעט־רעגירונג האָט ניט דעמענטירט די פרעסע-
 מיטטיילונג אָן ברעזשניעוועו האָט דערקלערט, אַז ער גייט „פאַר-
 ניקטן מדינת ישראל“ און די אַמעריקאַנער רעגירונג האָט אַלץ
 ענטפער אויף ברעזשניעוועס דראָאונג תיכף ומיד אַרגאַניזירט איר
 אייגענע „בריק“ פאַר אַמעריקאַנער מיליטערישע טראַנספּאָרטן קיין
 ישראל.

עס וועט ניט זיין איבערטריבן צו זאָגן, אַז מיר האָבן זיך
 געפונען בשעת דעם דאָזיקן שרעקלעכן „דיאַלאָג“ פינף מינוטן
 פאַר אַ גרויסער נייער וועלט־מלחמה — צוליב דער זיכערקייט
 פון דער יידישער מדינה און בכלל צוליב יידישע אינטערעסן.
 עס וואָלט אפשר זיכער געקומען צו אַ מלחמה צווישן די צוויי
 סופּער־גרויסמאַכטן אויב פרעזידענט ניקסאָן וואָלט ניט דער-
 קלערט גלייכצייטיק קריגסצושטאַנד פון אַלע אַמעריקאַנער מי-
 ליטערישע כוחות אין דער גאַנצער וועלט. און ווי קאָן מען אַנ-
 דערש ענטפערן אַ ברעזשניעווע אָדער אַ גרעטשאַק אָדער אַן
 אַנדערן גדול פון די קרעמל־העלדן? די חברה, וואָס דערלויבט
 זיך אַזוי איינפאַך צו רעדן וועגן „פאַרניכטונג“ פון אַ לאַנד

פאַרשטייט ניט קיין אַנדער שפראַך. מיר האָבן דאָך געזען אויך די פאַרניכטונג פון גרויסע מדינות אין היינטיקן יאָרהונדערט.

אויף יעדן פאַל איז דאָס וואָרט געפאַלן און מיר דאַרפן עס גוט געדענקען. עס איז באמת ניט צו פאַרשטיין די שנאה קעגן יידנטום, וואָס וואַקסט זינט דער גרינדונג פון דער יידישער מדינה פון טאָג צו טאָג. איז דאָס ניט צוליב דער גרינדונג פון דער מדינה? איז דאָס ניט צוליב די יידישע דערגרייכונגען? ס'איז אַ ביז גאַר אינטערעסאַנטער ענין.

מען שטעלט די משונהדיקע פראַגע ווען מען זעט די ווילד־קייט פון דער „אחדות“ צווישן די גרויסע און קליינע פעלקער, צווישן אייראָפּעער, אַזיאַטן און אַפריקאַנער, אָבער נאָר ווען עס קומט צו דער באַהאַנדלונג פון דער יידישער פראַגע און יידישע אינטערעסן. איז ניט שטאַרקער און אוממענטשלעכער געוואָרן דער צאָרן קעגן די יידן ווען די אַראַבישע נאַפֿט־מאַגנאַטן האָבן באַקומען צו וויסן, אַז דער דייטשער ייד קיסינגער איז געוואָרן אויסערן־מיניסטער אין וואַשינגטאָן און דערצו נאָך דער ראַט־געבער פון דעם פּרעזידענט? די אויסערגעוויינטלעכע דיפּלאַמאַט־טישע דערפאַלגן פון קיסינגערן מוזן אויפּפאַכן דאָס בלוט פון אַ קאָדאַפי אַדער פון דעם אַראַבישן קעניג פון סאַודיע, זאָגט מען זיך צוזעענדיק זייער כּעס ווען זיי רעדן וועגן אַמעריקע.

יידנטום איז אַ סך הונדערטער יאָרן געווען אין אַ סכנה אָפֿ־געמעקט צו ווערן, אָבער מיר זענען, דוכט זיך, קיין מאָל ניט געווען אין אַזאַ געפאַר ווי איצט, קיין מאָל ניט געהאַט קעגן זיך אַזאַ מחנה פון שונאים ווי מיר זעען זי היינט. און דאָס יידנטום איז דאָך היינט בעסער אַרגאַניזירט און סאַלידאַריזירט ווי ווען עס איז פריער. מיר האָבן פריער קיין מאָל ניט געהאַט אַזעלכע יידישע צענטערן ווי מיר האָבן זיי איצט: אין די פאַראייניקטע שטאַטן, אין קאַנאַדע, אין אייראָפּע, אין דרום־אַמעריקע, אין מדינת ישראל. ווי זשע גייט דאָס אַלץ צוזאַמען? זאָל מען אויסטייטשן און דערקלערן דעם טראַגישן ווידערשפּרוך אין דעם פראַצעס פון דער געשיכטע?

די פראגע בויערט דעם מוח, ווייל די צוקונפט פון אונדזער פאלק איז אין גאנצן פארנעפלט און אומזיכער. דער דראנג צו זיכערקייט איז א באווייז, אז דאס פאלק איז ווייט פון פאניק און פארצווייפלונג און האלט נאָר אין איין בויען און איבערבויען.

עס איז מעגלעך, אז אונדזער אומזיכערקייט איז א טייל פון דער אלגעמיינער אומזיכערקייט און מיר זענען ניט קיין אויסנאָם. מזרח און מערב, צפון און דרום געפינען זיך אין א צושטאנד פון דער גרעסטער שפאָנונג. עס איז דאָך אוממעגלעך, אז מזרח-איראָפע און דער הייטיקער רעזשים אין רוסלאַנד זאלן פארבלייבן נאָך לאַנג אין דעם היינטיקן צושטאנד.

דאָס אויפטרעטן פון כינע אלץ אַן אַקטיווע סופער-גרויס-מאַכט האָט שוין געשאַפן אַ נייע אינטערנאַציאָנאַלע פּאָליטישע לאַגע. דאָס אויפטרעטן פון דער אַראַבישער נאַפּטמאַכט איז אַגרע-סיוו, אָבער קיין וועג צו באַנוצן זיך מיט דער מאַכט איז נאָך ניט געפונען. אַלע רוסישע חשבונות אויף צו שפּילן די רוסישע ראַלע מיט דער הילף פון די אַראַבישע נאַציאָנאַלע אינטערעסן קאָנען זיך אַרויסגעווייזן פּאַלש, אָבער די נאַענטקייט פון דעם מיטלענדישן ים איז אַן אַנזאָג, אז דאָ וועט אפשר קומען צו דעם חשבון הנפש פאַר סאָויעט-רוסלאַנד. מיר דאַרפן האַלטן אַן אויג אויף די גע-שעענישן. זיי האָבן אַ דירעקטע שייכות צו יידישע אינטערעסן...

דער נייער וועלטקריוזם

אידענטיפיקאציע איז ניט קיין יידיש וואָרט. עס איז זייער אַ גוטע פאַרמולע, ווען מען וויל קלאַר מאַכן וואָס עס איז דאָס אמתע פנים פון אַ פאַרברעכער אָדער פאַרברעכן. עס וועלן איצט אַוועק־גיין אַ סך וואָכן פון שווערע פאַרהאַנדלונגען צווישן די יידן און אַראַבער אין אַנ״ו. אַ סך וואָכן פון מיאוסע אינטריגעס הינטער דער בינע. דראַאונגען און ווער ווייסט, אפשר אויך נייע מיליטערישע אַק־ציעס. די וואָס באַשיצן די אַראַבער, באַשיצן און שטיצן ליגנס, פעלשן און באַשווינדלען, אַבער זיי מאַכן דעם אַנשטעל, אַז אַלץ איז געווען ניט מער ווי צופאַל. אַז זיי האָבן געמיינט גאָר אַן אַנ־דערע זאך.

איצט איז די צייט פעסטצושטעלן, ווער וויל דערגרייכן אַ פאַר־שטענדיקונג פאַר אַ פערמאַנענטן, סטאַבילן שלום און ווער וויל פראַוואַצירן נייע שפּאַנונג און קאָנפליקטן, ווידער באַוואַפענען די אַראַבישע לענדער מיט וואַפן וואָס זיי קאָנען אפילו ניט באַנוצן. גאַנץ באַזונדערס וויכטיק איז אַראַפּצורייסן די מאַסקע פון די וואָס רעדן האַלבע ווערטער און זענען אין דער אמתן פראַ־אַראַביש.

ביי דעם דאָזיקן פראַצעס פון אידענטיפיצירן פריינד און פיינד קאָנען מיר זיך אַנשטויסן אויף גאָר אומדערוואַרטע זאַכן. די האַנד־לונג פון סאָויעט־רוסלאַנד איז קלאַר ווי דער טאַג. די סאָויעט־רעגירונג דערקלערט פאַר דער גאַנצער וועלט: מיר זענען מיט די מערדערס. מיר האָבן באַוואַפנט די מערדערס און מיר וועלן זיי ווייטער באַוואַפענען. אַבער גאָר אַנדערש זעט עס אויס, למשל,

אין ענגלאנד ווו די ארבעטער־פארטיי אין פארלאמענט האט א גרויסן פראצענט פון אפענע פריינד פון די אראבער; אפילו דזשארזש בראון, דער עקסטרעוואגאנטער אויסלאַנדס־מיניסטער פון האַראַלד ווילסאָן, איז אין לאַנדאָן באַקאַנט ווי „בראַון דער אַראַ־בער“. דער דאָזיקער ענגלישער אַראַבער האַט אין פאַרלויף פון לעצטן יאָר געפירט אַ גאַנץ מערקווערדיקע ליבע־קאַרעספּאַנדענץ מיט נאַסערן, כאַטש דער דיקטאַטאָר פון עגיפטן האַט ביי יעדער געלעגנהייט געשפּיגן ענגלאַנד אין פנים, און הגם אַלע האָבן חוּזק געמאַכט פון בראַונס שטיק, האַט ער ווייטער קאַרעספּאַנדירט מיט אים.

זונטיק, דעם 11טן יוני, איז דער לאַנדאָנער „אַבסערווער“ אַרויס מיט אַ גרויסן און אויספירלעכן אַרטיקל וועגן דעם וואָס עס קומט פאַר אין דער פאַרלאַמענטאַרישער פּראַקטיע פון דער ענגלישער אַרבעטער־פּאַרטיי — וואָס האַט דרך אגב געזאָגט, ניט ווייניקער פון אַכט און דרייסיק יידן — אין פאַרבינדונג מיט די געשעענישן אין נאַענטן מזרח. דער „אַבסערווער“ רופט אָן ביים נאַמען די „עקסטרעם לינקע“, וואָס זענען אַפענע פּראַ־אַראַבער, די „ניט־אַהין“ און ניט־אַהין־סאַציאַליסטן וואָס זענען פיפטי־פיפטי א. א. וו. דער סך־הכל איז, אַז מיר קאַנען ניט זיין זיכער מיט דער אַרבעטער־פּאַרטיי פון ענגלאַנד.

מען קאָן ניט זאָגן אַז פאַר אַלעמען וואָס פאַלגן נאָך דאָס פּאַליטישע לעבן פון ענגלאַנד די לעצטע יאָרן, איז דאָס אַ געוואַל־טיקע סענסאַציע. די לייבאַר־פּאַרטיי איז היינט שטאַרק דעמאָראַ־ליזירט. איר פרעסטיזש איז לעצטנס שטאַרק געפאַלן. ביי די לעצטע קאָמונאַלע וואַלן, ערשט מיט אַ חודש צוריק, האַט די פּאַרטיי גע־ליטן אַ קאָטאַסטראַפּאַלע ירידה.

פון דע־גאַל האַט קיינער ניט דערוואַרט עפעס בעסערס. ער האַט די גאַנצע צייט אינטריגירט מיט רוסלאַנד צוליב זיין האַס צו אַמעריקע. ער האַט אינטריגירט מיט די אַראַבער, כדי קאַנען בעסער אינטריגירן מיט רוסלאַנד, אַבער אויך כלומרשט אַרויס־געוויזן אַ ביסל סימפּאַטיע פאַר יידן.

דע-גאל איז אבער אליין אין א קלעם, ווייל כמעט גאנץ פראנק-רייך האט ארויסגעוויזן אן אמתע סימפאטיע פאר ישראל. דע-גאל איז סיי ווי אויסגעשפילט און עס פעלט ניט קיין סך, אז ער זאל האבן א וויסטן סוף. מער ווי אינטריגירן קאן ער ניט און דאס וועט אים אויך קאסטן טייער. מען דארף נאר האבן גענוג מוט, כדי אפן צו זאגן, אז יידן האבן ניט קיין פארטרויען צו אים.

א מאן ווי דע-גאל קאן זיך איינרעדן, אז ער און נאר ער דארף שפילן די ראלע פון דעם אייבערשטן בורר אין דעם געפערלעכן קאנפליקט אויפן נאענטן מזרח, ניט געקוקט אויף דער פאליטיק וואס ער האט געפירט די לעצטע יארן. פראנקרייך האט איצט אירע ערנסטע עקאנאמישע פראבלעמען. דער בודזשעט פון לאנד איז באלאסט מיט א דעפיציט פון מיליארדן פראנקן און איז אפ-הענגיק פון אמעריקאנער אינוועסטירונגען. אבער ניט קוקנדיק אויף דעם, וואס מיליארדן אמעריקאנער דאלארן זענען איצט איי-וועסטירט אין דער פראנצייזישער אינדוסטריע, פירט ער נאך אלץ זיין קאמפאניע קעגן דעם אמעריקאנער „אריינמישן זיך אין איי-ראפעאישע ענינים“.

דע-גאל האט זיך דערקלערט פאר נייטראל אין דעם אראביש-ישראלדיקן קאנפליקט אויף אזא אופן, אז פאקטיש אידענטיפיצירט ער זיך מיט די רוסיש-אראבישע אינטערעסן. דאס דארף מען גוט געדענקען זוכנדיק בוררים...

דארף מען אידענטיפיצירן דאס מערקווערדיקע באשעפעניש פון בורמא, דעם גענעראל-סעקרעטאר פון א.נ.ו, או טאגט? ווער איז דאס מענטשעלע מיט א פנים פון בודא? וואס זענען זיינע אויפטוען, וואס פאר א פרעסטיזש האט ער און פאר וואס זאל ער האבן א ביסל פרעסטיזש? איז עס ניט א פולשטענדיקער נאנסענס, אז דאס מענטשעלע פון בורמא זאל שטיין אין דער שפיץ פון א וועלט-ארגאניזאציע, א צענטער פאר די אינטערנאציאנאלע בא-ציאונגען צווישן הונדערט צוויי און צוואנציק לענדער פון אלע קאנטינענטן?

יידן קאנען זיך באגיין אָן און טאַנטס סימפּאַטיעס. אָבער די אָנ'ו איז היינט דער צענטער פון אַלע קאָנספּיראַציעס און אינטר-געס. אַ צענדלינג אַראַבישע מלוכות, אַפּריקאַנישע, אַזיאַטישע און וואָס איר ווילט אַנדערע דעלעגאַציעס, טאַנצן אַרום די גרויסמאַכטן און פירן די אַזוי-גערופענע פאַרהאַנדלונגען. פאַר אַזאַ מין דיפּלאַ-מאַט ווי דער סאָויעטישער הויפּט-דעלעגאַט פּעראַדענקאַ איז דאָס אַ ווונדערבאַרע וועלט. ער פילט זיך דאָ ווי אַ פּיש אין וואַסער. און טאַנט האָט דאָ אַ קנאַפע ראַלע צו שפּילן.

דער סך-הכל איז אָן די אָנ'ו האָט פאַרשפּילט אירע שאַנסן, פאַרשפּילט אַלע אירע גרויסע מעגלעכקייטן...

דאָס באמת טראַגישע אין דער גאַנצער דראַמע איז דער פּסי-כאַפּאַטישער צושטאַנד פון די אַראַבישע פירערס און זייער פרעסע. איין גרויסע צייטונג אין קאַיראַ הערט ניט אויף צו שרייען היס-טעריש, אָן עס איז גוט וואָס מען וועט פטור ווערן פון דער מערב-אייראָפּעאישער ציוויליזאַציע, פון די אייראָפּעאישע אוניווערסיטעטן, פון דער אייראָפּעאישער קולטור און זייער איינפלוס אויף דעם אַראַבישן סאָציאַליזם, דעם אמתן סאָציאַליזם!...

אַ מין משוגעת האָט אַרומגעכאַפט די דאָזיקע מענטשן. יעדער איינער סאַלידאַריזירט זיך מיט די נאַסערס, מיט די פּראַפעסיאָנעלע מערדערס ווי שוקיירי. זיי פאַרשטייען ניט און ווילן ניט פאַרשטיין, אָן קיין שום מאַטעריעלע און מאַראַלישע הילף פון סאָויעט-רוס-לאַנד און אַודאי וועט זיי קיין שום נייע מלחמה ניט ראַטעווען פון אַ נאָך טיפּערער דעמאָראַליזאַציע ווי די אין וועלכער זיי גע-פינען זיך. מען ווייסט אָן סאָויעט-רוסלאַנד האָט שוין ווידער אָנגעהויבן שיקן וואָפּן און עראָפּלאַנען קיין עגיפטן. עס גייען אַרום קלאַנגען, אָן אַן אַלזשירער לופט-עסקאָדרע פון צוואַנציק עראָפּלאַ-נען איז געקומען קיין סיני, ווען די עגיפטישע אַרמיי איז שוין געווען געשלאָגן. די עראָפּלאַנען זאָלן האָבן אויפגענומען געוואָרן פון דער ישראַל-אַרמיי זייער פּריינדלעך...

עס איז זייער צווייפּלהאַפּט, צי אין אַזאַ אויפגעהעצטער און

אָנגעהיצטער אַטמאָספּערע קאַנען געפירט ווערן וועלכע עס איז פאַרהאַנדלונגען וועגן אַ פערמאַנענטער פאַרשטענדיקונג. צען יאָר צייט איז די לופט פאַרסמט געוואָרן און די אומוויסנדיקע חברה איז געוואָרן זיכער ביי זיך, אַז אַלץ איז דערלויבט און אַז אַלץ וואָס מען וועט אָפּטאָן וועט געדעקט ווערן פון דער מאַסקווער חברה, וואָס איז שוין גאָר ניט אומוויסנדיק. איצט הייבט זיך אַן דער יום־הדין פאַר די אַוואַנטוריסטן אין די אַראַבישע לענדער. אפשר אויך פאַר די העלדן פון קרעמל...

(„פרייע אַרבעטער שטימע“, דעם 15-טן יולי 1967)

א נייע יאָלטאָ?

עס האָלט נאָך ניט דערביי אָבער זיכער איז זיכער. די דער-קלערונג פון דע-גאַלן וועגן זיין „נייטראַליטעט“ און די זיס-זויערע דערקלערונג פון זיין רעגירונג בעת דער זיצונג פונעם פראַנצייזישן פאַרלאַמענט, מיטוואַך, דעם 7-טן יוני, איז אַן איבעראַשונג נאָר פאַר די וואָס ווילן זיין בלינד און טויב.

בעת דער זיצונג פונעם פראַנצייזישן פאַרלאַמענט האָט גי מאַלע, דער פירער פון די פראַנצייזישע סאַציאַליסטן און פראַנק-רייכס פּרעמיער-מיניסטער מיט צען יאָר צוריק, דאָס הייסט, בשעת דער ערשטער סועץ-מלחמה, דערקלערט קורץ און קלאַר: — „עס איז ניט אמת דע-גאַלס דערקלערונג, אַז פראַנקרייך האָט ניט קיין שום פאַרפליכטונגען בנוגע ישראל.

„אין זיין רעדע אין 1957 האָט פינאַ, דער פראַנצייזישער מי-ניסטער, אָפגעגעבן אַ דערקלערונג וועגן דעם פרייען וואַסער-פאַרקער אין אַקאַבאַ. ווי קאָן מען זאָגן, אַז פראַנקרייך איז ניט אַנגאַזשירט? ריכטיק, דאָס איז געשען אונטער דעם פריערדיקן רעזשים, בעת דער פערטער רעפובליק. אָבער די געשיכטע פון פראַנקרייך האָט זיך ניט אָנגעהייבן אין 1958 און וועט זיך ניט ענדיקן מיטן סוף פון גאַליום... מיר האָבן מאַראַלישע פאַרפליכטונ-גען ווי אַ גאַראַנטיע פון פראַנקרייך פאַר דער עקסיסטענץ פון מדינת ישראל, ווי דע-גאַל האָט עס אַליין אַ מאַל דערקלערט. סוף כל סוף איז דער אינטערנאַציאָנאַלער באַגריף וועגן אַגרעסיע אַ באַווייז, אַז די בלאַקאָדע פון אַקאַבאַ איז אַן עגיפטישע אַגרעסיע“.

גי מאלע האט שפעטער דערקלערט אין די קארדארן פון פארלאמענט, אז ער האט ניט געוואלט צוזאמענמישן די קאנפליקטן פון דער אינערן-פאליטיק און דעם קאמף קעגן דע-גאלן מיט דעם פראטעסט קעגן דע-גאלס דערקלערונג וועגן ישראל. דאס איז זיכער געווען א קלוגע טאקטיק. בעת גי מאלע'ס רעדע אין פאר-לאמענט האבן אים אפלאדירט אלע פארטייען, א חוץ די קאמו-ניסטן. פון זיי האט מען דאך אויך ניט געקאנט דערווארטן קיין אנדערע באציאונג. זיי זענען דאך ניט ערגער פון טיטא, אדער פון דער מיאסער פארשוניטע ווי די פרוי וואס שטייט אין דער שפיץ פון דער רעגירונג פון אינדיע. מיר זענען אבער היינט פארנומען דאך ניט מיט קנעכט וואס פאלגן די דירעקטיוון פון דער מאסקווער רעגירונג. מיר זענען איצט פארכאפט פון דעם אויפטערען פון דע-גאלן, וואס פראנקרייך גופא ווייסט ניט ווי אזוי צו באפרייען זיך פון אים.

מען האט ניט איין מאל זיך געפרעגט צי פרעזידענט רוזוועלט האט ריכטיק געהאנדלט ווי א שטאטסמאן, ווען ער האט פשוט פיזיש ניט געקאנט פארטראגן דאס בייזיין פון דעם פאריסענעם און אנגעבלאזענעם פראנצויז. ווען עס איז געקומען צו דער קאנ-פערענץ, ווען רוזוועלט איז געווען געשפאנט איבער די כוחות, האט ער קאטעגאריש פארלאנגט, אז דע-גאל זאל ניט איינגעלאדן ווערן. און דע-גאל איז ניט איינגעלאדן געווארן. דעם פאטש אין פנים האט דע-גאל קיין מאל ניט געקאנט פארגעסן.

עס האט ניט קיין זין ווידער און ווידער צו פארנעמען זיך מיט דעם כאראקטער פון דעם מאן, מיט זיינע אמביציעס צו שפילן די ראלע פון א מין צעזאר. ער איז היינט דאס גרויסע אומגליק ניט נאר פון פראנקרייך, נאר פון גאנץ אייראפע. ניט אומזיסט האט נעני, דער אלטער סאציאליסטישער פירער פון איטאליע, ניט לאנג צוריק, עפנטלעך דערקלערט, אז עס וועט ניט זיין קיין געאייניקטע אייראפע, קיין אייראפעאישע פארשטענדיקונג, ביז דע-גאל וועט ניט עלימינירט ווערן און פארשווינדן פון דער סצענע...

פאקטיש האט דער פראנצייזישער פארלאמענט, די פראנצייזישע

פרעסע און די פראנצייזישע עפנטלעכע מיינונג געשטעמפלט אים איצט פאר א ליגנער. ניט נאר די פירערס פון דער אפאזיציע, נאר אויך גאליסטן פון ערשטן ראנג האבן זיך אפגעטרייסלט פון אים און אונטערגעשריבן דעם סאלידאריטעטס-אויפרוף לטובת ישראל. אבער ער, דער העלד, וועט זיך זיכער מאכן ניט וויסנדיק און וועט ניט פארלאזן זיין אמת, ניט פארשוויגן פרייוויליק, ער וועט נאך זיכער פארווכן צו שפילן א ראָלע אין אַ נייער „יאלטאָ-קאָנפּערענץ. דאָס טאָר ניט געשען!

ווען מען רעדט איצט אין פאריז, אין אלע קרייזן, מיט אזוי פיל ביטערקייט, איז דאָס פאר אונדז אויף אזוי פיל וויכטיק, אַז מיר זאָלן וויסן, אַז דער מאַן רעפּרעזענטירט ניט פּראָנקרייך. זיין פרעמיער-מיניסטער פאַמפּידו, אַ לעכערלעכע פיגור פון אַ נאַר, וואָס קיין מענטש האָט אים קיין מאָל ניט גענומען ערנסט, האָט איצט דערקלערט, אַז ער איז אויפגערעגט פון די צו שרייענדיקע און איבערגעטריבענע פּראָנצייזישע אינסטיטוציעס לכבוד ישראל. דאָס חזרט איבער דער חכם דעם אויסדרוק פון דע-גאַלס אומצור-פּרידנקייט.

מיר קאָנען דאָ ניט איבערגעבן אַלץ, וואָס די פּראָנצייזישע פרעסע שרייבט וועגן דע-גאַלס פּלענער און דיפּלאַמאַטיע אין פּאַר-בינדונג מיט דער אַראַבישער אַטאַקע אויף מדינת ישראל און דער גרויסער מפּלה פון די אַראַבישע אַרמיען. עס דאַרף אָבער איצט געזאָגט ווערן קלאָר און דייטלעך, אַז דע-גאַל דאַרף ניט צוגעלאָזט ווערן צו קיין שום שלום-קאָנפּערענץ, צו קיין שום פּרוּוו צו נאַר-מאַלזירן די באַציאונגען אין נאָענטן מזרח. דער מאַן איז אַ סכּנה פאַר אונדז.

אין פאריז וויסט מען גענוי, אַז דע-גאַל האָט אַ געהיימען אַפּ-מאַך מיט מאַסקווע, אָבער אפילו זיין אייגענע רעגירונג ווייסט ניט אין וואָס עס באַשטייט דער אַפּמאַך. עס איז ניט אויסגעשלאָסן, אַז זיינע פּערזענלעכע שמועסן מיט די עגיפּטישע און סירישע געסט, אויך געהיימע, רופן אַרויס אַ סך חשד אפילו ביי גאַליסטן. די אַפּאַ-זיציע וויל אויסמיידן אַן אַפּענעם קאָנפּליקט מיט דע-גאַלן בשעת

א געפערלעכן אינטערנאציאנאלן קריזיס, געפערלעך פאר פראנק-
רייך גופא. קיינער פון די פאראנטווארטלעכע פאליטישע פירערס
האט ניט דעם קלענסטן פארטרויען צו אים. אזוי ווי אין דער
פראגע פון „נאטא“ האט דע-גאל געשטעלט די פראנצייזישע רעגיר-
ונג פאר א געשעענעם פאקט, וואס לאזט זיך ניט מער ענדערן,
אזוי איז ער איצט פעאיק אפצוטאן עפעס וואס עס וועט זיין אומ-
מעגלעך צו ענדערן. דעריבער מוז פאר דער יידישער עפנטלעכקייט
זיין קלאר :

— קיין באטייליקונג פון דע-גאלס רעגירונג אין די קומענ-
דיקע פארהאנדלונגען! קיין פארטרויען צו דע-גאלן! קיין פאר-
טרויען!...

איצט איז די צייט צו זאגן דאס אפן און קלאר. אזא קאטעגא-
רישע דערקלערונג מוז דעריבער געמאכט ווערן באצייטנס און די
דערקלערונג דארף געמאכט ווערן אין אזא פארעם, אז ביי קיינעם
זאל ניט זיין קיין צווייפל, אז יידן באטראכטן אים ניט ווי א פאר-
טרעטער פון פראנקרייכס עפנטלעכער מיינונג. עס איז מלחמה און
אין מלחמה טאר מען זיך ניט שפילן מיט ווערטער...

(„פרייע ארבעטער שטימע“, דעם 15-טן יולי 1967)

דריי געשעענישן אין איין וואך

די ערשטע: א וויכטיקער אגענט פון דער סאוויעטישער צענ-
טראלער שפיאנאזש-ארגאניזאציע (ק. ג. ב.) איז אנטלאפן קיין
אמעריקע און עטלעכע שעה נאך זיין קאנטאקט מיט די אמערי-
קאנער אין אייראפע, האט מען אין דער באן ארעסטירט פינף
רוסישע שפיאנען, וועלכע האבן זיך באזעצט אין צענטראלע פא-
זיציעס אין דייטשן אויסערן-אמט. צווישן זיי א געניטער פאטאגראף
אויף נעמען פאטאגראפיעס פון געהימע דאקומענטן.

די צווייטע: בראזיל, דער גענעראל-סעקרעטאר פון דער „נא-
טא“, האט זיך געזעגנט אפיציעל מיטן גענעראל דע-גאל, דעם זי-
גער אין דער שלאכט קעגן דעם „אטלאנטישן פאקט“, צו וועלכן
פראנקרייך געהערט פאקטיש מער ניט. עס איז ניט באקאנט צי
פראנקרייך וועט פארמאל אויסגעשלאסן ווערן פון פאקט, אָדער
דאס לאַנד ווערט איצט באטראכט אַלס אַן אינערלעכער פיינד פון
דעם פאקט...

די שמחה פון דע-גאל איז פארשטערט געווארן פון דעם, וואס
דעם אייגענעם טאג האט די בעלגישע רעגירונג איבערגעגעבן דער
„נאטא“ אן עקסטרא-און עקספרעס-אויסגעבויטע נייע שטאָט, מיט
אלע מאָדערנע איינריכטונגען און באַקוועמלעכקייטן. אויף יעדן פאל
איז עס קלאָר, אַז די וואָס האָבן געהאַפּט, און דע-גאל איז זיכער
געווען איינער פון די ערשטע צווישן זיי — אַז מיט זיין אַרויס-
וואַרפן די „נאטא“ פון פראַנקרייך וועט זיך אָנהייבן דער סוף פון
„אטלאנטישן פאקט“, האבן געמאכט א פאלשן חשבון; עס איז איצט

פאר אלע אַנטיילנעמער קלאַר, אַז מער ווי ווען עס איז פריער, דאַרף דער פּאַקט געשטאַרקט ווערן און די „נאַטאַ“ מוז פאַרבלייבן גרויסע מאַכט — אַן פּראַנקרייז...

די דריטע: האָט אויך צו טאָן מיט פּראַנקרייז און איר פרע-זידענט. ענגלאַנד פאַרלאַנגט אַריינגענומען צו ווערן אין דעם גע-מיינשאַפטלעכן מאַרק. פינף פון די זעקס מיטגלידער, זענען הונד-דערט פּראַצענט פאַר און נאָר פּראַנקרייז וויל זיך באַנוצן מיט איר וועטאַרעכט און איז קעגן.

אין געוויסע קרייזן, נאָענטע צו דער פירערשאַפט פון דעם „בשותפותדיקן מאַרק“ איז געווען און איז נאָך היינט דאָ אַ שטי-מונג פון לאַזן דעם „מאַרק“ פּלאַצן און ניט דערלויבן דעם גענעראַל דאַמינירן און קאָמאַנדעווען. פּראַנקרייז איז נאָר איינע פון די זעקס. נעמענדיק אין באַטראַכט, אַז דער עקספּאָרט פון פּראַנקרייז פּאַלט, אַז דער בודזשעט פון דער מלוכה, סיי דאָס יאָר און סיי דאָס קו-מענדיקע יאָר, ווערט אָפּגעשלאָסן מיט אַ דעפיציט פון עטלעכע מיליאָרדן, וואָלט דאָס אויפרייסן פון דעם „מאַרק“ באַטייט פאַר פּראַנקרייז אַן אמת'ע קאָטאַסטראָפּע. און דאָס אויסלאַנד האַלט דאָך נאָך אַליק, אַז דע-גאַל איז ניט פּראַנקרייז און פּראַנקרייז איז ניט דע-גאַל און אַז סוף כל סוף איז מען שוין ניט ווייט פון „נאָך דע-גאַל“. ווי ווייט איז מען אָבער ?

די פּלוידעריי וועגן אַן „איראָפּעאישער אייראָפּע“, אָבער אַן ענגלאַנד, ווייל פאַר דע-גאַל איז ענגלאַנד ניט גענוג אייראָפּעאיש, ווערט איצט באַטראַכט פאַר פּוסטע, בייזוויליקע רייד וואָס מאַכן אויף קיינעם ניט קיין איינדרוק .

זענען די דריי געשעענישן אין איין וואָך דאָס איינציקע, וואָס האָט צוגעצויגן די אויפּמערקזאַמקייט און גיט אַ בילד פון דער אַלגעמיינער פּאָליטישער לאַגע ? און וווּ זענען די סאָויעטישע פּייע-רונגען פון דעם פּופּציק-יאַריקן יובל פון דער אַקטאָבער-רעוואַ-לוציע ? און וווּ איז די רייזע פון בראַונס שלית, סער האַראַלד בילי, קיין קאַיראָ, כדי אַנצוקניפן דיפּלאַמאַטישע באַציאונגען צווישן

ענגלאַנד און עגיפטן און דרך אגב, צווינגען די ישראל־רעגירונג
באפרייען דעם סועץ־קאנאל ?

ווי מערקווערדיק דאָס זאָל ניט קלינגען, האָבן די צוויי לעצטע
געשעענישן גאָר אַן אַנדער ווערט, אַן אַנדערן באַטייט. אַזוי ווי
די סאָויעטישע שפּיאַנאָזש־אַקציע אין באָן, זענען זיי פאַרבונדן
הויפטזאַכלעך מיט דער סאָויעטישער געהיימער דיפּלאַמאַטיע, וואָס
וועגן זייער כאַראַקטער און צוועקן קאָן מען זיך נאָר אָנשטויסן,
ניט וויסנדיק גענוי זייער פאַרנעם. אַט קומען, למשל, קלאַנגען
פון פאַריז, אָו דער באַזוך פון גענעראַל זאַכאַראָוו, שעף פון רוסישן
גענעראַל־שטאַב, איז ניט סתם אַ העפלעכקייט־באַזוך, נאָר אַז עס
וועט זיך אפשר ענדיקן מיט אַן אַפּמאַך וועגן אַ סאָויעטיש־פּראַנץ־
צייווישער קאָאָפּעראַציע, דאָס הייסט, מיט אַ מיליטערישער קאָאָפּע־
ראַציע. אויב עס וועט זיך אַרויסווייזן אָו דאָס אומגליבלעכע איז
אַ פּאַקט, וואָלט עס געהייסן, אָו דע־גאַל האָט באַשלאָסן פאַרלאָזן
די „נאַטאָ“, פאַרבלייבן אין „אַטלאַנטישן פּאַקט“ און פאַרבינדן זיך
מיט דער סאָויעטישער מיליטער־מאַכט, וואָס איז דער גרעסטער
פּינד פון דעם „אַטלאַנטישן פּאַקט“. (הגם מיר לעבן אין אַ צייט
פון אויסערגעוויינטלעכע רעוועלאַציעס און סענסאַציעס, מוז מען
דאָך צווייפלען אין דער ריכטיקייט פון דעם לעצטן פאַריזער קלאַנג,
עס איז פאַרט פאַראַן אַ גרענעץ צו יעדער זאָך).

פון דער ריזע פון סער האַראַלד בילי קיין קאַיראַ, דאַרף מען
ניט דערווייל דערוואַרטן קיין גרויסע רעזולטאַטן. אַ מאַן וואָס האָט
אַ מאַל גוט געקענט דעם ענגלישן דיפּלאַמאַט, זאָגט מיר :

— שיקן האַראַלד בילי קיין קאַיראַ, איז דאָס אייגענע ווי שיקן
קיין קאַיראַ אַן עגיפטער ער זאָל פאַרהאַנדלען מיט די עגיפטער.
בילי איז אַ היפש ביסל קליגער, ווי דער היינטיקער שעף פון דעם
„פאַריין אָפּיס“. ער האָט גרויסע דערפאַרונגען און רעדט ווי אַ גוט־
דערצויגענער דיפּלאַמאַט. אָן שום קלאַנסקע שטיק, זיין מיינונג
איז אַ מאַל געווען, אָו ס'איז פשוט אוממעגלעך צו פירן פאַרהאַנד־
לונגען מיט יידן... אַזוי דורכגעטריבן און שפיציק זענען זיי.

אפשר איז האַראַלד בילי גערעכט, ווייל ער קען די אַראַבער

און זייערע מאַניערן. ער קען זיי און האָט זיי גערן. מען ווייסט ניט צי בעווין האָט אין זיין צייט, ליב געהאַט די אַראַבער, אָבער דזשאַרוזש בראַון איז שטאַרק „פאַרליבט“ אין נאַסערן און נאַסער, ווייזט אויס, ניט ווייניקער אין אים.

היינט צו טאָג איז די שפּאַנונג אויסערגעוויינטלעך גרויס, ווייל מען מוז דערוואַרטן די נייע רעוועלאַציעס פון דעם רוסישן שעף פון אויסלענדישן שפּיאַנאַזש, וואָס איז איצט אין די הענט פון די אמעריקאַנער. אַלץ וואָס מיר האָבן ביז איצט געוואַלט וויסן, איז, ווייזט זיך אויס, פשוט גאַרניט אין פאַרגלייך מיט דעם וואָס מיר ווייסן ניט און דאַרפן באַקומען צו וויסן. די גאַנצע רוסישע סאַ-ציאַלע רעוואַלוציע איז געבויט אויף שפּיאַנאַזש.

מיט אינטערעס דערוואַרטן איצט ניט נאָר די מיטגלידער פון „אַטלאַנטיק-פּאַקט“ ווייטערע נייעס וועגן פּראַנציפּיזיש-רוסישע מי-ליטערישע פאַרהאַנדלונגען. פון דע-גאַל מעג מען אַלץ דערוואַרטן. אויב עס איז מעגלעך געווען דאָס, וואָס ער האָט אָפּגעטאָן מיט דער „נאַטאָ“, פאַר וואָס זאָלן ניט מעגלעך זיין אַנדערע האַנדלונגען פון דעם אייגענעם מין? פּראַנקרייך איז סיי ווי פּולשטענדיק אי-זאָלירט, אויב אפילו זי געהערט פאַרמאַל צו פאַרשידענע גרופּן פון פאַרבינדעטע. דאָס געזונטסטע וואַלט געווען, אויב געצווונגען אָדער פון איר פּרייען ווילן, זאָל פּראַנקרייך מער ניט געהערן צו דעם „אַטלאַנטישן פּאַקט“.

(„לעצטע נייעס“, דעם 3-טן נאָוועמבער 1967)

נעאָגאָליום און פאן-אראביזם

אַז יידן בכלל, און מדינת ישראל ספעציעל, מוזן זוכן און גע-
פינען וועגן צו אַ פאַרשטענדיקונג מיט די אַראַבער, איז קלאַר ווי
דער טאַג. עס איז אויך אַבסאָלוט זיכער, אַז די היינטיקע פירער-
שאַפט אין דער אַראַבישער וועלט וועט פאַרשווינדן און אַנשטאַט
די „רעוואָלוציאַנערן“ און „מאַרקסיסטן“ מיט די אַדער אַנדערע
צונעמענישן, וועט מען האָבן צו טאָן מיט פּאַליטישע עלעמענטן
פון אַן אַנדער פּאַרנעם. די היינטיקע אַראַבישע פירערשאַפט איז
כמעט פון דעם אייגענעם ניוואַ ווי די אַפריקאַנער „רעוואָלוציאַ-
נערן“. מיר זענען געצווונגען צו רעכענען זיך דערמיט, וואָס מיר
זענען אומעטום אַ נאַציאָנאַלע מינדערהייט און מיר ווילן ניט און
טאַרן ניט פאַרבלייבן אין אַ פערמאַנענטן קריגס-צושטאַנד. די
איצטיקע פריינדשאַפט צווישן דעם קרעמל און קאַיראַ, צווישן אַזאַ
געראַטענעם פירער ווי דער היינטיקער עגיפטישער פרעזידענט
סאַדאַט און דער סאַויעטישער מאַרקסיסטיש-לעניניסטישער טראַי-
קע, וועט אויך נעמען אַ סוף ניט אין דער ווייטער צוקונפט. ווי
„צעזייט און צעשפרייט“ דאָס יידנטום זאָל ניט זיין, — אפשר דער-
פאַר טאַקע וויל מיר זענען „צעזייט און צעשפרייט“ — קומט
אונדזער פּאַלק צו זיך, זאַמלט זיינע כוחות, כדי צו קאָנען אויס-
האַלטן די נייע סאַציאַלע, עקאָנאָמישע און פּאַליטישע ענדערונגען
אין דער וועלט. דאָס געשפענסט פון אַסימילאַציע טויג זיך אויס
נאָר פאַר נאַציאָנאַליסטישער פּראָפּאַגאַנדע.

די ענדערונגען טראַגן אַפּט, דאָס מוז מען צוגעבן, דעם כאַ-

ראקטער פון א קריזיס, פון א געפאר און מיר דארפן זיך גוט צוקוקן צו זיי, ניט אונטערשאצן זיי, אבער אויך ניט אריינפאלן צוליב זיי אין א צושטאנד פון פאניק. דאס וואס שפילט זיך איצט אפ אין פראנקרייך האט מער עלעמענטן פון א קאמעדיע ווי פון א דראמע. די אלטע אידעע פון גענעראל דע גאל, און פראנקרייך איז נאך אלץ א גרויסמאכט, וואס דארף שפילן די ראלע פון א פירער און קאנען קאמאנדעווען — האט מען געגלייבט איז אויף שטענדיק באגראבן. עס ווייזט זיך אבער ארויס, און ניט קוקנדיק אויף דעם שאנדיקן דורכפאל פון דע-גאלן און דעם מיאוסן דורכפאל פון זיין גאנצער קאריערע, האבן זיך געפונען בעלנים צווישן זיינע תלמידים, וואס פרובירן אויפלעבן די גרויסמאכט-אמביציע. דער לעצטער רעפערענדום פון פאמפידון, פראנקרייכס היינטיקער פרעזידענט, וואס קיינער ווייסט ניט ביז צום היינטיקן טאג צוליב וואס האט מען געמאכט די אפשטימונג אין גאנצן לאנד, וואלט געדארפט על פי לאגיק פירן צום אייגענעם סך-הכל, וואס דע-גאלס לעצטער רעפערענדום: דע-גאל האט אויף מארגן נאך זיין דורכפאל דעמיסאנירט און אויף שטענדיק פארלאזן דעם עליזיי-פאלאץ. פאמפידו האט עס אבער ניט געטאן. ער האט זיך געמאכט ניט וויסנדיק, פארקערט, ער איז געווארן מער צודרינגלעך און, מען וואלט געקאנט זאגן, מער חוצפהדיק, זיין עצם-פלאץ איז דער אייגענער, וואס איז געווען ביים גענעראל: „באפרייען“ איי-ראפע פון אמעריקע און פון אמעריקאנער פאליטישער עקספאנסיע. פראנקרייך האט נאך ניט באצאלט דעם מיליארדן-חוב פאר דער באטייליקונג אין דעם ערשטן וועלט-קריג, וואס האט געראטעוועט פראנקרייך. דער ערשטער רעפערענדום, וואס האט זיך אזוי מיאוס געענדיקט פאר פאמפידון, האט געזאגט דעם מאן: ווער זענט איר אויף צו געבן לעקציעס אייראפע, ווי אזוי זיך פאליטיש צו רעאָר-גאניזירן?

פאמפידוס אויסערן-מיניסטער, דער משומד שומאן, איז גע-ווארן דער ווארטזאגער פאר פראנצויזיש-אראבישער קאאפעראציע, פאר קלארער אנט-ישראל פאליטיק, פאר פאקטיש פראנצויזיש-

אַנטיסעמיטישער פּאַליטיק. וואָס איז דער פּאַליטישער יחוס פון מאָריס שומאַן?

די פּראָגעס וועגן דעם צושטאַנד פון דער היינטיקער פּראָנציפּ-זישער רעגירונג, אירע פּלענער פון אַרויפצווינגען דעם געמיינ-שאַפטלעכן מאַרק איר ווילן, ווען מען איגנאַרירט זי און מען וויל ניט מאַכן פון פּאַריז אַ פּאַליטישן וועלט-צענטער, איז מיט אַ מאַל געוואָרן אַ צוגעשפיצטע אַקטואַליטעט. אויב די אייראָפּעאישע קאָנ-פּערענץ זאל יא פּאַרקומען, וועט פּאַריז אויף יעדן פּאַל ניט זיין דער צענטער פון אַ רעאַרגאַניזירטער אייראָפּע. די אָפּאָזיציע פּאַר-לאַנגט נייע פּאַרלאַמענט-וואָלן. די פּאַרלאַמענטישע מערהייט איז אַ גאַליסטישע, אָבער די מערהייט באַשטייט פון צעשפּליטערטע מינדערהייטן, וואָס באַקעמפּן זיך איינע די אַנדערע.

די משומדים-גאַליסטישע פּאַליטיק פון דער היינטיקער פּראָנ-ציזישער רעגירונג איז באַטייליקט אין אַ געוויסער מאָס אין דער סאָויעטישער קאָנספּיראַציע אין נאַענטן אַריענט און אַ סך מער ווי „אין אַ געוויסער מאָס“ אין דער אַראַבישער קאָנספּיראַציע פון עגיפּטן, סיריע און איראַק. די אָפטע באַזוכן פון די אַראַבישע רע-גירונסגלייט אין פּאַריז און די אָפיציעלע פּראָנציזישע באַזוכן אין די אַראַבישע לענדער רופן אַרויס אַ פּאַרדאַכט וועגן דער ראַלע פון פּראַנקרייך אין די טונקעלע נאַפּט-געשעפטן אין איראַק, אין סיריע, אין ליביע. די רויב-נאַציאָנאַליזאַציע פון די פרעמדע ריי-זיקע אינוועסטירונגען אין די נאַפּט-קוואַלן אין איראַק האָט אַרויס-גערופן אַ געוואַלדיקע באַגייסטערונג אין מאַסקווע. דאָס קאָן מען ניט פאַרשטיין, ווען מען דערמאַנט זיך, אַז אַ פּאַר טעג פאַר פּרע-זידענט ניקסאָנס אַנקומען קיין מאַסקווע האָט מאַרשאַל גרעטשקאָ באַזוכט איראַק און זיכער געגעבן די סאָויעטישע ברכות אויף דער נאַציאָנאַליזאַציע פון די פרעמדע אינוועסטיציעס.

די געשיכטע פון די פרעמדע קאַפיטאַלן אין די אַראַבישע נאַפּט-ביזנעס איז אַ קאַפיטל פאַר זיך, און ניט דאָ איז דער פּלאַץ אַפּצושטעלן זיך אויף די איינצלהייטן פון דער פּראָנציזישער באַ-טייליקונג אין דער איראַקישער אונטערנעמונג. פאַר אונדז איז

וויכטיק נאָר פעסטצושטעלן, וואָס מיינט די פראַנציאזישע באַטיי-
ליקונג. פראַנקרייך איז געוואָרן פּאָליטיש פאַרבונדן מיט די אַראַ-
בישע לענדער און זיי, די איראַקער, ניט פאַרנקרייך, וועלן באַ-
שטימען די פּאָליטיק פון דער ברודערשאַפט — אַזוי לאַנג ווי דער
היינטיקער רעזשים וועט אָנהאַלטן, דער רעזשים פון אַ פּאַמפידו
און זיינע באַהעלפערס. לויט דער אויפּרעגונג און נערוואַזיטעט פון
דע-גאַלס תלמידים און ירשים פילן זיי, אַז עס קומען אַן שווערע
צייטן פאַר זיי. די פאַראייניקונג פון די פאַרשידענע גרופּירונגען
אין דער אָפּאָזיציע איז אַ לאַנגער און שווערער פּראָצעס, אָבער
ער מוז זיך פאַרענדיקן מיט שאַפן אַ מאַכט, וואָס זאָל אַ סוף מאַכן
צו דעם נעאַ-גאַלזים און זיינע קאַנסעקווענצן. ניט דייטשלאַנד
און ניט ענגלאַנד וועלן ניט גוט מאַכן די פּאָליטיק פון דעם היינ-
טיקן רעזשים אין פאַריז.

עס ווייזט זיך אַרויס, אַז קעי ד'אַרסעי, שומאַנס מיניסטעריום
פאַר אויסלענדישע ענינים, האָט אַ האַנט, אַ סך מער ווי מען האָט
געמיינט, אין דער אַראַבישער טעראַר-אַקציע אין לאַנד. די אידעען
פון די איצטיקע פּראַנציאזישע רעגירונגס-פירערס וועגן אַ נייער
איראַפּע אינטערעסירן קיינעם ניט אַזוי לאַנג, ווי זיי בלייבן ביי
דער מאַכט. דאָס איז היינט דער אמתער קריזיס אין אייראַפּע. דער
קריזיס באַרירט, נאַטירלעך, יידישע אינטערעסן, אָבער קודם כל
דראַט ער גאַנץ אייראַפּע.

(„פרייע אַרבעטער שטימע“, דעם 1-טן יולי 1973)

אמעריקע און אייראָפּע

אַן ערנסטער קאָנפּליקט צעוואַקסט זיך צווישן די צוויי קאָנטיינענטן, אַזוי ערנסט, אַז וויפל מען זאָל זיך ניט אָנשטרענגען צו האַלטן אים געהיים, קאָן מען אים מער ניט פאַרשלייערן מיט דיפּלאַמאַטישע רייד. צו וואָס דער קאָנפּליקט קאָן פירן און מיט וואָס ער קאָן זיך ענדיקן, קאָן מען היינט ניט פאַראַויסזען. עס איז אָבער ניט קלוג צוצומאַכן די אויגן און ניט וועלן עס זען.

עס ווערט די לעצטע חדשים אַ סך גערעדט און געשריבן וועגן פּרעזידענט ניקסאָנס באַזוך אין מאַסקווע נאָך דעם ווי ער האָט באַזוכט פעקין, אַלע, אויך די שאַרפּסטע און פאַרביסנסטע פּינד פונעם אַמעריקאַנער פּרעזידענט, האָבן זיך געפּרייט מיט דעם דער-פּאָלג פונעם דייטש-יידישן פּראַפעסאָר פון האַרוואָרד-אוניווערסיטעט, וועלכער האָט באַוווּזן די קונסט פון דורכפירן גוט אַזאַ גרויסע שלי-חות. די צוויי באַזוכן פון פּרעזידענט ניקסאָן האָבן אַ גרויסן חלק אין זיין קאָלאַסאַלן זיג ביי די וואַלן.

די צוויי באַזוכן זענען טאַקע אַ גרויס קונצשטיק. ניט נאָר אַמעריקע איז געווען צעקריגט מיט כינע און מיט סאָויעט-רוס-לאַנד, נאָר די צוויי קאָמוניסטישע גרויסמאַכטן זענען געווען און פאַרבליבן צעקריגט צווישן זיך. כינע האָט ערשט מיט עטלעכע וואָכן צוריק ווידער אָפּיציעל באַשולדיקט סאָויעט-רוסלאַנד אין גרייטן זיך צו אַ מלחמה — אין זאַמלען ביי דער כינעזישער גרענעץ אַ מיליאָן סאַלדאַטן...

די שמחה איז געוואָרן גאָר גרויס, ווען רוסלאַנד און כינע

האָבן איינגעקויפט אין די פאַראייניקטע שטאַטן און אין קאַנאַדע מיליאָנען טאָנען ווייץ און אַלערליי עסנוואַרג מיט גרויסע קרעדיטן. עס איז אַ שלעכטע גערעטעניש אין כינע און רוסלאַנד דאָס יאָר און עס איז אַ גליק, וואָס ביידע אַמעריקאַנער לענדער האָבן געהאַט ביי זיך גרויסע רעזערוון פון קאָרן.

איז דאָך גוט, וואָס אַ דאַנק אַמעריקע האָט דער שלום געקאָנט אַזוי פריי אַריינמאַרשירן אין דעם אַזוי־גערופענעם „טריאַנגל“, די דריי גרויסמאַכטן? ניין, עס ווייזט אויס, אַז עס איז עפעס ניט אין אַרדענונג. שלום איז אודאָי גוט, אָבער אַ שלום ווו סאָויעט־רוסלאַנד וויל זיין צווישן די וויכטיקסטע מחותנים און ווערט באַ־גלייט מיט נייע וואָפּן־ליפּערונגען צו סיריע און איראַק איז שוין ניט אַזוי גוט. און וואָס איז דאָס פּלוצלינג, ניט מיר, ניט דיר, אַ „פּאַציפּיסטישע“ קאַנפּערענץ אין העלסינקי, פינלאַנד? ניט קיין זייער געהיימע, אָבער זייער וויכטיקע קאַנפּערענצן קומען פאַר ביי דער „נאַטאָ“, ווו מען איז שטאַרק באַזאָרגט וועגן די אַמעריקאַנער פאַרהאַנדלונגען מיט סאָויעט־רוסלאַנד בנוגע פּראַבלעמען, וואָס געהערן צו דעם פּראַגראַם פון „נאַטאָ“. אין שפיץ פון דער „נאַטאָ“ שטייט היינט לונס, דער געוועזענער אויסערן־מיניסטער פון האַ־לאַנד, אַ מאַן ניט נאָר פון אַ גרויסן קוראַזש און טעמפּעראַמענט, נאָר אויך פון גרויסער אינטעליגענץ און פּרינציפּן.

די אומצופרידנקייט פון „נאַטאָ“ מיט די טעפּאַראַטע אַמעריקאַ־ניש־רוסישע פאַרהאַנדלונגען האָט אויפגעלעבט די גאַנצע געשיכטע פון „נאַטאָ“ און דע־גאַלס חוצפה, ווען ער האָט פשוט אַרויסגעטריבן די אַראַגניזאַציע פון פּראַנקרייך. די אַמעריקאַנער אַרמיי איז, ווי באַקאַנט, געווען באַטייליקט אין אייראַפע אין ביידע וועלט־מלחמות און מען דאַרף ניט האָבן קיין צו גרויסע פאַנטאַזיע זיך פאַרצושטעלן, וואָס וואָלט געשען, למשל, מיט פּראַנקרייך, אויב די גרויסע אַמערי־קאַנער אַרמיען וואָלטן ניט אַריבערגעקומען קיין אייראַפע. אָבער דער גורל האָט געוואָלט, אַז ניט אַ קלעמאַנסאָ, נאָר אַ גענעראַל דע־גאַל, מיט איבערגעטריבענע גרויסקייט־מאַניעס, זאָל זיך שטעלן אין דער שפיץ פון פּראַנקרייך נאָך דער צווייטער וועלט־מלחמה

און מארשירן צוזאמען מיט גענעראל איזענהאוער, אזוי ווי ער וואלט מיטגעמאכט די מלחמה. עס האט זיך אָנגעהויבן די קאמפּ פּאַניע קעגן אַמעריקע, קעגן דעם אַמעריקאַנער איינפלוס און קעגן דאָלאַר. דער מיליאַרדן-חוב פון פּראַנקרייך צו אַמעריקע איז נאָך אַלץ אַ חוב, אָבער דער דאָלאַר האָט פּאַרלוירן אַ טייל פון זיין ווערט. מיט ווייניקער טאַלאַנט און מיט ווייניקער חוצפה טוען דאָס ווייטער די יורשים פון דע-גאַלן. פּראַנקרייך איז מער ניט קיין מיטגליד פון „נאַטאָ“, אָבער איז פּאַרביבן אין אַטלאַנטיק-בונד. גאַליזם, ווי אַ פּאָליטישע אידעע, גאַליזם, ווי אַ באַוועגונג, איז היינט אין פּראַנקרייך גופא קאָמפּראַמיטירט. „נאַטאָ“ אַליין איז אין אַ געוויסער מאָס אַ קרבן פון דעם גאַליסטישן פּאַטריאַטיזם און נאַציאָנאַליזם, אָבער עס איז קלאַר, אַז פאַר דעם דורכשניטלעכן אַמעריקאַנער איז אייראָפּע געוואָרן אַ שווערע לאַסט, ניט קיין אינטערעסאַנטע לאַסט. האָט ניקסאָן גענומען אַ ווייניק-באַקאַנטן יידישן פּראָפּעסאָר, געשיקט אים קיין פעקין און מאַסקווע און גענומען דירעקט פאַרהאַנדלען מיט זיי, אַן די פאַרבינדעטע פון אַמעריקע.

מען קאָן פאַרשטיין, אַז די „נאַטאָ“-פירערשאַפט איז אויפגע-בראַכט אין אַ געוויסן זין פון דעם, וואָס אַמעריקע וויל האַנדלען פולשטענדיק אומאַפהענגיק אין די זיכערקייטס-פּראַבלעמען. אָבער „נאַטאָ“ איז אַליין שולדיק אין דעם, וואָס ס'איז געשען: אַנשטאַט אַרויסגעוואָרפן צו ווערן פון פּראַנקרייך פון דע-גאַלן, האָט זי געדאַרפט אַרויסוואָרפן דע-גאַלן פון עליווי-פּאַלאַץ צוזאַמען מיט זיינע צוויי משומדים. איז צו שפּעט וועגן דעם צו רעדן.

פאַר די לעצטע עטלעכע חדשים האָט מען פאַרשפּרייט „קלאַנ-געז“, אַז אַמעריקע האָט באַשלאָסן צוריקברענגען קיין אַמעריקע אַ טייל פון איר אַרמיי אין אייראָפּע. די „קלאַנגעז“ האָט אַמעריקע ווידער אַ מאָל געלייקנט. אָבער די קלאַנגעז זענען ווידער און ווי-דער פאַרשפּרייט געוואָרן. אימעצער מוז זיין שטאַרק אינטערעסירט אין דעם, אַז דער עולם זאָל נעמען ערנסט די קלאַנגעז...

די לעצטע אַנטוואָפּענונגס-קאַנפּערענץ אין העלסינקי איז ניט

ווערט מער ווי א שמעק טאבאק. עס איז א קאנפערענץ וועגן צו-
גרייטן א נייע קאנפערענץ. עס איז א קאנפערענץ וועגן באגרענעצן
די פראדוקציע פון וואפן — ווייל עס איז שוין דא איבער גענוג
וואפן. בכל אופן האט סאוויעט-רוסלאנד גענוג וואפן, כדי צו בא-
זארגן יעדן אויפשטאנד און טערראר קעגן דער פרייער וועלט.
די קאנפערענץ איז גערופן געווארן, כדי צו טאפן דעם דופק איינער
ביים צווייטן. נאך דעם וועט מען זען ווו מען האלט און צי עס
האט טאקע א זין צו רופן א גרויסע קאנפערענץ...

דערווייל איז וויכטיק א נייער קלאנג, וואס קומט פון פאריז:
אז פאמפידו שיקט אוועק זיין אויסערן-מיניסטער, דעם משומד שו-
מאן און אז דאס ווערט געטאן צוליב זיין בולטער פיינדשאפט צו
אמעריקע. די אמעריקאנער רעגירונג זאל האבן אַנגעטייט, אזוי
הייסט עס, אז זי וויל ניט האבן צו טאן מיט אים...

קיין אפיציעלע אדער ניט-אפיציעלע אפלייקענונג פון דעם
קלאנג האבן מיר ניט געזען. דערווייל דארף מען נאכפאלגן די קאנ-
פערענצן און די „קלאנגען“, ביידע, די וואס מען האט אפגעלייקנט
און די, וואס מען האט נאך ניט אפגעלייקנט...

*
*
*

אין די גרויסע געשעענישן, וואס שפילן זיך אפ צווישן אמע-
ריקע און אייראפע, שפילט פראנקרייך, זינט דע-גאלס ממשלה, א
דעסטרוקטיווע ראַלע. איר הינטערקוליסן-פאליטיק מיט מאַסקווע
שוואכט אפ דעם כוח פון דעם דעמאקראטישן פראַנט, וואס איז אַר-
גאַניזירט אין „נאַטאָ“. דעריבער איז כדאי צו זאָגן אַ פאַר ווערטער,
וואס האבן א דירעקטע שייכות מיטן קאמף צווישן די צוויי קאנטי-
נענטן אמעריקע — אייראפע.

לויט דעם אמעריקאנער סענאטאָר האַמפרי, האט מען געגעבן
דער סאוויעטישער רעגירונג צו פאַרשטיין, אז איינע פון די וויכ-
טיקסטע באַדינגונגען פאַר נייע מיליאַרדן-ביזנעס מיט אמעריקע
איז אַן ענדערונג אין דער סאוויעטישער פאליטיק בנוגע יידן. האַמ-

פרי איז לעצטנס געווען אין מאַסקווע — צום דריטן מאל — און האָט די דערקלערונג געמאַכט אין באָן, אויף זיין צוריקוועג פון מאַסקווע קיין וואַשינגטאָן. נאַטירלעך, איז די ענדערונג אין דער סאָויעטישער יידן-פּאָליטיק אַ טייל פון אַן אַלגעמיינער ענדערונג. אַן אַנדער דערקלערונג דירעקט פון מאַסקווע וועגן דעם, אַז מען האָט געגעבן ראַי מעדוועדיעוון, דעם באַקאַנטן געלערנטן און חמבר פון דעם איצט-באַרימטן בוך „סטאַליניזם, זיין געשיכטע און זיינע קאַנסעקווענצן“, אַ וויזע אויף צו פאַרן קיין ענגלאַנד, איז אַ באַווייז, אַז עפעס האָט זיך יאָ געענדערט אינעם קרעמל. מען וויל האָבן געשעפטן מיט אַמעריקע אויף מיליאָרדן און מען ווייסט, אַז נאָר דורך אַ געוויסער ענדערונג אין רעזשים קאָן דער ווונטש רעאַ-ליזירט ווערן.

איז דאָס אַלץ אַ חלום? אפילו פאַר אַ חלום איז דאָס צו פיל און עס לאָזט זיך שווער גלייבן אין דער סענסאַציע. צו די נאַטיר-לעכע ספקות פירן אויך די לעצטע מעלדונגען פון פאַריז: פאַמפידו, דער פּרעזידענט פון פּראַנקרייך, פאַרט אין גיכן אויף אַ קורצן באַזוך קיין מאַסקווע „אויף צו זען זיך מיט ברעזשניעוון“ און אַז גרעטשאַק, דער סאָויעטישער קריגס-מיניסטער, קומט קיין פאַריז צו פירן פאַרהאַנדלונגען. די מעלדונג איז זיכער ניט קיין חלום...

ווען מען ווייסט, ווי שאַרף און היציק עס הייבט זיך אָן אַ וואַל-קאַמפּאַניע אין פּראַנקרייך — די וואַלן וועלן פאַרקומען אין דריי חדשים אַרום — הויפטזאַכלעך צוליב אַן אַפּמאַך צווישן די פּראַנ-ציזישע קאָמוניסטן און די פּראַנציזישע סאַציאַליסטן; ווען מען ווייסט, אַז פאַמפידו איז שטענדיק געווען אין פּראַנקרייך דער הויפט-פּראַפּאָגאַנדיסט קעגן קאָמוניזם און קאָמוניסטן, — קאָן מען זיך אַנשטויסן פאַר וואָס ער פאַרט זיך זען מיט ברעזשניעוון.

גראַד לעצטנס זענען פאַרגעקומען אין בריסל זייער וויכטיקע קאָנפּערענצן פון „נאַטאָ“, וואָס איז די גרעסטע זאַרג פון דעם „וואַר-שעווער פאַקט“. די „נאַטאָ“-קאָנפּערענצן איז דאָס מאל אַזוי וויכ-טיק, אַז צו די זיצונגען איז ספּעציעל געקומען ראַדזשערס, דער שעף פונעם סטייט-דעפּאַרטאַמענט.

פאָמפּידוס באַזוך אין מאַסקווע וועט קוים פאַרבעסערן זיין לאַגע
אין פּראַנקרייך. ער איז פּאַקטיש אויסגעשפּילט אין לאַנד. איין
סקאַנדאַל קומט נאָך דעם אַנדערן און סקאַנדאַלן ווי דאָס אַוועק-
שיקן דעם פּרעמיער־מיניסטער שאַבאַן פּונקט נאָך דעם ווי דער
פאַרלאַמענט האָט אים אויסגעדריקט זיין צוטרוי מיט אַ גרויסער
מאַיאָריטעט, אָדער דאָס באַגנעדיקן אַ צום טויט־פאַרמשפּטן פּראַנץ־
צויז, וואָס האָט געדינט דער געסטאַפּאַ, אומגעבראַכט אַ מאַסע יידן
און פּראַנצויזן און אויסגערויבט זיי; אַ סך אַנדערע קלייניקייטן,
וועגן וועלכע מען שושקעט זיך שטילערהייט — דאָס אַלץ גרייט צו
דעם סוף פון פּאָמפּידוס קאַריערע. עס פעלן ניט קיין אַוואַנטוריסטן,
וואָס זאָגן, אַז אין פּאַל די גאַליסטן וועלן האַבן אַ דורכפאַל ביי
די וואַלן, וועט פּאָמפּידו אויפלייזן דעם פאַרלאַמענט. זיכער איז, אַז
אין פּאַל פון אַ גאַליסטישער מפּלה וועט פּאָמפּידו זיין געצווונגען
צו פאַרלאָזן דעם עליזיי־פּאַלאַץ פאַר דעם טערמין.

(„פּרייע אַרבעטער שטימע“, פעברואַר 1973)

דייטשלאַנדרס רענעסאַנס

עס איז פון די גרויסע פּאָליטישע סענסאַציעס, וואָס מען קאָן שטענדיק דערוואַרטן אי פון סאָויעט-רוסלאַנד, אי פון דייטשלאַנד. ווילי בראַנדט, דער פעאיקער סאַציאַליסטישער רייכס-קאַנצלער פון מערב-דייטשלאַנד — קיין מאָל פון קיינעם ניט באַשולדיקט אין פּאָליטישער בלאַפּעריי און אין פאַלשן קאַרטן-שפּיל — האָט דאָס מאָל איבערגעטאַנצט ברעזשניעוון און זיינע מיטאַרבעטערס. מיט גרויסער אויסגעהאַלטנקייט און געדולד, מיט אַפּענע, רואיקע רייד מיט דעם קרעמל, האָט ער דערפירט די פאַרהאַנדלונגען צווישן באַן און פּאַנקאָוו, דעם רוסיפּיצירטן הויפטזיץ פון מזרח-דייטש-לאַנד, צו אַ פאַרשטענדיקונג און צו אַ פאַרמאָלן אַפּמאַך צווישן די צוויי דייטשלאַנדרס. ס'איז כמעט אַן אומגלייבלעכע סענסאַציע!...

די סענסאַציע באַשטייט אין דעם וואָס אַפּיציעל און פאַרמאָל איז געבוירן געוואָרן אַ צווייטע דייטשלאַנד, אָבער פּאַקטיש איז פון די צוויי דייטשלאַנדרס, ווידער געוואָרן איין דייטשלאַנד, דאָס אַמאָליקע דייטשלאַנד. אפילו פאַר דייטשלאַנד אַליין איז שטענדיק געווען אַן ערנסטער נאַציאָנאַלער פּראָבלעם די פאַרשידנקייט צווישן מערב-דייטשלאַנד און פּרייסן. די „פּרייסישע יונקערס“, ווי מען פלעגט אַנרופן די אַרכי-קאַנסערוואַטיווע פּרייסישע גרויסע פּריצים, פלעגן זיך האַלטן פאַר די אמתע הונדערט-פּראָצענטיקע טרעגערס פון גערמאַניזם. פּרייסן איז געווען די וויכטיקסטע פּאַר-זיציע אין מזרח פון דייטשלאַנד פון וואָנען עס האָט זיך געזאָלט אָנהייבן דער „מאַרש נאָך אַסטען“.

דער שרייבער פון די שורות האָט שטודירט עטלעכע יאָר אין בערלין, אין דער לאַנדווירטשאַפטלעכער הויכשולע, וווּ עס האָבן זיך ס'רוב געלערנט די זין פון די פרייסישע יונקערס. אין אַט דער שולע האָט זיך געלערנט (פריער פאַר מיר) מיין לאַנדס-מאַן און באַקאַנטער אַגראַנאַם ד"ר סאַסקין, וועלכער האָט אין זיין צייט גענומען אַן אַנטייל אין ד"ר הערצלס עקספעדיציע קיין וואַד-על-אריש. צווישן די פראַפעסאָרן אין דער הויכשולע איז געווען דער באַרימטער פיזיאָלאָג פראַפעסאָר צונץ.

בכלל איז פראַפ. צונץ געווען אַ ליבער פריינדלעכער מענטש מיט אַן אייביקן זיסן שמייכל אויפן פנים און דאָס האָט זיך געוואָרפן אין די אויגן, ווען מען האָט אַרום געזען די צופרידענע אַנגעפרעסענע מאַרדעס פון די יונגען פון די פרייסישע גוט-באַזיצערס.

פרייסן איז געווען דער הויפט-צענטער פון דייטשן אַנטיסע-מיטיזם, אָבער צווישן די פראַפעסאָרן פון מיין הויכשולע זענען געווען, חוץ פראַפ. צונץ, נאָך עטלעכע משומדים. די לעקציעס פון צונצן זענען מיר שטענדיק געווען ליב, ווייל ער האָט שטענדיק געדרייט מיטן פינגער ביים רעדן, ווי ער וואָלט געהאַלטן אַ דרשה, שטענדיק גערעדט יידיש לעך, און די דייטשע אוידיטאָריע האָט זיך ניט געקאַנט איינהאַלטן און ניט שמייכלען אים אַנטקעגן פריינד-לעך. ס'איז געווען אַ גאַנץ ספעציעלע אידיליע.

פרייסן, פרייסישע רעאַקציאָנערע פּאָליטיק, פרייסישער עקס-טרעמער שאַוויניזם קאַנען פאַרגליכן ווערן, ווי מערקווערדיק דאָס זאָל ניט קלינגען, מיט דעם אַרטאָדאָקסישן רוסישן קאַמוניזם: קיין דיסקוסיעס! טוט וואָס מען הייסט אייך טאָן, צי עס געפעלט אייך אָדער ניט! היינט איז קיין פרייסן ניטאָ.

עס וואָלט אונדז ווייט פאַרפירט, אויב מיר זאָלן זיך אַוועק-לאָזן דאָ אין דער געשיכטע פון פרייסן און איר ראַלע אין דער דייטשער פּאָליטיק פאַר די לעצטע צוויי הונדערט יאָר. עס איז גענוג צו זאָגן, אַז ניט געקוקט אויף דער עפאַכע פון די קייזערס מיט ווילהעלם דעם צווייטן אין דער שפיץ, ניט קוקנדיק אויף דעם נאַציזם און זיין מפלה, איז דער רוקנבייך פון דעם דייטשנטום

ניט געבראָכן. מערבֿ־דייטשלאַנד איז היינט אי פּאָליטיש, אי עקאָ-
נאָמיש אַ שטאַרקע מלוכה. עס בלייבט נאָר די פּראָגע: וועלן דאָס
זיין צוויי דייטשלאַנדס אָדער איין דייטשלאַנד אין דער אָדער
יענער פּאַרעם? דאָס איז אַ פּראָבלעם פאַר גאַנץ אייראָפּע...

די סאָויעט־רעגירונג איז איבערצייגט, אַז כמעט דרייסיק יאָר
נאָך דער צווייטער וועלט־מלחמה וועט זי נאָך אַלץ קאַמאַנדעווען
אין אייראָפּע, גאַנץ באַזונדערס אין מזרח־דייטשלאַנד. און אין
די דרייסיק יאָר האָט זיך דאָך עפּעס געענדערט, זיכער אויך אין
סאָויעט־רוסלאַנד. אַנשטאַט עגיפטן איז דער פּאַן־אַראַבישער צענ-
טער אַריבער קיין סיריע, איראַק, און אפילו ליביע שפּילט איצט
אַ גרעסערע ראָלע אין אַפּריקע ווי עגיפטן...

עס זענען אַוועק נאָר עטלעכע שעה, מעג מען זאָגן, נאָך דעם,
ווי מזרח־דייטשלאַנד איז געוואָרן אַ „סווערענע“ מלוכה, ווי די
מאָסקווער רעגירונג האָט אַנגעהויבן שיטן מיט דיפּלאָמאַטישע
נאָטעס קעגן אַ צו אינטימער דערנענטערונג צווישן די צוויי
דייטשלאַנדס. די סאָויעט־רעגירונג פאַררופט זיך אויף אַן אַלטן,
אַ פינף און צוואַנציק יאָר אַלטן אָפּמאַך צווישן די גרויסע מלוכות
וועגן אַ קאָנטראָל איבער דעם געשלאָגענעם נאַציסטישן דייטש-
לאַנד. זיי מאַכן זיך לעכערלעך אין קרעמל, ווען זיי ווילן אויפֿ-
לעבן דעם גייסט פון יענע שוואַרצע טעג. אין דער שפּיץ פון דייטש-
לאַנד, מערבֿ־דייטשלאַנד, שטייט די פּראָמינענטע פיגור פון ווילי
בראַנדט, וועלכער האָט געטאָן אַלץ, וואָס איז נאָר מעגלעך, כדי
אַראַפּצונעמען די מיאוסע פּלעקן פון דייטשלאַנדס נאָמען. די פאַר-
בינדונג צווישן דעם היינטיקן קרעמל און ווילי בראַנדט האָט ניט
קיין געמיינזאַם מיט דער אַמאָליקער פאַרבינדונג צווישן היטלערן
און סטאַלינען, וואָס יעדער פון זיי האָט געטראַכט נאָר וועגן דעם,
ווען און ווי אַזוי בעסער אָפּצוואַרן דעם אַנדערן. נייע צייטן —
נייע מענטשן!...

די נאַציאָנאַלע דראַמע פונעם דייטשן פּאָלק, וואָס מען האָט
איצט אָפּציעל דערקלערט פאַר צוויי סווערענע דייטשלאַנדס, הייבט
זיך ערשט איצט אָן. עס איז אַ נאַטירלעכער און לעגיטימער דראַנג

פון די באפעלקערונגען צו פאראייניקן זיך פון ביידע זייטן, וואָס די רעגירונגען, איינע אַ קאָמוניסטישע און די אַנדערע אַן אַנטי־קאָמוניסטישע, זאָלן ניט באַשליסן צווישן זיך.

עס איז געשען דאָס, וואָס האָט געמוזט געשען — פריער אָדער שפעטער. עס איז אוממעגלעך היינט פאָראויסצוזאָגן, וואָס וועט זיין די רעאַקציע אין פוילן און אין טשעכאָסלאָוואַקיע אויף דער פאָקטישער דערנענטערונג פון דער באַפעלקערונג אין די ביז־איצטיקע צוויי טיילן פון דייטשלאַנד. אָבער די דייטשן האָבן אין זייערע הענט „אַ ריינע קייס“, ווי דער ענגלענדער זאָגט. די צייט אַרבעט פאָר די דייטשן. צוזאַמען מיט דעם פאַרשווינדן פון דעם קייזער איז פאַרשווינדן פרייסן. עס לעבן נאָך גענוג מיליאָנען דייטשן־נאַציס, אָבער די לאַגע אין אייראָפּע האָט זיך ראַדיקאַל געענדערט...

(„פרייע אַרבעטער שטימע“, מערץ 1973)

נאָענטער אָדער אזיאטישער מזרח?

רוסישע טאָקטיקעס

וואו וועט אויסברעכן די נייע מלחמה? אין דעם נאָענטן אַריענט, אַרום דעם מיטלענדישן ים און מיט דער באַטייליקונג פון די אַראַבישע לענדער, וואָס וועט אויטאָמאָטיש פּראָוואַצירן מדינת ישראל, אָדער אין אַזיע, צווישן סאָויעט־רוסלאַנד און קאָמוניסטישער כינע, וואו אויף ביידע זייטן פון דער רוסיש־כינעזישער גרענעץ זענען קאָנצענטרירט עטלעכע הונדערט דיוויזיעס אין אַ קריגס־צושטאַנד, צוגעגרייט צו באַניצן זיך מיט אַטאָמיש וואָפן, ניט קוקנדיק אויף אַלע אָפּמאַכן אין וואַשינגטאָן, מאַסקווע, העלסינקי א. א. וו.

דאָס איז אַ שרעקלעכע פּראָגע, דער אויסדרוק וועלט־מלחמה ווערט היינט כמעט ניט באַניצט, הויפטזאַכלעך צוליב דעם, ווייל מען קאָן ניט פאַרגעסן, אַז אונטער קיין שום אומשטענדן וועלן די פאַראייניקטע שטאַטן מער ניט באַטייליקן זיך אין אַ נייער גרויסער מלחמה, וואָס פאַר אַ פּרעזידענט זאָל ניט זיין אין דעם „ווייסן הויז“ אין וואַשינגטאָן, אַ רעפּובליקאַנער אָדער אַ דעמאָקראַט, די עפנטלעכע מיינונג פון דעם לאַנד וועט ניט דערלאָזן, אַז ווידער זאָלן אַמעריקאַנער סאַלדאַטן אומגעבראַכט ווערן אין פּרעמדע לענדער, אַז ווידער זאָלן מיליאָרדן פון אַמעריקאַנער דאַלאַרן פאַר־טאַכלעוועט ווערן צוליב פּרעמדע מיליטערישע אַוואַנטורעס. די עפנטלעכע מיינונג אין אַמעריקע באַטייט אַ סך מער ווי מען מיינט אין אויסלאַנד. דער באַגריף וועגן דער אַמעריקאַנער „אַבי“ אין קאָנגרעס און אין סענאַט ווערט זייער פאַלש אויסגעטייטשט אין

אויסלאַנד. עס איז אַ פּאָליטישער אינסטרומענט מיט אַ גרויסער ווירקונגס־קראַפט און די קאַנגרעס־לייט און סענאַטאָרן האָבן אַ גרע־סערן דרײַ־אַרץ פאַר אים ווי מיר מיינען אָפּט.

די פינף און דרייסיק מיניסטאָרן, וואָס האָבן זיך באַטייליקט אין דער העלסינקי־קאָנפּערענץ, האָבן פאַרענדיקט די ערשטע „רוני־דע“ פון די דעבאַטן, אָבער זענען זיך צעפאַרן ניט אין אַ געהויבענער שטימונג. מען האָט גערעדט די גאַנצע צייט וועגן שלום אויף דער וועלט, אָבער געטראַכט די גאַנצע צייט וועגן דער מעגלעכקייט פון אַ גרויסער מלחמה. מען האָט זיך צוגעהערט צו גראַמיקאָס זיסע רייד, אָבער טשעכאָסלאַוואַקיע בלייבט נאָך אַלץ אָקופירט פון דער רוסישער אַרמיי, יידן ווערן נאָך אַלץ געפייניקט און אַרעסטירט מאַסנווייז. דער שעף פון דער פּאָליטישער פּאָליציי איז געוואָרן אַ מיטגליד פון דעם פּאָליט־ביראָ און דאָס איז דאָך שוין די נייע, די „ליבעראַלע“ פּאָליטיק פון ברעזשניעוון. וואָס זשע מיינען זיי אין דעם קרעמל, אַז קיינער ווייסט נישט אין אויסלאַנד, וואָס די רוסישע געהיימע פּאָליציי דערלויבט זיך צו טאָן? מיינט די פרוי פּורצעוואַ, דער מיניסטער פאַר קולטור, אַז דערמיט וואָס זי מאַכט אַ פאַראַדנעם מיטאַג אינעם קרעמל פאַר דעם באַרימטן יידישן מאַלער שאַגאַל, ווערט געכשרט די אָפיציעלע אַנטיסעמיטישע פּראַ־פּאַגאַנדע? אָדער די פאַרפּאָלגונג פון רוסישע ניט־יידישע שריי־בערס?

די פּראַנציפּיזישע גרויסע צייטונג „לע פיגאַראַ“ האָט אָנגעהויבן דרוקן מאַטעריאַלן וועגן רוסישער באַוואַפּענונג. די האַר שטעלן זיך קאַפויער, ווען מען נעמט אין אַכט, אַז רוסלאַנד פאַרבויכט אַלע געלט־מיטלען אויף אַמוניציע, דאָס הייסט, אויף צוגרייטונג צו אַ גרויסער מלחמה. דאָס זענען „רעוועלאַציעס“, וואָס זענען אַלע־מען שוין לאַנג באַקאַנט.

בכלל איז פּאַלש די פאַרשפּרייטע מיינונג, אַז דער ווידערשטאַנד פון די אַמעריקאַנער קעגן ספּעציעלע קאַנצעסיעס און פּריווילעגיעס פאַר רוסלאַנד איז הויפטזאַכלעך אַ סך־הכל פון דער רוסישער אַנ־טיסעמיטישער פּאָליטיק. אַמעריקע פאַרלאַנגט אַ פּולשטענדיקע ענ־

דערונג פון דעם היינטיקן סאָויעטישן רעזשים. עס דאַרף קומען אַ רעזשים פון מענטשלעכקייט, אַן אַפּזאָג פון פּאַליטישן טעראָר, אַן אַפּזאָג פון פּאַליטישע פּאַרפּאַלגונגען און צענזור, אַן אַפּזאָג פון דער הערשאַפט פון דער פּאַליציי. .

וועט רוסלאַנד פון ברעזשניעוו און קאָסיגין אַקצעפטירן אַזאַ ענדערונג? וועט דער קאָמוניסטישער רעזשים זיך אַפּזאָגן פון רוסישן קאָמוניזם? דאָס איז דער פּראָבלעם.

**
*

סאָויעט־רוסלאַנד איז מאַביליזירט אויף צוויי פּראָנטן — אין דעם מיטלענדישן ים, ניט זייער ווייט פון דעם באַספּאָר און דעם שוואַרצן ים און אויף דער כינעזיש־רוסישער גרענעץ אויף אַ מהלך פון עטלעכע טויזנט מייל. אין ביידע פּאַלן איז דאָס אַן אמתע מאַכ־ליזאַציע אויפן פּאַל פון אַ מלחמה. די „נאַטאָ“־אַרגאַניזאַציע האָט שוין דערקלערט עפּנטלעך, אַז דער אונטערגעשריבענער אַפּמאַך אין וואַשינגטאָן, אונטערגעשריבן פון ניקסאָן און ברעזשניעוו, ענ־דערט ניט אויף קיין האָר דעם פּראָגראַם פון דער „נאַטאָ“, וואָס איז דער מיליטערישער אינסטרומענט פון דעם „אַטלאַנטיק־פּאַקט“. דערמיט וואָס עגיפטן האָט אַוועקגעשיקט אַלע רוסישע מיליטערישע אינסטרומענטן, האָט דער אַראַבישער בונד, גאַנץ באַזונדערס עגיפטן און ליביע, באַפרייט דעם מאַסקווער קרעמל פון אַ גרויסער לאַסט, אָבער פון דעסטוועגן איז עס אַ פּראָגע צי סאָויעט־רוסלאַנד וועט ריזיקירן אַ געפערלעכע אַוואַנטורע אין דעם מיטלענדישן ים. דער אַוויגערופּענער זעקסטער אַמעריקאַנער פּלאַט פּונקציאָנירט אינעם מיטלענדישן ים אַלס אַן אַרגאַן פון דער „נאַטאָ“ און ניט ווי פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג, דאָס הייסט, אַ קאַנפּליקט אין מיטעלן מזרח באַטייט אַ גרויסע מלחמה מיט אַמעריקע און האַלב־אייראָפּע.

עס איז גאַנץ קלאָר, אַז דער וויכטיקסטער פּראָבלעם פון דער רוסישער פּאַליטיק איז דער קאַנפּליקט מיט כינע. פּאַליטיש און עקאָנאָמיש איז דאָס היינטיקע רוסלאַנד, דאָס הייסט, דער היינטיקער

רעזשים, ניט אין שטאָנד צו פירן קיין שום מלחמה, ניט קיין גרוי-
 סע און ניט קיין קליינע. אָפּגעשטאַנען טעכניש, אָן גענוג ברויט צו
 עסן, אין נויט פון קאַלאַסאַלע קרעדיטן, וואָס מען קאָן ניט אַזוי
 גרינג געפינען, מוז דער רעזשים איינברעכן זיך. פרוווט דעריבער
 ברעזשניעו צו רעדן, איבערצייגן, בעטן, ביסלעכווייז נאַכגעבן אפילו
 אין דעם ענין וויזעס פאַר עולם קיין ישראל. נאָך אַלעמען האָט
 מען פאַרט דערשלאָגן זיך דערצו, אַז אין פאַרלויף פון די לעצטע
 צוויי־דריי יאָר האָט מען געלאָזט פאַרן קיין ישראל צענדלינגער
 טויזנטער יידן. מען קאָן ניט דערוואַרטן, אַז דער קרעמל זאָל זיך
 דערקלערן אין ליבע צו ישראל, אָדער צום יידנטום בכלל. אונטער
 דעם דרוק פון אַלע באַדינגונגען האָט איוואַן איוואַנאוויטש גע-
 מוזט נאַכגעבן. דאָס שטערן צו דעמאָנסטרירן און אויסצודריקן יידי-
 שע פראַטעסטן קאָן אונטער די אומשטענדן ברענגען אונדז אַ גרויסן
 שאַדן. פּרעסטיזשאַמביציעס פון דעם רוסישן קאָמוניזם איז עפעס
 מיט וואָס מען מוז זיך רעכענען. זיי וועלן סיי ווי סיי ווערן בעסער
 און די אַלגעמיינע בעסערונג וועט אויך זיין לטובת דעם רוסישן
 יידנטום...

די צוגרייטונגען צום קאַמף מיט כינע ווערן פון דער סאָויע-
 טישער רעגירונג געפירט איצט אין אַ גרויסן טעמפּאַ. ווייל וואָס
 ווייטער אַלץ ווייניקער קאָנען זיי אין מאַסקווע דערוואַרטן אַ דער-
 פּאָלג אין אַ מלחמה־אָוואַנטורע. דאָס לאַנד איז פינאַנציעל אין באַנ-
 קראַט, קאָמערציעל אַנמעכטיק און פּאָליטיש איזאָלירט. ווידער און
 ווידער ווערט דערמאָנט די נאַצי־מפּלה, ווייל היטלער האָט זיך
 פאַרמאַסטן צו פירן אַ מלחמה אויף עטלעכע פראַנטן און ווידער און
 ווידער ווערן דערמאָנט נאַפּאָלעאָנס מלחמה־מפּלות, ווען דער קאָר-
 סיקאַנער האָט איגנאַרירט די וואַרענונגען פון זיינע גענעראַלן ווי
 עס איז געווען דער פעלדצוג קיין רוסלאַנד בשעת אַן אויפשטאַנד
 קעגן די פראַנצויזן אין שאַפּניע. ניין, דאָס קאָמוניסטישע רוסלאַנד
 וועט ניט ריזיקירן אונטער די היינטיקע אומשטענדן, קיין מלחמה
 אין נאַענטן מזרח און אוודאי ניט אין ווייטן מזרח. פאַר דער סאָ-
 וועיטישער פּאָליטיק בלייבט פריי נאָר דאָס מאַנעוורירן מיט אַלער-

ליי דיפלאמאטישע אפמאכן. דאָס מערקווערדיקע דערביי, מיר וואָלטן געזאָגט דאָס איראַנישע, איז אין דעם, אַז די צוויי הויפט־מחנותים זענען די פאַראייניקטע שטאַטן און מערב־דייטשלאַנד, די צוויי אַלטע פּיינד, אויף וועלכע מען וויל בויען דאָס נייע רוסלאַנד און אַ דיי־טשער ייד איז דער הויפט־פאַרמיטלער צווישן די צדדים. וועט סאָ־וועט־רוסלאַנד עפעס אַפּלערנען פון דעם צופאַל אָדער, ווי מען זאָגט עס איצט, דעם קאַ־אינצידענט? עס איז אין דעם עפעס מער ווי אַ „צופאַל“, גלוסט זיך צו זאָגן...

די, וואָס האָבן גאָר ניט געלערנט פון די אַלע געשעענישן אין וואַשינגטאָן, פעקין און מאַסקווע, וועלן שפעטער האָבן צו קלאָגן און באַקלאָגן זיך, אָבער עס וועט זיין צו שפעט. דער גאַנג פון דער געשיכטע האָט אַ באַשטימטן טעמפּאַ. אפילו דער קרעמל האָט דאָס דערפילט און פאַרשטאַנען. פאַריז האָט עס ניט פאַרשטאַנען און, ווי עס ווייזט אויס, וויל זי עס ניט באַנעמען און רעכענען זיך מיט די געשעענישן. דאָס איז ניט דאָס ערשטע מאָל אין דער פּאָליטיק פון היינטיקן פּראַנקרייך, אָבער פריער אָדער שפעטער וועט קומען די אויסניכטערונג...

(„לעצטע נייעט, דעם 24־טן יולי 1973)

מיטלענדישער ים

עס וואלט אפשר ריכטיקער געווען אַנצושרייבן: „דערטרונקען אין מיטלענדישן ים“. דערטרונקען די אַלטע פריינדשאַפטן צווישן יידן און פראַנקרייך. גאַרניט לאַנג צוריק האָט דאָס לאַנד געהאַט יידישע פרעמיער־מיניסטערן, לעאַן בלום און מענדעס פראַנס, ביידע זיכער וויכטיקערע און גרעסערע פערזענלעכקייטן ווי דער היינטיגער פערזידענט פון פראַנקרייך, דערטרונקען די אַלטע פריינד־שאַפט מיט ענגלאַנד, וווּ דיראַעלי־ביקאַנספילד, אַ וויכטיקער שרייבער און איינער פון די גרעסטע ענגלישע מלוכה־לייט, האָט אין זיין צייט געשפילט אַזאַ וויכטיקע ראַלע. עס איז אַן אויסערגעוויינט־לעך אינטערעסאַנטע געשיכטע די דעמאָלטיקע קרובהשאַפט צווישן דער העכסטער ענגלישער אַריסטאָקראַטיע און די אַלטע, טיף־אינט־געוואַרצלטע יידישע משפחות. איצט קומט אַן ענגלישער וויצע־מיניסטער פאַר אויסלענדישע ענינים קיין ישראל און דערלויבט זיך צו רעדן דאַרט אַזוי, ווי עס פלעגן אַ מאָל, אין די צייטן פון ענגלישן קאָלאָניאַלן אימפּעריאַליזם, רעדן ענגלישע באַאַמטע צו זייערע אונ־טערגעוואַרפענע פעלקער אין אַפריקע און אַזיע.

צייטן ביטן זיך, אָבער מענטשן ענדערן זיך ניט אַזוי גיך און ניט אַזוי שטאַרק ווי צייטן. מען פרעגט זיך: איז דאָס אַלין צוליב דעם, וואָס דאָס אַמעריקאַנער יידנטום איז געוואָרן אַ געוויסע מאַכט און קאָן האָבן צייטנווייז אַ השפּעה אויף גרויסע מאַכט־פאַקטאָרן לטובת די קליינע יידישע ישובים? אָדער איז דאָס דערפאַר, ווייל די רעגירונג פון ישראל און די יידישע עפנטלעכע מיינונג פון

דער גאנצער וועלט פרווון — דערווייל אן הצלחה — צו ראטעווען פון אונטערגאנג די רעשטלעך פון יידישע ישובים אין לענדער ווי איראק און סיריע? אדער איז דאס א המשך פון דער פאליטיק אין די צייטן פון היטלערס ממשלה, ווען די גרויסמאכטן האבן געוויסט וועגן דעם אויסמארדן מיליאנען יידן און האבן ניט אונטערגענומען קיין ספעציעלע מיטלען, כדי צו ראטעווען זיי, ווייל עס זענען דערווייל געווען מער אלגעמיינע פראבלעמען? ... „דער ווייל“ איז אַנגעגאַנגען די פאַרניכטונג פון מיליאנען יידן.

מיר רעדן היינט וועגן מיטלענדישן ים, ווייל מיר דערנעבן טערן זיך צום הונדערט-יאַריקן יובל פון דעם בערלינער קאָנגרעס, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין בערלין אונטער דער אָפּציעלער פירערשאַפט פון דעם דייטשן קאָנצלער ביסמאַרק, וווּ די הויפט־ראַלע האָט אָבער געשפּילט דער ענגלישער פרעמיער־מיניסטער בענדזשאַמין דיזאָעלי, אַ געשמדטער ייד, אָבער שטאַלץ אויף זיין יידישן יחוס, פאַקטיש פאַרכאַפט פון דעם יחוס. דער קאָנגרעס איז פאַרגעקומען אין בערלין סוף אויגוסט 1878.

מעדיטעראַנעי האָט געשפּילט אַ צענטראַלע ראַלע אין דער געשיכטע פון דער רוימישער אימפעריע מיט צוויי טויזנט יאָר צוריק און איז געווען אַ רוימישער „מאַרע נאַסטרום“. היינט איז מעדי־טאַרענעי ווידער אַ צענטראַלער פראַבלעם.

די ביידע זייטן פון דעם מיטלענדישן ים האָבן היינט אַן אַנדער פנים, פון גיבראַלטאַר, וואָס שפּאַניע פאַרלאַנגט פון ענגלאַנד אַוועקצוגיין פון דאָרטן, ביז צום סועץ־קאַנאַל און מדינת ישראל ביים סוף פונעם ים. אויף איין זייט געפינען זיך מאַראַקאָ, אַלושיר, טוניס און ליביע, נייע סווערענע מלוכות מיט אייגענע אינטערעסן און אייגענע אַמביציעס, לענדער פון איסלאַם. אויף דער אַנדערער זייט זענען די סווערענע באַלקאַן־מלוכות. ענגלאַנד דאַרף מער ניט אָפהיטן דעם וועג צו אינדיע און איז, אַזוי צו זאָגן, אָפּציעל אַוועק־געגאַנגען „פון יענער זייט פון סועץ־קאַנאַל“. די נייע אַראַבישע לענדער האָבן באַקומען אינוועסטירט פון אייראָפּע און אַמעריקע מיליאַרדן דאָלאַרן אויף אויסצונוצן די נאַפט־קוואַלן און ווילן, נאָ-

טירלעך, אויסנוצן די נייע אוצרות פאר זייערע אייגענע נאַציאָנאַל-פּאָליטישע צוועקן.

ווען מען באַטראַכט רואיק די איצטיקע פּאָליטישע לאַגע אין איראַק, סיריע און ליביע, וואָס לאָזן זיך ניט פירן פון עגיפטן, און די איצטיקע לאַגע אין גריכנלאַנד — קאָן מען ניט זאָגן, אַז די צו-קונפט פון מדינת ישראל איז זייער אַ זיכערע און אַז מען מעג שלאָפן רואיק. מען מעג אָבער זיין זיכער, אַז בעת די ניקסאָן-ברעזש-ניעוו פּאַרהאַנדלונגען אין וואַשינגטאָן האָט מען ערנסט אַרומגע-רעדט די לאַגע אין מעדיראַנע. צי מען איז געקומען צו אַ מינ פאַרשטענדיקונג, איז דערווייל ניט באַקאַנט, דערווייל...

מעדיטעראַנע איז געווען און פאַרבלייבט אַ צענטער פון פאַר-שידענע, אָפט קעגנגעזעצטע אינטערעסן, אויב עס איז ניטאָ קיין שלום צווישן די מחמדאַנער לענדער — איז קיין גרויסער שלום ניטאָ אויך צווישן די קריסטלעכע „פאַרבינדעטע“, שפּאַניע געפינט זיך אין אַ פערמאַנענטן קאָנפליקט מיט ענגלאַנד, פראַנקרייך פאַר-בלייבט אין דעם אַטלאַנטיק-פאַקט, האָט אָבער פאַרלאָזן די „נאַטאָ“ און הערט ניט אויף צו בלאָזן פון זיך און פאַרלאַנגען, אַז מען זאָל אַנערקענען דאָס לאַנד פאַר אַ גרויסמאַכט. דער לעצטער קאָנפליקט צווישן די פאַראייניקטע שטאַטן און פראַנקרייך צוליב דער שלעכ-טער גערעטעניש פון די סאַיאָ-בעבלעך אין אַמעריקע און פאַר-קלענערונג פון זייער עקספּאָרט קיין פראַנקרייך, האָט אַרויסגערוּפן אַ שטאַרקן פּאָליטישן שטורעם, ווייל מען דאַרף האָבן די בעבלעך אויף צו האַדעווען די פראַנצייזישע חזירים. דער שטורעם האָט זיך אַריבערגעטראָגן אפילו אין דעם „געמיינשאַפטלעכן מאַרק“, וווּ מערב-דייטשלאַנד און ענגלאַנד האָבן זיך אָפּגעזאָגט צו נעמען אַן אַנטייל אין דער פראַנצייזישער קאַמפּאַניע קעגן די פאַראייניקטע שטאַטן.

אונטער אַזעלכע אומשטענדן איז ניטאָ קיין האַפּענונג אויף אַ פאַרשטענדיקונג צווישן די גרויסמאַכטן, און די קליינמאַכטן ווערן אַ גרויסע סכּנה, אַ סכּנה הויפּטזאַכלעך פאַר די לענדער, וואָס ווילן ניט שפּילן אַ דאַמינירנדיקע ראַלע אין דעם מיטלענדישן ים...

(פרייע אַרבעטער שטימע, סעפטעמבער 1973)

„אוווערסאלע האַרמאָניע“

דעם אויסדרוק פון אַן אַלגעמיינער וועלט-האַרמאָניע, באַנוצט אַמאָל פון דייטשן פּילאַסאָף לייבניץ, האָט איצט באַנוצט דער פּראַנץ צייזשער פּרעזידענט פּאַמפּידו, בשעת אַן אַפּיציעלן מיטאַג אין דער פּראַנציזשער אַמבאַסאַדע אין פּעקין, לכּבוד טשו ען ליי, כּי-נעזישן פּרעמיער-מיניסטער. דער אַזוי שייך-קלינגענדיקער ווונטש איז אַרויסגעזאָגט געוואָרן גראַד אין די טעג, ווען אַ גרויסע גרופּע פון מיליטאַנטיש „אַנגאַזשירטע“ לענדער — זיי האָבן זיך אַליין געגעבן דעם לעכערלעכן צונאַמען „ניט-אַנגאַזשירטע“ לענדער — האָט באַשלאָסן צו פירן אַן אמתע מלחמה קעגן די גרויסמאַכטן, וועלכע אינגאָרירן די דראַאונגען פון קאַדאַפי און פּידעל קאַסטראַ; גראַד אין די טעג ווען אין טשילי ברעכט אויס אַ מיליטערישע קאַנטר-רעוואָלוציע און אַיענדע, דער לעגאַל-אויסגעוויילטער פּרע-זידענט, באַגייט זעלבסטמאָרד מיט דעם רעוואָלווער, וואָס קאַסטראַ האָט אים געגעבן אַלס מתנה בשעת זיין באַזוך אין טשילי; גראַד אין די טעג ווען אין קאָוויט ווערט אַרגאַניזירט אַן אמתע פּאַר-שווערונג צו פּראַקלאַמירן אַ שטענדיקן באַיקאַט פון די אַמערי-קאַנער און מערב-איראָפּעאישע לענדער, וועלכע האָבן מיט זייערע מיליאָרדן אינוועסטיציעס אויפגעבויט די אַראַבישע נאַפּט-אינ-דוסטריע.

מען וואָלט געקאַנט אַנגיין מיט דער רשימה אַן אַן עק, ווייל זינט דעם סוף פון דער צווייטער וועלט-מלחמה איז ניט געווען קיין איינציקער טאַג, ווען מען וואָלט געקאַנט רעדן וועגן אַן „אוי-ווערסאלער האַרמאָניע“.

אין מזרח־דייטשלאַנד הערשט נאך אַלץ אַ נאַצי־קאָמוניסטישער רעזשים. ניט קוקנדיק אויף אַן אָפּמאַך מיט מערב־דייטשלאַנד, סאָ-וועט־רוסלאַנד באַטראַכט נאך אַלץ מזרח־דייטשלאַנד ווי אַ רוסישן פּראָטעקטאָראַט. דער בירגער־קריג אין אירלאַנד טראַגט איצט כמעט דעם זעלבן כאַראַקטער ווי מיט זעכציק יאָר צוריק, ווען דע וואַלעראַ איז געשטאַנען אין דער שפיץ פון דער באַוועגונג און בלוט האָט זיך געגאַסן טייכנווייז.

קאָן מען היינט רעדן וועגן אַן „אוניווערסאַלער האַרמאָניע“, ווען אין אונאַנדאָ הערשט אַזאַ נפש ווי גענעראַל אַמין און אין ראַ-דעזיע — אַ דזשענטעלמאַן ווי יאַן סמיט, ניט רעדנדיק שוין פון די מערדערייען אין די אָפּגעשלאָסענע פינצטערע לעכער אין צענטראַל־אַפריקע. די שיינע פּאַרמולע פון לייבניץ קלינגט ווי אַ ביטערע אי־ראַניע, ווען מען פּרוּווט צו נעמען זי ערנסט.

די וועלט איז צערסן און געשפּאַלטן. פון מאַרד און גוילה זענען ניט פּאַרזיכערט, ניט פּאַריז און ניט לאַנדאָן, אפילו ניט וואַ-שינגטאָן, ניט ניו־יאָרק און ניט רוים. דער לעצטער צוזאַמענשטויס אין דער לופטן פון דער סירישער און ישראלדיקער מיליטערישער אַוויאַציע איז נאָך אַן עפיזאָד אַדער אַן אַקצידענט.

דער טראַגישער טויט פון אַיענדע איז אַן אַנזאָג פון גרויסע קאַמפּן אויף אַלע קאַנטינענטן. מען טאַר ניט פּאַרגעסן, אַז אַיענדע איז אפילו אידעאָלאָגיש באַגאַנגען זעלבסטמאַרד. טשילי האָט פריער באַקומען פון אַמעריקע פינאַנציעלע הילף, קרעדיטן, הלוואות און האָט אין דער אייגענער צייט נאַציאָנאַליזירט גרויסע אַמעריקאַנער אונטערנעמונגען. מען פּאַרשט איצט, צי די אַמעריקאַנער געהיימע דינסטן האָבן צוגעגרייט, אַדער צוגעהאַלפּן דעם אויפרייס אין טשי-לי. עס איז אַזוי גוט ווי זיכער, אַז דער אַמעריקאַנער קאַפיטאַליזם האָט זיך אין וועלכער ס'איז פּאַרעם יאָ באַטייליקט אין די טראַ-גישע געשעענישן, וועלכע זענען אַ וואַרענונג פאַר די אַראַבישע רעגירונגען, וואָס גרייטן זיך צו נאַציאָנאַליזירן, דאָס הייסט, צו קאַנפּיסקירן די אַמעריקאַנער אינוועסטיציעס.

קאפיטאליזם פארטיידיקט זיינע אינטערעסן. אזוי לאנג ווי קאס-טראָ און מאַסקווע וועלן אָנגיין מיט דער אַטאַקע אויף די פּריוואַטע אונטערנעמונגען, וועט די פּריוואַטע איניציאַטיוו זיך רעוואָלטירן. דער רעוואָלווער וואָס קאַסטראַ האָט געשאַנקען אַיענדען אין אַ סימבאָל. מאַסקווע האָט פאַרטאַכלעוועט הונדערטער מיליאָנען אין די אַראַבישע לענדער; האָט אַבער ניט געהאַלפן אַיענדען אויסמיידן אַן עקאָנאָמישע קאַטאַסטראָפּע. דער זעלבסטמאַרד פון אַיענדע האָט אַרויסגערוּפן אַ שאַק אין דער גאַנצער וועלט, ווייל ער איז דאָך אויסגעוויילט געוואָרן אויף זיין אַמט און איז ניט געקומען צו דער מאַכט דורך אַ פּוטש, צי אַן איבערקערעניש. ער האָט אַבער איבער-געכאַפט די מאַס און שנעל פאַרוואַנדלט זיין מאַכט אין אַ „דיקטאַטור פון פּראַלעטאַריאַט“, זייענדיק אָפהענגיק פון פּרעמדן קאַפיטאַל. אַן אויפריכטיקער אידעאָליסט איז ער פאַרט געבליבן, אַן אַמאַטאָר אַלס אַ פּאָליטיקער און אַ פּולשטענדיקער איגנאַראַנט אין עקאָנאָ-מישע פּראַבלעמען. ער האָט ניט פאַרשטאַנען, אָדער ניט געוואָלט פאַרשטיין, אַז ניט די אַמעריקאַנער רעגירונג באַהערשט דעם אַמע-ריקאַנער קאַפיטאַליזם, נאָר פאַרקערט, דער קאַפיטאַליזם באַהערשט די אַמעריקאַנער רעגירונג. אויב פידעל קאַסטראַ האָט אין רעזערוו נאָך אַ פאַר רעוואָלווערן, דאַרף ער זיי צושיקן זיינע אינטימע פּריינד אין מאַסקווע, וווּ עס חזרט זיך איבער די אייגענע געשיכטע ווי אין טשילי, אַבער אין אַ קאַלאָסאַלן פאַרנעם, הונדערט מאל גרעסער ווי אין טשילי. מען באַשולדיקט ברעזשניעוון אין מאַסקווע אין פאַר-ראַט, ווייל ער זוכט קרעדיטן און אינוועסטיציעס אין אַמעריקע. אַבער ברעזשניעוון ווייסט בעסער ווי ווער עס איז אַן אַנדערער אין וואָס פאַר אַ צושטאַנד די רוסישע עקאָנאָמיע געפינט זיך.

מען מוז זיך דערמאַנען אין דעם אַלטן קאַנפּליקט צווישן קאַרל מאַרקס, וואָס האָט געפּרעדיקט „דיקטאַטור פון פּראַלעטאַריאַט“, און באַקונין, דעם אַנאַרכיסט, וואָס האָט געקעמפט אויף באַריקאַדן, וועלכער האָט געטענהט, אַז יעדע דיקטאַטור, אויך די „דיקטאַטור פון פּראַלעטאַריאַט“ וועט פירן צו אַ פאַרקעכטונג פונעם פּאַלק. דער רוסישער באַלשעוויזם, לעניניזם און סטאַליניזם האָבן באַוויזן קלאַר,

אז באקונינס נסיון און קענטעניש פון די מאסן-באוועגונגען זענען געווען ריכטיק.

די רייד פון פאָמפידו וועגן 'אוינווערסאלער האַרמאָניע' קלינ-גען שיין ביי אַ באַנקעט, בשעת אַ פּאָליטישער און דיפּלאָמאַטישער טוריסטן-רייזע, אָבער מען קאָן ניט דערוואַרטן קיין גרויסע האַר-מאָניע בשעת מען גייט אַליין אָן מיט אַטאַמישע עקספּערימענטן אין די פּאַציפיק-וואַסערן ניט נעמענדיק אין אַכט שטורמישע פּראָטעסטן פון אַ האַלבער וועלט.

די רייזע פון פאָמפידו קיין כינע האָט זיך פאַרוואַנדלט אין אַ גרויס סענסאַציאָנעל געשעעניש, ניט אַ דאַנק פּאָמפידוס אינטערע-סאַנטע, אָבער זייער פּאַרויכטיקע רעדעס. מען האָט געזען אויף זיין פנים דאָס באַוונדערן די אויסערגעוויינטלעכע דעמאָנסטראַציע פון דער כינעזישער גאַסט-פריינדלעכקייט, אַזוי גוט אַרגאַניזירט און אַזוי גוט אַרקעסטרירט. מען האָט אפילו קליינע קינדער צוואַמענ-געבראַכט, כדי זיי זאָלן זיך פרייען אַנקוקנדיק דעם פּראַנציפּיזישן גאַסט. טשו ען ליי גופא האָט געמוזט דערקלערן, אַז צוליב דעם פּראַנציפּיזישן גאַסט האָט ער צום ערשטן מאָל אין זיין לעבן געזען און באַוונדערט געוויסע טיילן פון כינע און זיך באַקענט מיט טויזנט-יאַריקע קונסט-אוצרות פון זיין לאַנד. דאָס איז דאָך ניט קיין קלייני-קייט, פּראַנציפּיזיש-כינעזישע פריינדשאַפט איז געזיכערט. די פּראַגע איז נאָר, צי די פריינדשאַפט וועט פירן צו אַן „אוינווערסאלער האַר-מאָניע“.

(לעצטע נייעס, דעם 2-טן אָקטאָבער 1973)

כינע — די גרויסמאכט

ווען טשו ען ליי, דער פרעמיער־מיניסטער פון כינע, האט מיט א געוויסער צייט צוריק אויפגענומען א דייטשע דעלעגאציע האט ער צו זיי געזאגט, אז ער האט אין זיינע יונגע יארן שטודירט אין דייטשלאנד, אין דעם אלטן אוניווערסיטעט פון קעניגסבערג, ווו קאנט, דער גרויסער דייטשער פילאסאף, האט א מאל געהאלטן זיינע בארימטע לעקציעס. דערביי האט ער באמערקט, אז ער קען נאר דעם נאמען קעניגסבערג און ניט דעם נאמען קאלינינגראד, ווי די סאָויעט־רעגירונג האט אנגערופן די שטאָט, וואָס זי האָט פאַר־ כאַפּט.

די כינעזישע רעגירונג האט דערמיט געוואלט באווייזן, אז זי האלט סאָויעט־רוסלאַנד פאַראַנטוואָרטלעך פאַר אַלץ וואָס דער קאַ־מוניסטישער רעזשים האָט אָפּגעטאָן. די אינוואַזיע אין טשעכאָסלאַ־וואַקיע און מאַנגאָליע זענען אַקטן פון קאַלאַניאַליזם און אימפעריאַ־ליזם פאַר די לעצטע יאָרן. כינע באַנוצט יעדע געלעגנהייט כדי אַנ־צוזאָגן דער וועלט, אז די מלחמה מיט דעם רעאַקציאָנערן רוסישן רעזשים, איז אומפאַרמיידלעך, ווייל דער רעזשים איז אַ סכנה פאַר אַלע לענדער. עס איז ניט קיין ווונדער דעריבער, אז דער באַווך פון פאַמפידו, דעם פרעזידענט פון פראַנקרייך, איז אויסגענוצט געוואָרן פאַר דער כינעזישער פראַפּאָגאַנדע, אפילו אויב עס איז דאָ צו פיל בלאַפּעריי אין דער פראַנצויזישער פראַפּאָגאַנדע פאַר ראַטעווען פראַנקרייכס „אומאַפהענגיקייט“. ווער וויל באַפאַלן פראַנק־רייך און מאַכן זי פאַר אַ קרבן פון אַ פרעמדער מאַכט? וואָס פאַר

א ראל, א פאליטישע אדער מיליטערישע, קאן פראנקרייך שפילן אין א גרויסן אינטערנאציאנאלן קאנפליקט? דער פראנצייזישער וויזיט אין פעקין איז אינטערעסאנט נאָר דערמיט, וואָס ער האָט געגעבן כינע אַ געלעגנהייט נאָך אַ מאָל צו רעדן וועגן דער רוסי־שער געפאָר און דעמאָנסטרירן איר גרייטקייט צום גרויסן קאָמף.

מיר רעדן וועגן דעם „גרויסן קאָמף“, ווייל דער נאַציאָנאַלער פרעסטיזש פון דעם לאַנד מיט כמעט אַכט הונדערט מיליאָן באַ־פעלקערונג איז אויפגעוועקט און מאַביליזירט. עס מאַכט ניט אויס, וואָס רוסלאַנד איז ניט אַנגערופן ביים נאָמען און וואָס פראַנקרייך ווערט אַפיציעל אַ שותף צו דער אונטערנעמונג. דאָס וויכטיקסטע איז דאָס וואַקסן פון דער אומרו אין פעקין און די פערמאַנענטע קאָנפליקטן אויף דער רוסיש־כינעזישער גרענעץ. די רעגירונג פון רוסיש־אַקאָפּירטן טייל פון מאַנגאָליע האָט זיך איצט עפנטלעך באַקלאַגט, אַז כינעזיש מיליטער איז אַריינגעדונגען טיף אין לאַנד, דאָס הייסט, אַז כינעזיש־מאַנגאָליע איז גרייט צו אַקאָפּירן רוסיש־מאַנגאָליע, וואָס קיינער וועט ניט קאָנען באַטראַכטן אַלס כינעזישע אַגרעסיע קעגן סאָויעט־רוסלאַנד. אייגנטלעך איז דאָס דער אָנהייב פון אַ מלחמה און דערמיט דערקלערט זיך די פאַרשטאַרקטע כינעזישע פראָפּאַגאַנדע, אַן אַפענע קאָמפּאַניע קעגן סאָויעט־רוסלאַנד.

די פראַגע איז איצט געריכטעט צו דער גאַנצער וועלט, די פראַגע איז, צי מען וויל לאָזן ווייטער טאַלערירן די עקסיסטענץ פון דעם סאָויעטן־רעזשים.

מיר דאַרפן ניט רעדן אַ סך וועגן דעם וואָס פאַר אַן אומגליק אַ נייע רוסישע מלחמה קאָן ווערן פאַר די דריי אָדער מער מיליאָנען רוסישע יידן. מיר דאַרפן זיין גרייט צו אַלע עווענטואַליטעטן, גע־דענקענדיק דאָס, וואָס איז געשען דאָרט בשעת די צוויי וועלט־מלחמות און בשעת דעם רוסישן בירגער־קריג. מיר געדענקען גוט וואָס מיינט פּאַניק אין צענטער פון דער סאָויעטישער רעגירונג, וועלכע פאַרלירט דעם קאָפּ אין פאַל פון אַ מלחמה. די כינעזישע רעגירונג האָט פייערלעך דערקלערט, פשוט געשווירן, אַז אונטער קיין שום אומשטענדן וועט כינע ניט זיין די, וואָס וועט געבן דעם

ערשטן שאָס. אין דער אייגענער צייט ווערן פאַרשפּרייט קלאַנגען, וואָס קאַנען דערגרייכן מאַסקווע. די קלאַנגען זענען זיכער גענומען פון דער אַמוניציע, וואָס געפינט זיך אין דעם פּראָפּאָגאַנדע־אַרסענאַל. די סודות פון די כינעזישע צוגרייטונגען בלייבן דערווייל סודות פאַר דער גרויסער וועלט, אָבער זיכער ניט פאַר דעם קרעמל. דאָ ווייסט מען, אַז די צייט אַרבעט פאַר כינע...

די רייזע פון קיסנינגער קיין פעקין, וואָס האָט געזאָלט זיין מיט אַ פאַר וואַכן צוריק איז אָפּגעלייגט געוואָרן און ווערט איצט אין גאַנצן פאַרשוויגן. ניט די כינעזער און ניט די איראָפּעאישע עפּנט־לעכקייט האָבן ניט קיין גרויסן צוטרוי צום פּרעזידענט ניקסאָנס כלומרשטן „טאַפּל־שפּיל“, דאָס הייסט, גלייכצייטיק צו זיין פּריינד מיט כינע און מיט סאָויעט־רוסלאַנד, וועלכע זענען ערב אַן ערנסטן קאַנפּליקט. פעקין פאַרלאָזט זיך ניט אויף דער קאַמפּאַניע פון דער אַמעריקאַנער עפּנטלעכער מיינונג קעגן סאָויעטישן רעזשים. דער פּראָבלעם פון יידישער אויסוואַנדערונג שפּילט מער ניט די וויכטיקע ראָל, הגם די כינעזער דערמאָנען דעם האַנדל צווישן ניקסאָן און ברעזשניעוו לטובת די יידן, וואָס זיי רופן אַן „די ישראלדיקע אַגרעסיע“.

עס איז געוואָרן אַ מין „פּיליגרימאַזש“, דאָס פאַרן פון די פאַר־שידענע דעלעגאַציעס קיין פעקין, אַזוי ווי כינע וואָלט ניט געווען קיין לאַנד מיט אַ פינף טויזנט־יאַריקער קולטור נאָר אַ ניי־געבוי־רענע גרויסמאַכט. גאַנץ צופעליק האָט דער שרייבער פון די שורות געטראָפּן אין קאַנאַדע דעם ניט לאַנג צוריק פאַרשטאַרבּענעם „יידיש־כינעזישן גענעראַל“ קאַהען, וועלכער איז אין פאַרלויה פון אַ סך יאָרן געווען דער אינטימסטער פּריינד און ראַטגעבער פון דעם באַ־רימטן כינעזישן פּילאָסאָף סון יאַט־סען (1866 — 1925). קאַהען איז גאָר ניט געווען קיין מיליטערמאַן, אויך ניט קיין ציווילער אַקאַדע־מיקער, פשוט אַ רואיקער און קלוגער מאַן. סון־יאַט־סען האָט אים צופעליק געטראָפּן אין עדמאַנטאָן, אַ גרויסע שטאָט אין מערב־קאַנאַדע און נאָך אַ שמועס איינגעלאָדן אים צו פאַרן קיין כינע אַלס זיינער אַ פּריינד, ווען דער אַלטער רעזשים אין כינע איז

איינגעפאלן און סוך־יאט־סען איז געוואָרן דער פירער פון דער רעוואָלוציע און פון דער נייער כינע איז דער ייד געוואָרן אַ „גע־נעראַל“, די רעכטע האַנט פון דעם פירער. ווען דער ייד איז געקו־מען צוריק קיין קאַנאַדע, האָב איך אים געטראָפֿן אין מאַנטרעאַל און אין דער אייגענער צייט אַ ריי פון כינעזער פונעם נייעם רעזשים. עס איז אַ נייע וועלט. איך דערמאָן דאָ דעם כינעזיש־ידישן גענע־ראַל כדי צו זאָגן, אַז קיסינגער, דער נייער סטייט־סעקרעטאַר אין וואַשינגטאָן, איז ניט דער ערשטער ייד אין אַ וויכטיקער שטעלונג וועלכן די פירערס פון דער נייער כינע האָבן געטראָפֿן. דער נאָמען פון סוך־יאט־סען איז אַ הייליקער נאָמען אין דעם נייעם כינעזישן רעזשים און אויב פעקין רעדט וועגן „איזראַעל־אַגרעסיע“ איז עס ניט צוליב אַנטיסעמיטיזם, נאָר צוליב דער שנאה צו רוסלאַנד.

דער אינטערעס פון כינע צו דער היינטיקער אַראַבישער קולטור און קולטורעלער „רעוואָלוציע“ קאָן ניט זיין אַ סך גרעסער ווי נול, אָבער ווען מען גרייט זיך צו אַ מלחמה אויף טויט און לעבן זענען אַלע מיטלען גוט צו באַנוצן זיך מיט זיי, אָנהייבנדיק מיט פינג־פאַנג און ברויכנדיק דערביי אפילו „איזראַעלישע אַגרעסיע“. די כינע־זישע פראָפּאָגאַנדע פאַרוכט צו איבערטאַנצן די סאָויעטישע פראַך־פאַגאַנדע אפילו אין די פינצטערע לעכער פון צענטראַל־אַפריקע, וווּ עס הערשט אַ פערמאַנענטע אויסראַטונגס־מלחמה פון שוואַרצע קעגן שוואַרצע. עס איז זייער צווייפלהאַפֿט צי פעקין דערוואַרט פאַזי־טיווע רעזולטאַטן פון געוויסע כינעזישע אַוואַנטורעס אין אַפריקע חוץ איין סך־הכל: אונטערגראַבן דאָרט דעם רוסישן איינפלוס און די רוסישע אַוואַנטורעס. פאַר דעם יידנטום איז וויכטיק ניט צו מישן זיך אין דער קאָנקורענץ צווישן די צוויי גרויסמאַכטן...

(„לעצטע נייעס“, דעם 25־טן אַקטאָבער 1973)

נאצי-קאמוניזם, מזרח-דייטשלאנד און דער קרעמל

מיין דיפלאמאטישער מיטשמועסער זאגט מיר ווידער און וויי-

דער :

— צי עס וועט אויסברעכן אַ גרויסע מלחמה צווישן קאמוניסטישן כינע און סאָויעט-רוסלאַנד אין דער נאָענטער צוקונפט איז אַ גרויסע פראַגע, ווייל רוסלאַנד ווייסט גענוי, אַז אונטער די היינטיקע אומשטענדן וועט אַ מפלה פון דער רוסישער אַרמיי פירן צו אַ פולשטענדיקן חורבן און צוזאַמענברוך פון דער רוסישער אימפּעריע. פון דער קאָלאָסאַלער גרויסמאַכט וועט דעמאָלט פאַרבלייבן דאָס וואָס איז פאַרבליבן נאָך דער ערשטער וועלט-מלחמה פון דער עסטרייך-אונגאַרישער טאַפּל-מאַנאַרכיע. רוסלאַנד, בין איך איבער-צייגט, וועט ניט ריזיקירן. מאַסקווע ווייסט, אַז אין פאַל פון אַ רוסיש-כינעזישער מלחמה וועלן אַמעריקאַנער עראָפּלאַנען מיט אַמוניציע ניט פליען איבער דעם לאַבראַדאָר און גרענלאַנד ווי דאָס איז געווען בשעת דער צווייטער וועלט-מלחמה, כדי צו שטיצן דעם רוסישן פראַנט אינעם קאַמף קעגן היטלערס אַרמיי.

פרעג איך: וואָס זשע איז היינט דער צענטראַלער פראַבלעם אין איראָפּע? זיין ענטפער האָט מיך ניט איבערראַשט.

— דער צענטראַלער פראַבלעם איז געווען סאָויעט-רוסלאַנד און איז איצט פאַרשאַרפט געוואָרן אַ דאַנק וויילי בראַנדטס „אַסט-פּאָליטיק“... טעאָרעטיש איז דאָס אַ ריכטיקע פּאָליטיק אויסצו-מיידן אַ נייע מלחמה, אַ נייע שרפה, וואָס וואָלט פאַרניכטעט ווידער

האלב אייראפע. אָבער ווילי בראַנדט האָט איבערגעכאַפט די מאָס און מזרח־דייטשלאַנד האָט ניט געוואַרט כדי צו באַווייזן, אָז די מויער פאַרבלייבט, די מויער צווישן די צוויי דייטשלאַנדס, דאָרט וווּ זי איז געשטאַנען פריער, אָז דער אַראַבישער טעראָר קעגן יידן איז אויף יענער זייט פון דער מויער אַ געוונטשטער גאַסט. דאָס געשפענסט פון אולבריכט באַהערשט און, ווי עס ווייזט אויס, וועט נאָך לאַנג באַהערשן די כוחות פון דער רעגירנדיקער קליקע אין מזרח־דייטשלאַנד.

דייטשלאַנד האָט פאַרלוירן מזרח־פרייסן, וואָס איז געווען אַ נעסט פון אַ שוואַרצער, פינצטערער רעאַקציע, אַ סכנה פאַר איי־ראַפע. אָבער דאָס היינטיקע מזרח־דייטשלאַנד איז אַ מיאוסערע באַ־שעפעניש ווי דאָס אַמאָליקע ווילהעלמינישע מזרח־דייטשלאַנד, און דערצו איז עס אַן אויסגעשפראַכן ווערקצייג אין די הענט פונעם רוסישן אימפעריאַליזם. פרייסן האָט געהאַלטן אין מאַביליזירן זיך צו דעם מאַרש „נאָך דעם אַסטען“, דאָס היינטיקע מזרח־דייטשלאַנד איז דער אָנהייב פון דעם רוסישן מאַרש „נאָך דעם וועסטען“... קאָן מען דאָ עס ניט זען? ...

איך דערצייל מיין פרעמדן מיטשמועסער, אָז איך האָב מיט אַ סך יאָרן צוריק שטודירט אַגראַנאַמיע אין בערלין אין אַ לאַנד־ווירטשאַפּטלעכער הויכשול, וואָס איז געווען אַן אמתע פעסטונג פון דעם פרייסישן יונקערטום און איז געווען פול מיט די יונגע „בורשן“ פון די „גרויסגרונטבאַזיצער“ אין מזרח־פרייסן; די עט־לעכע צענדלינג יידישע סטודענטן, ס'רוב פון רוסלאַנד, האָבן גע־האַט גענוג אויסצושטיין פון די „בורשן“, אָבער אין פאַרגלייך מיט דעם היינטיקן אַנטיסעמיטישן כוליאַגאַניזם אין דעם קאָמוניסטישן מזרח־דייטשלאַנד איז דאָס געווען אַ קינדער־שפּיל.

סאָויעט־רוסלאַנד האָט אויסגעפירט און מזרח־דייטשלאַנד איז אַריינגעקומען אין דער אַנ'ו אַלס גלייך־באַרעכטיקטער מיטגליד צוזאַמען מיט מערב־דייטשלאַנד. די סקאַנדאַלן אויף דער גרענעץ צווישן די צוויי דייטשלאַנדס גייען אַן ווי פריער. די קליקע אין פאַנקאָוו וויל באַווייזן דער וועלט, אָז מזרח־דייטשלאַנד איז אַ סו־

ווערענע מלוכה און האָט דאָס רעכט צו טאָן וואָס זי וויל, דאָס הייסט, איבערדרייען דאָס ראָד פון דער געשיכטע אויף פופציק אָדער זיבעציק יאָר צוריק.

מען דאַרף ניט פאַרגעסן די געשיכטע פון דייטשן נאַציזם. היטלער איז געווען אַן עסטרייכישער בראַדיאַגע און איז געקומען אויפן גרייטן, דאָס הייסט, ווען די דייטשע רעאַקציע האָט זיך צעשפּילט. איידער היטלער איז געקומען צו דער מאַכט זענען די צוויי יידן אויף הויכע פּאַסטנס, דער אויסערן־מיניסטער ראַטענאַו און דער פרעמיער־מיניסטער פון בייערן דערשאָסן געוואָרן פון דער נאַציסטישער אונטערוועלט. עס זענען דערשאָסן געוואָרן צו־זאַמען מיט אַנדערע ערצבערגער, דער פּירער פון דער קאַטוילי־שער צענטער־פּאַרטיי אין רייכסטאַג, וועלכער איז געשטאַנען אין דער שפיץ פון דער אַרמיסטיס־דעלעגאַציע, וועמען מאַרשאַל פּאַש האָט איבערגעגעבן די באַדינגונגען פאַר דעם שלום נאָך דער מפּלה פון הינדענבורג און לודענדאָרף, דעם אמתן אידעאָלאָג פון נאַציזם. פּרייסן, ווי געזאַגט, איז געווען די הויפּט־נעסט פון דייטשן אימפּעריאַליזם און פּולשטענדיקער רעאַקציע. באַטראַכט מען היינט די לאַגע אין קאָמוניסטישן מזרח־דייטשלאַנד זעט מען, אַז מען האָט ווידער צו טאָן מיט די „אַלטע גוטע צייטן“...

מען קאָן ניט צווייפלען, אַז ווילי בראַנדט האָט די בעסטע כּוונות און גלייבט, אַז מיט קאָמפּראַמיסן און מיט אַדורך און אַדורך שלום־פּאַליטיק קאָן מען ברעכן די פּראַוואַקאַציעס פונעם קרעמל און זיינע מיטלויפּערס אין מזרח־דייטשלאַנד. עס איז אָבער אַ פּאַקט, אַז גראַד נאָך דער וויימאַרער רעפּובליק מיט סאַציאַליסטן אין דער שפיץ האָט געקאָנט קומען אַ נאַצי־רעזשים אין דייטש־לאַנד און מיטרייסן דאָס דייטשע פּאַלק.

עס איז ביי אונדז אויסגעוואַקסן אַ ספּעציעלע ליטעראַטור — „חורבן־ליטעראַטור“, אָבער ביי אונדז איז נאָך ניטאָ די געשיכטע פון דעם דייטשן אימפּעריאַליזם און אַנטיסעמיטיזם וואָס האָבן חרוב געמאַכט גאַנץ אייראָפּע און אומגעבראַכט מיליאָנען יידן. ניט דער פּאַרשטאַרבענער אַדענאַוער און ניט דער היינט אַזוי אַקטיווער

וויילי בראנדט האבן געקאנט דערווארטן, אז זיי וועלן ענדערן דעם היינטיקן דור פון זייער פאלק וואס האט זיך געבוקט פאר אדאלף היטלער און צוזאמען מיט דעם משוגענעם געזונגען „דויטשלאנד, דויטשלאנד איבער אלעס!“...

דאס אריינגלידערן פון מזרח־דייטשלאנד, די אגענטור פון סאוועט־רוסלאנד, אין דער אג'ו איז א געוואלדיקער פעלער מיט פאטאלע קאנסעקווענצן. די סכנה איז אפשר אויף אזוי פיל קלענער אויף וויפיל די אג'ו אליין האט איצט אזוי גוט ווי גאר ניט קיין פאליטישן ווערט, פון דעסטוועגן...

אין 1914 איז דאס דייטשע פאלק געווען אין דער אייגענער שטימונג, אויב ניט מער מיליטאנטיש, ווי אין 1871 נאך דעם נצחון אין דער פראנצויזיש־פרייסישער מלחמה (1870—1871) און נאך דער גרינדונג אין ווערסאל פון דער דייטשער אימפעריע. די דאזיקע אימפעריע איז געווען גרייט עטלעכע יאר שפעטער ווידער צו ווארפן זיך אויף פראנקרייך און איז געצוונגען געווען אפצו־זאגן זיך פון די רויבערישע פלענער נאר אונטער דעם דרוק פון אן אייראפעאישער קאאליציע.

דורות און דורות דארפן קומען און גיין איידער א פאלק מיט רויבערישע אינסטינקטן קאן זיך ענדערן...

(„לעצטע נייעס“, דעם 2־טן נאוועמבער 1973)

פֿאַרן אַרער נישט פֿאַרן ?

ענלעך צום קאָנפּליקט צווישן סאַדאַט און קאַדאַפּי, איז איצט אויסגעבראַכן אַ קאָנפּליקט צווישן צוויי אַנדערע גוטע פּריינד: פּראַנקרייך און מאַסקווע. עס איז ניט אַזוי ווייט געקומען, אַז פּראַנקרייך זאָל שליסן איר אַמבאַסאַדע אין מאַסקווע, אַזוי ווי קאַדאַפּי האָט עס געטון מיט זיין אַמבאַסאַדע אין קאַיראָ. אַבער עס איז אַן ערנסטער קאָנפּליקט. די קלאַנגען וועגן דעם, אַז דער פּרעזידענט פון פּראַנקרייך וועט אפשר ניט פֿאַרן קיין מאַסקווע אין חודש יאַנואַר, זענען פּאַבריצירט געוואָרן אין פֿאַריז און די פּרעסע אין מאַסקווע האָט דערקלערט, אַז „ניט געזען און ניט געהערט“ אַזאַ נייעס. עס מוז זיין אַ ליגן...

די קלאַנגען זענען געבויט (אין פֿאַריז) אויף דעם, אַז מאַסקווע פירט ווייטער אַן די פּאַרהאַנדלונגען מיט אַמעריקע וועגן דער עגיפּטיש-סירישער מלחמה מיט מדינת ישראל, איגנאָרירנדיק פּול-שטענדיק אַנדערע לענדער, צווישן זיי אויך פּראַנקרייך. פֿאַריז וויל ניט וויסן פון דעם, אַז פּראַנקרייך איז אַ צד אין דעם קריג צווישן די אַראַבער און די יידן. פּראַנקרייך האָט אַפּיצייעל באַקומען דעם דאַנק פון די אַראַבער און קאָן געניסן פון דעם אַראַבישן פּעטראָל וויפּיל זי וויל, אַבער קיין פּאַרמיטלער קאָן דאָך פֿאַריז ניט זיין אונטער אַזעלכע אומשטענדן. פּאַמפּידו האָט אפילו גערופן אַ ספּעציעלע קאָנפּערענץ קיין קאַפּענהאַגען, אַבער קיין מענטש נעמט ניט ערנסט די קאָנפּערענץ, מסתמא אויך ניט די פּראַנצויזן. אינעם עליזיי-פּאַלאַץ אין פֿאַריז, אין פּראַנקרייך, איז מען

ניט איבערצייגט, און פאר דעם לאַנד שטייט די טראַגישע האַמלעט־
 פראַגע: „טו בי אַר נאָט טו בי“, דאָס הייסט, אַראַפּשלינגען דעם
 רוסישן פּאַטש אין פּנים און פאַרבלייבן ברעזשניעווס גוטער פּריינד
 אָדער אַפּזאָגן זיך שפּילן די ראַלע פון באַליידיקטער אומשולד
 און פאַרלאָזן דאָס הויז. עס איז ניט אויסגעשלאָסן, אַז פּאַמפּידו
 וועט נאָכגעבן דער עפּנטלעכער מיינונג פון פּראַנקרייך און וועט
 זיך באַדאַנקען פאַר דער פּעטראַל־מתנה. דער נייער פּראַנציפּישער
 אויסערן־מיניסטער זשאַבער, וועלכער זאָגט און טוט נאָר דאָס
 וואָס מען הייסט אים זאָגן און טאָן, איז לויט זיכערע אינפּאַרמאַציעס
 ניט זייער גליקלעך צו דינען די אינטערעסן פון רוסלאַנד קעגן די
 אינטערעסן פון פּראַנקרייך.

סיי ענגלאַנד און סיי מערב־דייטשלאַנד פּרוּוון מיט אַלע מיט־
 לען צו ראַטעווען פּראַנקרייך פון אַ לאַגע וואָס מען רופּט אויף
 ענגליש „ספּלענדער איזאליישאַן“, דאָס הייסט, „גרויסאַרטיקע איינ־
 זאַמקייט“. פּאַקטיש האָט פּאַמפּידו מיט גרויס דערפּאָלג פּאַרענדיקט
 דעם פּראַצעס וואָס דע גאַל האָט אָנגעהויבן. פּאַקטיש איז פּראַנק־
 רייך שוין איזאלירט פּולשטענדיק, אַ מיטאַג מיט היט, דעם ענגלישן
 פּרעמיער־מיניסטער, און באַלד אויף מאַרגן אַ מיטאַג מיט ווילי
 בראַנדט. דעם רייכס־קאַנצלער פון מערב־דייטשלאַנד, קאַנען ניט
 ענדערן די לאַגע. דאָס פּאַרן קיין באַן און דאָס פּאַרן קיין לאַנדאָן,
 אימפּאַנירט זייער ווייניק די הערשאַפטן אין קרעמל, וועלכע האָבן
 זייער אייגענעם „סערוויס“ און זייערע אייגענע אָגענטורן. און דעם
 „ווייסן הויז“ אין וואַשינגטאָן אימפּאַנירן אוודאי די באַזוכן פון פּאַמ־
 פּידו אַ סך ווייניקער ווי די באַזוכן פון די געהויבענע אַראַבישע
 געסט אין עליזיי־פּאַלאַץ. בכלל מוז מען צום הונדערסטן מאָל
 זאָגן, אַז פּאַליטישע רעאַליטעטן ווערן ווייניקער באַווירקט פון
 פּאַנטאַזיעס און ספּעקטאַקולערע ספּעציעל־אינסצעניזירטע בלאַפּע־
 רייען. דער מאַסקווער קרעמל האָט ניט נאָר זיין אייגענע פּאַליטיק,
 נאָר אויך זיין אייגענע טעכניק און אייגענע מעטאָדן פון פּאַליטישער
 אַרבעט און פאַר פּראַנקרייך, ווי פאַר אַלע אַנדערע לענדער איז עס
 קלאַר, אַז סאָוועט־רוסלאַנד האָט נאָך ניט אויפגעגעבן די גרויסע

פלענער פון קאָאָפּעראַציע מיט אַמעריקע אויף דעם געביט פון אינדוסטריאַליזאַציע. די פלענער פאַרלאַנגען ניט נאָר ריזיקע פֿי־נאַנציעלע אינוועסטירונגען, נאָר אויך — ריכטיקער געזאַגט: הויפטזאַכלעך! — פּאָליטישע זיכערקייט אין אַזיע, מיט אַנדערע ווערטער געזאַגט: פּאָליטישע פאַרשטענדיקונג מיט כינע.

ברעזשניעווס רייזע קיין אינדיע און דאָס אונטערשרייבן פאַר־שידענע אָפּמאַכן צווישן רוסלאַנד און אינדיע באַווייזט, אַז דער קרעמל גלייבט נאָך אַלץ, אַז מיט דער הילף פון אַמעריקע וועט דאָך מעגלעך זיין איינברעכן די עקשנות פון דעם כינעזישן פאַ־טריאַטיזם.

די פּייערלעכע דערקלערונג פון ברעזשניעוון וועגן דער נויט־ווענדיקייט פון אַן אַלגעמיינער רעגולירונג פון דעם גאַנצן פּאָלי־טישן פּראָבלעם פון אַזיע באַווייזט, אַז אין מאַסקווע גיט מען זיך אָפּ אַ דין וחשבון וועגן אַלע מעגלעכע קאָמפּליקאַציעס. דאָס מיינט ניט נאָר די באַצויאונג צווישן רוסלאַנד, כינע און יאַפּאַן, נאָר אויך אינדיע, פּאַקיסטאַן, אינדאָכינע, מאַנגאָליע, טיבעט א. א. וו. צו די אַלע פּראָבלעמען קאָן פּראַנקרייך ניט האָבן קיין שום שייכות, וויפיל די היינטיקע פּראַנציפּיזשע רעגירונג זאָל ניט איבערהערן, אַז „מיר זענען אויך דאָ“...

דער פּאַקט, אַז די פּאַראַייניקטע שטאַטן שפּילן די הויפט־ראָל אין די אַלע פּאַרהאַנדלונגען צוזאַמען מיט דער סאָויעט־רעגירונג און האָבן ניט קיין אינטערעס צו טיילן די פּאַראַנטוואָרטלעכקייט מיט פּאַמפּידו און זיין רעגירונג, איז גענוג אויף צו צווייפלען אין דער וויכטיקייט פון פּאַמפּידוס רייזע קיין מאַסקווע. עס איז נאָך ניט קלאַר, צי די שלום־פּאַרהאַנדלונגען אין זשענעווע וועלן זיך טאַקע אָנהייבן דעם 17־טן אָדער 18־טן דעצעמבער. דער אַראַבי־שער בלאַק האָט דערקלערט אַן אמתע מלחמה די אייראָפּעאישע לענדער און אַמעריקע. דער פעטראָל־באַיקאָט האָט געשאַפּן אַ קריטישע לאַגע אַ סך פּריער ווי מען האָט געמיינט און די קאַנ־

סעקווענצן פון דעם נייעם קריזיס זענען ערנסטער, ווי מען האט
גערעכנט. פרעגט מען זיך: וועט פאמפידו באמת פארן באלד קיין
מאסקווע און אויב יא, טא צוליב וואס און צוליב וועמען? ...

(„לעצטע נייעס“, דעם 13-טן דעצעמבער 1973)

אמעריקע קאנטרא איראפע

מען האָט די לעצטע צייט אַזוי פיל גערעדט און געפלוידערט וועגן אַ געאייניקטער איראָפּע ווי אַ קעגנגעוויכט צו די מעכטיקע פאַראייניקטע שטאַטן, אַז צו לעצט האָט מען פאַרלוירן יעדער אינ-טערעס פאַר דעם פּראָבלעם. די גאַנצע דיסקוסיע האָט שוין דערפאַר קיינעם ניט אינטערעסירט, ווייל די גרעסערע איראָפּעאישע מלו-כות, ווי, למשל, פּראַנקרייך, ענגלאַנד, מערבֿ־דייטשלאַנד, האָבן פאַרשידענע אייגענע אינטערעסן, אייגענע אינטריגעס און קאַנ-פליקטן. אָבער מען איז אַנגעגאַנגען מיט קאַנפּערענצן און מיט מער אָדער ווייניקער כלומרשט סענטימענטאַלע שמועסן.

פּלוצלינג האָט זיך אַלץ געענדערט און צוליב דער אַראַביש-ישראלדיקער מלחמה איז דער פּראָבלעם געוואָרן אַ קאָנקרעטע און אַקטועלע רעאַליטעט. די רעגירונג פון די פאַראייניקטע שטאַטן האָט מיט אַ מאַל „אַנטדעקט“, אַז אירע איראָפּעאישע פאַרבינדעטע און פריינד זענען גרייט צו מעלקן די „אַמעריקאַנער קו“, אָבער די מערסטע און גרעסטע פון זיי האָבן זיך אָפּגעזאָגט צו העלפן אַמעריקע אין דער רעטונגס־אַקציע פאַר מדינת ישראל, ווען זי איז באַפּאַלן געוואָרן פון עגיפּטן און סיריע. מער ווי דאָס, זיי האָבן פאַרווערט אַמעריקאַנער מיליטערישע עראָפּלאַנען צו באַנוצן דעם לופט־וועג אין זייערע לענדער... מיט אַ מאַל האָט אַמעריקע דערזען פאַר זיך אַ געאייניקטע אַנטי־אַמעריקאַנער איראָפּע. דאָס וואָס איז שוין לאַנג געווען קלאַר פאַר דער גאַנצער וועלט, איז איצט געוואָרן קלאַר פאַר וואַשינגטאָן. און די אַמעריקאַנער רעגירונג האָט ניט

געשוויגן, נאָר איז אַרויס מיט אַפענע דיבורים. עס איז פאַר אַמע-
ריקע אַן אַפענע פּראָגע :

— צו וואָס זאָל מען האַלטן אין אייראָפּע און אַמעריקאַנער
אַרמיי פון עטלעכע הונדערט טויזנט סאַלדאַטן ? — צו וואָס זאָל
מען אויסגעבן יאָר-איין יאָר-אויס מיליאַרדן אַמעריקאַנער דאָלאַרן ?

— צו וואָס זאָל מען שטיצן אַלערליי אייראָפּעאישע סאַציאַלע
באַוועגונגען, ווען דער סך-הכל פון אַזאַ מין פּילאַנטראָפּיע, איז אַן
אַפענע „נייטראַליטעט“ לגבי אַמעריקע אין אַ צייט פון אַ קריזיס ?

אייראָפּעאישע פּאָליטיקערס און פּראָפּעסיאָנעלע אינטריגאַנטן
האַבן איצט אָנגעהויבן אַ קאַמפּאַניע מיט קעגן-טענות און פּרע-
טענזיעס : וואָס מיינט אַמעריקע מיט אירע פּאַרווורפן ? וויל אַמע-
ריקע קאַמאַנדעווען ? געבן באַפעלן ?

דער ענין איז זייער ערנסט. אייראָפּע האָט זיך געאַייניקט אויף
דעם יסוד פון אַנטי-אַמעריקאַניזם און עס איז גאַנץ קלאַר, אַז דער-
וויל וועט אַמעריקע פּריער פון אַלץ שליסן די קאַסע פאַר די ניט-
געבעטענע פּריינד...

אין דער „נאַטאַ“ האַלט עס באמת ביים ברעכן די גאַנצע אָר-
גאַניזאַציע. אויב דאָס זאָל געשען, וועט עס זיין פאַר אייראָפּע אַ
גרויסע קאַטאַסטראָפּע. די געווינערס וועלן זיין נאָר די פּראָוואַקאַ-
טאָרן, וואָס זיצן אין קרעמל. די טענה פון „נאַטאַ“ צו אַמעריקע
איז, פאַר וואָס האָט די אַמעריקאַנער רעגירונג דערקלערט אַ האַלבן
קריגס-צושטאַנד פון איר אַרמיי און באַראַטן זיך פּריער מיט דער
„נאַטאַ“. איצט ווייסט מען, אַז מיר האָבן געהאַלטן ביי אַ גרויסער
מלחמה. עס איז באַקאַנט געוואָרן, אַז רוסלאַנד האָט געהאַט מאַכ-
ליזירט פּערציק טויזנט פּאַראַשוטיסטן און זיך געגרייט צו פאַר-
ניכטן די יידישע מלוכה. פון איוואַן איוואַנאָוויטשן קאָן מען אַלץ
דערוואַרטן און די אַמעריקאַנער רעגירונג האָט געמוזט האַנדלען
טיכף ומיד. עס איז געווען אַ סכנה און עס איז ניט געווען קיין מעג-
לעכקייט אָנצוהייבן אַ דעבאַטע.

ווי עס זאָל ניט זיין, איז מען היינט אין אַ זייער געשפּאַנטער

לאגע. צי מען רופט עס אן מיטן וואָרט „קאָנפּליקט“ אָדער נאָר
„קאָנפּראָנטאַציע“, אָבער עס איז אין אמתן אַ גרויסער וועלט־
קריזיס.

די ביטערסטע טענות האָבן די אַראַבער, זיי האָבן אָנגעהויבן
די מלחמה, האָבן באַקומען שטאַרק געשלאָגן, איין מפּלה נאָך דער
אַנדערער און זענען שטאַרק אויפגעבראַכט אויף אַמעריקע, פאַר
וואָס זי העלפט די יידישע „אַגרעסאָרן“. אַללאַ האָט זיי פאַרלאָזן,
סאָויעט־רוסלאַנד האָט זיי ניט פאַרלאָזן, אָבער געשלאָגן האָבן זיי
באַקומען פון די יידן. אַמעריקע האָט ניט געשיקט די יידן קיין
„טעכניקערס“ און קיין „רעפּרעזענטאַנצן“, ווי מאַסקווע האָט געטאָן,
אָבער ווי קאָן מען אויסהאַלטן די יידישע קלעפּ?

לאַמיר זיך ניט נאָרן: וואָס פאַר אַ וואַפּנרו אָדער אפילו אַ
שלום עס זאָל ניט רעאַליזירט ווערן, וועט דער נאָענטער מזרח
ברענען נאָך אַ סך יאָרן און דאָס יידישע פּאָלק דאַרף זיין גרייט
אויף אַ סך קרבנות. נאָר דער צוזאַמענברוך פון דעם רוסישן נאָ-
ציום און דאָס פאַרשווינדן פון דער הערשנדיקער קליקע אין דעם
סאָויעטישן רעזשים קאָן אונטער געוויסע אומשטענדן ראַטעווען
אייראָפּע. די קליקע האָט געזוכט און שיער־שיער ניט געפונען געלט
און קרעדיטן און אַלערליי „פּרווילעגיעס“ אין דעם אַמעריקאַנער
קאָפיטאַליזם. זיי וועלן איצט לאַנג וואַרטן אויף די פּרווילעגיעס.
זיי זענען שוין גרייט געווען צו פאַרניכטן די קליינשטיקע יידישע
מדינה.

ניין, אַמעריקע און אייראָפּע, זענען צוויי פאַרשידענע וועלטן.
ס'איז נאָך פרי צו חלומען וועגן אחדות...

(„פּרייע אַרבעטער שטימע“, יאָנואַר 1974)

אָפּענע רייד

מערקווערדיק, עס איז געווען אומהיימלעך, אָבער אין דער אייגענער צייט האָט מען געהאַט אַ געפיל פון גרויסער צופרידנקייט, ווען מען האָט געהערטן (דעם 26טן נאַוועמבער) די צוויי אָפיציעלע אַראַבישע עמיסאַרן רעדן אין דער פּראַנציפּיעלער טעלעוויזיע, אין פאַריז, וועגן דער פּאַן-אַראַבישער מלחמה קעגן מדינת ישראל, פּאַקטיש קעגן דעם גאַנצן יידנטום.

אומהיימלעך, ווייל איר האָט געזען פאַר זיך דעם מערדער, גוט אָנגעטאַן, מיטן מעסער אין דער האַנט, גוט און קלאַר גערעדט און רואיק אָנגעזאַגט אייך, אַז ער גייט אייך אומברענגען, דערשטעכן און קוילען. דער שרייבער פון די שורות האָט בשעת אַ פּאַגראַם אין רוסלאַנד מיט אַ סך יאָרן צוריק געזען פאַר זיך אַ רוסישן מער-דער און זיין קרבן, צופעליק אַן אוקראַינישער בחור און אַ מיטגליד פון דער יידישער זעלבסטשוץ. אין אַ סעקונדע איז ער געפאַלן אַ טויטער, איך זע נאָך איצט פאַר מיר דאָס פנים פונעם מערדער. דער אַלזשיריאַנער אינדוסטריע-מיניסטער, וועלכער האָט גערעדט פאַר אַ גרופע אויסגעקליבענע פּראַנציפּיעלע זשורנאַליסטן, האָט גע-רעדט רואיק און פיין, פשוט אַ דזשענטלמאַן.

און צופרידן איז מען, ווייל די קאָנספּיראַציע איז מער ניט קיין קאָנספּיראַציע, די גאַנצע וועלט קאָן זען די הויפט-פאַרברע-כערס און זייערע שותפים, זייערע פריינד און זייערע מיטהעלפערס. אַט איז אַראַפּאַט אין מאַסקווע, אַט זענען זיינע באַראַטערס אין פאַריז און דאָ האָבן מיר די אַראַבישע עמיסאַרן אין דער פאַריזער טעלעוויזיע, וואָס איז אַ רעגירונגס-אינסטיטוציע.

מען דארף באוונדערן דעם נאאיוון קוראזש פון די אראבישע מערדערס, וועלכע רופן גאנץ אייראפע צו באטייליקן זיך אין דעם מאַרד, וואָס ווערט צוגעגרייט אין נאַענטן מזרח מיט דער הילף פון סאָויעט־רוסלאַנד — און פראַנקרייך.

דאָ דארף מען זאָגן, אָו די פראַנצייזישע צייטונגס־לייט האָבן פשוט געריסן שטיקער פלייש פון די אָפיציעלע אַראַבישע מאַרד־אַגענטן. זיי האָבן ניט נאָר געראַטעוועט דעם כבוד פון פראַנקרייך, נאָר האָבן דערמאָנט אונדז אין דער ווערדע פון מענטשן. זיי האָבן היציק גערופן די אַראַבישע מענטשן צו באַטראַכטן זיך וואָס זיי גייען טאָן, ווען זיי פרעדיקן מאַרד פון אַ גאַנצן פּאַלק. צי דאָס וועט העלפן, איז אַן אַנדער זאַך.

אַבער די אַראַבער, אַ היפש ביסל צעטומלט פון די פראַנצויזן, האָבן זיך געפילט אין פאַרזי ווי ביי זיך אין מעקאָ. זיי האָבן דער־קלערט, אָו אייגנטלעך וואַלט אייראָפע געדאַרפט שיקן אַן אַרמיי אין דעם נאַענטן מזרח אויף צו פאַרניכטן ישראל. זיי זענען גרייט צו מאַכן פיפּטי־פיפּטי מיט אַ געאייניקטער אייראָפע.

דאָס זענען געווען היטלערס רייד, ניט היטלערס משוגענע רייד און מאַנירן, אַבער היטלערס „אידעאָלאָגיע“.

אַזוינס האָב איך קיין מאָל ניט געהערט פריער. עס איז היינט פולשטענדיקער הפקר. דאָס וואָס סיריע האָט געטאָן מיט עטלעכע צענדלינג יידישע געפאַנגענע און זאָגט זיך אָפּ אפילו צו ענטפערן דעם „רויטן קרייץ“, איז געוואָרן אַ „נאַרמאַלע“ דערשיינונג. די אָפענע רייד פון די אַראַבישע עמיסאַרן באַשטעטיקן דעם גרעסטן פאַרדאַכט.

ניט אַלע זענען געווען זיכער, אָו מיט דעם פאַרשווינדן פון גענעראַל דע־גאַל וועט פאַרשווינדן אויף שטענדיק דער גאַליום. ניין, צו לאַנג האָט דע־גאַל פאַרסמט די לופט פון פראַנקרייך און דעמאָראַליזירט דאָס פּאָליטישע לעבן פון דעם לאַנד, כדי דאָס לאַנד זאָל קומען צו זיך. זיינע תלמידים, אַלערליי פּאָליטישע אַוואַנט־טוריסטן, וואָס האָבן קיין מאָל ניט געפידלט אין פראַנקרייך, היטן

די פאן, וואָס איז אַרויסגעפאלן פון דע-גאַלס הענט און שווערן ביי זיין קבר, אַז זיי וועלן ווייטער אָנגיין מיט דעם קאַמף פאַר פראַנק-רייכס פרייהייט און אומאַפהענגיקייט, אַזוי ווי אימעצער וואַלט זיך געגרייט צו באַפאלן דאָס לאַנד.

פראַנקרייך געפינט זיך אין אַ קלעם צוזאַמען מיט איר פראַ-אַראַבישער פּאָליטיק, ווייל ניט ענגלאַנד און ניט דייטשלאַנד וועלן ניט מיטמאַכן איר אַוואַנטורע. אין לאַנדאָן און אין באָן ווייסט מען, צי מען וועט דורכקומען מיט דעם אַראַבישן בלאַק מיט גוטן אַדער מיט אַ צוואַנג, אָבער עס וועט מוזן נעמען אַ סוף צו דעם, וואָס אַלע רופן אָן מיטן נאָמען פּעטראָל-שאַנטאַוש. די שטימונג אין פאַ-ריז איז אויך ניט קיין געהויבענע. דאָס פנים פון פאַמפידון איז ווי געשוואַלן, מען ווייסט ניט, צי דאָס איז פון קאַרטיזאַן, ווייל ער איז ערנסט קראַנק, אַדער פון די גרויסע זאַרגן צוליב זיין פראַ-אַראַ-בישער אַוואַנטורע. ווי עס ווייזט אויס, האָבן די אַראַבישע באַראַנען אַליין אָנגעהויבן טראַכטן, צי זיי האָבן ניט איבערגעכאַפט די מאָס. וואָס וועלן זיי, צום ביישפּיל, טאָן, אויב זיי באַקומען אַ שיינעם טאַג צו וויסן, אַז קיין שום אַראַבישער ציווילער אַוויאַן קאָן מער ניט לאַנדן אין די באַשטראַפּטע לענדער און קיין שום אַוויאַן פון די באַשטראַפּטע לענדער וועט ניט פליען מער אין קיין שום אַראַ-ביש לאַנד. דאָס איז נאָר איינס פון אַ סך מאָסמיטלען, וואָס קאָנען באַנוצט ווערן אויף צו ברעכן דעם באַשלוס פון די אַראַבישע נאַפּט-מאַגנאַטן צו באַשטראַפן די אייראָפּעאישע לענדער.

די „אַפענע רייד“ פון די אַראַבישע עמיסאַרן זענען פון אַ גאָר גרויסן ווערט. זיי מאַכן דעם ענין גאַנץ קלאַר. מען דאַרף ניט אינ-טערפּרעטירן און פאַרטייטשן זייערע סטראַשונקעס. זייערע „אַפענע רייד“ האָבן אָנגעהויבן אויסניכטערן אפילו די גאַליסטישע פּאָליטי-קערס אין פראַנקרייך. נאָך אַלעמען דאַרף פראַנקרייך האָבן אַ מאַרק פאַר איר שאַמפּאַניער, פאַר איר קאַסמעטיק און די לוקס-קליידער און דאַרף אויך איינקויפן ניט ווייניק וויכטיקע קלייניקייטן פאַר איר אינדוסטריע. אויב אַ רייך לאַנד — ניט נאָר מיט געלט, נאָר אויך מיט אינדוסטריעלער איניציאַטיוו און פראַדוקציע — ווייל ניט

בלייבן איזאלירט, קאָן אַ לאַנד ווי פּראַנקרייך פּשוט ניט עקסיסטירן
אין אַ צושטאַנד פון פּולשטענדיקער איזאלירונג. ווילי בראַנדט, דער
שעף פון דער מערב־דייטשער רעגירונג, און היט, דער שעף פון
דער בריטישער רעגירונג, זענען אין שטאַנד, אפשר — אפשר ? —
צו איבערצייגן אַ מאַן ווי פּאַמפּידו אין וואָס פאַר אַ געפאַר פּראַנק־
רייך געפינט זיך, ווען נאַרישע פּראַנציזישע פּאַליטיקערס זענען
אַזוי באַגייסטערט צוליב דעם, וואָס זייער לאַנד האָט גענוג פעטראָל...
וואָס פון די „אַפענע רייד“ פון די אַראַבער און ניט־אַפענע
קאָנספּיראַטיווע פון די פּריינד פון די ניט־אַראַבער קאָן אַרויסקומען.
איז קלאַר פאַר אונדז אַלעמען. די נאַענטע צוקונפט וועט אונדז
ברענגען די רעאַליטעט פון דעם געפערלעכן שפּיל...

(„פּרייע אַרבעטער שטימע“, פעברואַר 1974)

דער מאַרש פון איסלאַם

איצט, נאָך דער איסלאַם־קאָנפערענץ אין לאַהאָר און די אינ־ספירירנדיקע רעדעס פון די צוויי „צדיקים“, קאָדאַפי און בומעדיען, וועגן דעם רענעסאַנס פון איסלאַם; איצט, ווען די איטאַליענישע רע־גירונג האָט באַשלאָסן צו באַפרייען די יונגע אַראַבישע פּראָפּעסיאַ־נעלע מערדערס, וועלכע האָבן געאַרבעט לויט אינסטרוקציעס פון דעם אויסלענדישן טעראַריסטישן צענטער אין רוים; איצט ווען פייסאַל פון סאַוד־אַראַביע און קאַווייט האָבן געזען וואָס פאַר אַן איבערקערעניש דער עמבאַרגאַ פון נאַפּט האָט אַרויסגערוּפּן אין דער גאַנצער וועלט, אפילו אין די פאַראייניקטע שטאַטן וווּ די אינ־דוסטריע איז ניט אָפּהענגיק פונעם אַראַבישן נאַפּט; איצט, ווען עס איז אַבסאָלוט קלאַר, אַז דער אַראַבישער טעראַר איז „געדעקט“ פון די אַראַבישע מלוכות, פּראַוואַצירט און זיכער פינאַנסירט פון די קאָלאָסאַלע אַראַבישע קאַפיטאַלן; איצט, איז אפּשר געקומען די צייט צו מאַכן דעם ערשטן סך־הכל פון דער איסלאַם־קאַמפּאַניע, האָפּנטלעך איז עס ניט צו שפּעט...

מען האָט שפּעט זיך געכאַפּט וואָס דער היטלעריזם באַטייט, דאָס זעלבע מיטן לעניניזם און סטאַליניזם, מען האָט אויך פאַר־שפּעטיקט אָפּצושאַצן די פאַרגייער פון היטלעריזם, דאָס הייסט, דעם קייזער ווילהעלם דעם צווייטנס „דייטשלאַנד, דייטשלאַנד איבער אַלעס“, ווי מען האָט אין פּראַנקרייך גופא צו שפּעט דערזען וואָס די חוצפּהדיקע פּאַטעטיק פון גענעראַל דע־גאַל באַטייט. אין אַ קורצער צייט האָט מען געהאַט צוויי וועלט־מלחמות מיט צענדליגער

מיליאנען קרבנות און אן עקאנאמישן חורבן וואס לאזט זיך גאר
ניט אפשאצן. צוויי מאל האט אמעריקע געדארפט שיקן גרויסע
ארמייען איבערן אטלאנטיק ביו... ביז דע-גאל האט ארויסגעווארפן
אלע איינריכטונגען פון דער „נאטא“, א שאדן וואס ווערט אפגע-
שאצט אין א מיליארד ניט-דעוואלואירטע דאלארן.

עס איז אינטערעסאנט צו נאכפאלגן די קאנפערענצן פון די
מחמדאנער, צו ערשט אין עגיפטן, שפעטער מערערע מאל אין
קאזוייט, אין אלזשיר, אין מאראקא, ביז צו דער גרויסער איסלאם-
קאנפערענץ אין לאהאר מיט איר איינשטעלונג פון די רעליגיעז-
פאליטישע כללים. עס דערמאנט שטארק די צייטן פון מחמד אין
מיטלעלטער און דעם פארשפרייטן דעם איסלאם ביז דרום-פראנק-
רייך אין אייראפע און ביז מאנגאליע אין אזיע. מען רופט אן דעם
יונגן פאנאטיקער קאדאפי „דער האלב-משוגענער הערשער“ פון
ליביע, אבער רעדט דען ניט די אייגענע שפראך ווי ער, פייסאל,
דער קעניג פון סאוד-אראביע? ער דערקלערט זיך פשוט פאר א
משיח וואס דארף אויסלייזן ניט נאר ירושלים, נאר די גאנצע וועלט.
מחמדס יורשים האבן אין דער אמתן פארקאפט צענדלינגער
לענדער, פארטיליקט זייערע אמונות און אזוי צו זאגן, „באפרייט“
זיי פון זייער פיזישער און גייסטיקער שקלאפעריי. זיי האבן אפילו
ארויסגעוויזן א געוויסן ליבעראליזם און ניט אויפגעצווונגען דעם
איסלאם אויף די דעראבערטע לענדער. וואלט סאלזשעניצין געלעבט
אין יענע צייטן, וואלט ער זיכער ניט געהאט אויסצושטיין די פיי-
ניקונגען פון לעניניזם-סטאליניזם.

די באשלוסן פון דער איסלאם-קאנפערענץ אין לאהאר זענען
אן ערנסטער אנוזאג פאר אמעריקע, ווו די דעמאקראטישע פארטיי גייט
אן מיט איר פרוואטער מלחמה קעגן די רעפובליקאנער. די מלחמה
קאסט שוין אמעריקע א מאסע פון פארלוסטן און פאליטישן פרעס-
טיזש. דער קלאנג, אז קיינמאל האט זיך ערנסט באקלאגט אויף דער
געשאפענער לאגע און אז די פאליטישע סקאנדאלן ברענגען גרויס
שאדן זיין ארבעט איז אפגעלייגט געווארן, אבער דאס וואס
האט זיך אפגעשפילט אויף דער וואשינגטאנער קאנפערענץ איז

דער בעסטער באווייז, אז די אמעריקאנער רעגירונג האָט פאַרלוירן פּרעסטיוזש. אַ מאָן, ווי דער היינטיקער פּרעזידענט פון פּראָנקרייך אָדער זיין אויסערן־מיניסטער, וואָלטן זיך ניט דערלויבט אויפטרעטן אויף אַזאַ אופן ווי זיי האָבן עס געטאָן, אויב מען וואָלט ניט אין וואַשינגטאָן אָפן דיסקוטירט די פּראָגע צי מען זאָל ניט שטעלן דעם אמעריקאנער פּרעזידענט פאַר אַ געריכט...

די אַראַבישע פּראָפּאָגאַנדע, דער אַראַבישער טערראָר, די אַראַבישע אַגענטורן און דער נאַפּט־עמבאַרגאַ איז איין אַקציע מיט פאַר־שידענע אַספּעקטן, איין גרויסע קאָנפּראָנטאַציע. מען דאַרף מיינען, אַז קיסינגער איז גענוג קלוג און גענוג דערפאַרן כדי צו זען קלאַר די אַראַבישע פּלענער און ריכטיק אַפּשאַצן די טאַקטיקעס פון די פּירנדיקע קעפּ אין די הויכע אַראַבישע ספּערן. ניט וועלנדיק שאַפּן קיין פּאַניק ביי יידן, ניט איבערטרייבנדיק, אָבער אויך ניט אונטער־שאַצנדיק די סכּנות פון דער אַראַבישער קאָנספּיראַציע ספּעציעל פאַרן ייִדנטום ניט נאָר פאַר מדינת ישׂראל, נאָר פאַר דעם גאַנצן ייִדנטום, מוז מען היינט זאָגן עפּעס וואָס איז זייער וויכטיק: אַמע־ריקע האָט אַ ייִדישע באַפעלקערונג פון איבער זעקס מיליאָן נפּשות, אַקטיווע, אַרגאַניזירטע, גוט־סיטואַירטע עקאָנאָמיש, אינפּלוס־רייכע. די הילף פון אמעריקע איז עפּעקטיוו און דער דערפּאָלג פון ד״ר הענרי קיסינגער, איז געווען אַ נס מן השמים פאַר אונדז. מען האָט דעם ייד געפּרוּווט צו פאַרגלייכן מיט דעם עסטרייכישן קאַנצלער מעטערניך אָדער מיט דעם פּראַנציזישן דיפּלאָמאַט טאַ־לייראַן. ביידע פאַרגלייכן זענען ניט ריטכיקע. אָבער אויב עס איז נייטיק צו פאַרגלייכן איז שוין קליגער צו פאַרגלייכן אים, לויט מיין מיינונג, מיט דיזראַעלי — לאַרד ביקאָנספּילד. כאַטש מען האָט אים אָפּגעשמדט ביי דרייצן יאָר איז ער שטענדיק געווען שטאַלץ אויף זיין ייִדישן יחוס, האָט געהאַט אַ גרויסן אינטערעס פאַרן ייִדנטום, האָט אפילו געהאַט זיינע אינטערעסאַנטע אידעען וועגן דעם צוזאַמענלעבן פון יידן, קריסטן און מחמדאַנער אין דעם נאָ־ענטן אַריענט.

נאָך אַלעמען איז אָבער קיסינגער אַן אמעריקאנער מיניסטער

און זיין פאליטיק מוז דינען אמעריקאנער אינטערעסן, קאָן ניט זיין אנדערש ווי נאָר אמעריקאנער פאליטיק, גראדע אין נאָענטן מזרח וווּ אין דעם מיטלענדישן ים זענען דאָ גרויסע אמעריקאנער אינ-טערעסן וואָס זענען ניט קעגן יידישע אינטערעסן, נאָר פאַרקערט, זיי זענען אין הסכּם מיט יידישע אינטערעסן.

דאָס איז וואָס מען דאַרף שטענדיק האָבן אין זינען, אין נאָר-מאַלע צייטן און אין קריטישע צייטן. עס קאָן געשען, אַז די אינ-טערעסן פון אמעריקאנער צד וועלן ניט זיין אין הסכּם מיט די אינטערעסן פון דעם יידישן צד און דעמאָלט וועט קומען צו אַ גע-פערלעכן קריזיס.

מען דערמאָנט פון צייט צו צייט, אַז עס זענען דאָ קאָנפליקטן ביי די אַראַבער, קאָנפליקטן צווישן „די וואָס האָבן צו פיל“ און „די וואָס האָבן צו ווייניק“, אָבער די קאָנפערענץ אין לאַהאַר האָט פאַרזאַמלט פאַרטערטער פון 38 מוזולמענישע לענדער. דאָס איז שוין מער ניט קיין קאָנספיראַציע, דאָס איז אַן אָפּענע מאַביליזאַציע קעגן דער נייער ציוויליזאַציע, אַ רוף צו גרייטן זיך צו אַ מלחמה אין נאָמען פון דעם „נביא“. די נאַפּט-מאַגנאַטן רעדן וועגן אינ-דוסטריאַליזירן זייערע לענדער כדי זיי זאָלן ניט דאַרפן אַנקומען צו דער אמעריקאנער און אייראָפּעאישער אינדוסטריע. זיי העכערן פילפאַכיק די פרייזן פון נאַפּט כדי אייראָפּע און אַמעריקע זאָלן אַליין באַצאָלן די צוגרייטונג פון די אַראַבישע לענדער צו אַ קאַנ-צענטרירטער אַטאַקע קעגן די לענדער וועלכע האָבן אויפגעבויט ביי זיי די נאַפּט-אינדוסטריע. אַ פיינע ראַלע שפּילט דערביי דער פראַנצייזישער קאַפיטאַל אין דינסט פון דער פראַנצייזישער דיפּלאַ-מאַטיע. אין פראַנקרייך גופא מוז מען ליקווידירן די גיאָנטישע אונטערנעמונג פון די „קאָנקאַרד“-עראַפּלאַנען, מען איז אויך גע-צוונגען צו ליקווידירן די קאַלאָסאַלע אונטערנעמונג מיט דער פראַכטפולער שיף „פראַנס“, אָבער דער אויסערן-מיניסטער זשאַ-בער פאַרט אַרום אין די אַראַבישע לענדער און שרייבט אונטער פּי-נאַנציעלע און פאליטישע פאַרפליכטונגען, מאַכנדיק דערביי חוצ-פהדיקע און פראַוואַקאַטיווע דערקלערונגען.

די האַלטונג פון פראַנקרייך, וואָס איז היינט איזאַלירט ניט נאָר פון אַמעריקע, נאָר אויך פון ענגלאַנד און מערבֿ־דייטשלאַנד, באַווייזט, אַז דער געמיינשאַפטלעכער מאַרק איז געבויט אויף זאַמד. פריער איז עס געווען דע־גאַל און היינט איז עס פאַמפידו, וועלכע האָבן אויסגענוצט דעם מאַרק פאַר זייערע אייגענע צוועקן. איצט איז עס מער ניט קיין געמיינשאַפטלעכער מאַרק, נאָר פשוט אַ מאַרק וועלכער האַלט, לויט דעם דירעקטאָר פון דער אַרגאַניזאַציע, ביים איינפאַלן, און אַרטאָלי איז אַליין אַ פראַנצויז, וואָס פרוווט צו ראַטעווען די אַרגאַניזאַציע.

אויב מען זאָל נעמען אין באַטראַכט די מלחמה פון די ישראל־גענעראַלן, ווי דער לאַנדאַנער „טיימס“ רופט אָן די קריגערייען אַרום גענעראַל דיין, איז דאָס אָן אַפן פעלד פאַר די אַראַבער.

די קאָנפערענץ אין לאַהאַר איז ניט די ערשטע און ניט די לעצטע. זי איז אָבער די גרעסטע מאַניפעסטאַציע פון פאַן־אַראַביזם און איסלאַם־סאָלידאַריטעט און דיסציפלין. נאָר די, וואָס ווילן ניט זען די ווירקלעכקייט ווי זי איז און ווילן ניט הערן דאָס, וואָס ווערט אַזוי קלאַר פראַקלאַמירט, זענען ניט אין שטאַנד אָפצושאַצן ווי עס דאַרף צו זיין די באַדייטונג פון דער קאָנפערענץ. דער פראַנץ־צייזשער ראַדיאָ מעלדעט, אַז קיין איינציק מאַל האָט מען ניט גע־רעדט אויף דער קאָנפערענץ וועגן צעשטערן און פאַרניכטן מדינת ישראל. דערפאַר קומט זיי, די אַנפירער פון דער באַוועגונג פון פאַן־אַראַביזם, אַ באַזונדערער דאַנק. ווי געזאַגט, די סאָלידאַריטעט און די דיסציפלין זענען אַ מוסטער פון וועלכע אויך ניט־אַראַבער קאָנען עפעס אָפּלערנען...

(„לעצטע נייעס“, דעם 6־טן מערץ 1974)

פוילן - יידנריין!

זינט אַ פּאַניאַטאַווסקי איז געוואָרן אַ פּראַנציפּיזישער מיניסטער און באַווייזט זיך אָפּט אין דער פּראַנציפּיזישער טעלעוויזיע, דערמאָן איך זיך די געשעענישן אין אָנהייב פון דער ערשטער וועלט-מלחמה, ווען פוילן איז נאָך געווען אַ פּראַווינץ אונטער רוסישער הערשאַפט. פּאַניאַטאַווסקי איז אַ וויכטיקער נאָמען אין דער געשיכטע פון פוילן. אַ פּאַניאַטאַווסקי איז געווען דער לעצטער פוילישער קעניג און מאַר-שאַל יוזעף פּאַניאַטאַווסקי איז געווען אַ ליבלינג פון נאַפּאָלעאָן און איז אומגעקומען אין דער שלאַכט ביי לייפּציג פאַר די אויגן פון נאַפּאָלעאָנען. אַ יונגער קראַסאַוויעץ און אַ בראַווער סאַלדאַט איז ער געווען, אַ ראַמאַנטישע פיגור און די פּאַליאַקן האָבן דערוואַרטעט אַ סך גליקן פון נאַפּאָלעאָנס ליבע צו דעם באַצויבערנדיקן פוילישן אַדלער.

איך בין געווען אַ קאַרעספּאַנדענט פאַר רוסישע צייטונגען אין פוילן בשעת די גרויסע מפלות פון דער רוסישער אַרמיי. דער גרויס-פירשט ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש האָט אָפּגעהאַלטן זיין ערשטן גרויסן נצחון אין דער מלחמה קעגן יידן: ער האָט געהייסן אַרויסטרייבן זעקס הונדערט טויזנט יידן פון די פוילישע שטעט און פון די באַל-טישע פּראַווינצן. ס'איז געווען אַ שרעקלעכער פּאַגראַם און נאַטיר-לעך אַ שרעקלעכער כאַאַס אין מיטן פון די געוואַלדיקע מפלות. וואַרשע איז געווען איבערגעפּאַקט מיט פליכטלינגע און סאַלדאַטן. דער הויף פון דער גמינע איז געווען פול מיט וואַגנס פון די פאַר-טריבענע יידן. דאָס איז געווען דער אָנהייב פונעם סוף...

דומא אָבסערווירט די גרופע פון פוילנס פּאַרטערטער, די אַזוי גערופענע „קאַלאַ פּאַלסקיע“, אַזוי גוט ווי אַלע מיטגלידער פון דער „נאַראַדאַוואַ דעמאָקראַציע“, אַן אַרכי־רעאַקציע־נענע און אַרכי־אַנט־סיסעמיטישע פּאַרטיי, אַן ערך פּערציק מאָן. זיי האָבן ניט געהאַט אין דער דומא קיין שום פּאַרבינדונג, ניט מיט די רעכטע און ניט מיט די לינקע, מיט קיינעם ניט. שטענדיק אַנגעבלאָזן און אַפּגעזונ־דערט, ווי צערייצטע אינדיקעס, האָבן זיי דעמאָנסטרירט זייער נאַ־ציאָנאַלן שטאַלץ. קיינער האָט זיי ניט באַליידיקט און קיינער האָט זיי ניט רעספּעקטירט. עס איז געווען אַ טרויעריקע קאַמעדיע און אַ קאַמישע דראַמע. און זיי זענען דאָך דערביי געווען די אמת'ע פּראָדוצענטן פון דעם אַנטיסעמיטישן סם...

מען חזרט איצט איבער מיט אַ געוויסער גלייכגילטיקייט דעם זאָץ: פוילן איז היינט יידן־ריין! און מען באַרואיקט זיך. דאָס איז אָבער ניט אַזוי איינפאַך. דאָס פוילישע יידנטום האָט געהאַט אַ גרויסע אויטאָנאָמיע. דאָס פוילישע יידנטום האָט געהאַט אַן אייגענע יוריסדיקציע, דאָס פוילישע יידנטום האָט געהאַט אייגן געלט און מטבעות און נאָך אַלעמען, אין אַלטע צייטן, ווען אַ נייער קעניג האָט געשווירן, אַז ער וועט אָפהיטן די קאָנסטיטוציע פונעם לאַנד האָט ער אויך געשווירן, אַז ער וועט אָפהיטן די קאָנסטיטוציע פון דער יידישער אויטאָנאָמיע.

צי עס האָט געהערשט דער גייסט פון דמאָוסקי, דער אידעאָלאָג פון דער „נאַראַדאַוואַ דעמאָקראַציע“, אַדער פון דעם צעדרייטן פּסי־כאַפּאַט גאַמולקאַ, דער רענעסאַנס פונעם נייעם פוילן איז געקרוינט געוואָרן מיט דער קאַפּעראַציע צוערשט מיט די דייטשע נאַציס און נאָך דעם מיט די רוסישע קאָמוניסטישע נאַציס. די גרעסטע דערגרייכונג פון דער רוסישער אַקופאַציע איז דאָ: פוילן איז יידנריין...

**

פאַר מיר ליגט אַ בוך פון דעם שפּאַנישן שרייבער סאַלוואַדאָר דע מאַדאַריאַגאָ: „דער צוזאַמענברוך פון דער שפּאַנישער אימפעריע

אין אַמעריקע* (דער מחבר איז אַן ערנסטער וויסנשאַפֿטסמאַן און אין זײַן בוך איז דאָ אַן אינטערעסאַנטער קאַפיטל וועגן יידן (זײַט 290) פֿון אַ גאַר גרויסן אינטערעס פֿאַר אונדו. דער קאַפיטל הייבט זיך אָן אַזוי :

— „די יידן האָבן געשפּילט אַ וויכטיקע ראָלע אין דעם צעפֿאַלן זיך פֿון דער שפּאַנישער אימפּעריע. דער גירוש פֿון די יידן אין 1492 איז געווען צוליב פֿאַרשידענע סיבות אַ קאַטאַסטראָפֿע (דע-זאַסטראָ) פֿאַר שפּאַניע. פֿריער פֿון אַלץ דערפֿאַר ווייל זיי האָבן אויסגעמאַכט אַ באַדייטנדיקן טייל פֿון דער באַפעלקערונג פֿון לאַנד און חוץ דעם צוליב זייער קוואַליטעט, ספּעציעל ווייל דער גרעסטער טייל פֿון זיי איז געווען גוט אַנטוויקלט, גאַנץ באַזונדערס אין פֿאַר-שידענע פֿאַכן. די יידן וואָס זענען געווען ליידנשאַפֿטלעך צו-געבונדן צו שפּאַניע האָבן קיין מאָל ניט מוחל געווען דאָס צווינגען זיי צו פֿאַרלאָזן די ערד, אין וועלכער זיי זענען געווען איינגע-וואַרצלט טיפּער ווי אין וועלכן עס איז אַנדער לאַנד אין דער וועלט. זיי זענען געוואָרן די גרעסטע שונאים פֿונעם לאַנד. עס האָט זיך אַנטוויקלט אַ גאַנץ מערקווערדיקע פּסיכאָלאָגישע שפּאַנונג, אַן „עקסטרעמיזם“ וואָס איז מערקווערדיק דערפֿאַר, ווייל קיין פֿאַלק איז ניט געווען אַזוי גרויסצוגיק אין זייער באַציאונג צו יידן, קיין פֿאַלק האָט זיי ניט געגעבן אַזוי פּיל מאַכט און ניט געווען אַזוי גוט צו יידן ווי שפּאַניע...“

„די יידן זענען געוואָרן די שונאים פֿון שפּאַניע גראַדע דער-פֿאַר ווייל זיי האָבן זיך געפּילט ווי אמת'ע שפּאַניער. וואָס פֿאַר אַ שיקזאַל! זיי האָבן פֿאַרלאָזן דאָס לאַנד אין גאַנצן פֿאַריידישט און זענען אַוועק אין פרעמדע לענדער אין גאַנצן (פֿראַפֿאַנדעמאַן) שפּאַניעזירט. זיי האָבן זיך דעריבער געפּילט ווי אַריסטאָקראַטן אין דעם יידנטום...“

דער שפּאַנישער שרייבער איז דערשיטערט פֿון דעם פענאַמען.

* «Le déclin de l'empire espagnol d'Amérique», édition Albin Michel.

פון די קרבנות פון דעם גירוש, און פארווכט צו באַנעמען די פסי-
כאַלאָגיע פון די יידן וועלכע האָבן געלעבט מיט דער ליבע צום
אַמאָליקן פּאַטערלאַנד און האָבן עס אַקטיוו געהאַסט, געווען גרייט
צו פאַרניכטן עס און אַנטאָן אים אַלערליי צרות. ווייסן מיר דאָך
אַז דער צושטאַנד האָט געדויערט הונדערטער יאָרן. שפּאַנישע מאַכט
איז געבראַכן געוואָרן. דאָס לאַנד האָט טייער באַצאַלט פאַר דעם
ברוטאַלן מאַרש פון דער אינקוויזיציע און איז איינגטלעך קיין
מאַל ניט געקומען צו דעם וואָס ס'איז פריער געווען.

דערמאָנט עס ניט אַלץ וואָס מיר זעען היינט אין דעם רוסיש-
קאָמוניסטישן פּוילן? פאַרשטייען דאָס ניט די פירערס פון דעם
דעגענערירטן פּוילן וואָס איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ רוסי-
שער פּראָווינק? זענען דאָך די פּאָליאַקן געפאַלן אַזוי נידעריק, אַז
זיי האָבן זיך באַטייליקט צוזאַמען מיט דער רוסישער אַרמיי אין
דעם דערשטיקן די טשעכאָסלאַוואַקיי און אַקופירן דאָס לאַנד...

עס ווערן איצט באַקאַנט איינצלהייטן פון דעם ווי פּוילן האָט
באַהאַנדלט די לעצטע יידן וואָס האָבן פאַרלאָזן דאָס לאַנד. ווי רוי-
בער און גזלנים האָבן זיך געוואָרפן די שכנים אויף זייערע אַלטע
מיטבירגער. היטלעריזם און סטאַליניזם האָבן באַרייכערט די פּויל-
לישע קולטור. די באַפעלקערונג האָט זיך אויסגעשטעלט אַ סערה-
טיפיקאַט פון הויכער קריסטלעכער מאַראַל, פאַרגעסנדיק, אַז דער
יום הדין וועט קומען...

דאָס טראַגישע אין דער דראַמע באַשטייט אין דעם וואָס ניט
זעלטן האָבן אַלערליי מאַראַל-פּרעדיקער דערקלערט, אַז ביידע פעל-
קער, יידן און פּאָלאַקן, האָבן הינטער זיך די אייגענע געשיכטע פון
פאַרפאַלגונג און פייניקונג און אַז די אייגענע מאַרטיראַלאָגיע
וואַלט זיי געדאַרפט פירן צו אַ קעגנזייטיקער פאַרשטענדיקונג, צו
אַ נאַרמאַלן צוזאַמענלעבן און צוזאַמענאַרבעט. ניין, דאָס איז ניט
מער ווי אַן איינרעדעניש. דאָס יידישע פּאָלק וועט גיין זיין וועג
און דאָס פּוילישע וועט פאַרבלייבן אין רוסישער קנעכטשאַפט, וועט
דינען די אינטערעסן פון רוסישן מאַרקסיזם און פאַגראַמיזם. פּוילן
איז יידנריין און וועט אויף שטענדיק פאַרבלייבן אַן יידן...

עס וואלט געלוינט צו רעדן דאָ וועגן דער רוסיש־פוילישער פריינדשאַפט און וועגן דער צוקונפט פון דער רוסישער אימפעריע. די רוסישע עקספּאַנסיע און די גרויסקייט פון דער קאַלאַסאַלער רו־סישער אימפעריע איז געוואַקסן הונדערטער יאָרן אויפן חשבון פון אירע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן. אַזוי ווי דאָס רוסישע יידנטום האָט פוילן געליטן הונדערטער יאָרן פון דעם רוסישן אימפעריאַליזם, און דעם ווייטערן דראַנג צו עקספּאַנסיע. דער רוסישער אימפעריאַליזם איז אַ געשווירענער שונא פון די פרעמדע מינדערהייטן, אָבער פוילן קעמפט ניט פאַר זיין באַפרייאונג, נאָר פאַרקערט, דינט דער רוסישער הערשאַפט; פוילן איז רוסיפּיצירט. מיר זענען עדות פון דעם מערקווערדיקן פּראַצעס פון פּולשטענדיקער דעגראַדאַציע און געפאַלנקייט. עס פּראַטעסטירן די טאַטאַרן פון דער קרימ, עס פּראַטעסטירן די באַלטישע אַקופּירטע פּראַווינצן, עס פּראַטעסטירט די אוקראַינע און די אַנדערע ניט־רוסישע אונטערדריקטע נאַציאָנאַלי־טעטן, נאָר פוילן איז אַ מיטהעלפער און אַ מיטאַרבעטער מיט דער מאַדערנער מאַסקווער „מאַרקסיסטישער“ סאַמאָדיערזשאַוויע.

דער פּראַצעס פון דעם צוואַמענברוך פון דער רוסישער אימ־פעריע איז איצט אין פולן גאַנג. דאָס וואָס איז געשען וועט געשען. ווען דער יום־הדין וועט קומען פאַר סאָויעט־רוסלאַנד, וועט עס זיין אויך דער יום־הדין פאַר פוילן און פאַר אַלץ וואָס איז געשען אויף דער פּוילישער ערד.

פאַר אונדז איז די דראַמע פון דעם פּוילישן יידנטום פאַרענ־דיקט, אָבער זי איז ניט פאַרענדיקט פאַר דער געשיכטע פון פוילן. די געשיכטע פירט איר אייגענעם חשבון און קיין פאַרברעכן ווערט דאָ ניט פאַרשוויגן. די פאַרניכטונג פונעם טויזנט־יאָריקן יידישן ישוב, מיט דער הילף און אָן דער הילף פון די דייטשן און רוסן, געהערט צו די גרעסטע פאַרברעכנס וואָס אַ פּאַלק קאָן באַגיין בנוגע צו אַן אַנדער פּאַלק. די געשיכטע וועט זיך אַליין אַפּרעכענען מיט די פאַרברעכערס...

אלארם פון דרום־אמעריקע

מיר האבן אין זינען די יידישע קאטאסטראפע אין ארגענטינע, דאס גרויסע לאַנד וווּ אַ גרויסער יידישער ישוב איז אויפגעבויט געוואָרן מיט שווערער מי און שווערע קרבנות. לויט די ווייגער־שרייען פון בוענאָס־אירעס האַלט דער ישוב ביים אונטערגיין. די יידישע שולעס ווערן אויסגעליידיקט פון דער יוגנט; אַנשטאָט יידיש און העברעאיש גייט די יוגנט אַוועק לערנען זיך ס'רוב שפּאַניש. יידישע צייטונגען און זשורנאַלן ווערן געשלאָסן. יידיש־קייט איז פאַרשוונדן. עס הערשט אַ פאַניק...

די פון אונדז וואָס געדענקען די אַלטע געשיכטע מיט דעם קאַמף קעגן די „אומריינע יידן“ און זייערע מעשים, שמוציקע און אומווערדיקע, די פון אונדז וואָס געדענקען זייער גוט דעם אָנהייב פון דער יידישער קאַלאָניזאַציע אין אַרגענטינע און די פאַרביי־טערטע קאַמפּאַניע קעגן דער ייק־א־אַדמיניסטראַציע, וועלכע איז באַשטאַנען ס'רוב פון עלזאַסער יידן און האָט ניט געקאַנט אָדער ניט געוואָלט געפינען אַ געמיינזאַמע שפּראַך מיט די פון רוסלאַנד איינגעוואַנדערטע קאַלאָניסטן, האָבן שפּעטער געהאַט די סאַטיס־פאַקציע צו זען דעם ישוב צעוואַקסן זיך אין דער לענג און אין דער ברייט.

דער שרייבער פון די שורות האָט געקענט און איז געווען באַפריינדעט מיט ביידע שאַרפּסטע קריטיקער פון דער ייק־א־אַדמיניסטראַציע אין אַרגענטינע, נאַמבערג און כאַזאַנאוויטש, ווען זיי האָבן באַזוכט די קאַלאָניעס און געוועקט די אויפּמערקזאַמקייט

פון דער גאנצער יידישער עפנטלעכקייט צו די קאנפליקטן צווישן די קאלאניעס און דער ייק"א-אדמיניסטראציע. וואלטן זיי געלעבט, וואלטן זיי דערלעבט די אויסערגעוויינטלעך-רייכע און אינטע-רעסאנטע אנטוויקלונג פון דעם ישוב. וואלטן זיי אבער געלעבט ביז צו די היינטיקע צייטן מיט דער „אויסידישונג“ פון דעם ישוב וואלטן זיי געווען ניט אנטוישט, נאָר פאַרצווייפלט פון דעם צוזאַ-מענברוך פון אזוי פיל האַפענונגען.

ווי האָט דאָס אַלץ געקאָנט געשען? האָט מען דען ניט פאַר-אויסגעזען מיט יאָרן צוריק, אַז דער אומגעלומפערטער קאַמף קעגן יידיש אין נאַמען פון העבראַאיזירונג וועט פירן צו דעם צוזאַמענ-ברוך, צו דעם צוזאַמענברוך פון ביידע שפראַכן און דערציאונגס-מעטאָדן? האָבן מיר דען ניט די דערפאַרונג פון אַנדערע לענדער אין פאַרלויף פון הונדערטער יאָרן? איז דען טאַקע אונדזער איי-גענע וועלט אַ הפקר, וווּ יעדער פאַנאַטיקער, אַפט פשוט אַן איגנאַ-ראַנט און אומוויסנדער באַאַמטער פון דער ציוניסטישער מאַשין קאָן זיך דערלויבן צו פראַקטיצירן אַ מלחמה קעגן דער שפראַך פון מיליאָנען יידן?

דער קאַמף קעגן יידיש האָט שטענדיק געפירט צו אַ מין צוזאַנג-אַסימילאַציע, אַבער צולעצט האָט עס געבראַכט ניט קיין אַסימילאַציע, נאָר אַ פאַרקריפלטן גייטיקן צושטאַנד, „ניט אַהער און ניט אַהין“. ס'איז געקומען ניט נאָר דערפאַר ווייל צו אַסימי-לאַציע דאַרף מען האָבן ווי צו אַ שידוך דעם הסכם פון ביידע צדדים, נאָר ווייל מען האָט דאָ צו טון מיט צוויי פאַרשידענע קול-טור-וועלטן, מיט מערערע פאַרשידענע געשיכטלעכע אַנטוויקלונגען.

דער קאַמף קעגן יידיש האָט ווייניק געהאַלפן דעם העבראַ-איזם און צו דער אויסוואַנדערונג קיין ישראל, וווּ אַ דראַמע שפילט זיך אָפּ אויך צווישן די איינגעוואַנדערטע פון סאַוועט-רוסלאַנד. „קומט אַלע!“, האָט מען פראַקלאַמירט אין מדינת ישראל, קומט אַלע און מיר וועלן פאַר אַלע געפינען ווינונגען און אַרבעט. אַבער אויסוואַנדערונג און איינוואַנדערונג זענען שווערע פראַצעסן. מען פאַרשווייגט די שוועריקייטן און קאָנפליקטן, ווי מען פאַרשווייגט

די אויסוואַנדערונג פון די ערשט־איינגעוואַנדערטע. דאָס אַריבער־גיין פון רוסיש אויף העברעאיש, ספּעציעל ווען דאָס טראַגט דעם כאַראַקטער פון אַ צוואַנג, קאָן פירן און פירט צו זייער ערנסטע קאָנפליקטן. לענדער, ווי למשל, קאַנאַדע, וואָס האָבן פּלאַץ און אַלערליי מיטלען אויף איינאַרדענען איינוואַנדערער לאָזן זיי פריי צופאַסן זיך צו די נייע לעבנס־באַדינגונגען. און אפילו דאָ קאָנען ניט אַלע נייע־געקומענע זיך איינאַרדענען און פאַרלאָזן אָפּט דאָס לאַנד.

זייער גרויס איז די יידישע וועלט און זייער קליין איז מדינת ישראל. אַ לאַנגזאַמע קאָלאָניזאַציע מיט לאָזן די עולם זיך צו־פאַסן און איינלעבן זיך איז זיכערער ווי דאָס בויען אויף זאַמד און אויף עטלעכע מעכאַניש אויסגעלערנטע העברעאישע פּסוקים. די אויסניכטערונג פון דער איינרעדעניש, וואָס ווערט ביז איצט פּראַקטיצירט, וועט סיי ווי סיי קומען פריער אָדער שפּעטער און וואָס שפּעטער זי וועט קומען אַלץ שווערער וועט זיין דער פּראַצעס. דוכט זיך, אַז די אויסניכטערונג אין ישראל האָט זיך שוין אָנגע־הויבן נאָך דער לעצטער מלחמה הגם אַ מינדערהייט פון עקשנים גייט אָן מיט דער פּראַפּאָגאַנדע און וויל באַווייזן, אַז מען דאַרף נאָר וועלן און ריזיקירן. קאָלאָניזאַציע, בפרט נאָך אונטער די היינ־טיקע אומשטענדן, איז אַ קאָמפּליצירטער פּראַצעס. דער דערפּאָלג, איך וואָלט געזאָגט, די עקסיסטענץ פון דער יונגער מלוכה איז אָפהענגיק פון דעם ווילשטאַנד פון די יידישע ישובים אין דער גאַרער וועלט. דאָס צעשטערן אָזאָ ישוב ווי די יידן האָבן אויפ־געבויט אין אַרגענטינע קאָן ווערן אַן אומגליק אי פאַר דעם ישוב, אי פאַר ישראל .

חוץ אַלעם דאַרף מען דאָך רעכענען זיך מיט דער עקאָנאָ־מישער און פּאָליטישער לאַגע פון דרום־אַמעריקע. עס איז דאָ ניט אייראָפּע און ניט אַמעריקע. די אַראַבישע אויסוואַנדערונג אין די דרום־אַמעריקאַנער לענדער איז ביסלעכווייז געוואָרן אַן ערנס־טער פּראַבלעם פאַר די יידישע ישובים. פאַר די אַראַבישע איינ־וואַנדערער איז די פּאָליטישע אַטמאָספּערע אין די דרום־אַמערי־

קאנער לענדער גינסטיקער ווי פאר יידן. זיי געפינען דא אויך גענוג דייטשן וואס האבן מיטגעמאכט דעם היטלער־רעזשים און זענען אנטלאפן אהער.

פאר די ביידע גרופן, די אראבער און די געוועזענע נאציס, זענען די דרום־אמעריקאנער „רעוואלוציעס“ און „קאנטר־רעוואָ“ לוציעס“ א גן־עדן. זיי האבן דאס פריער קיין מאל ניט געזען. דא האבן זיי דאס אומזיסט און זענען געווינטשטע מיטארבעטער. די יידישע ישובים דארפן האבן סטאביליטעט און פארבלייבן יידיש, פארבונדן מיט דעם גרויסן יידישן כלל. דעמאלט האבן זיי א ווערט אויך פאר דעם בויען פון דער יידישער מדינה. אפילו אין ישראל גופא האט זיך, יעדנפאלס אויף דעם געביט פון שפראך, אנגעהויבן די אויסניכטערונג. יידישע קולטור אין אונזער יידיש צעבליט זיך אויף א גאנץ נאטירלעכן אופן. דאס יידנטום קאן אויסהאלטן צו זיין צוויי־שפראכיק.

אמעריקאניזם און רוסיפיקאציע

די צוויי גרויסע רייזעס פון פרעזידענט ניקסאן, קיין פעקין און קיין מאסקווע, פארטראכט און ארגאניזירט פון די אמעריקא-נער, דארפן ארויסרופן א געוואלדיק דערשטוינען ניט נאר מיט דעם קוראזש און מיט דער מעטאדישקייט און עפעקטיווער זאכ-לעכקייט פון דעם אמעריקאנער רעגירונגס-אפארט. עס איז א סך מער אין דעם אונטערנעמען, וואס אינספירירט אריינצוטראכטן זיך אין דעם וואס עס שפילט זיך אפ דערביי, אומאפהענגיק פון די רעזולטאטן. צום ערשטן מאל ווערט אמעריקאניזם דעמאנסטרירט אין א ריינער פארעם און לאזט זיך זען פולשטענדיק קלאר.

ווען מען האט אין אנהייב פון דער ערשטער וועלט-מלחמה געזאגט ווילהעלם דעם צווייטן, אז אמעריקע וועט שיקן קיין פראנק-רייך א גרויסע ארמיי, האט דער נארישער בלאַפער זיך צעלאכט און געענטפערט, אז דאס איז פשוט א נאָנסענס.

א צווייטער פילאסאף, א פאראנאָיע-קראַנקער מאַן, גענעראל דע-גאַל, וועלכער איז א דאנק מאַרשאַל פעטען און א גוט-האַרציקן ציווילן פרעמיער-מיניסטער פלוצלינג געוואָרן א פאליטיקער, האט אין זיין מעגאלאמאניע באַשלאָסן, אז ער איז באַרופן צו ברעכן די מאַכט פון אמעריקע און אמעריקאניזם. היינט פאַרוזכט מען שוין עטלעכע יאָר אין פראַנקרייך גוט מאַכן דאָס וואָס דער פראַנ-צייזישער פאַטריאַט האָט אָנגעטאָן, ווייל ווילהעלם מיטל, אַנט-לויפן ווי אַ פחדן פונעם שלאַכטפעלד, האָט מען ניט געקאָנט באַנוצן.

דער גאנצער אַמעריקאַנער פּאָליטישער צוויי־פּאַרטייען־סיסטעם איז אַזוי פּאַרשידן פּון די אײראָפּעאישע פּאָליטישע גרופּירונגען — קאָמוניסטן, סאָציאַליסטן, גאַשיסטן, פּראָגרעסיסטן, רעכטע גאַ־שיסטן, קאָנסערוואַטיווע, שטאַק־קאָנסערוואַטיווע, אַלטע גאַליסטן, יונגע גאַליסטן א. א. וו. — אַז מען דאַרף האָבן אַן עלעקטראָנישן קאָמפּיוטער, כדי צו האָבן אַ קלאָר בילד. איינס איז אָבער קלאָר: אי דער קאָנגרעס, אי דער סענאַט אין וואַשינגטאָן האַלטן אין זײערע הענט דעם שליסל צו דער קאַסע, און יעדער אַמעריקאַנער פרעזידענט, צי אַ דעמאָקראַט, צי אַ רעפּובליקאַנער, פּאַרברענגט אַ סך שלאַפּלאַזע נעכט צוליב דעם שליסל. ווילסאָן איז געווען אַ גרוי־סער פרעזידענט און שיער ניט דער איניציאַטאָר פון דעם ערשטן פעלקערבונד נאָך דער ערשטער וועלט־מלחמה, אָבער ווען דער סענאַט אין וואַשינגטאָן האָט געפּסקנט „ניין!“ איז געבליבן ניין. אַמעריקע איז ניט געוואָרן קיין מיטגליד פון דער ליגע.

ווען איך שפּאַציר אַרום אין וואַשינגטאָן, די ווונדער־שיינע שטאָט מיט די ברייטע פּלעצער און גאַסן, האָב איך דעם איינדרוק און דאָס געפיל, אַז דאָס איז די אַלטע רוימישע אימפעריע ווידער געבוירן, הגם ניט יעדער בירגער פּונעם לאַנד פּאַרלאַנגט כּבוד נאָר דערפּאַר „וויל איך בין אַן אַמעריקאַנער“, ווי די אַמאַליקע רוימער פּלעגן פּאָדערן...

עס איז אַן אויסערגעוויינטלעך וויכטיקער פּאַסטן צו זיין דער פרעזידענט פון די פּאַראַייניקטע שטאַטן, אָבער דער פרעזידענט איז ניט קיין גאַט. דאָס בוך וואָס גייט אַרויס די טעג אין אַמעריקע און אין ענגלאַנד וועגן דעם אינטימען לעבן פון די רווועלטס, גלענצנד געשריבן און דאָקומענטירט, איז שפּאַנענד ווי אַ ראַמאַן פון דאָסטאָיעווסקי, אָבער אַן פּאָליטישער בלאַפּעריי. מען האָט דעם איינדרוק, אַז די גרעסטע צאָל אַנעקדאָטן און געפּעפּערטע גלייכווערטלעך וואָס גייען אַרום אין לאַנד, זענען געווינדמעט דעם „ווייסן הויז“ און דעם פרעזידענט. גראַדע אין וואַשינגטאָן האָט מען מיר דערציילט דעם וויץ, פּאַרוואָס האָט פרעזידענט טרומאַן אַפּיציעל אום האַלבע נאַכט דערקלערט אַמעריקעס אַנערקענונג

פון מדינת ישראל. טרומאן, אזוי דערציילט מען, זאל האבן גע-
ענטפערט ווען מען האט אים געפרעגט:

— איך האב געוואלט, אז די באאמטע פונעם סטייט־דעפארט-
טאמענט זאלן באקומען די נייעס אין דער פרי פון די צייטונגען.
פארוואס? ווייל א העלפט פון די באאמטע זענען אַנטיסעמיטן
און די צווייטע העלפט איז פראַראַביש...

ס'איז בייוויליק, אָבער ניט שלעכט.

די באַפעלקערונג פון די פאַראייניקטע שטאַטן איז ניט נאָר
אַ פאַרשידנאַרטיקע, נאָר אויך אַ מולטינאַציאָנאַלע. עס וווינען
דאָ מער פראַנצויזן, ווי עס זענען דאָ פראַנצויזן אין קוועבעק, מער
אירלענדער ווי עס זענען דאָ אין אירלאַנד, קנאַפּע זעקס מיליאָן
ייִדן, גרויסע מאַסן איטאַליענער, סקאַנדינאַוון, דייטשן, אַלץ פעל-
קער מיט אַלטע און אויסגעשפראַכענע נאַציאָנאַלע קולטורן, אַך
טיווע, שאַפנדע קולטורן און נאַציאָנאַלע אינטערעסן, ניט רעדן
שוין פון ווייסע, שוואַרצע און האַלב־טונקעלע. און אַלע צוזאַמען
זענען גרינטלעכע און סטאַבילע עלעמענטן פון „אַמעריקאַניזם“,
כאַטש דאָס וואָרט ווערט גאָר קיין מאָל ניט באַנוצט. דאָס וואָרט
וואָס זאל קאָנען דעקן דעם באַגריף פון אַמעריקאַניזם און אַלע
זיינע אַספּעקטן האָט מען נאָך ניט געפונען. עס איז אָבער דאָ,
די לופט פון גאַנץ אַמעריקע איז פול מיט דעם באַוווּסטיזן, אַז
ס'איז דאָ. עס פולסירט, עס אינספּירירט און אַקטיוויזירט איבער
צוויי הונדערט מיליאָן מענטשן. און יעדער פון אונדז איז פאַר-
כאַפט פון זייער גאַנג.

גראדע די טעג ווען די שורות ווערן געשריבן ווערט געמאָלדן
וועגן מאַסן־אַרעסטן אין דער אוקראַינע, פון קיעוו ביז כאַרקאָוו.
גראדע די טעג דערטראַגן זיך קולות פון ליטע און פון דער קאָ-
טוילישער קירכע דאָרט. און צום אַנקומען פון פּרעזידענט ניקסאָן
אין מאַסקווע גייען אַן מיט אַ שטאַרקערן טעמפּאָ די אַרעסטן צווישן
ייִדן. „גראדע די טעג!“ — די ווערטער קלינגען ממש קאַמיש,
אזוי האָט מען זיך צוגעוויינט צו זיי. אומעטום — מען אַרעסטירט.

דאָס אַלץ געהערט ניט, ווי מען מיינט, צו ספעציעלע עקס-
 צעסן פון דער ק.ג.ב. צו דער געוויינטלעכער פראַקטיק פון דער
 „אַכראַנע“, צו דער נאַרמאַלער „אַרבעט“ פון דער פּאַליציי. דאָס
 האָט צו טאָן מיט דער עקסיסטענץ פון דעם רעזשים, פונקט אַזוי
 ווי פאַר דעם יאָר 1917 האָט די „אַכראַנע“ פון דעם אַלטן רעזשים
 געהאַט צו טאָן, — ניט אין אַזאַ פּערפּעקטער, בעסטאַלישער פּאַ-
 רעם ווי היינט, מיט דער עקסיסטענץ פון דער מאַנאַרכיע. דאָס
 ווערט ניט געזאָגט צוליב פּראָפּאַגאַנדע, כדי צו ברענגען שאַדן
 דעם היינטיקן נאַצי־קאָמוניסטישן רעזשים. עס איז פונקט דאָס
 פאַרקערטע פון דעם אַמעריקאַנישן רעזשים. ווער וועט אין אַמע-
 ריקע אָנהייבן רעדן וועגן פאַרוואַנדלען די אוקראַינער אָדער פּראַנ-
 צויזן אָדער יידן אין „אַמעריקאַנער“, אין „ריינע אַמעריקאַנער“,
 און אויפצווינגען די סקאַנדינאַווער „אַמעריקאַנער קולטור“. דאָס
 וואָס אין מאַסקווע וויל מען אויפצווינגען יידן אָדער אוקראַינער
 אָדער הונדערט אַנדערע אויסגעשפּראַכענע נאַציאָנאַליטעטן ר-
 טישע קולטור איז פאַר אַן אמתן „אַמעריקאַנער“ אַ דושאַוק, אַ
 וויץ. אָבער פאַר איוואַן איוואַנאָוויטש איז דאָס דער קערן פון דער
 פּאַליטישער דראַמע, וואָס איז געוואָרן אַן אינטערנאַציאָנאַלע
 דראַמע.

איך באַטראַכט דאָס פּאַטאַגראַפישע בילד פון מאַרשאַל גרעטש-
 קאַ. אַנגעטאָן אין זיין מאַרשאַל־אוינפאַרם און אין דער אייגענער
 צייט דערמאַן איך זיך דאָס בילד פון מיין פעטער אָשר מניקאַ-
 לאַיעוו, דעם מיטגרינדער פון ליובאַוויטשער חסידיזם, און איך
 פרעג זיך, ווי איז עס מעגלעך, אַז אימעצער זאָל קאָנען מיינען
 אויף אַ מינוט, אַז די מאַרדע פונעם מאַרשאַל זאָל גובר זיין דאָס
 פנים פון מיין פעטער וועלכן איך האָב געטראָפן מיט 70 יאָר
 צוריק. איך האָב געקענט פּערזענלעך דעם ראַדינער רבי, דעם
 גערער רבי אין וואַרשע בשעת דער ערשטער וועלט־מלחמה. איך
 האָב געטראָפן יידישע פּנימער אין אַלע עקן וועלט און איך קאָן
 שווערן, אַז קיינס פון זיי וועט זיך ניט לאָזן רוסיפּיצירן. רוסיפּי-
 קאַציע איז די גרונד־אידעאָלאָגיע פון רוסלאַנד.

עס איז ניט וויכטיק ווי גוט אדער ניט-גוט וועט דורכגע-
פירט ווערן די קאָנפערענץ אין מאַסקווע. עס איז קלאַר, אַז ביידע
צדדים ווילן אויסמיידן אַ מלחמה, אַז ביידע געדענקען דעם
שרעקלעכן חורבן פון די צוויי וועלט-מלחמות און ביידע ווייסן,
אַז מען מוז זיך איין מאָל פאַר אַלע מאָל פאַרשטענדיקן און אַז
אַן קעגנזייטיקע פשרות וועט מען ניט קאָנען זיך פאַרשטענדיקן.

אַבער אין דער אייגענער צייט מוז מען געדענקען, אַז שטענ-
דיק וועט זיין דער אַבסאָלוטער אונטערשיד צווישן די צוויי מלו-
כות, איינע, געבויט אויף אַ נאַטירלעכער פרייהייט, אויף אַ פרייער
אַנטוויקלונג, און די צווייטע, געבויט אויף אַן אומבאַדינגטער סוב-
אַרדינאַציע. די אַמאָליקע רוסישע סלאַוואַפילן האָבן ראַמאַנטיזירט
די רוסישע גרויסמאַכט, פאַרפּוצט און געצערטלט די גרויסמו-
טיקייט פון דעם „עלטערן ברודער“ צו די יונגע, ערשט-באַפרייטע
באַלקאַנישע פעלקער, אַבער דער נייער רעזשים האָט אַראַפּגענומען
פון זיך די מאַסקע. אין בודאַפעשט און צולעצט אין פראַג האָט
מען דערזען וואָס פאַן-סלאַוויזם מיינט. אַלעקסאַנדער הערצען און
טורגעניעוועו זענען אַנטלאָפן אין אויסלאַנד פון דעם גן-עדן. הער-
צען האָט מיט אייגענעם געלט געשטיצט דעם פּוילישן אויפשטאַנד
פון 1863 קעגן רוסלאַנד.

דער אונטערשיד צווישן די צוויי לענדער און פעלקער וועט
קיין מאָל זיך ניט ענדערן. פאַרקערט, דער אונטערשיד מוז ווערן
וואָס ווייטער אַלץ גרעסער. אַמעריקאַניזם ווערט אויף אַ נאַטיר-
לעכן אופן אַלץ פאַלקסטימלעכער, ווייל אַלע קולטורן דאָ ווערן
אַלץ פאַלקסטימלעכער און די רוסישע פּאָליטיק איז געצוונגען צו
ווערן אַלץ מער אַזיאַטיש, ווייל אין יעדן ווינקל פונעם לאַנד איז
דאָ אַ ווילקאַן אפילו ניט קיין פאַרבאַרגענער ווילקאַן.

עס זענען דאָ ניט קיין סך רוסן וואָס באַנעמען דעם זין פון
דער דראַמע. דער נייער רעזשים האָט פאַרטיפט די דראַמע. דאָס-
טאַיעווסקי האָט פאַרבאַכט פיר יאָר אויף קאַטאַרגע נאָר פאַר
געהערן צו אַ קרייז פון רעוואָלוציאַנערן, דער היינטיקער רעזשים
האַלט מענטשן אין משוגעים-הייזער צענדלינגער יאָרן, ווייל זיי זענען

ניט מסכים מיט מאַרקסיזם-לעניניזם, פאַרשענערט מיט סטאַליניזם.
מען צאַצקעט זיך מיט דעם באַלעט און מיט דער אָפּעראַ, אָבער
ווער פון די קינסטלערס קאָן אַנטלויפן קיין אויסלאַנד און ווער
פון די שרייבערס קאָן אַנטלויפן טוט עס. די וויסנשאַפטסלייט זען
נען צווישן די בעסטע אַנטלויפערס...

מען דאַרף ווינטשן ניקסאָן און ברעזשניעוו דעם גרעסטן
דערפאַלג. אָבער מען דאַרף זיך ניט נאַרן און פאַרגעסן אויף
וואַסער אַ וועלט מיר לעבן...

דאָס אַלטע עסטרייך און דאָס נייע

עס וואָלט געווען ריכטיקער אַנצורופן דעם אַרטיקל מיט דעם נאָמען „פון ד״ר רענער ביז ד״ר קרייסקי“, אויב עסטרייך, דאָס אַלטע אַנטיסעמיטישע עסטרייך, וואָלט ניט געווען אַן אַלטע אַנטי־סעמיטישע קרענק מיט דעם אַמאָליקן ווינער אָבערברירגערמייסטער פון ווין ליגער אין דער שפיץ. עס איז אַמאָל געווען אַן אַנגענו־מענער כלל, אַז אַנטיסעמיטישע פּראָפּאָגאַנדע, שמד און דאָס גאַנ־צע קלאַפּערגעצייג פון דעם שמוץ גייען צוזאַמען מיט דער פּיי־נער ווינער מוזיק, ווינער עלעגאַנטע פּרויען און אַלערליי ווינער דעליקאַטעסן אין דער הויפּטשטאָט פון דער קייזערלעך־קעניג־לעכער „אַפּאָסטאָלישער“ טאַפּלמאַנאַרכיע.

פון נאַפּאַלעאַנס צייטן און דעם ווינער קאַנגרעס (1815) ביז צו דער רעוואָלוציע פון 1848, ווען דער אמתער הערשער פון איי־ראַפּע מעטערניך האָט געמוזט אַנטלויפן פון ווין אין אַ קאַרעטע מיט פּאַרהאַנגענע פענצטערס, איז דאָ געווען אַ צענטער פון אַ טיף־אינגעוואָרצלטער פינצטערער רעאַקציע. עס איז אָבער גע־קומען אַ סוף צו דעם מיטן סוף פון דער ערשטער וועלט־מלחמה ווען פון דער טאַפּלמאַנאַרכיע איז געבליבן דאָס קליינע, גאַר קלייניטשקע עסטרייכישע קריפּל. אונגאַרן איז אַוועק, בעמען איז אַוועק און ס׳איז געגרינדעט געוואָרן די טשעכאָסלאָוואַקישע רע־פּובליק...

אין 1918, באַלד נאָך דער שלום־קאַנפּערענץ אין ווערסאַיל, האָט דער שרייבער פון די שורות געהאַט אַ געלעגנהייט צו טרעפן

אין ווין דעם ערשטן סאָציאַליסטישן קאַנצלער אין דעם אָפּגעריי-
סענעם עסטרייך ד"ר רענער. ד"ר רענער איז געווען צו יענער צייט
אַ באַגאַבטער סאָציאַליסטישער שרייבער, אַ טעאָרעטיקער פון
סאָציאַליזם, ניט קיין ייד, אַ גרויסער געזונטער מענטש. ער האָט
מיך אויפגענומען אַלס פּאַרטערטער פון אַ גרויסער דענישער ציי-
טונג אין קאָפּענהאַגען אין אַן אַלטן פּראַכטפולן פּאַלאַץ, מסתמא
דער געוויינטלעכער אויפנאַמע־פּלאַץ פון די קאַנצלערס. דער
שמועס מיט ד"ר רענער האָט לאַנג געדויערט, אָבער נאָך פינף
און פּופציק יאָר געדענק איך ניט דעם אינהאַלט. וואָס איך גע-
דענק אָבער גוט און וועל זיכער שטענדיק געדענקען זענען די פּני-
מער און קליידער פון די דערשראַקענע דינערס, וואָס זענען גע-
שטאַנען דאָ און דאָרט ווי פּאַראַליזירטע, אמתע יורדים, זיי האָבן
געקוקט ווי דער נייער קאַנצלער פירט אַריין צו זיך עפעס אַ
פּרעמדן מענטש, ווי עס ווייזט אויס ניט קיין אַמבאַסאַדאָר אָדער
אַ פירשט, און האָבן ניט געקאַנט פּאַרשטיין וואָס קומט פּאַר אויף
דער וועלט.

נאָך די ערשטע געשעענישן ביים ווערסאַילער שלום־טראַק-
טאַט האָט דאָס קליינע לענדעלע קוים געהאַלטן זיך אויף די פּיס.
שושניג אַלס קאַנצלער און דער קליינער מיזעראַבלער אויך־
מיר — אַ קאַנצלער דאָלפּוס ביז דער עסטרייכער בראַדיאַגע היט־
לער איז אַריין. מען האָט דעם דאָלפּוס דערשאָסן אין דער קאַנצליי
און קיינער האָט זיך ניט געקומען וועגן דעם קערפּער וואָס האָט
זיך געוואָלגערט — דאָס וואָס איז פּאַרבליבן פון דער „אַפּאַסטאַ-
לישער“ טאָפּלמאַנאַרכיע, האָט קיינעם ניט אינטערעסירט. ס'איז
געווען גוט נאָר צום אַרויסוואַרפּן...

אַנטיסעמיטיזם, בלוטיקער און ברוטאַלער, האָט אַ סוף גע-
מאַכט צו אַלע חלומות. ווי רויך זענען זיי פּאַרשוונדן, היטלער
איז געווען אַ פּראָדוקט פון עסטרייכישער קולטור. סטעפּאַן צווייג,
דער גלענצנדער עסטרייכישער שרייבער און אַ גלענצנדע עסט-
רייכישע פּערזענלעכקייט איז באַגאַנגען זעלבסטמאָרד אין דרום־
אַמעריקע ווייל דאָס גאַנצע האָט מער קיין זין ניט געהאַט. אין

א באַרג פון אַש איז דאָס לענדעלע געווען באַגראָבן. שרייבערס, קינסטלערס, גייסטרייכע אינטעלעקטואַלן האָבן געמוזט אַנטלויפן פון דער בעסטיע פון לינץ. יא, דאָס לאַנד לעבט, אָבער וואָס פאַר אַ ווערט האָט אַזאַ לעבן. איך האָב דעמאָלט געטראָפן אין לאַנדאָן אַ פאַר מאָל סטעפּאַן צווייג, אויך ביי אַ טעאַטער-פּאַר-שטעלונג דאָרט פון דער ווילנער טרופּע. זיינע שיינע, גרויסע אויגן, זיין בליק קאָן מען קיין מאָל ניט פאַרגעסן. ניין, ער האָט ניט געוואָלט אומקערן זיך קיין עסטרייך, ער האָט זיך גענומען דאָס לעבן...

היינט איז עסטרייך פּלוצלינג געוואָרן אַ סענסאַציע, אַ וועלט-סענסאַציע. דער נייער גענעראַל-סעקרעטאַר פון אַנ"ו, ה' וואָלד-היים, אַן עסטרייכער, און קריסקי, דער פרעמיער-מיניסטער פון עסטרייך, דערצו אַ ייד, ציען צו זיך די אויפּמערקזאַמקייט, און וואָס פאַר אַן אויפּמערקזאַמקייט! לויט די לעצטע דערקלערונגען פון קריסקי איז קלאַר, אַז ער האָט געגעבן זייער וויכטיקע אינ-פאַרמאַציעס דער פרעמיער-מיניסטאַרשע פון ישראל. עס איז מער ניט קיין סוד, אַז די אַראַבער האָבן געפּלאַנט אַן אַקציע. אַלע אַראַבישע לענדער זענען פאַרנומען נאָר מיט פּלענער פון נייע בלוטיקע אַקציעס. עס איז ניט שווער צו פאַרשטיין קרייס-קיס פּחדנות פאַר די צוויי אַראַבישע טעראַריסטן. מען קאָן ניט פאַרלאַנגען פון אַ פּחדן, אַז ער זאָל פּלוצלינג ווערן אַ העלד און פירן זיך אַנשטענדיק.

דאָס אויפּטרעטן פון קיסינגער, וועלכער האָט אַן שום קונצן אַראַפּגעריסן די שלום-מאַסקע פון ברעזשניעוו און אַנגעזאַגט אויך די זייער ערנסטע רעאַקציע פון אַמעריקע, האָט באַוויזן דעם אונ-טערשיד צווישן דעם ייד קריסקי און דעם ייד קיסינגער: איינער האָט נאָך ניט געלערנט פון די געשעענישן אין זיין צעברעקלטן שטענדיק אַנטיסעמיטישן לאַנד אין פאַרלויף פון די לעצטע פּערציק יאָר — עס איז גראַדע געוואָרן פּערציק יאָר זינט היטלער איז געוואָרן דער „פירער“ פון דייטשלאַנד — און דער אַנדערער האָט פאַרלאָזן צו יענער צייט היטלערס דייטשלאַנד

און איז אויסגעוואקסן אין א פרייעם לאַנד. קרייסקי האָט זיך דער-
שראַקן פאַר די צוויי אַראַבער, אַבער קיסינגער האָט זיך ניט
דערשראַקן פאַר דעם אָפּענעם אַנטיסעמיטישן כוליאַגאַניזם פון
ברעזשניעוו. מען קאָן דאָ גאָר ניט ענדערן. אפשר זענען גערעכט
די וואָס האַלטן אַז ס'איז געווען אַ פעלער פון דער מוטיקער פרוי
גאַלדע מאיר צו פאַרן קיין ווין און פאַרזוכן צו איבערצייגן
קרייסקין, אַז ער האָט געהאַנדלט אומווערדיק.

**
*

מיר טאָרן ניט פאַרגעסן, אַז הייַנאַר, 1973, איז געוואָרן פּערציק
יאָר זינט היטלער איז געוואָרן, אין 1933, קאַנצלער פון דייטשלאַנד.
פאַרן שרייבער פון די שורות האָט דער יובל אַ אַ ספּעציעלן באַטייט.
איך האָב זיך געפונען אין בערלין עטלעכע שעה, זייענדיק אויף
דער ריזע פון בריסל קיין וואַרשע. דער נאַצי־פאַגראַם איז שוין
אַנגעגאַנגען גאַנץ אָפּן. עס זענען שוין געפאַלן אַ סך קרבנות פון
דעם נאַצי־טעראַר, צווישן זיי אייסנער, דער יידישער פרעמיער-
מיניסטער פון בייערן, ראַטענאַו, דער אויסערן־מיניסטער פון
דייטשלאַנד, אויך אַ ייד, ערצבערגער, דער פירער פון דער (קאַ-
טוילישער) צענטרום־פאַרטיי.

איך האָב אויסגענוצט די עטלעכע שעה אויף צו טרעפן יידי-
שע קאַלעגן־זשורנאַליסטן אין דעם באַקאַנטן ראַמאַנישן קאַפּע. גאַנץ
דייטשלאַנד האָט געפּיבערט און איז געווען אין אַ צושטאַנד פון אַ
גרויסער אַלגעמיינער פאַניק.

צווישן די אַנוועזנדע קאַלעגן איז אויך געווען דער לאַנג-
פאַרשטאַרבענער קלינאַוו, איינער פון די פיינסטע יידישע זשורנאַל-
ליסטן מיט אַ גרויסער דערפאַרונג. אויף מיין פראַגע, וואָס קאָן
מען דערוואַרטן אין די קומענדיקע טעג, האָט קלינאַוו געענט-
פּערט:

— איינס איז זיכער, קיין קאַנצלער וועט היטלער ניט זיין...

אין אַ פּאָר שעה אַרום האָב איך פּאַרלאָזן בערלין אויפן וועג
קיין וואַרשע. דער צוג איז אָנגעקומען קיין וואַרשע אין דער פּרי.
די שטאָט איז געווען פּאַרשאַטן מיט פּלוג-בלעטער :

— היטלער געוואָרן קאַנצלער פון דייטשלאַנד! ...

עס האָט זיך אָנגעהויבן די עפּאָכע פון היטלעריזם : דער משו-
גענער גערינג, געבעלס, היטלער, געסטאַפּאָ א. א. וו.

דאָס איז געווען עסטרייכ'ס מתנה צו דייטשלאַנד, די אמתע
מתנה. קיין שום פּאַנטאַזיע האָט ניט געקאַנט אויסטראַכטן אַזאָ מין
גרימאַסע פון דער געשיכטע...

די דריטע וועלט-מלחמה?

ווי דראמאטיש עס זאל ניט קלינגען, ווי שטארק מען זאל ניט וועלן אויסמידן שרעקבילדער, וואָס רופן אַרויס אַ נערוואַזיטעט און אַ פאַניק, קאָן מען פאַרט ניט פאַרשווייגן דעם פאַקט. אַז די גענויע ידיעות וועגן דער קאַלאַסאַלער פאַרגרעסערונג פון דער סאָויעט־רוסישער באַוואַפענונג, סיי אין אייראָפּע און סיי אין אַזיע, לאָזן וויסן וועגן אַ רעאַלער און קאַנקרעטער געפאַר פאַר דער גאַנצער וועלט. סיי די „נאַטאָ“ אין אייראָפּע און סיי כינע מיט איר ניט ווייט פון אַ מיליאַרד באַפעלקערונג קאַנען ניט אַנדערש רעאַגירן ווי נאָר אַלאַרמירן און דאָס אויף אַ ספּעקטאַקולערן אופן.

די באַוואַפענונג פון סאָויעט־רוסלאַנד אין דער לופטן און אונטער דעם וואַסער איז צוויי מאָל אַזוי גרויס ווי די באַוואַפענונג פון דער „נאַטאָ“ און אויב דאָס האָט צו טאָן מיט דער מעגלעכקייט פון אַ נייער וועלט־מלחמה קאָן מען זיך פאַרשטעלן, אַז די סאָויעט־טישע סטראַטעגן האָבן ניט מורא פאַר אַ מלחמה אויף צוויי אַדער אפילו אויף דריי פראַנטן. איז דאָס ניט קלאַר?

אויב עס איז ריכטיק, אַז סאָויעט־רוסלאַנד האָט אין אייראָפּע הונדערט און צוואַנציק דיוויזיעס, אַריינגערעכנט די אַרמיי פון דעם וואַרשעווער פאַקט, און אין אַזיע, ביי די גרענעצן פון כינע, פיר און פערציק דיוויזיעס, קנאַפּע זעקס טויזנט פלי־מאַשינען — צוויי מאָל אַזוי פיל ווי די „נאַטאָ“ האָט — און טויזנטער אַנדערע קריגס־מכשירים, מוז דאָס זיין פאַרבונדן מיט הונדערטער מיליאַרדן פון פערמאַנענטע הוצאות. די מיליטערישע ספּעציאַליסטן ברענגען גע-

נויע אפיציעלע ציפערן וואס פארכאפן דעם אטעם נאָר ביים ליענען זיי. גענעראַל באַפּר, דער גלענצנדער מיליטערישער קאָמענדאַנט פון דער פאַריזער צייטונג „פיגאַראַ“, ברענגט אַ מאַסע דאַטעס, אַבער ער וויל ניט מאַכן פון זיי אַ סענסאַציע. רעדט ער וועגן די הונדערטער דיזיזיעס און הונדערטער אונטערוואַסער־שיפן, אַזוי ווי ער וואַלט געציילט הונדערטער סיגאַרעטן אַדער שוועבעלעך.

עס קאָן ניט זיין היינט קיין שום צווייפל, אַז ניט צוליב אַרויס־שיקן פון לאַנד דעם שרייבער סאַלזשעניצין און ניט צוליב דער פאַרפאַלגונג פון יידן האָט דער אַמעריקאַנער קאָנגרעס זיך אָפֿ־געזאַגט צו געבן דעם האַנדל מיט רוסלאַנד ספּעציעלע קאָמערציע־לע פּריווילעגיעס און די אַמעריקאַנער עקספּאָרט־באַנק האָט אָפּגע־זאָגט צו געבן רוסלאַנד קרעדיטן. מיט רעכט אַדער אומרעכט איז אַרויסגערופֿן דער פאַרדאַכט, אַז אַלע גראַנדיעזע פּלענער פון סאַ־ויעט־רוסלאַנד זענען פאַרבוּדן מיט די מיליטערישע פּלענער פון דער סאַויעט־רעגירונג. די סאַויעטישע פרעסע מאַכט אַן אַנשטעל, אַז זי פּילט זיך געטראָפֿן פון דעם אַנטי־סאַויעטיזם פון דער מערב־אייראָפּעאישער פרעסע. דאָס איז אַבער נאָר אַן אַנשטעל.

די אמת'ע סענסאַציע באַשטייט אין דעם וואָס גראַדע די לעצטע פאַר יאָר ווערן געפירט אינטענסיווע פאַרהאַנדלונגען וועגן פאַר־קלענערן די באַוואַפּענונג און די אַרמיען, וועגן פּראַקלאַמירן, אַזוי צו זאָגן, אַן אַלגעמיינע דעמאָביליזאַציע און אויפהערן צו רעדן וועגן דער מעגלעכקייט פון אַ ניער וועלט־מלחמה. אַלע פאַראַינטערע־סירטע צדדים ווייסן וואָס מיינט היינט דער מיליטערישער „פּראַ־גרעס“, וואָס פאַר אַ קאַטאַסטראָפּע פאַר דער גאַנצער וועלט וואַלט היינט באַטייט אַ מלחמה מיט די מאַדערנע וואָפֿן אין די הענט פון די אַרמיען; וואָס זשע, דאַרף מען זיך פרעגן, איז דאָס אַ קעגנ־זייטיקע אָפּפאַרעיי דאָס אומענדלעכע פאַרהאַנדלען אין העלסינקי, אין ווין, אין זשענעווע, אַדער אַ פּראַוואַקאַציע פון איין זייט און אַ נאַכגעבן פון דער אַנדערער זייט?

די דעמיליטאַריזאַציע־קאָנפּערענץ אין זשענעווע האָט שוין גע־האַט מער ווי פינף הונדערט זיצונגען, אַבער קיין זאַך איז ניט

געשען. דאָס איינציקע וואָס מען ווייסט איז די אומגעהייערע פאַר־
גרעסערונג פון דער באַוואַפענונג...

היי־יאָר, 1974, קאָן זיך רוסלאַנד דערמאָנען, אַז אין פאַרלוין
פון די לעצטע זיבעציק יאָר האָט זיך דאָס לאַנד באַטייליקט אין
דריי גרויסע מלחמות: אין 1904 איז דאָס געווען די מלחמה מיט
יאַפּאַן וואָס האָט זיך געענדיקט מיט אַ גרויסער רוסישער מפּלה,
און שפּעטער, אין ביידע וועלט־מלחמות, האָט די רוסישע אַרמיי
געהאַט גרויסע שותפים וועלכע האָבן זי געראַטעוועט. אין דער
צווייטער וועלט־מלחמה זענען די דייטשן געווען שוין ביי דער
וואַלאַג. צום ערשטן מאל אין דער געשיכטע פון רוסלאַנד. איצט
אויב עס וועט קומען צו אַ נייער וועלט־מלחמה וועט רוסלאַנד האָבן
קעגן זיך אירע געוועזענע פאַרבינדעטע און ס'איז ניט אויסגעשלאָסן,
אַז דאָס וועט זיין דער סוף פון דער רוסישער אימפעריע. דער פאַר־
נעם פון רוסלאַנדס באַוואַפענונג טראַגט בפּירוש דעם כאַראַקטער
פון אַ ריזיקאָלישער אַוואַנטורע, אַבער די הערשער פונעם קרעמל
מאַכן זייער חשבון און געפינען, אַז עס לוינט צו ריזיקירן. עס
איז דעריבער שווער צו פאַרשטיין דעם קומענדיקן באַווך אין מאַס־
קווע, צו ערשט פון הענרי קיסינגער און נאָך דעם פון פּרעזידענט
ניקסאָן. די אַזוי־גערופענע קאַנגרעס־דעלעגאַציעס „אויף צו פעסט־
שטעלן די קאַנקרעטע פּאַקטן“ פון דער היינטיקער פּאָליטישער לאַגע
אין אייראָפּע האָבן שוין גענוג מאַטעריאַל אויף אַפּצושאַצן די אמת'ע
וירקלעכקייט און די אמת'ע כוונות פון דער סאָויעטישער פּאָליטיק.
דער קאַנגרעס פאַרשט שטילערהייט די פּאַקטן און מאַכט ניט קיין
סענסאַציאָנעלע אַנטדעקונגען, אַבער דער באַשלוס פונעם קאַנגרעס
וועגן ניט געבן רוסלאַנד קיין קאַמערציעלע פּריווילעגיעס און ניט
געבן רוסלאַנד קיין שום קרעדיטן איז אַ גענוגנדיקער באַווייז, אַז
דער קאַנגרעס האָט אַ באַשטימטע מיינונג וועגן די פּראַבלעמען. די
אַמעריקאַנער באַזוכן אין מאַסקווע קאַנען ניט אונטער די אומ־
שטענדן באַדייטן זייער פּיל.

הענרי קיסינגער האָט ביז איצט באַוויזן, אַז ער אַריענטירט זיך
זייער גוט אין די קאַנפּליקטן, וואָס זענען זייער קאַמפּליצירט אַ

דאנק די ניט-באקאנטע פלענער פון מאסקווע. פארבינדן די סאָ-וועטישע פלענער און די רעאקציע פון סענאטאָר דזשאַקסאָן נאָר מיט דער פרייער אויסוואַנדערונג פון רוסישע יידן איז אַבסאָלוט פאַלש. עס האַנדלט זיך וועגן דעם גאַנצן רעזשים אין רוסלאַנד און וועגן דער אַלגעמיינער ענדערונג. דער יידישער פראָבלעם איז נאָר אַ קליינער טייל פון דעם סאָויעטישן רעזשים. די פון רוסלאַנד אַרויסגעטריבענע שרייבערס סאַלזשעניצין און אַנדערע זענען ניט קיין יידן. דער אַקאַדעמיקער סאַכאַראָוו איז ניט קיין ייד. די גאַנצע רוסישע אָפּאָזיציע, די אוקראַינער, די באַוועגונג אין די באַלטישע פראָווינצן איז ניט פאַרבונדן מיט יידן, די מאַסן פאַרשיקטע אין די קאַטאַרוזשנע לאַגערן און אין די פּסיכיאַטרישע אַנשטאַלטן זענען ניט דווקא יידן. עס האַנדלט זיך בכלל ניט אין דעם יידישן פראָ-בלעם. נאָר ס'איז פאַרבונדן מיט דעם פאַליטישן רעזשים פונעם רוסישן קאָמוניזם. אפילו דאָס פאַרשפרייטן גראַדע איצט פון דער שמוציקסטער אַנטיסעמיטישער פראָפאַגאַנדע אין רוסלאַנד דאַרף פאַרשריבן ווערן אויפן חשבון פונעם רעזשים. דאָס איז רוסישער „סאַציאַליזם“, דאָס איז די ירושה פון סטאַליניזם. אפילו אין די צייטן פונעם אַלטן צאַריסטישן רעזשים איז דער אַנטיסעמיטיזם אין רוסלאַנד ניט געווען אַזוי כוליאַניש און מערדעריש ווי ער איז איצט. דאָס איז אַבער, ווי געזאָגט, אַ סך־הכל פון דער אַלגעמיינער געפאַלנקייט און ניט נאָר יידן ליידן פון דער געפאַלנקייט, נאָר אַלע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן.

דערפאַר איז עס ניט קלאָר וואָס פאַר אַ זין האָט דער באַזוך אין מאַסקווע פון פּרעזידענט ניקסאָן און קיסינגער, דער אַרכיטעקט פון דער נייער פראַ-רוסישער פאַליטיק פון די פאַראייניקטע שטאַטן. די סאָויעטישע פּרעסע איז פיינדלעך צו אַמעריקע און באַנוצט יעדע געלעגנהייט אַרויסצוווייזן איר פיינדשאַפט. אין בעסטן פאַל באַטייט דאָס אַז אַ טייל פון דעם קרעמל וויל ניט האַבן קיין „דע-טאַנט“ און גלייבט ניט אין דעם זוכן פון שלום מצד אַמעריקע.

די ריזע פון גראַמיקאָ קיין עגיפטן און סיריע באַלד נאָך דעם ווי קיסינגער האָט באַזוכט די צוויי לענדער און די שיסעריי פון

דער סירישער אַרמיי איז ניט קיין פאַרבעסערונג פון דער לאַגע
אויף דעם פראַנט.

מען דאַרף אויך נעמען אין באַטראַכט דאָס אויפטרעטן פון
ליביע און אַלזשיר און דערצו נאָך פון איראַק, ווו עס גייט אָן יאַרנ-
לאַנג דער בירגערקריג מיט די קורדן, וואָס קאָן מאַכן דעם איינ-
דרוק פון אָן אָנהייב פון אַ גרויסער מלחמה, דאָס הייסט, פון אָן
אויפרייס וואָס פירט דירעקט צו אַ מלחמה מיט דער באַטייליקונג
פון עטלעכע גרויסמאַכטן...

די אַלגעמיינע לאַגע איז ערנסט אויף אַלע פראַנטן, אין נאַענטן
מזרח און אין ווייטן מזרח פון אַזיע, אין צפון און אין דרום. רעדן
וועגן דער ערנסטקייט פון דער לאַגע הייסט ניט אַרויסרופן אַ פאַניק,
אַבער שווייגן און פאַרשווייגן די אַלגעמיינע באַוואַפענונג הייסט אַפ-
נאָרן זיך אַליין און זיין מיטפאַראַנטוואַרטלעך פאַר די גרויסע סכנות
וואָס די באַוואַפענונג ברענגט מיט זיך...

סאַוועט־רוסלאַנד און יידן

די צוקונפט פון רוסלאַנד

אַלע פּאָליטישע באַוועגונגען אין דער וועלט זענען היינט אין אַ גרעסערער אָדער אין אַ קלענערער מאָס קאָנצענטרירט אַרום דער אַנטוויקלונג פון דעם הערשנדן רעזשים אין רוסלאַנד, פון זיין עקאָנאָמישן און פּאָליטישן צושטאַנד אין די קומענדיקע צוואַנזיג-ציק אָדער פינף און צוואַנציק יאָר. די רוסישע אימפעריע האָט זיך צעלייגט פון באַלטישן ים אין אייראָפּע ביז צו די יאַפּאַנישע וואַסערן אין אַזיע, פון מורמאַנסק אין צפון ביז דעם מיטלענדישן ים אין דרום. אין ביידע ריכטונגען איז דאָ דער נאַטירלעכער דראַנג צו עקספּאַנסיע: אין אינדישן אַקעאַן, אין פּערסישן גאַלף, אין אייראָפּע, וווּ טשעכאַסלאַוואַקיע איז אַקופּירט. די באַפעלקערונג פון רוסלאַנד וועט באַלד זיין — נעמענדיק אין באַטראַכט דעם נאַטירלעכן צווייטן — אַן ערך אַ פּערטל פון דער באַפעלקערונג פון כינע.

ניט ווייניקער וויכטיק איז דער פּאַקט, אָז בשעת די באַ-פעלקערונג פון כינע איז האַמאַגען, דאָס הייסט, ראַסנמעסיק און קולטורעל פון כינעזישן אַפּשטאַם, איז די באַפעלקערונג פון רוס-לאַנד אין אַלע טיילן פון לאַנד אַ שטאַרק געמישטע: אוקראַינע, עסטלאַנד, לעטלאַנד, ליטע, טיילן פון פּוילן, קאווקאַז, אַזיע — אַלס צוגאַב צו דער רוסישער באַפעלקערונג. דערביי דאַרף מען געדענקען, אַז דער נאַמען קאווקאַז דעקט צענדלינגער פּאַרשי-דענע פעלקער מיט אַ פּאַרשידענער נאַציאָנאַלער געשיכטע און קולטור, אַפט אין גאַנצן פרעמד דער רוסישער געשיכטע און קולטור.

די יידישע באפעלקערונג פון דער רוסישער מדינה מוז היינט זיין מסתמא דריי מיליאנען גרויס, דאָס הייסט, זייער קליין און געהערט ניט אָפּיציעל צו דער א.ו.ס.ס.ר. (סאָויעטישער פעדעראַציע). הגם דער גרויסער רוסישער פּראָבלעם ווערט ס'רוב דעבאָטירט אין אויסלאַנד אין פּאַרבינדונג מיט דעם פּראָבלעם פונעם רוסישן יידנטום. ווי אינטענסיוו עס זאָל ניט זיין אונדזער אינטערעס אין דעם גורל פונעם רוסישן יידנטום, וועלן מיר פּאַרט פּאַרזוכן צו באַטראַכטן דעם פּראָבלעם פון דער ווייטערער אַנטוויקלונג פון דער רוסישער מלוכה אומאָפּהענגיק פון דער „יידישער פּראָגע“. ווי געזאָגט, רוסלאַנד און די ראַלע וואָס רוסלאַנד שפּילט אין דער וועלט־פּאָליטיק, איז היינט אין צענטער פון אַלע אינטערנאַ־ציאָנאַלע פּראָבלעמען און וועט זיכער נאָך אַ סך יאָרן דאָמינירן די עפנטלעכע מיינונג. ס'איז צווייפּלהאַפּט, צי די צאָל פון די אויסגעוואַנדערטע יידן פּאַרקלענערט די יידישע באַפעלקערונג פונעם לאַנד. דער נאַטירלעכער צוויקס דעקט די אויסוואַנדערונג. די וואָס אינטערעסירן זיך מיט דעם פּראָבלעם פון אַסימילאַציע פון נאַציאָנאַלע מינדערהייטן מיט דער הערשנדער מער־הייט, צי דאָס איז צוואַנג־אַסימילאַציע אָדער פּרייע פּאַרבינדונג און פּרייער קולטור־אַיינפלוס, ווייסן, אָז אין דער ווירקלעכקייט וואַקסט דער נאַציאָנאַלער קערן־עלעמענט מיט דער צייט. דאָס רוסישע יידנטום האָט זיכער גענאָסן פון דער רוסישער בילדונג און דערציאונג, האָט זיך באַטייליקט אין דער רוסישער פּובלי־ציסטיק און ליטעראַטור, האָט אין אַ גרויסער מאָס זיך באַטייליקט אין רוסישער קונסט און מוזיק, אָבער ניט די רדיפות פון ניקאָלאַי דעם ערשטן, וואָס איז דערגאַנגען ביז צום כאָפּן יידישע קינדער און מיט געוואַלד שמדן זיי און שפּעטער, אין אַלעקסאַנדער דעם דריטנס צייטן ביז צו דעגראַדירן יידן אין בירגער אָן גלייכע בירגער־רעכט מיט דער ניט־יידישער באַפעלקערונג האָט ניט געפירט צו אַסימילאַציע.

ניט אַסימילירט האָבן זיך מיט די רוסן די אַרמעניער, די גרו־זינער, די פינען און די אַנדערע מינדערהייטן. פּאַרקערט, די

נאציאנאלע עלעמענטן אין דער קולטור פון די מינדערהייטן זענען געוואקסן אין דער לענג און אין דער ברייט. דערפאר וויל די רוסישע רעגירונג האָט פאַרשיקט קיין סיביר דעם אוקראַינער דיכטער שעווטשענקאַ האָט די אוקראַינער באַוועגונג פון די „סאַ-מאַסטיניקעס“ ניט אויפגעהערט צו וואַקסן. די היינטיקע אַנטי-רוסישע רעוואַלוציאַנערע באַוועגונג אין דער אוקראַינע איז די גרעסטע געפאַר פאַר דער עקסיסטענץ פון דער רוסישער אימפּעריע. בשעת דעם פּוילישן אויפשטאַנד פון 1864 קעגן רוסלאַנד האָט אַלעקסאַנדער הערצען ניט נאָר מיט וואָרט געשטיצט דעם אויפשטאַנד, נאָר אויך מיט געלט-מיטלען.

אויב די רוסישע אימפּעריע וועט זיך צוזאַמענברעכן און פון איר וועט פאַרבלייבן דאָס וואָס איז געבליבן פון דער אַמאַליקער אַטאַמאַנישער אימפּעריע אַדער פון דער אַפּאַסטאַלישער קייזערלעך-קעניגלעכער עסטרייכיש-אונגאַרישער טאַפּל-מאַנאַרכיע, וועט דאָס זיין הויפטזאַכלעך צוליב דעם דרוק אויף די נאַציאָנאַלע מינדער-הייטן און זייער קאַמף פאַר נאַציאָנאַלער אומאַפהענגיקייט. נאָר אַ רעזשים וואָס וויל ניט זען די רעאַליטעטן ווי זיי זענען קאָן איגנאַרירן דעם פאַקט, אַז גאַנץ רוסלאַנד באַשטייט פון נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, באַהערשט און אונטערדריקט פון מאַסקווע.

**
**

די ענגלישע שפּראַך האָט אַן אויסדרוק: „ווישפּול טינקינג“, דאָס הייסט, מען זעט רעאַליטעטן אַזוי ווי עס גלוסט זיך, אַדער אַז מען נאָרט זיך אַליין, וויסנדיק, אַז מען נאָרט זיך און פון דעסט-וועגן גלויבט מען אין דער אַפּנאַרעריי. מיר זאָגן דאָס אַנטקעגן דעם, אַז די אונטערדריקטע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן קאַנען אַדער מעגן גלויבן אין דעם, אַז די גרויסע און מעכטיקע אימפּעריע גראַבט אונטער אַליין איר עקסיסטענץ. אויב אַזאַ גרויסע מלוכה ווי גרויס-בריטאַניע האָט געקאַנט אויפהערן צו זיין אַ גרויסמאַכט און איז היינט ניט מער ווי אַ „געמיינשאַפט פון פעלקער“ — „קאָ-מאַנוועלט אַזוי גיישאַנס“ — און האָט ניט מער די דעה וואָס זי

האָט געהאַט פּריער, פאַרוואָס זאָל מען נישט קאָנען דערוואַרטן, אַז די קאָלאָסאַלע רוסישע אימפעריע וועט אַ שיינעם טאָג איינברעכן זיך און די אונטערדריקטע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן וועלן באַ- פּרייט ווערן?

נישט בויענדיק אַ כלל אויף דעם יסוד פון „ווישפּול טינקינג“, דאָס הייסט, פאַראויסזען אַלס אַ פּאַקט עפעס וואָס מען ווינטשט זיך, מוז מען פאַרט מסכים זיין, אַז די עקספּאַנסיע פון דער רוסי- שער אימפעריע האָט דערגרייכט אַ געפערלעכע גרענעץ. די זאַמ- לונג פון כמעט אַ הונדערט קריגס-שיפּן אינעם מיטלענדישן ים, דאָס האַלטן פון אַ ריזיקער אַרמיי ביי דער גרענעץ מיט כינע בשעת די פּאָליטישע באַציאָונגען צווישן די צוויי גרויסע לענדער זענען איבערגעשפּאַנט, די אַקופּאַציע פון טשעכאָסלאָוואַקיע און די פון רוסלאַנד אויפגעצווונגענע שפּאַלטונג פון דייטשלאַנד, נישט רעדנדיק שוין פון דער „אומרו“ אין פאַרשידענע טיילן פון לאַנד — דאָס אַלץ גיט גענוג גרונד צו דערוואַרטן קאָטאַסטראָפּאַלע גע- שעענישן מיט ערנסטע קאָנסעקווענצן.

סאָויעט-רוסלאַנד שטייט באַוואָפּנט און גרייט צו אַ מלחמה נישט אויף איין פּראָנט און נישט אויף צוויי פּראָנטן, נאָר אויף מע- רערע פּראָנטן. די גרייטקייט פון דער סאָויעטישער רעגירונג צו אַן ערנסטער „דעטאַנט“, צו אַ פאַרשטענדיקונג מיט אירע עווענ- טועלע קעגנערס און אפשר אויך צו וויכטיקע קאָנצעסיעס, מוז זיין דער סך-הכל פון אַן ערנסטן חשבון הנפש. ווען מען דערמאָנט זיך דעם גאַנג פון דער צווייטער וועלט-מלחמה און די קאָאָפּע- ראַציע פון רוסלאַנדס פאַרבינדעטע איידער דער פיינט איז גע- שלאָגן געוואָרן מוז מען קומען צום אויספיר, אַז אונטער די היינ- טיקע אומשטענדן וואָלט אַ גרויסע מלחמה באַטייט אַ פּאַטאַלע קאָטאַסטראָפּע, אַ קאָטאַסטראָפּע פאַרן לאַנד און פאַר די פעלקער פונעם לאַנד.

ווען די ווערטער ווערן געשריבן, ווערן געמאַכט די גרעסטע אַנשטרענגונגען כדי צו דערפירן צו אַ סוף די עגיפטיש-סירישע

מלחמה קעגן מדינת ישראל. ווי די מלחמה זאל ניט ליקוידירט ווערן איז זי א גרויס אומגליק פאר דעם קליינעם לאַנד, אַרומ-גערינגלט פון א ים שונאים. די צוקונפט פונעם נאָענטן אַריענט, די צוקונפט פון די גרויסע און קליינע אַראַבישע לענדער, איז ניט קיין זיכערע ווייל זייער עקאָנאָמישער צושטאַנד איז אַזוי פאַרשידן און אַ ביטערער קאַמף צווישן „די וואָס האָבן צו פיל“ און „די וואָס האָבן זייער ווייניק אַדער האָבן גאַרניט“ איז אומ-פאַרמיידלעך. וואָס בעסער עס וועלן קומען צו אַ פאַרשטענדיקונג יידן און די אַראַבער — און אַ פאַרשטענדיקונג צווישן די צוויי צדדים איז אומפאַרמיידלעך פאַר דער עקסיסטענץ פון מדינת ישראל — אַלץ שאַרפער וועט זיין דער קאַמף צווישן די צוויי אַראַבישע צדדים. מיר געפינען זיך דעריבער אין אַ גרויסער סאַציאַלער איבערקערעניש אינעם נאָענטן אַריענט. צי מיר ווילן אַדער ניט, דער אַראַבישער סאַציאַלער קאַמף וועט האָבן אַ דירעקטע שייכות צו די אינטערעסן פון מדינת ישראל.

רוסלאַנדס אַראַבישער פראָנט האָט צו טאָן מיט אַמעריקעס אינטערעסן אין נאָענטן אַריענט און ממילא מיט דער עקאָנאָמי-שער און פּאָליטישער אַנטוויקלונג פון מדינת ישראל. פריער אַדער שפעטער מוז סאָויעט-רוסלאַנד ליקוידירן איר פראָנט אין נאָ-ענטן אַריענט אַדער פראָוואַצירן דאָ אַ גרויסע מלחמה. עס איז זייער צווייפלהאַפט צי זי וועט ריזיקירן אַ מלחמה.

די אומפארמיידלעכע מלחמה אין אזיע

דאס באקאנטע בוך פון האריסאָן סאלסבורי „טזע קאמינג וואָר ביטווין ראַשיאַ ענד טשיינאַ“ (די קומענדיקע מלחמה צווישן רוס-לאַנד און כינע) האָט אין זיין צייט, מיט אַ פינף-זעקס יאָר צוריק, געמאַכט אַ געוואָלדיקן רושם. סאלסבורי איז יאָרנלאַנג געווען דער מאַסקווער קאַרעספּאָנדענט פון „ניו-יאָרק טיימס“, האָט באַזוכט דעם ווייטן מזרח פון אזיע עטלעכע מאל און קען גרינטלעך דעם אַלטן, אַנגעווייטיקטן און מיט דינאַמיט געלאָדענעם פּראַבלעם פון די באַציאונגען צווישן די צוויי מעכטיקע לענדער. סאלסבורי איז אַ גלענצנדער שרייבער און קען די גאַנצע געשיכטע פונעם פּראַב-לעם. דאָס איז אפשר דאָס וויכטיקסטע: דער נייער רעזשים האָט ניט נאָר איבערגענומען די פּאָליטיק פון דעם צאַריסטישן רעזשים וואָס זיין הויפטצוועק איז שטענדיק געווען צו דאַמינירן אין כינע און ווערן די דעצידירנדע מאַכט אין גאַנץ אזיע, נאָר האָט נאָך „פאַרבעסערט“ די רוסישע סטראַטעגיע און טאַקטיקס.

אָזוי ווי דער אַלטער רוסישער רעזשים האָט ניט געענדערט זיין פּאָליטיק אפילו נאָך דער שרעקלעכער רוסישער מפּלה אין דער רוסיש-יאַפּאַנישער מלחמה, אָזוי האָט דער נייער רעזשים, דער קאָמוניסטישער, ניט געענדערט זיין פּאָליטיק ניט קוקנדיק אויף דעם רענעסאַנס פון דער אַלטער צוזאַמענגעבראַכענער כינע. סטאַלין איז געווען אַ פאַרביסענער שונא פון מאַאָ-טצע-טונג און האָט מיט אַלע מיטלען געשטיצט טשאַנג-קיי-טשעק, דער הער-שער פון פאַרמאָאָ, וועלכער האָט אויסגעהרגעט טויזנטער און טויזנטער כינעזישע קאָמוניסטן.

מען דארף זיך איצט ניט ווונדערן וואָס קיין שום באַרואיקנ-
דיקע דערקלערונגען פון מאַסקווע, אַלע מיט דעם אייגענעם מאַ-
טיוו „לאַמיר זיך איבערבעטן“ ווערן פולשטענדיק אינגאַרירט פון
פעקין. סטאַלין, און נאָך זיין טויט זיינע תלמידים, האָבן זיך צו
לאַנג געהאַלטן ביי זייער גלויבן, אַז די טעג פון מאַאָ און זיין
קרייז זענען געציילטע, כדי צו מיינען אַז אַ פאַרשטענדיקונג צווישן
די צוויי שונאים איז מעגלעך. עס קלינגט כמעט אומגלויבלעך דאָס
וואָס סאַלסבורי דערציילט וועגן סטאַלינס באַציאונגען צו טשאַנג-
קיי-טשעק, עס איז כמעט דאָס אייגענע וואָס מיר וויסן וועגן סטאַ-
לינס באַציאונגען צו היטלערן פאַר דעם אויסברעכן פון דער צוויי-
טער וועלט-מלחמה ווען די דייטשע אַרמיען זענען שוין געשטאַ-
נען האַרט ביי דער רוסישער גרענעץ און ער האָט אַלץ ניט גע-
וואַלט גלויבן זיינע אייגענע גענעראַלן, אַז היטלער נאַרט אים.

סאַלסבורי באַקענט דעם לייענער גענוג אויספירלעך מיט די
רוסיש-כינעזישע באַציאונגען זינט דעם אָפּמאַך פון נערטשינסק
אין 1680, דעם ערשטן אָפּמאַך וואָס כינע האָט אונטערגעשריבן
מיט אַ פּרעמדן לאַנד. לויט דעם אָפּמאַך האָט די גרענעץ
צווישן די צוויי לענדער געזאַלט ליגן צווישן די טעריטאָריעס
פון די צוויי גרויסע טייכן לענאַ און אַמור און עס איז געווען
אַבסאָלוט קלאַר אַז די רייכע ערד אַרום דעם אַמור געהערט כינע.
אַבער דער אָפּמאַך פון נערטשינסק האָט ניט צוריקגעהאַלטן דעם
רוסישן דראַנג צו מאַרשירן ווייטער. הונדערט יאָר שפעטער —
אין 1784 — געפינען זיך רוסישע סעטלעמענטס אין דער געגנט
פון אַלאַסקאַ.

די טיילן פון סאַלסבוריס בוך לייענט מען ווי אַ שפּאַנענדן
קרימינאַל-ראַמאַן, אַבער אַן זיי קאָן מען ניט פאַרשטיין די וואַקסן-
דע שפּאַנונג אין די היינטיקע באַציאונגען צווישן די צוויי לענ-
דער וועלכע מען קאָן אַנדערש ניט באַצייכענען ווי מיט די ווער-
טער, אַז די מלחמה איז אומפאַרמיידלעך. די פריערדיקע רוסישע
פּאָליטיק פון וואַקסן אין דער לענג און אין דער ברייט איז פאַר-
בליבן ווי געווען, אַבער דאָס גייע כינע איז גרייט צום קאַמף מיט

אַ נייער אידעאלאָגיע, מיט אַ נייעם רעזשים, מיט אַ נייער פּאָלי-
טיק און מיט אַ נייער סטראַטעגיע, אפילו מיט אַטאַמישע וואָפּן...

**
**

סאלסבורי שטעלט זיך ניט אָפּ אויספירלעך אויף דער גע-
שיכטע פון דעם רוסישן פּאַרכאַפּן און פּאַרלירן פון מאַנדזשוריע
און אויף דער רוסישער מפּלה אין דער מלחמה מיט יאַפּאַן, ווייל
דאָס געהערט שוין אַזוי צו זאָגן צו דער פּאַרגאַנגענהייט, דער גע-
שיכטע. היינט זענען דאָ וויכטיקע אַקטואַליטעטן, פון וועלכע עס
איז אָפהענגיק די צוקונפט פון דעם קאַמף צווישן רוסלאַנד און
כינע, אַ קאַמף, וואָס מיר מעגן באַמח באַנוצן דעם אויסדרוק „אַ
קאַמף אויף טויט און לעבן“. סאלסבורי ציט די אויפּמערקזאַמקייט
צו מאַנגאָליע, וואָס סאָויעט-רוסלאַנד איז איר אָפיציעלער באַ-
שיצער, פּאַקטיש פּאַרוואַנדלט אין אַ רוסישער פּראָווינץ מיט אַ
סאָויעט-רוסישן רעזשים, מיט אַן אויסגעשפּראַכן פּיינטלעכער
אינשטעלונג צום היינטיקן כינע. מיר הערן וועגן דעם אויסערן
מאַנגאָליע — איבער דער גרענעץ מיט כינע ליגט דאָס כינעזישע
אינערן-מאַנגאָליע — נאָר פון פּאָל צו פּאָל, מער אָדער ווייניקער
צופעליק. דאָ שפּילט זיך אָבער אָפּ די גרויסע דראַמע שטילער-
הייט, וואָס קאָן מיינען אין דער צוקונפט דאָס אייגענע וואָס די
וואַלד-קאַנצעסיעס ביים טייך יאַלו, וועלכע האָבן געפירט צו דער
רוסיש-יאַפּאַנישער מלחמה.

מאַנגאָליע איז דער רעשט פון דער אַמאָליקער קאַלאַסאַלער
שטענגיס-כאַן ממשלה, וואָס האָט אין צוועלפטן יאָרהונדערט פּאַר-
כאַפט די רוסישע פירשטנטימער און לעבט נאָך היינט אַלס אַ סטראַ-
שידלע-געשפּענסט אין אַלע עקן פון אַזיע. עס וועט ניט זיין אי-
בערגעטריבן ווען מיר זאָגן, אַז גאַר ניט ווייניק פון מאַנגאָלישער
מענטאַליטעט און כאַראַקטער איז פאַרבליבן ביז צום היינטיקן
טאַג אין רוסלאַנד.

מען דאַרף שטענדיק געדענקען ווען מען רעדט וועגן כינע
און רוסלאַנד דעם אונטערשיד צווישן די צוויי קולטורן, פינף

טויזנט יאָר כינעזישער קולטור און די פּאַר הונדערט יאָר פון דער רוסישער עקספּאַנסיע אויפן חשבון פון פּאַרשידענע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן. אפילו דער אונטערשיד צווישן די רוסן און אוקראַן אינער האָט קיין מאָל ניט געקאַנט פאַרשווינדן און איז היינט מער ווי ווען עס איז פריער אויסגעשפּראַכן און טראַגט אַ רעוואָלוציאַר-נערן כאַראַקטער.

דאָס האָט געמוזט ברענגען דערצו, אַז די קאָמוניסטישע אי-דעאָלאָגיעס פון די רוסן און די כינעזער זאָלן זיך אַנדערש פאַר-מירן. די קאָלעקטיוויזאַציע פון דער רוסישער אַגריקולטור, וואָס האָט דערפירט די רוסישע לאַנדווירטשאַפט צו אַ חורבן, האָט ניט געקאַנט אָנגעווענדט ווערן אין כינע מיט איר באַפעלקערונג פון אַכט הונדערט מיליאָן נפשות. עס זענען אַנדערע מענטשן, עס איז אַן אַנדערע קולטור, אַן אַנדערע מענטאַליטעט און אַן אַנדערע דיס-ציפּלין. עס איז לעכערלעך צו מיינען, אַז אַ סטאַלין און זיינע גלייכע זענען געווען אין שטאַנד צו ענדערן דעם גאַנג פון דער געשיכטע, צו ענדערן די מענטאַליטעט און די קולטור-אַנטוויקלונג פון דעם כינעזישן פּאָלק.

ווען סאלסבורי האָט אָנגערופן זיין אַרבעט מיט די ווערטער „די מלחמה צווישן רוסלאַנד און כינע וואָס קומט“, וואָס דאָס מיינט „די אומפאַרמיידלעכע מלחמה“, איז דערמיט אָנגעטייט ניט נאָר די מלחמה צוליב שטיקער לאַנד, ניט נאָר טעריטאָריע פאַר דער וואַקסנדיקער באַפעלקערונג פון כינע, נאָר אויך דער קאַמף צווישן צוויי קולטורן. פאַר דעם כינעזישן קאָמוניזם איז דער היינטיקער רעזשים אין דעם מאַסקווער קרעמל ניט קיין אַנ-דערער ווי דער המשך פון דעם אַלטן צאַריסטישן רעזשים מיט „נייע צאָרן“ אין דער שפיץ. דאָס איז ביי די כינעזער מער ווי אַן איינרעדעניש, מער ווי פּראָפּאַגאַנדע. דאָס איז אויך מער ווי פּאָליטישע עקשנות. עס איז אַ פעסטער גלויבן און די סאָויעט-רעגירונג אַליין טוט אַלץ וואָס איז נאָר מעגלעך כדי צו שטאַרקן דעם גלויבן.

פאַר דעם „ווייטן אויסלאַנד“ איז די רוסיש-כינעזישע גרע-

נעץ אַ געאַגראַפישער באַגריף און די געשעענישן אויף ביידע זייטן פון דער גרענעץ עפעס אַזוי פאַרנעפלט אַז עס זעט גאַר ניט אויס רעאַליסטיש. אין דער אמתן איז אַ פולשטענדיקע מאָביליזאַציע צו אַן עווענטועלער מלחמה אין אַ האַסטיקן טעמפּאָ אין גאַנג. בשעת די כינעזער זענען ביי זיך אין דער היים, דאַרפן די רוסן ברענגען יעדע קלייניקייט פון דער ווייטנס, צו מאַל פון טויזנטער מיילן ווייט. בשעת די צייט אַרבעט פאַר די כינעזער און זיי קאַנען וואַרטן, ווערט רוסלאַנד געצוונגען צו אײלן זיך און עפעס אונטערנעמען, צו קומען צו וועלכער סײַז פאַרשטענדיקונג. אַבער די כינעזער ווילן מער ניט רעדן וועגן אַ „פאַרשטענדיקונג“. זיי פאַרלאַנגען אַ דעפיניטיווע „אַרדענונג“, אַ דעפיניטיווע סעטלע-מענט פון דעם גרויסן פראַבלעם פון רוסיש-כינעזישער קאָ-עקסיסטענץ אין ווייטן מזרח פון אַזיע...

דער פראצעס אין מאסקווע

עס איז ניט זייער וויכטיק פאר אונדז מיט וואס עס ענדיקט זיך דער פראצעס פון דעם רוסישן שרייבער סיניאָוֹסְקִי און דעם רוסיש־יידישן שרייבער און איבערזעצער דאַניעל. די אָפּיציעלע סאָויעטישע פרעסע „איזוועסטיאַ“ און „פראָוודאַ“ — אויב מען קאָן אַנרופֿן די צוויי בלעטער מיטן נאָמען „פרעסע“ — האָבן פֿאַר־אויס געזידלט די צוויי אָנגעקלאַגטע פֿאַר זייער חוצפּה צו וועלן דרוקן אייניקע פֿון זייערע ווערק אין אויסלאַנד און אָנגעזאָגט פֿאַר־אויס, אַז מען וועט זיי „אַנלערנען“. איז דאָס זייער שפּאַנענד ? די רוסישע שרייבערס און זייער אָרגאַניזאַציע האָבן דאָך ניט אַרויסגעוויזן דעם מינדעסטן אינטערעס צו דעם טראַגישן סוף פֿון די יידישע שרייבערס בשעת דעם סטאַלין־טעראָר. בשעת דער דראַמע פֿון פּאַסטערנאַקס נאַבעל־פרעמיע האָט אַ חברה־מאַן ווי סורקאָוו, דער סעקרעטאַר פֿון רוסישן שרייבער־פֿאַראיין און שאַ־לאַכאַוו, דער פרעמירטער קאָזאַצקער דיכטער, אָנגעפירט מיט דעם שדים־טאַנץ אַרום דעם רוסיש־יידישן דיכטער, געפירט די קאַמ־פּאַניע קעגן אים, ביז זיי האָבן אים אַריינגעטריבן אין קבר אַריין. דאָס איז דאָס נייע רוסלאַנד.

דער היינטיקער פראצעס איבער די צוויי קרבנות פון טעראָר־רעזשים, וואָס מען האָט געהאַלטן פינף חדשים אין תּפּיסה ביז צום פראַצעס, איז וויכטיק פֿאַר דער גאַנצער וועלט נאָר אויף אזוי פּיל, אויף וויפּל אויפֿן פראַצעס ווערט געמשפּט דער סאָויעטישער רעזשים גופּא — צוויי יאָר פֿאַר די פייערונגען פֿון דעם 50־יאָריקן יובל פֿון דער באַלשעוויסטישער רעוואָלוציע.

א סך טראגישע געשעענישן האבן זיך אין די לעצטע פאך יאָר אָפּגעשפּילט אין סאָויעט־רוסלאַנד גראָד ווען מענטשן האָבן גע־פּירט דיסקוסיעס וועגן דעם, צי ס'איז טאַקע דאָ אַ דע־סטאַליני־זאַציע אָדער אַלע רייד וועגן דער באַפּרייאַונג זענען ניט מער ווי פּוסטע פּלודעריי. דער היינטיקער מאָנסטער־פּראָצעס איז אַן ענט־פּער אויף דעם פּראַבלעם.

אין דער זשענעווער צייטונג „טריבון דע זשענעוו“ איז די טעג (8.2.66) אָפּגעדרוקט אַן אויספירלעכער שמועס פּון אַ מיט־אַרבעטער פּון דער צייטונג מיט אַ פּראָפעסאָר פּון זשענעווער אוני־ווערסיטעט מישעל אַקוטוריע, אַ לערער פּון סלאַווישע שפּראַכן, וועל־כער האָט מערערע מאל באַזוכט מאַסקווע, כדי צו פּערפּעקציאָנירן זיך אין רוסיש און וועלכער האָט אין פּאַרלויף פּון די לעצטע צוועלף יאָר זיך געטראָפּן און באַפּריינדעט געוואָרן מיט ביידע אַנגעקלאַגטע אין דעם היינטיקן מאַסקווער פּראָצעס, מיט דעם לי־טעראַטור־היסטאָריקער אַנדרעיַ סיניאַווסקי און מיט דעם רוסיש־יידישן דיכטער דאַניעל. די דערקלערונגען פּון שוויצער פּראָפע־סאָר זענען דערפּאַר פּון גרויסן אינטערעס, ווייל מען האָט דאָ צו טאָן מיט אַ וויסנשאַפטסמאַן און ניט מיט קיין פּאָליטיקער. בשעת זיינע שטודיען אין מאַסקווע האָט ער ניט געהאַט קיין שום פּאָלי־טישע אַמביציעס אָדער אינטערעסן.

פּראָפעסאָר אַקוטוריע דערציילט: — עס איז געווען אין 1954 ווען איך בין געקומען קיין מאַסקווע און געמאַכט באַקאַנטשאַפּט מיט אַנדרעיַ סיניאַווסקי, ווען ער האָט געגעבן אַ קורס אין דעם מאַסקווער אוניווערסיטעט וועגן ליטעראַטור אין צוואַנציקסטן יאָר־הונדערט. איך בין געקומען צוואַמען מיט אַנדערע פּראַנציזישע סלאַוויסטן, כדי זיך צו פּערפּעקציאָנירן. איך האָב אויך דעמאָלט געטראָפּן יוליוס דאַניעל. איך בין אַ סך מאל געווען צוואַמען מיט ביידע שרייבערס בשעת מיין צווייטן לאַנגן באַזוך אין מאַסקווע אין 1956 און אויך שפּעטער אין 1958. איך בין פּאַרבליבן אין קאַרעס־פּאַנדענץ מיט סיניאַווסקי. די ידיעה וועגן זייער אַרעסט האָט מיך דערשיטערט. איך טראַכט מער פּון אַלץ וועגן זייערע פּאַמיליעס.

ביידע זענען זיי אין אן עלטער פון אן ערך פערציק יאר, ביידע האבן זיי פרוי און קינד. די פרוי פון סיניאָווסקי, מאַשאַ, איז פון פּאָד אַ קונסט־געשיכטלערין און פּראַקטיצירט ניט מער איר פּאָד, זינט דער זון איגאָר איז געבוירן געוואָרן אין יאָר 1964. די פרוי פון יוליוס דאַניעל איז די מוטער פון אַ יינגל פון צען יאָר. איך האָב ניט לאַנג געהערט, אַז זי איז שווער קראַנק, איך האָב געהאַט מיט זיי געמיינשאַפטלעכע אינטערעסן: דאָס איז די פּאַעזיע בשעת די ערשטע יאָרן פון דער רעוואָלוציע. וועגן דעם האָט סיניאָווסקי צוזאַמען מיט זיינע קאָלעגן פון גאַרקי־אינסטיטוט פאַר וועלט־לי־טעראַטור אָנגעשריבן אַ וויכטיק ווערק. סיניאָווסקי האָט פּערזענ־לעך געקענט פּאַסטערנאַק און ער האָט צוגעגרייט די אויספירלעכע הקדמה צו דער לעצטער אויסגאַבע פון פּאַסטערנאַקס ווערק, אַן אויסגאַבע, וועלכע ווערט באַטראַכט אַלס דער וויכטיקסטער רעזול־טאַט פון דעסטאַליניזאַציע. דאַניעל איז פאַרנומען מיט דער איבער־זעצונג פון פּאַעזיע. ביידע קענען זיי גוט די מאַדערנע קונסט (סי־ניאָווסקי האָט געשריבן אַ בוך וועגן פּיקאַסאָ) און ביידע אינטערע־סירן זיך מיט פּראַנציזישער קולטור. דאָס שטערט זיי ניט צו זיין טיף איבערגעגעבן דער רוסישער געשיכטע און זיין שטאַלץ מיט דעם עסטעטישן און גייסטיקן אוצר פון אַלטן רוסלאַנד.

נאָך דעם קומט אַ וויכטיקע דערקלערונג פון שוויצער פּראַ־פּעסאָר וועגן זיינע צוויי פּריינד, מיט וועלכע ער האָט זיך געפילט פון אַנהייב אָן ווי מיט אייגענע, נאַענטן מענטשן: — אַנדרעי־סי־ניאָווסקי האָט אָפט באַזוכט די צפון־דיסטריקטן וווּ עס זענען נאָך פאַרבליבן אין אַ גוטן צושטאַנד אַלטע טראַדיציעס און פּאַלקלאָר. ער פלעגט ברענגען מיט זיך אויסגעצייכנטע פּאַטאַגראַפיעס, איקאָ־נעס, אַלטע מאַנסקריפּטן...

יוליוס דאַניעל איז אַן אָפענער כאַראַקטער, אַ פּריילעכער, פול מיט ענערגיע און ברייטהאַרציקייט. איך דערמאָן זיך אַזאַ פּאַל: איך האָב געקויפט ביי אַ בוקיניסט כמעט אַלע ווערק פון אַלעקסאַנדער בלאָק. עס האָט געפּעלט נאָר איין באַנד. מיין גאַסטגעבער האָט תּיכּף אַרויסגענומען פון זיין אייגענער ביבליאָטעק דעם באַנד, וואָס

האַט געפעלט, אָנגעשריבן אַ דעדיקאַציע און מיר אים איבערגע-
געבן. ביידע האָבן זיי געהאַט די אמתע רוסישע גאַסטפריינדלעכקייט.
אויף דער פראַגע פון זשורנאַליסט וועגן יוליוס דאַניעל האָט
דער פראַפעסאָר געענטפערט: — דאַניעל האָט אין סאָויעט־רוס-
לאַנד פובליצירט עטלעכע אויסגעצייכנטע איבערזעצונגען פון יידי-
שע און אוקראַינישע דיכטערס. איך גלייב, אַז זיין פאַטער
איז געווען אַ יידישער שרייבער און האָט געליטן בשעת סטאַ-
לינס פאַרפאַלגונגען («פערסעקוטע סו סטאַלין»). סיניאַווסקיס פאַ-
טער איז אויך געשטאַרבן זייענדיק אין געפענגעניש («אַרביטרעמאַן
אַמפריזאַנע») בשעת די לעצטע יאָרן פון סטאַלינס לעבן. דרך אגב:
ביידע האָבן ניט געוואָלט רעדן וועגן די פאַרגאַנגענע יאָרן. מען
האַט ניט געפילט ביי זיי קיין בייזע טענות. דעסטאַליניזאַציע האָט
פאַר זיי באַטייט דאָס אומקערן זיך צו דעם גייסט פון דער רעוואַ-
לוציע, די באַפרייאַונג פון שעפערישע כוחות...

דער שוויצער וויסנשאַפטסמאַן האַלט פאַר אַן אומזין, פאַר אַן
אַבסורד דעם געדאַנק וועגן דעם, אַז זיינע צוויי פריינד אין מאַס-
קווע זענען ניט קיין לאַיאַלע בירגער פון סאָויעט־רוסלאַנד...

דער שוויצער וויסנשאַפטסמאַן, דערשראַקן און דערשיטערט,
האַט, ניט געקוקט אויף זיינע לאַנגע באַזוכן און שטודיען אין מאַס-
קווע, ניט געקאָנט באַנעמען דעם אינהאַלט און דעם כאַראַקטער
פון דעם היינטיקן רעזשים אין סאָויעט־רוסלאַנד.

(דעם 18-טן פעברואַר 1966)

סאלזשעניצין — א סימבאל!

וואס מער די אפיציעלע סאָויעטישע פרעסע — און דאָס מיינט די סאָויעט־רעגירונג — שטורעמט קעגן דעם פאַרשפּרייטן אין אויסלאַנד אַלעקסאַנדער סאַלזשעניציןס בוך וועגן די קאַנצענ־טראַציע־לאַגערן אין סטאַלינס צייטן, ווען די באַפעלקערונג פון די לאַגערן האָט דערגרייכט צוועלף מיליאָן געמשפּטע און נישט־גע־משפּטע קעגנער פון רעזשים, אַלץ מער פאַרשווינדט דאָס פנים פון שרייבער און אַלץ מער ווערט זיין נאָמען דער סימבאל פון באַרבאַרישן רעזשים.

ווי באַקאַנט, איז סאַלזשעניציןס בוך וועגן די לאַגערן אָנגע־שריבן געוואָרן מיט פינף יאָר צוריק און איז פּובליצירט געוואָרן מיט אַ פאַר חדשים צוריק, ווען די אַגענטן פון דער געהיים־פּאַ־ליציי האָבן געפונען דעם יאָרנלאַנג געזוכטן מאַנוסקריפט און גע־מאַכט פאַר אים די גרעסטע פּובליסיטי.

מיר זענען איבערצייגט, אז אָן דער אַפיציעלער רעקלאַמע וואַלט דאָס בוך ניט אַרויסגערופן אַזאַ סענסאַציע, וואָס איז גרע־סער ווי די באַרימטע רעדע פון ניקיטאַ כרושטשאַוו וועגן דעם שרעקלעכן טעראָר בשעת סטאַלינס דיקטאַטור.

איצט, ווען די גאַנצע וועלט איז אָן עדות, אַז אין די לאַגערן געפינען זיך נאָך אָן ערך איין מיליאָן באַשטראַפּטע מענטשן, איז דער נאָמען פון דעם שרייבער אַלעקסאַנדער סאַלזשעניצין כמעט אין גאַנצן פאַרנעפּלט אָדער פאַרשווינדן. די אַפּערע סאַלזשעניצין מיינט די „אַפּערע פון דעם סאָויעטישן רעזשים“. ס'איז קלאַר,

אז די סאָויעט־רעגירונג באַטראַכט זיך אַלס אַן אָנגעקלאַגטע און די עפנטלעכע מיינונג פון דער וועלט דאַרף זאָגן, ווער איז דער פאַרברעכער — די סאָויעט־רעגירונג, וועלכע פראַקטיצירט נאָך אַלץ סטאַלינס מעטאָדן, כאַטש אין אַ קלענערער מאָס. אָדער דער שרייבער, וועלכער האָט „אויסגעטראַכט“ אַ „בלבול“ אויף זיין פאַטערלאַנד און באַליידיקט דעם רעזשים און זיינע בויער.

אַז די אָגענטן פון דעם רעזשים, צווישן זיי פּורצעוואַ, וואָס פאַרנעמט דעם וויכטיקן פּאַסטן פון קולטור־מיניסטער, רייסן אַרונטער דעם רייך ליטעראַרישן ווערט פון סאָלזשעניצינס בוך, קאָן אינטערעסירן ווייניק מענטשן. אַמאָל האָט דעם פּאַסטן פאַר־נומען אַ באַקאַנטער און טאַלאַנטפולער שרייבער לונאַטשאַרסקי. אָבער ווער איז זי די פּורצעוואַ? וואָס זענען אירע קוואַליפיקאַציעס, וואָס האָט זי געשריבן און בכלל ווער איז זי? אויף דעם קאָן קיינער ניט ענטפערן.

די געשיכטע פון דער רוסישער ליטעראַטור איז פול מיט סימבאָלן פון פאַרפייניקטע גרויסע שרייבער. איז ניט דער גרוי־כער דיכטער פּושקין געווען פאַרפייניקט? איז ניט דאָסטאַיעווסקי געווען פאַרפייניקט און פאַרבראַכט פיר יאָר אין קאַטאַרגע נאָר פאַר געהערן צום לינקן קרייז פון פעטראַשעווסקי, ניט פאַר רע־וואָלוציאַנערע אויפטוען?

דאָס בוך פון סאָלזשעניצין וועגן אָפיציעלן טעראָר וועט מס־תמא דערוועקן פון דאָס ניי אַ גרויסן אינטערעס צו דעם, ווי מיר האָבן עס פריער אָנגערופן, פּאָליטישן סימבאָל פון אַ רעזשים.

דער טעראָר און די אוממענטשלעכע גרויזאַמקייט צו דעם, וואָס איז אַ קעגנער צו אייערע געדאַנקען, געהערן צו דער רוסי־שער קולטור הונדערטער יאָרן איידער עס איז צו דער מאַכט געקומען אַזאַ פערווערזער נפש ווי סטאַלין.

פריער ווי לענין איז געוואָרן דער פירער פון דער באַוועגונג, פאַר לענינס פאַטאַלאָגישן עקסטרעמיזם און זיינע סאַציאַליסטישע טעאָריעס, און אין זיינע מעשים, איז שטענדיק געווען אַ געוויסע

דערקלערונג: די צארישע רעגירונג האָט געהאַנגען זיין ברודער און זיין נשמה האָט געלעכצט נאָך נקמה באַוווּסטיניק אָדער אומ־ באַוווּסטיניק. אָבער ווען סטאַלין האָט פאַרניכטעט די גאַנצע פּיר־ רערשאַפט פון זיין פאַרטיי, ווען ער האָט פּערזענלעך געגעבן אַ באַפעל צו דערהרגענען דעם גרויסן יידישן שוישפּילער מיכאַעלס נאַכדעם ווי אַן אַנדערער יידישער קינסטלער אויף דער רוסישער בינע מעיערהאַלד, איז אומגעבראַכט געוואָרן, ווען ער האָט געלאָזט אויסהרגענען אַ מאַסע פון גרויסע יידישע שרייבער און האָט אומגעבראַכט די בונדישע פירער ערליך און אַלטער, ווען ער און זיינע באַהעלפער האָבן אַנגעפילט די לאַגערן מיט מיליאָנען אומ־ שולדיקע געפאַנגענע, איז דאָס אַלץ געווען אין גייסט פון דעם סימבאָל. ער און זיינע באַהעלפער האָבן זייער גוט געוואוסט וואָס זיי טוען, אָבער זיי האָבן עס ניט געהאַלטן פאַר פאַרברעכנס. אויס־ לענדער, וואָס קענען ניט רוסלאַנד און האָבן דאָרט ניט געלעבט, וואָס וועלן לייענען סאָלזשעניצינס ווערק, וועלן ניט באַגעמען די שרעקלעכע פאַקטן, וועלכע ער ברענגט, אפילו דאָס וואָס די „טאַס־ אַגענטור, וועלכע זידלט דעם שרייבער פאַר זיין אַנטי־סאָויעטיזם, לייקנט ניט די פאַקטן. אָבער פאַר אויסלאַנד זענען זיי כמעט ווי אויסגעטראַכט, ווי דאַנטעס גיהנום.

ס'איז אינטערעסאַנט, אַז די סאָויעט־רעגירונג איז אַזוי אויפ־ געבראַכט, ווייל די פּובליקאַציע פון סאָלזשעניצינס בוך שטערט דער אַנטשפּאַנונג, דאָס הייסט, דער דערנענטערונג צווישן רוסי־ לאַנד מיט די מערב־לענדער, אויך מיט אַמעריקע, פרוּווט אָבער ניט פאַרשווייגן די ווילדע האַנדלונגען פון רעזשים אָדער אַפֿ־ טרייסלען זיך פון זיי און פון זיינע פאַרברעכנס, כדי דערמיט צו עפענען אַ וועג פאַר דער אַנטשפּאַנונג. דאָס ניט. די וועלט זאָל האָבן דרך־אַרץ פאַרן רעזשים אַזוי ווי ער איז!

גראַד פאַר דער אַנטשפּאַנונג איז וויכטיק, אַז דער היינטיקער רעזשים זאָל זיך אַפּטרייסלען פון סטאַליניזם, פון דער געהיים־ פּאַליציי, פון דער ספעציעלער אינקוויזיציע פאַר אינטעליגענטע מענטשן. דער פאַקט וואָס די אַגענטן פון דער סאָויעט־רעגירונג

שטורעמען קעגן דעם שרייבער און גרייטן זיך, ווי עס ווייזט אויס, צו אַ ספעציעלער „אַקציע“ קעגן סאַלזשעניצינען, באַווייזט דער וועלט און באַזונדערס דער עפנטלעכער מיינונג פון אַמעריקע, אַז די רייד וועגן אַנטשפּאַנונג צווישן רוסלאַנד און דער קולטור־וועלט זענען פּוסטע רייד.

סאָויעט־רוסלאַנד מעג זיין שטאַלץ דערמיט, וואָס נאָך אַלע־מען האָבן זיך געפונען אין לאַנד מענטשן, ווי די גרויסע וויסנ־שאַפט־לייט סאַכאַראָו, די ברידער מעדוועדיעו און אַ סך אַנדערע, וועלכע פאַרטיידיקן ניט נאָר דאָס לעבן פון סאַלזשעניצינען, נאָר אויך דעם כבוד פון רוסישן פּאָלק, אָבער פאַר די אַגענטן פון דער סאָויעטישער אינקוויזיציע זענען זיי „פאַרקויפטע נשמות“, פאַר־רעטער.

דאָס איז רוסלאַנד. פעטער דער גרויסער, אַ משוגענער רע־פאַרמאַטאָר, איז געווען אַ העלד, ווען ער האָט געהייסן פאַרברענען די וועלדער, ווהיין עס זענען אַנטלאָפן טויזנטער קעגנער, וועלכע האָבן ניט געוואָלט אַפּשערן די אַלט־מאַדישע באַרד און ווען ער האָט מיט זיינע הענט פאַרפייניקט זיין זון. אַלעקסאַנדער דער ער־שטער, וועלכער האָט זיך באַטייליקט אין דער קאָנספּיראַציע צו דערמאָרדן זיין פּאָטער, דעם צאָר פּאַוועל, האָט מען געגעבן דעם נאָמען „דער געבענטשטער“ (צאָר בלאַגאָסלאָוועני). ניקאָלי דער ערשטער איז געווען אַ געבוירענער מערדער, האָט געלאָזט כאַפּן יידישע קינדער, פייניקן זיי און שמדן. ניקאָלי דער צווייטער האָט באַגנעדיקט אַלע פאַרמשפטע מערדער פון די יידישע פּאַגראַמען.

סאַלזשעניצין איז אַ העלד, אַפּגעזעסן יאַרנלאַנג אין אַ הויז פאַר משוגעים און מער ווי צען יאָר אין אַ קאַטאַרוזשנע לאַגער. אָבער נאָך מער איז ער אַ סימבאָל פון דעם רוסישן סאַציאַליזם. דאָס איז רוסלאַנד, דאָס אַלטע און דאָס נייע.

אַ קורצע צייט פאַר זיין טויט האָט פּיאַטער קראַפּאַטקין געהאַט זיין צווייטן און לעצטן שמועס מיט וולאַדימיר איליטש לענין און האָט נאָר איין נאָך געקאָנט זאָגן:

— זעט, וואָס האָט איר געטאָן מיט דער רוסישער רעוואַ-
לוציע, צו וואָס איר האָט דערפירט די רוסישע רעוואַלוציע!
וואָס האָט אים יענער געקאָנט ענטפערן? מיר ווייסן ניט
וואָס יענער האָט געענטפערט.

(„אונזער וואָרט“, דעם 16-טן יאָנואַר 1974)

דאָס געשפענסט פון „אויגוסט 1914“

עס גייט אָן אין דער גאַנצער פרעסע, ס'רוב נאַטירלעך אין דער ניט־יידישער, אַ ליידנשאַפטלעכע דיסקוסיע וועגן דעם בוך פון סאַלזשעניצין וואָס באַהאַנדלט די געשעענישן בשעת דעם ערשטן יאָר פון דער ערשטער וועלט־מלחמה. די מלחמה איז אויס־געבראַכן אין אויגוסט 1914 און ניט נאָר קיין באַלשעוויסטישע רעוואָלוציע האָט מען דעמאָלט ניט געקאַנט פאַראויסזען, דעם צו־זאַמענברוך פון מאַנאַרכיסטישן רעזשים און פאַרשווינדן פון דער ראַמאַנאָוו־דינאַסטיע, נאָר עס איז געווען בכלל שווער צו אַריענ־טירן זיך בכלל אין די קאָנסעקווענצן פון דער נייער וועלט־שלאַכט וואָס האָט זיך אָנגעהויבן.

עטלעכע טעג פאַרן אָנהייב פון דער מלחמה איז פּוּאַנקאַרע, דער פרעזידענט פון פראַנקרייך, צוזאַמען מיט ווייויאני, דעם פראַנצייזישן פרעמיער־מיניסטער, געווען אין פעטערבורג מיט אַ ווי־זיט ביי ניקאָליי דעם צווייטן. איטאַליע איז נאָך אָנגעגאַנגען מיטן דינגען זיך מיט ביידע צדדים און צום סוף באַשלאָסן צו גיין מיט דייטשלאַנד. עס האָט געהאַלטן ביי אָן אמתער ערד־ציטערניש. קאָן מען דעריבער ניט פאַרשטיין, פאַרוואָס איז גראַד די סאָויע־טישע קריטיק אַזוי אויפגעבראַכט אויף סאַלזשעניציען און באַ־פאַלט אים אַזוי שאַרף. איז עס דערפאַר ווייל סאַלזשעניצין ווערט באַטראַכט פון דער גאַנצער וועלט פאַר דעם גרעסטן רוסישן שריי־בער פון אונדזער צייט און שטעלט אַוועק זיין נאָמען אין איין ריי מיט טאַלסטאָי און דאַסטאַיעווסקי? ...

די אויפגערייצטע שטימונג אין מאַסקווע נאָך דעם ווען אפילו די עגיפטער, זייענדיק אָפהענגיק פון רוסלאַנד, האָבן ניט געקאָנט מער אויסהאַלטן די רוסישע „העפלעכקייט“ און פשוט פאַרטריבן פופצן טויזנט רוסישע עקספערטן. ניט די היינטיקע פירערשאַפט, ניט די אַמאָליקע פרעטענדענטן אויף אַ פירערשאַפט־ראַלע אין דער וועלט, האָבן זיך אָפגעזאָגט פון וועלן פאַרשטיין, אָז רוסלאַנד איז אינאַלירט, אָז זי, ווי אַמאָל עסטרייך־אונגאַרן און די אַטאָמאַנישע אימפעריע, מוז אונטערגיין ווי אַ גרויסמאַכט.

דער שרייבער פון די שורות איז ניט נאָר געווען אַן עדות אין אויגוסט 1914 און אין די ווייטערדיקע חדשים פון די דראַמאַ־טישע געשעענישן, צוערשט אין פעטערבורג און וואַרשע און באַלד דערנאָך אויף דעם רוסישן פראַנט פאַר דעם ווי די דייטשן האָבן פאַרנומען צוערשט לאַדזש און נאָך דעם וואַרשע, נאָר אין אַ גע־וויסן זין מיטגעמאַכט די געשעענישן.

איך בין געווען אין פעטערבורג, בשעת דער קאָטאַסטראַפֿע פון דער רוסישער אַרמיי אין מזרח־פּרייסן און דעם זעלבסטמאַרד פון גענעראַל סאַמסאָנאָוו, דעם הויפט־קאָמאַנדיר פון דער אַרמיי, בעת זי איז געווען אַרומגערינגלט פון די דייטשן אונטער דער קאָמאַנדע פון צוויי גענעראַלן הינדענבורג און לודענדאָרף. די צוויי גענעראַלן זענען שפעטער געוואָרן „וועלט־באַרימט“; איינער מיט זיין מפלה אויף דעם פראַנצייזיש־ענגלישן פראַנט וואָס האָט גע־פירט דערצו אָז קייזער ווילהעלם דער צווייטער, באַקאַנט מיט זיין פלוידעריי און „געוואַלדיקן העלדנטום“, אַזוי ווי אַ נישטיקער פחדן איז אַנטלאָפן פון שלאַכטפעלד קיין האַלאַנד און דערמיט פאַר־ענדיקט זיין קייזערלעכע קאַריערע.

אַבער די אמתע דראַמע אין דעם אָנהייב פון דער ערשטער וועלט־מלחמה — אַ דראַמע פאַר רוסלאַנד און אַ שרעקלעכע טראַג־געדיע פאַרן רוסישן יידנטום, האָט זיך אָפגעשפילט אויף דעם רוסישן פראַנט. אַלס הויפט־קאָמאַנדיר פון דער רוסישער אַרמיי איז באַשטימט געוואָרן דער גרויספירשט ניקאָליי ניקאָליעוויטש.

נאך פאר דער מלחמה באקאנט אלס א גרויזאמער פארשוין, א פארווילדעוועטער סאטראפ. מען האט דערציילט אין פעטערבורג, אז דער צאר אליין האט פאר אים געציטערט. די דינאסטיע פון די ראמאנאווס האט געהאט ניט ווייניק סאטראפן. ס'איז גענוג צו דערמאנען ניקאליי דעם ערשטן, פאר וועמען זיינע אייגענע קינדער האבן מורא געהאט. אבער ניקאליי ניקאלייעוויטש האט געשלאגן אלע רעקארדן פון אוממענטשלעכקייט. באשטימען אים פאר שעף פון א גרויסער ארמיי האט געהיסן גאר אנטירן פון פריער-אויס א מיליטערישע קאטאסטראפע. ער און זיין פויליש-רוסישער שעף פון גענעראל-שטאב, גענעראל יאנושקעוויטש, האבן באלד געפונען א תירוץ ווי צו דערקלערן פאר דער עפנטלעכקייט די מפלה פון דער רוסישער ארמיי: יידישער שפיאנאזש לטובת דער דיי-טשער ארמיי. יידן אין די פוילישע שטעט און שטעטלעך האבן ניט געקענט קיין רוסיש און ניט קיין דייטש. אבער הונדערטער טויזנטער יידן זענען געווען אין דער רוסישער ארמיי און טויזנטער פון זיי האבן באקומען אויסצייכענונגען פאר זייער נוצלעכער דינסט. די הויפט-קווארטיר פון גרויספירשט האט זיך אבער געניטיקט אין א תירוץ פאר די מפלות און מען האט געפונען א קרבן: דעם ייד!

איידער דער יידישער פאליטישער קאמיטעט איז געקומען צו זיך פון די ערשטע אַנטיסעמיטישע מאסמילען פון דער הויפט-קווארטיר איז אַרויס אַ באַפעל וועגן אַרויסשיקן אַלע יידן פון די פוילישע שטעטלעך נאָענט צו דער דייטשער גרענעץ און פון די באַלטישע פּראָווינצן, אַלטע און יונגע, געזונטע און קראַנקע, אַלע — אַן ערך זעקס הונדערט טויזנט נפשות אין פּאַרלויף פון עטלעכע טעג, אַרויסשיקן אין צענטראַל-רוסלאַנד, אין סיביר.

מיר האָבן ניט בדעה צו דערציילן די איינצלעהיטן און די קאַנסעקווענצן פון דעם ריזיקן פּאַגראַם. אויף אַוועקצושיקן הונדערט טויזנט מענטשן האָט מען געדאַרפט האָבן טויזנטער וואַגאַנען, בשעת עס זענען ניט געווען קיין וואַגאַנען אויף צו ברענגען אַמוניציע צום פּראָנט. אַבער די באַנדע מיליטער-פּאַרברעכער איז

אָנגעגאַנגען מיט איר פאַרשיקונגס־אַרבעט. אַ פּאַניק האָט אַרומ־
געכאַפט די יידן אין גאַנצן לאַנד און אין אויסלאַנד.

דאָס אַלץ איז געווען, זעט אויס, ווייניק. די רוסישע אַרמיי האָט
געהאַלטן אין ברעכן זיך. שוין די ערשטע זעקס חדשים האָט מען
געהאַט די פולע איבערצייגונג, אַז רוסלאַנד מאַרשירט אַנטקעגן
איר גרעסטער מפּלה. וואַרשע איז געווען ניט נאָר פּול מיט יידן
וועלכע מען האָט געטריבן פון די שטעטלעך, נאָר אויך מיט סאַל־
דאָטן און אַפיצירן וואָס זענען אַנטלאָפּן פון פּראָנט. פּאַטרוולן האָבן
זיי געזוכט, געכאַפט אויף די גאַסן אין סאַמע מיטן טאָג.

פּרעגט זיך, פאַרוואָס איז די גאַנצע פּראָפּאָגאַנדע־מאַשין פון
דער סאָויעטישער רעגירונג אַזוי צאַרנדיק קעגן ראַמאַן פון סאַל־
זשעניצין „אויגוסט 1914“ וואָס שילדערט פּרטימדיק דעם אונטער־
גאַנג פון צאַרישן רעזשים?

זענען דאָס געוועזענע באַזאַמטע פון אַלטן רעזשים, וואָס הערשן
נאָך היינט אין קרעמל?

דער גרויסער פּאַגראַם, וואָס ניקאָליי ניקאָליעוויטש האָט
אָנגעהויבן אין 1914 קעגן די רוסישע יידן, גייט דען אָן היינט אַזוי
ווי ער איז אָנגעגאַנגען בשעת דער סטאַלין־הערשאַפט און בשעת
כרושטשאַווס אַנטפּלעקונגען פון סטאַלינס פאַרבּרעכנס? עס קילנגט
ווי אַן אַבסורד, ניט צום פאַרשטיין, אָבער אַזוי זענען די פּאַקטן.

סאַלזשעניצין איז אַליין אַ קרבן פון דעם נייעם רעזשים און
איז דער וואָס איז מער ווי ווער עס איז אַנדערער באַרופן צו
מאַכן אַן אַנאַליז פון סאָויעטישן רעזשים וועלכער איז אַ המשך,
אַדער אַ מער ראַפינירטער, צענטראַליזירטער, מאָדערניזירטער,
פון אַלטן צאַרישן רעזשים.

פאַרן רוסישן יידנטום האָט „אויגוסט 1914“ באַדייט דעם אַנ־
הייב פון סוף פון ישוב אין רוסלאַנד. אפילו די וואָס האָבן פּריער
ניט געטראַכט וועגן פאַרלאָזן די אַלטע היימען און אויסוואַנדערן
קיין ישראל, וועלן איצט קומען צום אויספיר, אַז קיין מאָל וועט
רוסלאַנד מער ניט זיין קיין אַרט פאַר אַ רואיקן יידישן ישוב און
אַז מען מוז אַוועק; גאַנץ גלייך, ווהיזן די אויגן וועלן טראַגן. דאָס

איז אפשר אויך דער הויפט־געדאנק פון דער יידן־פאליטיק פון דער סאָויעטישער רעגירונג.

**

די קורצע באַמערקונג פון דער רעדאַקציע „אונזער וואָרט“ צו מיין אַרטיקל וועגן סאָלזשעניצינס ניט־געהאַלטענער רעדע, גע־דרוקט מיטוואַך, דעם 13־טן סעפטעמבער, אונטער דעם נאָמען „פאַר אַ גרויסן גירוש“, זאָגנדיק, אַז מיט ניט־דערמאָנען דערביי די אומגעבראַכטע זעקס מיליאָן יידן דערשטוינט אונדז און שוואַכט אַפּ סאָלזשעניצינס רעדע — דאָס איז אַ זייער ערנסטער פּראָבלעם. די רוסישע פּאָליטיק בנוגע יידן אַזוי ווי די גאַנצע כּוואַליע פון אויפּסיי אויפּגעלעבטן אַנטיסעמיטיזם אין פּיל לענדער, איז אַן שום צווייפל אַ גרויסער אומגליק פאַר אונדז. ער איז אַבער פאַרבונדן מיט דער אַלגעמיינער פּאָליטישער רעאַקציע. אויב דאָס איז ניט קלאַר פאַר פאַרשידענע רעגירונגען און זיי מאַכן זיך ניט זעענדיק און ניט וויסנדיק, מוזן מיר זיי צווינגען צו זען די ווירקלעכקייט ווי זי איז. מיר האָבן געהאַט די גערעכטע טענה צו טשערטשילן און צו רווועלטן וועלכע האָבן געהאַט גענויע מאַ־טעריאַלן וועגן דער פאַרניכטונג פון מיליאָנען יידן בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה דורך די דייטשן אין די גאַז־קאַמערן, אַבער זיי האָבן מחמת אייגענער פּאָליטישער קאַלקולאַציע ניט אָנגענומען קיין ממשותדיקע מאַסמיטלען קעגן די דייטשן אויף אַפּצושטעלן דעם מאָרד איבער די יידן. דאָס וואָלט אפשר געקאָנט ראַטעווען אַ גרויסע צאָל יידן.

איך האָב געזען און געהאַט אין מיינע הענט דעם גרויסן באַריכט וועגן אוישוויץ וועלכן מען האָט איבערגעגעבן איינעם פון די צוויי, אַבער אַן שום רעזולטאַטן. זיי האָבן ניט געוואָלט רעאַגירן.

סאָלזשעניצינס געראַנגל געהערט צו דעם פאַרמעסט פון דער פּרייער וועלט קעגן טאַטאַליטאַריזם, קעגן דיקטאַטור, פאַר דעמאָ־קראַטיע און פאַר שלום.

(„אונזער וואָרט“, דעם 27־טן סעפטעמבער 1973)

נקמה פון באַרבאָרן

ווי פיל מען זאָל זיך ניט וועלן איינהאַלטן און קאַנטראַלירן, כדי צו קאַנען באַטראַכטן דעם ענין סאַלזשעניצין פון אַ געוויסער דיס־טאַנק, איז דאָס אַבסאָלוט אוממעגלעך. די סאָויעט־רעגירונג האָט דאָך שוין אָפּגעטאַן ערגערע זאַכן, האָט דאָך געקאַנט סטאַלין שיקן אַ מערדער קיין מעקסיקע מיט דער מיסיע צו דערהרגענען טראַצקין אין זיין וווינונג, זענען דען ניט געווען די באַרימטע פּראַצעסן קעגן די גרינדער פונעם באַלשעוויזם און מיטאַרבעטער פון לענינען אַ פשוטער מאַסנמאַרד? און דער מאַסנמאַרד פון די יידישע שריי־בערס?

בשעת סטאַלין האָט געלעבט האָט מען זיך אין מאַסקווע גע־שושקעט שטילערהייט, האָט ער טאַקע מיט אייגענע הענט דער־הרגעט זיין פרוי, סוועטלאַנאַס מוטער, אַדער זי האָט זיך אַליין גענומען דאָס לעבן? מען האָט מורא געהאַט לאָזן אויפטרעטן איינע פון די גרעסטע טענצערינס, וואָס איז געווען פון יידישער אָפּשטאַ־מונג, ווייל סטאַלין האָט זי פיינט געהאַט און דאָס האָט געהייסן, אַז איר לעבן איז אין געפאַר.

די געשיכטע פונעם רוסישן קאַמוניזם איז אַ קרימינאַל־ראַמאַן, אין וועלכן עס איז דאָ גענוג מאַטעריאַל פאַר הונדערט ראַמאַן־שרייבערס.

פאַר וואָס זשע האָט דער אַרעסט און די באַלידיקונגען וואָס האָבן זיך אַ שאַט־געטאַן אויף סאַלזשעניציןס קאַפּ אַרויסגערופן אַזאַ שטורעם אין דער גאַנצער וועלט? איך בין געווען געפלעפט

ווען אַ שוועדישע פרוי איבער אכציק יאָר אַלט, האָט מיר פּלוצלינג
טעלעפּאָנירט, כדי מיר צו זאָגן, אַז זי איז גליקלעך וואָס סאַלזשע-
ניצין איז אַרויס אַ לעבעדיקער פּון סאַויעט-רוסלאַנד...

ניין, אַזוי פשוט איז עס ניט. דער צאָרן פּון די אינקוויזיטאָרס
אין מאַסקווע האָט אַ וויכטיקן גרונד און מען דאַרף אים גאָר ניט
צו פּיל אַנאַליזירן כדי צו פאַרשטיין. סאַלזשעניצין וואָס האָט אַליין
אויסגעהאַלטן צוועלף יאָר תּפּיסות, אַלערליי רדיפות און נגישות,
האָט זיין דאַקומענטן-בוך געווידמעט זיינע פּערזענלעכע ליידן, באמת
אוממענטשלעכע ליידן. ער האָט אַראָפּגעריסן די קליידער פּון דעם
אַזוי-גערופענעם העכערן אַדער העכסטן מין פּון סאַציאַליזם, דער-
ביי האָט דער שרייבער ניט אַטאַקירט די היינטיקע הערשערס און
די היינטיקע דיקטאַטור.

אַט פאַרנעמט אין מאַסקווע דעם פּאַסטן פּון קולטור-מיניס-
טער אַ פּרוי. זי האָט דערקלערט — און ניט איין מאָל — אַז סאַל-
זשעניצין, דער נאַבעל-פּרייז-טרעגער, איז אַ גאַרניט אַלס אַ
שרייבער. די דאָזיקע פּרוי איז אַ פּערמאַנענטע העצערין און אַזוי
ווי זי, איז די גאַנצע חברה. דאָס איז ריינער סטאַליניזם אַדער בע-
סער געזאַגט אומריינער.

סאַלזשעניצין שטייט זיי ווי אַ בייך אין האַלדו, ווייל ער האָט
אַנטדעקט פאַר דער גאַנצער וועלט דעם סיטעם פּון לעניניזם-
סטאַליניזם, וואָס איז געפּערלעכער פּון דעם צאַריזם מיט צוויי
הונדערט יאָר צוריק.

פּראַקלאַמירן „דעטאַנט“ מיטן היינטיקן רוסלאַנד, דאָס הייסט,
אַקצעפּטירן די באַרבאַרן ווי זיי זענען, ווערן „גוטער ברודער“ מיט
דער חברה, געבן זיי מיליאָרדן קרעדיטן, העלפּן זיי איינאַרדענען
זיך ווי בעסער און ווי באַקוועמער. באַזוכן מאַסקווע און איינלאַדן
זיי צו זיך — הייסט דאָס ניט צו זיין מיטפּאַראַנטוואָרטלעך פאַר
אַלע פאַרברעכנס וואָס די חברה איז באַגאַנגען?

אין פאַרלויף פּון די עטלעכע שעה, וואָס מען האָט געהאַלטן
סאַלזשעניציען אין געפּענגעניש אַדער מען האָט אים אַוועקגעפּירט

צום אַרעאָפּאַרט, ניט זאָגנדיק ווהין מען פירט אים, האָט מען אים אויסגעטאַן און אָנגעטאַן אַרעסטאַנטסקע קליידער. דאָס מוז הייסן, אַז דער פּראָקוראַר האָט געהייסן באַהאַנדלען אים ווי אַ פּאַר-משפּטן פּאַרברעכער. אַ נאַבעל־פּרייז־געווינער פּאַר ליטעראַטור אין אַרעסטאַנטסקע קליידער אין אַ מאַסקווער געפּענגעניש!
 אויף רוסיש זאָגט מען: דאָס איז רוסישער גייסט, דאָס שמעקט מיט רוסלאַנד («זדיעס רוסקי דוך, זדיעס רוסיו פּאַכניעט»). און איז דאָס ניט אַליין אַ באַווייז פון דעם וואָס דער היינטיקער סאָויע־טישער רעזשים איז?

די וועלט־פּרעסע און די גרויסע עפּנטלעכע מיינונג זענען דער־שיטערט. ווי לאַנג איז עס זינט די וועלט איז פּטור געוואָרן פון היטלער און גערינג נאָך דעם ווי זיי האָבן פּאַרגאַסן אַ ים מיט בלוט? ווי לאַנג קאָן עס נאָך אָנגיין?!

מען טאָר ניט פּאַרגעסן, אַז ווען היטלער האָט אָנגעהויבן די פּאַרניכטונג פון מיליאָנען יידן האָט די וועלט אויפגעשוידערט, אָבער פּאַקטיש ניט רעאַגירט אויף דעם שרעקלעכן פּאַרברעכן. ניט רווועלט און ניט טשערטשיל האָבן ניט געוואָרנט דאָס דייטשע פּאַלק, ניט אָנגעזאָגט אַ שטראַף־עקספּעדיציע. די נאַצי־פּאַרברעכנס זענען אָנגעזאַנגען ביז דער משוגענער בראַדיאַגע פון לינץ האָט זיך אַריינגעשאָסן אַ קויל אין קאַפּ. וויכטיקע נאַצי־טוערס פּאַרנעמען ביז צום היינטיקן טאָג פּאַראַנטוואָרטלעכע פּאַסטנס אין מערב־דייטשלאַנד.

„דעטאַנט“ מיט דער היינטיקער רעגירונג פון רוסלאַנד, וווּ אין די לאַגערן און געפּענגענישן זיצט נאָך אַ מיליאָן מענטשן, „נאַר“ איין מיליאָן, וואַלט געהייסן אַז אַלץ איז פּאַרגעסן. קאַסיגין, דער סאָויעטישער פּרעמיער־מיניסטער פון דער סאָויעט־רעגירונג, האָט דערקלערט, אַז אים אינטערעסירט ניט דער סאָלזשעניצין־ענין. פּרעזידענט ניקסאָן גרייט צו אַ נייעם באַזוך אין מאַסקווע. אונטער אַזעלכע אומשטענדן איז די פּראָטעסט־באַוועגונג אַרויס־גערופן פון סאָלזשעניצין, אַ העלדן־אַקציע. די גאַנצע וועלט מוז אַלאַרמירט ווערן. דער סאָויעטישער פּען־קלוב מוז אויסגעשלאָסן

ווערן פון דער אינטערנאציאנאלער שרייבער-פאראייניקונג. אלע אינטערנאציאנאלע ארגאניזאציעס דארפן זיך באפרייען פון די סאָ-וועטישע מיטגלידער און קאָסיגין וועט אפשר דעמאלט געפינען צייט צו רעכענען זיך מיט דעם ענין.

וואָס איז די שטעלונג פון ברעזשניעוו, דעם אַקטיוון אונטער-שטיצער פון דעם „דעטאָנט“? ער האָט אויך ניט קיין אינטערעס און קיין צייט צו פאַרנעמען זיך מיט דעם ענין אָדער עס איז בכלל געקומען אַ סוף צו דער „עפאָכע ברעזשניעוו“ און ער וועט איצט מוזן פאַרלאָזן זיין פּאַסטן פון אַן אַלמעכטיקן דיקטאַטאָר פון דער ריזיקער אימפעריע. עס איז ניט קיין געהיימעניש אַז אין קרעמל קומט פאַר די גאַנצע צייט אַ קאַמף צווישן די מעסיקע סטאַליניסטן און די אולטראַ-קאָנסערוואַטיווע וועלכע ווילן אומקערן דעם רע-זשים צו די צייטן פון סטאַלינען. סאָויעט-רוסלאַנד געפינט זיך היינט אויף אַ קרייצוועג און מען קאָן דערוואַרטן פונעם קרעמל אַלערליי סענסאַציאָנעלע געשעענישן. די באַרבאַרישע נקמה וואָס מען האָט גענומען פון סאָלושעניצין איז ניט דאָס לעצטע וואָרט אינעם פאַרביסענעם קאַמף. אַ גענויע אויספאַרשונג אין אויסלאַנד וועגן די געהיימענישן פון סאָלושעניציןס „אַרכיפּעלאַג“ דאַרף זיין דער ערשטער שריט. עס איז אַ דרינגענדע נויטווענדדיקייט צו וויסן, וואָס עס קומט פאַר אין סאָויעט-רוסלאַנד...

(„לעצטע נייעס“, דעם 24-טן פעברואַר 1974)

„א בירגערקריג אין סאָויעטנלאַנד“

נאָר מענטשן, וואָס האָבן געלעבט און געליטן אין רוסלאַנד, נאָר מענטשן, וואָס זענען געבוירן און דערצויגן און איבערגעלעבט אין אַלטן רוסלאַנד אַ פּאָגראַם אויף יידן, אַדער אַ מאַניפעסטאַציע קעגן דער רעגירונג, צעטריבן פון פּאָליציי, אַדער קאַזאַקן, קאַנען באַגרייפן דעם זין פון דעם שטורעם, וואָס איז איצט אויסגעבראַכן אין סאָויעט־רוסלאַנד אין פּאַרבינדונג מיט פּובליצירן פון סאַל־זשעניצינס בוך וועגן די פּאַרשיקטע אין די לאַגערן, אַמאָל אַן ערך צוואַנציק מיליאָן מענטשן און היינט „נאָר“ איין מיליאָן.

אויסלענדער בכלל, אפילו קעגנער פונעם סאָויעטישן רעזשים, זענען זייער סקעפטיש ווען זיי הערן וועגן די היינטיקע רדיפות און נגישות אין רוסלאַנד. ווען איך האָב אַ מאָל דערציילט אַ קאַנאַדער פריינד, ניט קיין יידן, אַז בשעת איך בין געווען אַ סטודענט אין פעטערבורג, בין איך געווען אויף אַ לעקציע פון דעם באַרימטן רוסישן געלערנטן מאַקסיס קאַוואַלעווסקי בשעת אין גרויסן זאַל האָט זיך אַריינגעריסן אַ מאַסע פּאָליציי, באַוואַפנט מיט ביקסן, — בכלל האָט די פּאָליציי ניט געהאַט קיין ביקסן — און געזוכט עמעצן צו אַרעסטירן, האָט מיין פריינד אויפּמערקזאַם צוגעהערט זיך, אָבער אין זיינע אויגן האָב איך קלאַר געלייענט זיין רעאַקציע: דערצייל, דערצייל די אויסגעטראַכטע שרעקלעכע באַבע־מעשיות...

עס איז אויך שווער צו באַנעמען, אַז אַזוינס איז געווען מעגלעך לעך אין צוואַנציקסטן יאָרהונדערט. אָבער צען יאָר שפּעטער נאָך דעם פּאָגראַם, האָב איך געזען פּאָליציי אין זאַל פון דער דומאַ, דעם

רוסישן פאַרלאַמענט, בשעת אַן אַבסטרוקציע קעגן דעם נייעם פרע-
מיער-מיניסטער גאַרעמיקין מצד קערענסקי, טשעכידזע און אַנדערע
סאָציאַליסטן. זיי האָבן אים ניט געלאָזט רעדן און ראָדזאָינקאַ, דער
פרעזידענט פון דער דומאַ, האָט געהייסן דעם קאַמענדאַנט פונעם
טאוורישן פּאַלאַץ, באַראַן אסטען-פּאַקען, אַריינברענגען פּאַליציי און
אַרויספירן די אַבסטרוקציאָניסטן. דאָס איז געטאָן געוואָרן אין דער
אַנוועזנהייט פון אַ פּול-געפּאַקטער דומאַ און אַ ריזיקו עולם אין
אַלע לאַזשעס...

און דאָס איז דאָך אַלץ געשען אין „הויכע פענצטער“, אין אַן
אוניווערסיטעט, אין דער דומאַ. ווען מען לייענט די פּאַקטן וואָס
סאָלזשעניצין באַשרייבט און וואָס קיינער פּרוווט גאַר ניט אָפּליי-
קענען, ווערט דאָס בלוט פאַרגליווערט אין די אַדערן און מען קאָן
ניט אָפּכאַפּן דעם אָטעם.

דאָס אומגלויבליכע איז געשען אין רוסלאַנד אין פאַרלויף פון
אַ האַלבן יאָרהונדערט: אַן אינקוויזיציע האָט געפייניקט, אומבאַ-
שטראַפּט געפייניקט און אומגעבראַכט מיליאָנען מענטשן. נאָך אַלע-
מען איז ניט וויכטיק, צי סטאַליניזם אָדער לעניניזם איז פאַראַנט-
וואַרטלעך פאַר דער אינקוויזיציע אין צוואַנציקסטן יאָרהונדערט.

סאָלזשעניצין אַליין האָט פאַרבראַכט אַ גרויסן טייל פון לעבן
אין געפּענגענישן, אין קאַטאַרושנע לאַגערן און זיבן יאָר אין אַ
פּסיכיאַטרישן אַנשטאַלט. עס איז ניט צו פאַרשטיין ווי האָט דאָס
אַלץ געקאָנט אויסהאַלטן אַ מענטש. אַבער ער האָט אויסגעהאַלטן,
ער האָט אויסגעהאַלטן, ער האָט צען יאָר געזאַמלט דעם מאַטעריאַל
— אַלץ דאָקומענטן! — און געשריבן דאָס בוך צען יאָר, ניט פּובלי-
צירט עס, נאָר געהאַלטן געהיים...

דעם גרעסטן איינדרוק האָט דאָס בוך געמאַכט אויף די קאָ-
מוניסטישע פאַרטייען אין איראָפּע. עס איז אַן אמתע מהומה. גראדע
אין דער צייט ווען ברעזשניעווס 'אַנטשפּאַנונגס'-פּאַליטיק — „דע-
טאַנט“! — האָט דערוועקט אַ האַפּענונג, אַז קאָמוניזם איז ניט דעם
טייולס דאָקטרין און אַז אנשטענדיקע מענטשן פון דער קאַפיטאַליס-
טישער וועלט מעגן זי אַקצעפּטירן, קומט סאָלזשעניצין אַרויס מיט

זיין בוך וועגן די שרעקלעכע פארברעכנס פון דעם סאָויעטישן רעזשים. מען האָט שוין געהאַלטן ביים פאַרגעסן כרושטשאַווס רע-וועלאַציעס אויף דעם צוואַנציקסטן קאָנגרעס פון דער קאָמוניסטישער פאַרטיי, רעוועלאַציעס, וועלכע האָבן דערשיטערט די גאַנצע וועלט. אָבער פאַר סאַלזשעניצין, פאַר דעם אַקאַדעמיקער סאַכאַראָו און פאַר אַ גרויסן טייל פון רוסלאַנד, איז סטאַלינס רעזשים ניט פאַרגעסן. זינט כרושטשאַווס רעוועלאַציעס זענען באַקאַנט געוואָרן האָט דער רעזשים, וואָס איז אפשר געוואָרן ווייניקער בעסטאַליש ווי אין סטאַלינס צייטן, געהאַט אַ ספּעציעלע אויפגאַבע, צוימען די וואַקסנדע אָפּאָזיציע, מאַניפעסטירן פאַר אויסלאַנד, אָבער הויפּט-זאַכלעך פאַר רוסלאַנד גופאַ, אַז לענינס אינסטררוקציעס וועגן „ריי-ניקן“ דאָס לאַנד אָן שום רחמנות. — סאַלזשעניצין ברענגט אויס-פירלעכע ציטאַטן פון לענינס בריוו — זענען אין פולער קראַפט. די אַלטע טשעקאַ האָט מערערע מאָל געביטן איר נאָמען און הייסט היינט ק. ג. ב. אָבער די מעשים פון דער אינקוויזיציע זענען גע-בליבן ביז צום הייניקן טאַג אומפאַרענדערט. די סאָויעטישע אָגענ-טורן מיט דער ק. ג. ב. אין דער שפיץ פירן איצט אַ קאַמף פאַר זייער עקסיסטענץ, אַ קאַמף אויף טויט און לעבן.

ווען כרושטשאַווס האָט געהאַלטן זיין סענסאַציאָנעלע רעדע וועגן סטאַלינס מעשים, האָט מען פון זאַל געשריגן:

— פאַר וואָס האָט איר אים ניט דערהרגעט? ...

אָבער כרושטשאַווס, וועמען סטאַלין פלעגט הייסן טאַנצן פאַר אים דעם „האַפּאַק“, האָט ניט גערויפן דעם עולם צו נקמה און מאָרד. ער אַליין, ווי קאַסיגין, דער היינטיקער פרעמיער, און ברעזשניעווא, זענען געווען סטאַלינס תלמידים און זיי האָבן דאָך אַלע מיטגעמאַכט סטאַלינס פּאָליטיק. אין סאָויעט-רוסלאַנד איז היינט דאָס אייגענע ווי אין מערב-דייטשלאַנד: דאָרט פאַרנעמען היינט הויכע פּאַסטנס אַמאַליקע געטרייע דינערס פון היטלערן, אַזוי פאַרנעמען הויכע פּאַסטנס געטרייע סטאַליניסטן. פאַר וואָס פאַרנעמען הויכע פּאַסטנס אין דייטשלאַנד געוועזענע נאַציסטן אונטער ווילי בראַנדט? דער ענטפער איז אינפאַך: ניטאָ קיין בעסערע? דאָס איז דייטשלאַנד! ...

דאָס אייגענע גילט אין רוסלאַנד. איז דען ניט אַנטראַפּאָוו, דער
שעף פון דער אינקוויזיציע אין פּאַרלויף פון אַ סך יאָרן, אַ פּערזענ-
לעכער בוזעם-פּריינד פון ברעזשניעוון? איז דען ניט די גאַנצע
חברה געקניפט און געבונדן איינער מיט דעם אַנדערן?

מען מעג זאָגן, אַז זינט כרושטשאַווס רעוועלאַציעס וועגן סטאַ-
לינען הערשט אין רוסלאַנד דער צושטאַנד פון אַן אַפענעם בירגער-
קריג. עס איז ניט רעוואַלוציע און עס איז ניט עוואַלוציע, עס איז
געשפּאַלטן דאָס לאַנד. דער קרעמל מיינט, אַז בירגער-קריג הייסט
נאָר קאַמף אויף באַריקאַדן, אַן אַפענעם באַוואַפּנטן אויפשטאַנד
הייסט שלום, אַ נאַרמאַלער צושטאַנד. זיי פאַרגעסן, ווי אזוי עס האָט
אויסגעבראַכן די רעוואַלוציע פון 1917 און 1918. דער פאַרשטאַר-
בענער ד"ר ווערעסאַיעוו, אַ באַרימטער שרייבער און הומאַניסט,
האָט געשריבן, אַז מען קאָן ניט געפינען אין דער געשיכטע אַ פאַר-
גלייך מיט דער באַרבאַרישער ווילדקייט פונעם רוסישן בירגער-
קריג פון יענער צייט. דער צאָרן און דער כעס וואָס האָט זיך אַנגע-
זאַמלט פאַר די יאָרן פון אויממענטשלעכער אונטערדריקונג, האָבן
געפונען דעם אויסוועג אין אויממענטשלעכער קעגנזייטיקער פאַר-
ניכטונג. דער צאָרן און דער כעס זאַמלען זיך איצט אין אַ ניט
קלענערער מאָס.

דאָס איז דאָס שרעקלעכסטע אין דעם בוך פון סאַלזשעניצין:
די באַציאונג פון דער לאַקאַלער אַדמיניסטראַציע פון די לאַגערן
צו די פאַרשיקטע. מען באַהאַנדלט די מענטשן ווי ווילדע חיות,
עס הערשט אַ פולשטענדיקע הפּקות. וואָס פיינער דער אַרעסטיר-
טער איז, וואָס פאַר אַ הויכן ראַנג ער זאָל ניט האָבן — ווען סאַל-
זשעניצין איז אַרעסטירט געוואָרן צום ערשטן מאל איז ער געווען
אַן אַפיציר אין דער אַרמיי, אַ קאַפיטאַן און אַ שעף פון אַן אַפטיי-
לונג — אַלץ גרויזאַמער און אויממענטשלעכער ווערט ער באַהאַנדלט.
דער ליענער זעט פאַר זיך ניט קיין באַאַמטע פון אַ רעגירונג. נאָר
אַמתע בעסטיעס, וועלכע ווייסן, אַז אַלץ איז זיי דערלויבט.

ווען מען ווייסט פון אַלערליי „פּריוואַטע“ קוועלן, וואָס זענען
גאַרניט קיין פּריוואַטע, אַז אינעם גאַנצן לאַנד גייען אַן פּערמאַנענטע

אַרעסטן און אַ געיעג נאָך געזוכטע, וועלכע באַהאַלטן זיך אויס פון די אַגענטן פון דער געהיים-פּאָליציי, איז דער אויסדרוק „בירגער-קריג אין סאָויעטנלאַנד“ גאַרניט איבערגעטריבן. דאָס עפנטלעכע אויפטרעטן פון סאַכאַראָוו, די ברידער מעדוועדיעוו און הונדערט אַנדערע אַזעלכע פּראָטעסטן, זענען כלומרשט פאַרבונדן מיט סאַל-זשעניציןס ווערק, אָבער אין דער אמתן זענען דאָס רעוואָלוציאַנערע קרעפטן, ספּאַזמען, וועלכע פירן שטענדיק צו אַן אויפרייס.

די פּראָנציזישע קאָמוניסטישע פּאַרטי באַרואיקט די עפנט-לעכע מיינונג דערמיט, וואָס די פּאַקטן פון סאַלזשעניציןען זענען שוין פון לאַנג באַקאַנט און פאַרגעסן. דער תירוץ באַשטייט פון אַ האַלבן אמת און אַ האַלבן ליגן. די אַלטע פּאַקטן זענען שוין לאַנג באַקאַנט, אָבער זיי זענען ניט פאַרגעסן.

איך וואָלט אָנגערופן די מאַסן-אַרעסטן, די אַלטע און נייע רדיפות און נגישות אַ „פּרעווענטיווע קאַנטר-רעוואָלוציע“. ווי לענין אַליין האָט געהייסן „רייניקט מען“ דאָס לאַנד פון קעגנערס פון דעם סאָויעטישן רעזשים און ווי לענין אַליין האָט געהייסן טוט מען דאָס אַן שום רחמנות, אַן שום דרך-אַרץ צו דער ווערדע פון אַ מענטשן.

אין אויסלאַנד זענען באַקאַנט נאָר אייניקע פּראָטעסטן, הגם נאָך ברעזשניעווס רייע קיין אַמעריקע האָבן אויסלענדישע קאַרעס-פּאַנדענטן אין סאָויעט-רוסלאַנד באַקומען די מעגלעכקייט פרייער צו באַוועגן זיך און פרייער צו שרייבן. אין סאָויעט-רוסלאַנד גופא פאַרשפּרייט זיך די פּאַניק זייער שטאַרק. דאָס לאַנד, ביידע צדדים מאַביליזירן זיך צום קאַמף. מיר זענען ערב גרויסע געשעענישן אין דעם לאַנד...

(„לעצטע נייעס“, דעם 20-טן יאַנואַר 1974)

סאָויעטיש-אַראַבישער פראַנט

מען מוז זאָגן, אַז די מושלים אין קרעמל באַזיצן אַ סך קוראָזש, ווען זיי מאַניפעסטירן אַזוי אַפֿן און דעמאָנסטראַטיוו זייער סאָלידאַר-ריטעט מיט דער חברה אין קאַיראַ און דמשק. זיי ווילן איגנאַרירן דעם פאַקט, אַז זיי גייען אין די דרכים פון סטאַלינען, ווען ער האָט באַשלאָסן זיין באַרימטן פריינדשאַפֿט-אַפּמאַך מיט היטלערן. מיר מיינען אַז זיי גייען אויף אַן אויסגעטראַטענעם וועג. זיי קאַנען זאָגן, אַז נאַסער איז נאָך אַלעמען ניט קיין היטלער און די סירישע קליקע, געשלאָגן און אין גאַנצן דעמאָראַליזירט, איז ניט ערגער פון אַ היטלער, פון אַ ריבענטראַפּ, פון די אַנדערע גאַציסטישע מערדער-קליקעס. דער קרעמל האָט דאָך געאַרבעט מיט זיי.

דאָס אומדערוואַרטעטע אַנקומען פון אַן עגיפטישער מיליטע-רישער דעלעגאַציע קיין מאַסקווע, ניט זייענדיק איינגעלאָדן, באַ-ווויזט, אַז צווישן מאַסקווע און קאַיראַ זענען באמת דאָ ברידערלעכע באַציאונגען און אַז די אַראַבער פילן זיך אין מאַסקווע ווי ביי זיך אין דער היים.

זיכער זענען עס טראַגישע געשעענישן אויפן נאָענטן מזרח. זיכער זענען די אַלע דראָאונגען פון די אַראַבישע פירערס געריכט ניט נאָר קעגן מדינת ישראל, נאָר קעגן דעם גאַנצן יידנטום. אַבער עס איז גוט וואָס דער בלאַטער האָט געפלאַצט איצט, איידער די יידישע אַקציע קאָן קומען צו שפּעט.

דערווייל איז דאָך דאָ אַ מעגלעכקייט צו פאַרצייענען אַלע גע-שעענישן. רעגיסטרירן זיי פון טאָג צו טאָג. קיינער ווייסט ניט

ווי אזוי די געשעענישן וועלן זיך אנטוויקלען. צי דער קאָנפליקט וועט ווי עס איז רעגולירט ווערן, אָדער עס וועט קומען צו ערשט צו אַ קליינער מלחמה און נאָך דעם צו אַ וועלט-מלחמה. מוז מען גענוי וויסן וואָס עס שפילט זיך אָפּ אויף דער אָפּענער בינע. די אידענטיפיקאַציע פון די סאָויעטן מיט די אַראַבער איז זייער אַ וויכטיקער און זייער אַ נוצלעכער אַקט. ניט נאָר יידן, נאָר די גאַנצע וועלט קאָן זען די אָפּענע שפיל פון דער סאָויעטן-רע-גירונג, וואָס מאַכט זיך לעכערלעך, ווען זי דערקלערט אַז איר הויפטצוועק איז, שלום...

מען מעג צווייפלען, צי די סאָויעטן-רעגירונג איז היינט אינ-טערעסירט אפילו אין אַ קליינער מלחמה אין נאָענטן מזרח. דאָס איז אייגנטלעך געווען דער ענטפער, וואָס דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער דזשאָרזש בראַון האָט באַקומען אין מאַסקווע, ווי אַן ענטפער אויף די ענגלישע פאַרשלאַגן וועגן ברענגען אין אַרדענונג די פאַרשידענע קאָנפליקטן. ענגלאַנד האָט איצט דעם עגיפטיש-אַרגאַניזירטן בירגער-קריג אין אַדען און איז קוים אין שטאַנד צו פאַרלאָזן דעם פּראָטעקטאָראַט אין 1968 ווי מען האָט צוגעזאָגט. די סאָויעטישע רעגירונג זאָגט די גאַנצע צייט: אונטער די היינטיקע אומשטענדן וויל זי ניט האָבן קיין מלחמה אין נאָענטן מזרח. וויפיל די סאָויעטן-רעגירונג זאָל ניט זיין איינגעשטעלט אויף אַ מלחמה-ריזיקע, קאָן זי פאַרט ניט שפילן ווא-באנק, ווען אַמעריקע, ענגלאַנד און פראַנקרייך זענען דירעקט אַנגאַזשירט אין נאָענטן מזרח. רוס-לאַנד ווייסט גענוי וואָס עס קומט פאַר אין כינע און אַז אַלע כינעזישע מלחמה-צוגרייטונגען גילטן ניט קעגן אַמעריקע, נאָר קעגן סאָויעט-רוסלאַנד.

דער עגיפטישער קריגס-מיניסטער, וועלכער איז פלוצעם אָנגע-קומען קיין מאַסקווע, איז באַגלייט געוואָרן פון אַ גרויסער גרופע מיליטערישע עקספערטן. צו אַ מלחמה געהערט היינטיקע צייטן זייער אַ גרויסע באַוואַפּענונג. מען קאָן זיך אַנשטויסן, אַז די עגיפ-טישע עקספערטן האָבן מיטגעבראַכט אַ שיינע רשימה פון מכשירים וואָס די עגיפטישע אַרמיי דאַרף האָבן. אַלץ וואָס סאָויעט-רוסלאַנד

האָט ביז איצט מאַסנווייז געשיקט קיין עגיפטן, געפינט זיך מסתמא אויף אַלע אַנדערע עגיפטישע פּראָנטן: אין תימן, אין סאַוד־אַראַביע א. א. וו.

מען דאַרף נאָך אַלעמען האָבן איינזעעניש מיט דער סאַוויעטן־רעגירונג: זי מוז שיקן אַ מאַסע אַמוניציע קיין וויעטנאַם. זי מוז שיקן אַן אויפהער אַמוניציע קיין אַלזשיר. זי האָט די לעצטע חדשים געשיקט מאַסן אַמוניציע קיין עגיפטן און קיין סיריע. זי האָט אַזוי פיל פאַרפליכטונגען גענומען אויף זיך צו שטיצן דעם „אַראַבישן סאַציאַליזם“, אַז עס וועט פאַר איר ניט זיין גרינג צו באַפרידיקן אַלע פאַדערונגען פון נאַסערן, שוקיירי און אַנדערע העלדן פון דעם אַראַבישן סאַציאַליזם. דאָס אַנקומען פון דער עגיפטישער מיליטערישער דעלעגאַציע קיין מאַסקווע איז אַן אַנטייט, אַז אין מאַסקווע איז אפשר ניט אַלץ אין אַרדענונג אויף דעם עגיפטישן פּראָנט. נאַסער איז צוויי מאָל געשלאָגן געוואָרן פון יידישע אַרמיען און געשלאָגן צו ווערן אַ דריט מאָל וואָלט ניט געווען שייך פאַר עגיפטן, ניט פאַר סאַוויעט־רוסלאַנד, איר געטרייען פאַרבינדעטן.

מען האָט זיכער געזאָגט אין מאַסקווע די געסט, אַז נאַסער האָט דאָס מאָל איבערגעכאַפט די מאַס מיט זיינע בלאַפּערישע סטראַשונקעס און אַרגאַניזירט זיין געפערלעכע פּראָוואַקאַציע צו אומגעלומפערט, צו שנעל. אַלע קלאַנגען, פאַרשפּרייט פון קאַיראַ וועגן דעם, אַז מען וועט אַפּשטעלן דעם עקספּאַרט פון אייל פון די אַראַבישע לענדער, זענען ניט נאָר לעכערלעכע בלאַפּערייען, נאָר קאַנען האָבן קאַטאַסטראַפּאַלע רעזולטאַטן פאַר די אַראַבער. עס איז דאָ גענוג אייל אויף דער וועלט און מען וועט זיך קאַנען באַגייך אַן די אַראַבישע קוואַלן. די אַראַבישע לענדער וועלן קאַנען אַליין זיך זאָט אַנטרינקען מיט דעם אייל פון זייערע קוואַלן, אַבער זיי וועלן אויסגיין פון הונגער, אויב זיי וועלן ניט האָבן קיין אַרבעט און ניט קאַנען פאַרקויפן זייער אייל.

עס זענען דאָ הונדערטער פּראַבלעמען וואָס זענען פאַרבונדן מיט דער „הייליקער מלחמה“ וואָס די מחמדאַנער האָבן פּראַקלאַמירט, ניט וויסנדיק מיט וואָס דאָס איז פאַרבונדן. פאַר דער

וועלט איז היינט וויכטיק צו וויסן, אז פופציק יאָר נאָך דער סאָויע-
טישער רעוואָלוציע דערקלערט מאַסקווע, אז פון איצט אָן וועט
דער סאָויעטישער סאָציאַליזם גיין האַנט ביי האַנט מיט דעם אַראַ-
בישן סאָציאַליזם. אַז אַ פאַראייניקטער רוסיש-אַראַבישער נאַציאָ-
נאַל-סאָציאַליסטישער פּראָגראַם איז גרייט אויפצונעמען דעם קאַמף
מיט דעם אייראָפּעאישן און אַמעריקאַנישן פּראָגראַם אויף טויט און
לעבן.

(„פרייע אַרבעטער שטימע“, דעם 1-טן יולי 1967)

(דער אַרטיקל איז געשריבן פאַרן ישראָל-אַראַבישן קריג פון 1967)

צוזאמענטרעה אין מאַסקווע

נאָך אַ האַלב יאָר אַרומלויפן איבער אַלע קאָמוניסטישע לענ-
דער — חוץ כינע און אַלבאַניע — נאָך דריי קאָנפערענצן אין בודאַ-
פעשט און עטלעכע קאָנפערענצן אין וואַרשע, נאָך דעם שפיי אין
פנים וואָס מען האָט באַקומען פון רומעניע און דעם גרויסן דורכפאַל
אין פראַג, נאָך די קאָנפערענצן אין סאַפיע און דרעזדן, נאָך טיטאַס
העפלעכקייט-באַזוך אין מאַסקווע איז ענדלעך באַשלאָסן געוואָרן,
אַז אין חודש נאָוועמבער וועט אין דער סאָויעטישער הויפטשטאָט
פאַרקומען די גרויסע אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענץ פון די קאָ-
מוניסטישע פאַרטייען. עס איז ניט געווען קיין גרינג שטיקל אַרבעט:
כמעט אַלע האָבן זיך געבעטן אויפצוגעבן אַדער אָפלייגן די קאָנ-
פערענץ, ווייל זינט די גרויסע „היסטאָרישע“ יובל-פייערונגען, האָט
מען ניט אויפגעהערט צו קאָנפערירן. אָבער עפעס איז דאָ ביי דער
קרעמל-פירערשאַפט, וואָס לאָזט זי ניט צו רו און זי דאַרף האָבן
אַן אינטערנאַציאָנאַלע הסכמה. עפעס קוועטשט אין שטיוול. וואָס
קאָן דאָס זיין? דאָס פרעגן זיך אפילו די קאָמוניסטישע לענדער.

עס קאָן ניט זיין די מורא, אַז בודאַפעשט וועט נאָכטאָן פראַג.
כאַטש עס איז באַקאַנט, אַז קאָדאַר האָט זיך צו שטאַרק פאַרקוקט
אויף פראַג און אַז די איינציקע געטרייע משרתים געפינען זיך אין
וואַרשע — אַזוי לאַנג ווי די עקסיסטענץ פון גאַמולקאַ און מאַטשאַר
איז זיכער. די היסטאָרישע מוסר-רעדעס פון ברעזשניעוון און דאָס
אַרוישיקן אָן אַרמיי פון פראַפּאָגאַנדיסטן אין רוסלאַנד גופא צו
דרשנען וועגן דיסציפלין, איז אַ באַווייז, אַז דער פראַגנט אין דער

היים איז ניט הונדערט פראצענט זיכער. אבער דער קאמף קעגן דער רוסישער אינטעליגענץ און די אינערלעכע „אומרוען“ געהערן ניט צו די גרעסטע זארגן פון דער סאָויעטישער רעגירונג: אַזוי ווי אין דעם אַלטן רוסלאַנד, אַזוי ווערן געברויכט אין דעם נייעם, די אייגענע מיטלען: פראַצעסן, געפענגעניש, געהיימע פּאָליטישע פּאָליציי, סיביר א. א. וו. דאָס נייע רוסלאַנד באַנוצט זיך מיט די מיטלען מער עפעקטיוו און אַ סך מער ווי דאָס אַלטע.

ווי באַקאַנט, פירט סאָויעט־רוסלאַנד צוזאַמען מיט אַנדערע קאָמוניסטישע לענדער אַ מלחמה קעגן אימפעריאַליזם, אַ מלחמה אויף טויט און לעבן. הויפטזאַכלעך קעגן די פּאַראַייניקטע שטאַטן, וואָס זוכן ניט און דאַרפן ניט האָבן קיין שום לאַנד, קיין שום נייע טעריטאָריעס. דער רוסישער אַלאָרם איז ניט נאָר אַ לעכערלעכע בלאַפּעריי און די פּראַפּאָגאַנדע איז זינלאָז, אַז מען מוז זיך פרעגן צי די מענטשן אין קרעמל גיבן זיך אָפּ אַ דין וחשבון וועגן דעם איינדרוק וואָס זייערע רייד וועגן אַמעריקאַנער אימפעריאַליזם מאַכן אויף דער אויסערלעכער וועלט: סאָויעט־רוסלאַנד קעגן עקספּאַנסיע!

עס איז מער ניט קיין סוד אַז די רייווע פון קאָסיגין קיין איראַן מיט אַ באַזוך ביים פּערסישן שאַך און די לאַנגע רייווע פון גרעטשקאָ, דעם שעף פון רוסישן גענעראַל־שטאַב, האָבן צו טאָן מיט גרויסע עקספּאַנסיע־פלענער פון סאָויעט־רוסלאַנד אין נאָענטן מזרח. מיט אַ פּאַרווך אַריינצודרינגען וואָס טיפּער, ביז צו די וואַסערן פון פּערסישן גאַלף, גרעטשקאָס באַזוך אין סיריע, איראַק און עגיפּטן, האָט פּריער פון אַלץ צו טאָן מיט די דאָזיקע נייע, וויכטיקע רוסישע עקספּאַנסיע־פלענער. נאַטירלעך, דער באַזוך אין די אַראַבישע לענדער, דאָס אַריינברענגען צו זיי נאָך אַמוניציע און נאָך מילי־טערישע „טעכניקער“ איז אַן אויסגעצייכנטער קאָמופּלאַזש. גרעטש־קאָ האָט פאַרברענגט ביי די אַראַבער עטלעכע וואַכן, איז אַרומ־געפאַרן דאָרט און אַ סך שטודירט די אַלגעמיינע לאַגע און די מעגלעכקייטן. זינט ענגלאַנד האָט באַשלאָסן זיך צוריקצוציען „פון יענער זייט פון סועץ“ האָט איראַן און דער פּערסישער גאַלף באַ־

קומען פאר רוסלאנד א באזונדערע צוציאונגס־קראפט. פאר דער
קאמוניסטישער אימפעריע עפענען זיך ביים קאספישן ים גרויסע
מעגלעכקייטן און פערספעקטיוון...

שרייענדיק וועגן אמעריקאנער אימפעריאליזם, פילט די סאָ-
וויצעטן־רעגירונג ווי דער אמעריקאנער זעקסטער פלאַט אין מיט-
לענדישן ים שטייט איר ווי אַ ביין אין האַלדו. און ווי אַ ביין אין
האַלדו שטייט איר אויך מדינת ישראל, הגם די קליינע יידישע
מדינה האָט ניט קיין שום פרעטענזיעס צו קאָנקורירן מיט מאַסקווע.
דער פּאַקט אַליין, וואָס מדינת ישראל עקסיסטירט איז גענוג צו
שרייען, אַז זי דינט די אימפעריאַליסטן, איז אַליין אימפעריאַ-
ליסטיש.

דאָס וואָס איז געווען נאָך דעם געמיינעם אויפטרײַט פון גאָ-
מולקאָ אין וואַרשע, האָט געדאַרפן איבערצייגן דעם קרעמל, אַז די
וועלט האַלט אַן אויג אויף די געשעענישן פון נאַענטן מזרח. די
סאָויעטן־רעגירונג מעג יעדע וואָך פאַרגרעסערן די צאָל פון אירע
קריגס־שיפן אין מיטלענדישן ים און מאַכן אַלע אירע אָפענע
און געהיימע צוגרייטונגען צו דער גרויסער אַוואַנטורע, אָבער זי
וועט קיינעם ניט אָפּמאַרן ווייניקער פון אַלעמען די אַראַבישע
לענדער.

אונטער אַזעלכע אומשטענדן האָט די סאָויעטן־רעגירונג חשק
און קוראַזש צו לאָזן אירע אַראַבישע קליענטן אָנהייבן אַ נייע מלחמה,
וואָס קאָן זיך ווידער ענדיקן מיט אַ קאַטאַסטראָפּע.

איך האָב געפרעגט די פּראָגע אַ גוט־אינפּאַרמירטן מאַן, וועל-
כער איז ערשט געקומען פון נאַענטן מזרח און קען ניט נאָר ישׁ-
ראל. זיין ענטפּער איז געווען אַ גאַנץ קלאַרער :

„אפשר מאַך איך אַ טעות, אָבער איך גלייב ניט אַז אַ נייע
מלחמה צווישן די אַראַבישע לענדער און ישראל קאָן פאַרקומען
די ערשטע צוואַנציק יאָר. עס האָט ניט קיין שום ווערט די גאַנצע
באַוואַפענונג. עס מעג זיין די בעסטע באַוואַפענונג וואָס די רוסי-

וועלן צושטעלן, מיט זייערע טעכניקער אָדער אָן טעכניקער. די לענדער האָבן ניט דעם מענטשן-מאַטעריאַל."

אויב דער שטאַנדפונקט זאָל זיין אַ ריכטיקער, קאָן מען פאַר-שטיין נאַסערס רופן צו אַ נייער מלחמה נאָר ווי אַ מין רוסישע פּראָפּאַגאַנדע, כדי צו העצן און אַרויסרופן אַ פּאַניק, אָדער אַן סאָ-ויעט-רוסלאַנד איז גרייט אַליין צו פירן אַ "לאַקאַלע מלחמה" אין נאָענטן מזרח, וויסנדיק, אַז יעדע "לאַקאַלע" מלחמה קאָן זיך אונטער די היינטיקע אומשטענדן פאַרוואַנדלען אין אַ "טאַטאַלער" מלחמה.

מעג מען צווייפלען אין דעם. אין אַזאַ פאַל וואָלט די סאָויעט-רעגירונג ניט געמאַטערט זיך אַזוי פיל אויף צו רופן די אינטער-נאַציאָנאַלע קאַנפּערענץ.

עס אינטריגירט קאָמוניסטן ווי ניט-קאָמוניסטן צו וויסן, וואָס עס דאַרף געשען אויף דער מיסטעריעזער נאָוועמבער-קאַנפּערענץ? די סאָויעט-רעגירונג האָט אַלע שותפים צוגעזאָגט און פאַרזיכערט, אַז מען וועט קיינעם ניט קריטיקירן. קיינעם ניט צווינגען צו טאָן עפעס וואָס ער וויל ניט. אַלץ אויף ניט, אָבער וואָס וועט מען יאָ טאָן? וואָס וועט מען יאָ דיסקוטירן, דאָס בלייבט דערווייל אַ סוד, וועגן וועלכן מען וויל ניט רעדן.

איינס איז אָבער אַבסאָלוט קלאָר: פאַר דער גרויסער ריזי-קאָלישער אַוואַנטורע וואָס מען גרייט "אויף יענער זייט סועץ", דאַרף מען זען ווי עס איז אויפצובויען ווידער אַלס דעקונג, דעם קאָמוניסטישן אינטערנאַציאָנאַל. די פּראָגער קאָמאַסטראַפע האָט באַוויזן, אַז ער עקסיסטירט ניט פּאַקטיש. די צוויי גרויסע קאָמו-ניסטישע פּאַרטייען, די איטאַליענישע און די פּראַנציזישע, זענען ביי זיך אין דער היים ענג פאַרבונדן מיט בירגערלעכע פּאַרטייען. זיי ווילן אַקטיוו זיך באַטייליקן אין פּאָליטישן לעבן פון זייערע לענ-דער און ניט זיין אַן אַגענטור פונעם קרעמל. מען קומט גערן צו די קאָמוניסטישע פעסטיוואַלן, אָבער מען וועט ניט נעמען אויף דער רייזע אַ היים קיין רוים און פאַריז אינסטרקציעס.

אין ענגלאַנד, האַלאַנד, בעלגיע און אין אַ סך קליינע לענדער
איז ניטאָ וואָס צו רעדן וועגן מאַסקווע.

וועגן די סקאַנדינאַוישע לענדער איז דאָ אַ סך צו רעדן, אָבער
ס'רוב וועגן גרויסע סקאַנדאַלן מיט ניי-אַנטדעקטן רוסישן שפיאָ-
נאַזש. דערפאַר שרייט די לעצטע צייט די „פראַוודאַ“ צום רוסישן
עולם: „ברידער, חברים, היט זיך פאַר שפיאַנען, היט זיך פאַר
טוריסטן, היט זיך אפילו פאַר אויסלענדישע קאָמוניסטן“!

נאָר מיט וואַרשע איז מאַסקווע זיכער. וואָס פאַר אַ טייערע
חברים עס זענען מאַטשאַר, ציראַנקעוויטש און גאַמולקאַ! ניטאָ
קין געמיינהייט וואָס מען הייסט זיי אַפּטאַן און זיי זאָלן זיך אַפּזאָגן
צו טאָן. זיי כאַפּן אפילו איבער די מאַס.

אָבער דאָס אַלץ איז ניט קין ענטפער אויף דער פראַגע וועגן
דער קומענדיקער קאַנפערענץ פון קאָמוניסטישן אינטערנאַציאָנאַל
אין מאַסקווע אין חודש נאָוועמבער. וואָס פאַר אַ סטראַטעגישע
פלענער ווערן אויסגעאַרבעט נאָך דער דערפאַלגרייכער רייזע פון
גרעטשאַק?

מסתמא וועט מען צוגרייטן אַ וויכטיקע „אידעאָלאָגישע דיס-
קוסיע“. מען האָט טאַקע שוין געפראַוועט דעם הונדערט און פופ-
ציקסטן יובל פון קאַרל מאַרקס געבוירן ווערן. אָבער עס לאָזט
זיך נאָך אַ סך זאַגן וועגן מאַרקסיזם און רעוויזיאָניזם. מען האָט
דערביי אַרויסגעוויזן אַ געוויסע מאַס פון דעליקאַטקייט: אַלע האָבן
אַנגעוויזן, אַז דער פּאַטער פון קאַרל מאַרקס האָט אָפּגעשמדט די
משפּחה, ווען דער גאון איז געווען אַלט פינף יאָר און אַלע האָבן
פאַרגעסן צו דערמאַנען, אַז דער זיידע פון קאַרל מאַרקס איז געווען
דער רב פון טרייער. מיך האָט אויך געוונדערט, אַז קיינער פון די
אמתע מאַרקסיסטן האָט ניט אַריינגעקוקט אין דעם באַנד פון
מאַרקס אַרטיקלען אין דער „ריינישער צייטונג“. דאָרט זענען דאָ
אַ היפש ביסל מיאוסע אַרטיקלען וועגן יידן. מען וואַלט געקאַנט
זאָגן, כמעט אַנטיסעמיטישע. האָבן מאַטשאַר און גאַמולקאַ נאָך ניט
געלייענט מאַרקסן? אַ שאַד?

דערווייל גייען אן וויכטיקע קאנפערענצן אין מאַסקווע מיט
אולברייכט און גאַמולקאַ, צוויי וויכטיקע זיילן פון אינטערנאַציאָנאַל
נאַלן קאַמוניזם. איז דאָס דער אָנהייב פון די צוגרייטונגען צו
דער נאַוועמבער־קאָנפערענץ? ניין, דאָס איז אַלץ קאַמפלאַזש.

אונדז אינטערעסירט די קאנפערענץ וועגן נאָענטן מזרח.

(„לעצטע נייעס“, דעם 5־טן מאי 1967)

קאמוניסטן בונטעווען זיך קעגן מאַסקווע

עס איז פאָרט געקומען דער טאָג פון דער גרויסער אָפּרעכע־נונג מיט דעם רוסישן קאָמוניזם ווי אַן אינטערנאַציאָנאַלע כלומרשט סאַציאַליסטישע באַוועגונג. פון אַלע טיילן פון אייראָפּע קומען אַן באַריכטן וועגן אומרו און אָפּענע רעוואַלטן אין קאָמוניסטישע אַר־גאַניזאַציעס. די אַראַביש־ישראלדיקע מלחמה האָט פּלוצלינג גע־עפנט די אויגן פון יידישע און נײַ־יידישע קאָמוניסטן און זיי האָבן דערזען פאַר זיך די געוואַלדיקע עוולות, וואָס די סאָויעטישע גרויסמאַכט האָט זיך דערלויבט אין פאַרלויף פון פּופציק יאָר. עס איז נײַט דערפאַר וואָס ישראל האָט צעקלאַפּט די אַרמײען פון עט־לעכע אַראַבישע לענדער, ס'איז אויך נײַט קײן באַוועגונג קעגן די געשלאַגענע אַראַבישע דיקטאַטאָרן, הגם אַלע זעען, אַז דאָס זענען אַלץ פּראָדוקטן פון פּאָליטישע אַוואַנטורעס. עס איז נאָר אַ באַווע־גונג קעגן דעם סאָויעטישן קאָמוניזם, וואָס האָט זיך פאַרוואַנדלט אין אַ ברוטאַלן פּאַשיסטישן רעזשים און וויל אויסנוצן אַנדערע קאָמוניסטישע לענדער פאַר רוסישע עקספּאַנסיאָניסטישע און אימ־פּעריאַליסטישע אינטערעסן.

דער גרעסטער רעוואַלט איז אויסגעבראַכן אין דער ענגלישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. דאָ האָט די פירערשאַפּט פון דער פּאַרטיי אַדורכגעפירט אויף דער גיך, אַ רעזאָלוציע וועגן ישראל ווי דער אַגרעסאָר — אונטערן דרוק פון קרעמל. אין דער פּאַרטיי זענען דאָ אַ סך יידן, אָבער דער רעוואַלט איז געקומען ס'רוב נײַט פון זיי, נאָר פון די ענגלענדער. דער נאַסער־שווינדל וועגן ענגלאַנדס באַ־

טייליקונג אין דער מלחמה האָט אויפגעריסן דאָס געדולד. מצד נאָסערן איז עס ניט נאָר אַ שווינדל, נאָר אַ גאַנצע קאַמפּאַניע, הגם ער ווייסט, אָו די גאַנצע מעשה איז אַן אויסגעטראַכטער ליגן. בכלל איז די גאַנצע אַראַבישע פּראָפּאַגאַנדע געבויט אויף נאַרישע איינ־פּאַלן און נאַרישע שווינדלערייען. נאָסער האָט איבערגעשפּילט דאָס מאָל און די ענגלישע קאָמוניסטן האָבן דאָס מער ניט געקאָנט פּאַרטראַגן.

דער רעוואָלט פון דער ענגלישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי וועט האָבן ערנסטע קאָנסעקווענצן. מען האָט דערזען דעם רוטן פּאַר־שיים אין זיין גאַנצער סטרוקטור און אין זיין פּאַליטישן כּולא־גאַניים. מען האָט דערזען אָו די פּאַרטיי איז געוואָרן אַ שפּילצייג אין די הענט פון אַוואַנטוריסטן, וואָס די וועלט האָט עס זעלטן געזען און מען וויל ניט מער מיטמאַכן דעם שווינדל. פּופּציק יאָר איז איבער גענוג פּאַר דער געפּערלעכער שפּיל.

כמעט דער אייגענער פּראָצעס פון אויסניכטערונג קומט איצט פּאַר אין דער פּראַנציזישער און איטאַליענישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. ווי געזאָגט, איז עס ניט צוליב ליבע צו יידן און ניט צוליב פּיינדשאַפט צו די אַראַבער. מען האָט קלאָר דערזען דאָס מערדערישע פנים פון דער מאַסקווער קליקע און אירע אַוואַנט־טורעס. די איטאַליענישע רעגירונג וואָס וויל אָפּהיטן אירע פעטראַל־אינטערעסן אין די אַראַבישע לענדער, דרייט מיט דער צונג ניט אַהער און ניט אַהין. זי איז געצוונגען זיך פאַרהאַלטן „נייטראַל“, אָבער דאָס גאַנצע פּאַלק צוזאַמען מיט די קאָמוניסטישע מאַסן זע־נען אויפגעבראַכט און פאַרדאַמען די סאָויעטיש־אַראַבישע קריי־גערישע מאַכיאָנאַציעס, וואָס האָבן דערפירט צו דער מלחמה און צו דער אַראַבישער קאַטאַסטראַפּע.

פּראַנקרייך און די פּראַנציזישע קאָמוניסטישע פּאַרטיי איז אַ קאַפיטל פאַר זיך, וואָלדעק ראַשע, דער פירער פון דער פּאַרטיי, איז פאַרבונדן מיט דער אַנטי־גאַליסטישער אַפּאָזיציע, מיט וועלכער די פּאַרטיי איז אין אַ פּאַליטישן בונד. דאָס לאַנד, אַלע וויכטיקע פּאַר־

ליטישע גרופירונגען און די קאמוניסטישע קרייזן ווייסן, וואָס פאַר אַ ראָלע סאָויעט־רוסלאַנד האָט געשפּילט אין אויפהעצן דעם אַראַבישן נאַציאָנאַליזם און אין באַוואַפּענען די אַראַבישע לענדער. עס קאָן קומען צו אַן ערנסטער שפּאַלטונג אין דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי.

ווי באַקאַנט, האָט רומעניע זיך קאַטעגאָריש אָפּגעזאַגט צוצו־שטיין צו דער סאָויעטיש־אַראַבישער קאַאָליציע. די פּירערס פון רומעניע האָבן פּאַרלאָזן מאַסקווע אין מיטן פון אַ קאָמוניסטישער קאַנספּערענץ. זיי האָבן ניט געמאַכט קיין פּראַיִשראָלדיקע דעקלאַראַציע, אָבער זיי האָבן זיך אָפּגעזאַגט צו באַטייליקן זיך אין דעם שווינדל פון מאַסקווע און אין דער באַשולדיקונג, אַז אַמעריקע און ענגלאַנד זענען מיטשולדיקע אין דער מלחמה אויפן נאַענטן מזרח.

גאַנץ באַזונדערס איז אינטערעסאַנט דאָס, וואָס איז געווען אין יוגאָסלאַוויע. דאָ האָט טיטאָ, נאַסערס בוזעם־פּריינד, געהאַנדלט אַזוי ווי מען האָט געקאַנט פון אים דערוואַרטן: שולדיק אין אַלעם איז ישראל. נאַסער, דאָס אומשולדיקע שעפעלע, איז נעבעך אַ קרבן פון יידישער אַגרעסיע. אָבער גאַנץ יוגאָסלאַוויע האָט גענומען שטע־לונג קעגן עגיפטן. עס איז פאַקטיש אַן אָפּענע מאַניפעסטאַציע קעגן טיטאָ'ן. עס איז פאַקטיש דאָס פּראַקלאַמירן פון טיטאָ'ן פאַר אַ יוגאָ־סלאַווישן נאַסער.

דאָס איז אין אַלגעמיין די רעאַקציע פון דעם אייראָפּעאישן קאָמוניזם אויף דער סאָויעטיש־אַראַבישער קאַנספּיראַציע. נאָך צען יאָר סאָויעטישער „אַרבעט“ אין נאַענטן מזרח, נאָך דעם פּרווּ צוזאַמענצומישן סאָויעטישן קאָמוניזם מיט עגיפּטישן פּאַן־אַראַ־ביזם ווערט דעם אינטערנאַציאָנאַלן קאָמוניזם קלאָר, וואָס עס איז געבליבן פון סאַציאַליזם אין דער סאָויעטישער קאָמוניסטישער פּיר־רעשאַפּט. נאָך דעם אויסנוצן פון דער אַרעמקייט און פּאַרצווייפ־לונג פון די אומגליקלעכע אַראַבישע מאַסן, נאָך דעם קולטיווירן די דעמאָגאָגיע פון די פינצטערע אַראַבישע דיקטאַטאָרן, האָט זיך איצט סאָויעט־רוסלאַנד אַנטפלעקט פאַר דעם אינטערנאַציאָנאַלן קאָמוניזם אַזוי ווי עס איז אין דער ווירקלעכקייט...

עס איז אַ פּראָגע, צי די פּאַראַנטוואָרטלעכע פירערס פון די קאָמוניסטישע פּאַרטייען האָבן נאָך אַ ביסל געוויסן און שאַנד און וועלן זיך אָפּטרייסלען פון דער קאַנספּיראַציע. אין איר אָפּיציעלער דעקלאַראַציע וועגן איבעררייסן די באַציאַונגען מיט ישראל, דער-קלערט די פּוילישע רעגירונג:

„די פּוילישע רעגירונג האָט אין אָפּיציעלע דערקלערונגען פּאַר-נומען אַ שטעלונג וואָס פּאַראַורטיילט די אַגרעסיע פון ישראל קעגן דער פּאַראַייניקטער אַראַבישער רעפּובליק און אַנדערע לענדער, פּאַדערנדיק תּיכּף אָפּצושטעלן די אַגרעסיע און אַרויסציען דאָס מיליטער פון די פּאַרנומענע פּאַזיציעס פון 4-טן יוני 1967.“

„די רעגירונג פון ישראל האָט ניט בלויז ניט אונטערגענומען אַזעלכע שריט, נאָר איגנאָרירנדיק עטלעכע מאָל די באַשלוסן פון זיכערהייטס-ראַט, וואָס האָט גערופן אָפּצושטעלן די מלחמה-אָפּע-ראַציעס, עקשנותדיק ווייטער געפירט די אַגרעסיע, שטעלנדיק זיך פּאַר אַ ציל אַראַפּצוואַרפן די פּראָגרעסיווע רעגירונגען פון דער פּאַראַייניקטער אַראַבישער רעפּובליק און פון סיריע און אונטער-וואַרפן די אַראַבישע לענדער דער הערשאַפט פון געאָקאָלאַניאַליזם.“

נ, אויב פּאַר דער קאָמוניסטישער פּוילישער רעגירונג זענען די רעגירונגען פון סיריע און תּימן פּראָגרעסיוו, איז דאָס אַ באַ-ווייז, אַז קיין טראָפּן פון געוויסן און שאַנד זענען ניט געבליבן אין וואַרשע. עס לוינט אפילו ניט אויסצוטענהן זיך מיט אַזאַ חברה.

דער פּראָצעס פון אויסניכטערן זיך פון אַ מאַסן-פּסיכאָז איז שטענדיק אַ לאַנגער און זייער אַ שווערער, בפרט אַז די מגפה האָט געדויערט גאַנצע פּופציק יאָר. אָבער ווען עס קומט דער אָנהייב פון דער אויסניכטערונג, קאָן מען אים מער ניט אָפּשטעלן. די פּאַר-פּירטע מאַסן זענען איצט אַליין אין שטאַנד צו זען די סובסטאַנץ פון דער סאָויעטיש-אַראַבישער קאַנספּיראַציע. סאָויעט-רוסלאַנד האָט דעמאָנסטרירט אַ מין פּאַן-סלאַוויזם און עגיפטן אַ זונדערט-פּראָצענטיקן פּאַן-אַראַביזם. זיי זענען ווערט איינס דאָס אַנדערע. ביידע געבויט אויף פּאַרכאַפּערישע אַמביציעס, זענען זיי ביידע

אזוי פראגראעסיוו ווי גאָמולקאָ, פונקט ווי דער פירער פון פוילישן קאָמוניזם איז אַ סאָציאַליסט.

עס איז צו לאַכן, ווען די סאָויעטישע פראָפאגאַנדע רעדט וועגן יידישע גרויזאַמקייטן — אָבער עס איז גוט פאַר דער אויסניכטערונג פון דער מפלה...

**

בשייכות מיט דער ישראל-אַראַבישער מלחמה און דעם אַנטייל פון מאַסקווע אין איר און אירע העצערייען נאָך איר, איז כדאי זיך אָפצושטעלן אויף די ליגנס, וואָס די סאָויעטישע פרעסע קארמעט אירע געצווונגענע לייענערס.

אין איינעם פון די לעצטע נומערן פון „ניו-יאָרק טיימס“ האָט רעסטאָן, דער באַרימטער מיטאַרבעטער פון דער צייטונג, אָנגע-שריבן אַן אַרטיקל אונטערן נאָמען „וועגן דער קונסט פון ליגן“. ער שרייבט וועגן דער סענסאַציאָנעלער זיצונג אין אַנ׳ו און וועגן די רעדנערס. דער אַלטער זשורנאַליסט וואָס האָט שוין פיל אין זיין לעבן געהערט און געזען, קאָן ניט באַנעמען דעם תוך, די סוב-סטאַנץ פון דער אומפאַרשעמטער, גרענעצלאָזער ליגנערישער קאַמ-פאַניע. ער רעדט וועגן דעם ניט מיט פאַרדרוס, נאָר מיט אַ געוויסער מעלאַנכאָליע: ווי איז דאָס אַלץ מעגלעך, פון וואָנען נעמט זיך אזוי פיל גראַבקייט, צו וואָס וועט דאָס פירן?...

מען לייענט דאָס אַרטיקל און דאָס האַרץ ציטערט פון דעם וואָס אַלע מאַראַלישע, עטישע אימפולסן פאַרשווינדן. ס׳איז שווער צו באַגרייפן די דאָזיקע געפאַלנקייט. מילא, די געפאַלענע אַראַ-בישע פירערס שרייען און קוויטשען, קאָן מען דאָס פאַרשטיין. וואָס דען קאָן מען דערוואַרטן פון אַ נאַסערן, פון אַ שוקירין, פון די גרעסערע און קלענערע זשוליקעס? אָבער אַזעלכע פאַרשויען ווי דער מאַן וואָס זיצט אין פאַריו, אין עליזיי-פאַלאַץ און וואָס גאַנץ פראַנקרייך באַטראַכט פאַר אַן אַנשיקעניש, אָדער דאָס נישטיקע מענטשעלע אין דער אַנ׳ו, וואָס ווילן זיי, וואָס פאַר אַ ליגנס פאַר-שפרייטן זיי?

קאָן מען פאַרשטיין, אָז פאַר אַלטע פען־לייט, וואָס האָבן דרך־
 ארץ פאַר דעם געדרוקטן וואָרט, איז דאָס אַ גרויס עגמת־נפש. גראָד
 בשעת קאָסיגין האָט זיך געטראָפֿן מיטן פרעזידענט דזשאַנסאָן און
 פּרובירט געפינען אַ געמיינשאַפטלעכע מענטשלעכע שפּראַך, זענען
 די „איזוויעסטיאַ“ און „פּראָוודאַ“ אַרויס מיט אַ מבול זידלערייען
 און כוליאַגאַנישע געשרייען. נאַטירלעך ווייסן זיי אַז ניט עגיפטן מיט
 סיריע זענען געשלאַגן, נאָר אַז סאָויעט־רוסלאַנד האָט פאַרלוירן
 די מלחמה, פאַרלוירן אויף אַ שענדלעכן אופן. אָבער דער פרעזידענט
 פּאָדגאָרני זיצט אין קאַאיראַ, זייער פרעמיער־מיניסטער רעדט אין
 אַנ״ו כלומרשט רואיק און געלאַסן, אָבער זיי, די בראַדיאַגעס וואָס
 באַהערשן די אַפיציעלע סאָויעטישע פרעסע, פירן זיך אויף ווי
 שיכורים, ווי איינפאַכע כוליאַגאַנעס פון דער גאַס. זייער שפּראַך איז
 ניט רוסיש, נאָר סיריש אָדער עגיפטיש. זיי חזרן איבער די אויס־
 געטראַכטע ליגנס, וויסנדיק אַז פאַר אַלעמען איז קלאַר, אַז זייער
 צוועק איז נאָר אויפצוהעצן די אַראַבער און דערביי אויך אויפצוהעצן
 די רוסישע ניט־אינפאַרמירטע מאַסן. עס איז דער אמתער פרעסע־
 באַנדיטיזם...

בעת דער עקסטראַ־אַרדינערער סעסיע פון אַנ״ו, האָט די סאַ־
 וויעטישע דעלעגאַציע גערעדט טעלעפּאָניש: ניו־יאָרק — קאַאיראַ,
 ניו־יאָרק — מאַסקווע. אַ קאַנטאַקט צווישן דער סאָויעטישער דע־
 לעגאַציע און דער אַמעריקאַנער האָט געבראַכט, אויב ניט קיין
 פאַרשטענדיקונג צווישן זיי, איז אויף יעדן פּאַל אַ געוויסע דער־
 נענטערונג. ביידע רעגירונגען ווילן ניט, אַז דער קריג אין נאַענטן
 מזרח זאָל פירן צו אַ דריטער וועלט־מלחמה. אָבער די מאַסקווער
 צייטונגען האָבן מסתמא געהאַט אַ דערלויבעניש אָדער דירעקטיווע
 אַנצוגיין ווייטער מיט דער קאַמפּאַניע פון כוליאַגאַנישע זידלערייען.

די בעלגראַדער צייטונג „באַרבאַ“ האָט איבערגעגעבן דעם אַב־
 סורדאַלן קלאַנג, אַז פּאָדגאָרני און נאַסער האָבן אונטערגעשריבן אַן
 אַפּמאַך וועגן אַ מיליטערישן בונד צווישן סאָויעט־רוסלאַנד און
 עגיפטן — נאָך דער פּאַנטאַסטישער מפּלה פון די אַראַבישע אַרמיען.
 עס איז אַן אַבסורד, וואָס קאָן אָבער מיינען, אַז די רוסישע אַרמי

נעמט איבער די פירערשאפט פון די אַראַבישע אַרמייען. דאָס העצן פון די מאַסקווער צייטונגען קאָן אין דעם פּאַל מיינען, אַז אַ געוויסער אמת איז יאָ דאָ אין דעם „קלאַנג“. עפעס איז מסתמא געשען אין קאַיראַ בעת פּאַדגאַרניס באַזוך. וואָס זשע מיינען אין דעם פּאַל קאַסיגינס שמועסן, אויב ניט קיין פּאַרהאַנדלונגען מיט פּרעזידענט דזשאַנסאָן ?

דאָס אויפטרעטן פון דער רומענישער רעגירונג איז אַ וויכ-טיקע דעמאָנסטראַציע קעגן דער פּאַליטיק פון דער סאַויעטן-רע-גירונג און אירע מעטאָדן. איר אויפטרעטונג איז אַ וואַרענונג צו סאַויעט-רוסלאַנד, אַבער עס איז אַ פּראַגע צי די וואַרענונג וועט העלפן.

אין דער שווייצאַרישער פּרעסע ווערט אָפּן גערעדט וועגן אַ נייער „יאַלטאַ“־קאַנפּערענץ. מיר מיינען, אַז עס איז צו פּרי צו רעדן וועגן אַ גרויסער קאַנפּערענץ. די אַלע רייד וועגן דער כינע-זישער אַטאָמישער באַמבע זענען איבערגעטריבן. אין יאַפּאַן איז דאָ אַ מיינונג, אַז די כינעזישע מעלדונג וועגן דעם אויפרייס פון דער באַמבע איז מער פּאַנטאַזיע ווי ווירקלעכקייט; עס איז מער אַן אויפרייס פון פּראַפּאַגאַנדע־ליגנס ווי פון אַטאָם-קראַפט. די שריי-ערישע פּראַפּאַגאַנדע סיי פון מאַסקווע, סיי פון פּעקין און סיי פון קאַיראַ איז געבויט ס'רוב אויף פּאַבריצירטע ליגנס, כדי די עפנט-לעכע מיינונג זאָל זיין וואָס מער צעטומלט און ניט וויסן אויף וואָס פּאַר אַ וועלט מען געפינט זיך.

די „איוויעסטיאַ“ און „פּראַוודאַ“ האָבן אין דער ליגנ-פּראַ-פּאַגאַנדע איבערגעטאַנצט אַלע פען-שווינדלעך. זיי מוזן באַטראַכט ווערן פּאַר אַ גאַנץ באַזונדערער סכנה. אויב דער אינטערנאַציאָנאַ-לער פען-קלוב אָדער פּרעסע-אינסטיטוט אין ציריך זענען פּאַראינ-טערעסירט אין דער ריינקייט פון דער פּרעסע, בפרט אין היינטיקע צייטן, ווען עס איז דאָ אַזוי פיל הפקר און אַזוי פיל אימפּאַראַנט-וואַרטלעכע שרייבערס, וואָלטן זיי געדאַרפן עפנטלעך אינטערווענירן און עפנטלעך פּראַטעסטירן קעגן דעם פּרעסע-כוליאָניזם אין מאַסקווע.

אין אַלטע צייטן האָט רוסלאַנד געהאַט אַ שוואַרץ־מאה־צייטונג „זעמשתשינא“ אַרויסגעגעבן אין פעטערסבורג פון זיי אַפיציעלע פאַגראַמשתשיקעס, אַבער קיין מענטש האָט די צייטונג ניט יענומען אין דער האַנט און קיין עפנטלעכע אינסטיטוציע האָט זיך ניט גע־רעכנט מיט די מיינונגען פון דער באַנדע. אַבער די „איזוועסטיאַ“ און „פראַוודאַ“ וואָס זענען אַ סך נידעריקער און געמיינער פון דער „זעמשתשינא“, זענען אַפיציעלע רוסישע פרעסע־אָרגאַנען. זייער העצע און פראַפאַגאַנדע טראַגן אַן אַפענעם קרימינעלן כאַראַקטער. זיי זענען אַ געפאַר פאַר דער וועלט.

(„פרייע אַרבעטער שטימע“, דעם 1־טן אויגוסט 1967)

מלחמה צוליב אקאדעמיקערס

צי דער אמעריקאנער סענאט וועט זיין קאנסעקווענט אין זיין עקשנות ניט צו דערלאזן קיין פריווילעגיעס און קיין קרעדיטן פאר סאָויעט־רוסלאַנד אַזוי לאַנג, ווי איר רעגירונג וועט ניט צוריק־ציען איר שאַנדיקן דעקרעט וועגן אַ ספּעציעלן שטייער אויף ייִדי־שע אַקאָדעמיקערס, וואָס ווילן פאַרלאָזן רוסלאַנד, אַדער דער סע־נאַט וועט נאַכגעבן, — מאַסקווע אַבער האָט שוין דעמאָנסטרירט פאַר דער גאַנצער וועלט, אַז די סאָויעטן ווייסן ניט, וואָס ס'איז אַזוינס נאַציאָנאַלער כּבוד און וואָס ס'איז אַזוינס שאַנד, אַזיאַטן זענען אַזיאַטן און מיט אייראָפּעאישער קולטור האָט מאַסקווע ניט קיין שייכות. מען וועט שוין ווי עס איז דורכקומען מיט דער קליקע, וואָס האָט זיך באַזעצט אין קרעמל. חוץ אַלעמען, האָבן יידן אין דער גאַנצער וועלט אַ היפש ביסל אַקאָדעמיקערס.

וויכטיק פאַר אונדז איז איצט אויסצונוצן די געלעגנהייט, כדי צו דערמאָנען דעם עולם, אַז דער „קאַפּשטייער“ אויף ייִדישע אַקאָדעמיקערס איז ניט קיין המצאה פונעם נייעם רעזשים. אין פאַרלויף פון אַ סך יאָרן האָבן רוסישע יידן געצאָלט אַ ספּעציעלן שטייער אויף כשר־פלייש, „קאַראַבאַטשני סבאַר“, מען האָט אַ מאָל געמאַכט אַ חשבון פון די אַלערליי רויבאַפּצאַלן — עס זענען געווען צוזאַמענגערעכנט הונדערטער מיליאָנען רובלס.

אַפיציעלער רויב איז געווען אַ נאַרמאַלע זאַך בעתן מאַנאַר־כיסטישן רעזשים, אין דער צייט פון דער צאַריסטישער „סאַמאַ־דיערזשאַויע“ און די קאָמוניסטישע „סאַמאַדיערזשאַויע“ האָט

בירושה איבערגענומען דעם רויבערישן מעטאד. אפילו די וויזע פאָרן אַרויספאָרן אין אויסלאַנד פון נײַט־אַקאַדעמיקערס קאַסט דאָך הונדערטער רובלס אין היינטיקן קאָמוניסטישן רוסלאַנד.

אין די אַלטע צײַטן, ווען די אויסוואַנדערונג פון רוסישע יידן פלעגט דערגיין ביז הונדערט און פופציק טויזנט נפשות אַ יאָר, פלעגן יידן אויסגעפינען, אַז עס איז אַ סך ביליקער און באַקוועמער צו „גנבענען די גרענעץ“, ווי צו באַצאָלן פאַר אַן אויסלענדישן פאַס. מען פלעגט פאַרלאַנגען פאַר די קינדער, וואָס האָבן אויס־געוואַנדערט מיט די עלטערן קיין אַמעריקע פאַר „ניט שטעלן זיך צום פּריזיוו“, דאָס הייסט, צום מיליטער־דינסט, אַ שטראַף פון דריי הונדערט רובל, ניט מער און ניט ווייניקער. מיט די שמוג־לערס צו „גנבענען די גרענעץ“ איז געווען טאַקע געפערלעך, אָבער מיליאָנען יידן האָבן זיך פאַרט געראַטעוועט פונעם רוסישן גיהנום...

די געשיכטע פון דער יידישער אויסוואַנדערונג פון רוסלאַנד איז פול מיט טראַגישע עפיזאָדן, אָבער זי האָט פאַרט געפירט צו אַזוי פיל נייע און געזונטע ישובים, צו נייע גרויסע יידישע צענט־טערן אין צפון־אַמעריקע און אין דרום־אַמעריקע, דרום־אַפריקע און קאַנאַדע, לעבעדיקע, פרישע ישובים. די היינטיקע נייע אַנט־טיסעמיטישע פּראָפּאָגאַנדע איז אַזוי נאַריש, אַזוי אידיאָטיש מיט אירע רייד וועגן דעם, אַז יידן זענען ניט קיין פּאָלק, אַז עס האָט ניט קיין זין אפילו צו פּאַלעמיזירן מיט איר.

דער ענין „אַקאַדעמיקערס“ אין רוסלאַנד איז בכלל ניט קיין נייער, האָט זייער אַן אינטערעסאַנטע פאַרגאַנגענהייט און מוז באַקאַנט ווערן גראַד איצט, ווען די קליקע אין קרעמל האָט גע־מאַכט דערפון אַ „קרעמל“, די אַזוי־גערופענע „פּראָצענט־נאַרמע“ פאַר יידישער יוגנט איז געווען פון אַלטע צײַטן אַ שאַנד־פלעק אויפן רוסישן נאַמען, אָבער דער נייער רעזשים האָט שטילערהייט אין אַ געוויסער מאָס פּראַקטיצירט די אייגענע דיסקרימינאַציע בנגע יידן, וועלכע האָבן געוואַלט אַריינטרעטן אין אוניווערסי־

טעטן: צו פיל יידן האָבן געוואָלט באַקומען הויכע בילדונג. דאָס האָט ניט געפאַסט איוואַן איוואַנאוויטשן...

דער שרייבער פון די שורות דערמאָנט זיך זיין יוגנט אין אַלטן רוסלאַנד. פינף יאָר האָט עס גענומען, ביז איך בין אַריין אין דער גימנאַזיע צוליב דער פּראָצענט־נאַרמע, ווייל צו די אַרייַן־טריטס־עקזאַמענס האָבן זיך געשטעלט אַ דרייסיק קריסטלעכע קינדער און ניט ווייניקער פון דעם יידישע קינדער, אָבער פון די יידישע קינדער האָט מען גענומען נאָר צען פּראָצענט, געוויינט־לעך צוויי בחורים, ס'רוב קינדער פון רייכע עלטערן. ווען איך האָב געענדיקט די גימנאַזיע און אַ הויכער באַאַמטער האָט מיך געפרעגט, צי איך שיק מיינע פּאַפּירן אין אוניווערסיטעט, וווּ ס'איז אויך פּראַקטיצירט געוואָרן אַ פינף־פּראָצענטיקע נאַרמע, דאָס הייסט, פינף יידן אויף הונדערט ניט־יידן — האָב איך אים מיט גרויס כּעס געענטפּערט, מיט אַ רוסישער ברכה, וואָס לאָזט זיך ניט דרוקן, וואָס איר זין איז אָבער געווען אַזאַ:

— גיין, איך האָב אין דער ערד אייערע אוניווערסיטעטן. איך וועל זיך ניט דערנידעריקן און וועל פאַרן שטודירן קיין בערלין...

נאָכן פּאַרענדיקן מיינע שטודיען אין בערלין אין עטלעכע יאָר אַרום און בשעת דער קורצער רעוואָלוציע פון 1905, ווען די פּראָצענט־נאַרמע איז אַ געוויסע צייט ניט פּראַקטיצירט געוואָרן, האָב איך פאַרט שטודירט אַ היפש ביסל יאָרן אין דעם פעטערס־בורגער אוניווערסיטעט.

די היינטיקע קאַמפּאַניע פון דער סאָויעט־רעגירונג האָט פאַר אַ צוועק אַרויסצופּרעסן געלט פון יידישע אַקאַדעמיקערס. לויט דער בייזוויליקער אַנטי־יידישער פּאָליטיק פון דער היינטיקער סאָויעט־רעגירונג, וואָלט זי געדאַרפט צוצאָלן יעדן יידישן אַקאַדעמיקער, וואָס פאַרלאָזט רוסלאַנד, ווייל די פּאָליטיק פון צוואַנג־אַסימילאַציע און צונישט־מאַכן אַלע יידישע קולטור־דערגרייכונגען איז אַ שווינדל, וואָס האָט זיך ביז איצט ניט איינגעגעבן גרעסערע און עלטערע קול־טור־פעלקער, ווי דאָס מאַנגאַליש־רוסישע פּאָלק איז.

אויב סטאלין האָט געקאָנט אויסהרגענען אַלע יידישע שריי-
בערס, אויב מען האָט געקאָנט פאַרניכטן אַלע יידישע לערנשולן,
אויב מען לאָזט ניט צוגרייטן קיין רבנים און חזנים, אויב מען
פרוּווט אָפּמעקן אַליץ, וואָס האָט אַ שייכות מיט יידישקייט, אויב דער
רוסישער כאָם גרייסט זיך מיט זיין ק. ג. ב. און פאַרשיקט אויף
קאָטאַרגע אָדער אין הייזער פאַר משוגעים זיינע גרויסע שרייבערס,
— דאַרפן מיר זיך ניט נעמען צום האַרצן דעם רויב פון דעם יידישן
פאַרמעגן אונטער דעם פרעטעקסט, אַז עס האָט געקאָסט צו פיל
געלט די רויבערס דאָס צוגרייטן די יידישע אַקאַדעמיקערס. דער
יום־הדין וועט קומען אויך פאַר סאָויעט־רוסלאַנד.

(„פרייע אַרבעטער שטימע“, דעצעמבער 1972)

רוסיש-אויסלענדישע פאליטיק

ווי קאן מען האבן טענות צו די, וואס באפאלן פרעזידענט ניקסאנס באזוך אין מאסקווע און די אלערליי קאנצעסיעס, וואס ער גיט דער סאוויעט־רעגירונג, כדי צו קומען צו א פארשטענדיקונג מיט איר און אויסמידן א געפערלעכן קאנפליקט? ווי קאן מען זיך פארהאלטן רואיק, ווען מען לייענט אן אפיציעלע מעלדונג פונעם פענטאגאן וועגן די נייע רוסישע מיליטערישע עראפלאנען מיט דער מאדערנסטער אמוניציע פאר סיריע?

די אמעריקאנער רעגירונג ווייסט זיכער וואס סיריע איז, זי האט גענויע אינפארמאציע וועגן די סירישע צוגרייטונגען צו א מלחמה מיט ישראל. פריער איז דאס געווען עגיפטן, אבער עגיפטן איז ניט געווען גענוג אגרעסיוו פאר דמשק. נאך דעם איז עס געווען ליביע, וואס האט א ים מיט געלט און איז ניט נאר אגרעסיוו, נאר איז אויך פראוואקאטיוו און ווערט געהאלפן פון פראנקרייך, אבער א פארבינדונג מיט ליביע איז א געפערלעכע אוואנטורע. סוף־סוף האט סיריע געפונען דעם אמתן שותף, וואס איז גרייט אויף אלץ, איז אגרעסיוו, פראוואקאטיוו, מארקסיסטיש, לעניניסטיש און איז אין שטאנד צוצושטעלן די נייעסטע וואפן, וואס עגיפטן האט ניט געקאנט באקומען פון מאסקווע. קאן מען דען האבן א בעסערן פאר־בינדעטן? רוסיש־סירישער בונד!

מיר זאגן ניט, אז די מאסקווער „טראַקע“ פירט באווסטזיניק אין באד אריין אי פרעזידענט ניקסאן, אי זיין יידישן טאלאנטירטן ראטגעבער הענרי קיסינגער, וואס מען קאן זיך פארלאזן אויף זיי.

מיר זאגן נאָר, אַז ווען פּיאָטער דער גרויסער האָט געבויט פעטערס-
בורג, האָט ער געפרוּווט „עפענען אַ פענצטער קיין מערבֿ-איי-
ראָפּע“, ווי די רוסן אַליין פּאַרמולירן דעם אויפטו, אָבער לענין
האָט דאָס פענצטער צוגעמאַכט, אַריבערגעטראָגן די הויפטשטאַט
קיין מאַסקווע און געעפנט טיר און טויער קיין אַזיע. דאָס האָבן
די אַמעריקאַנער ניט פּאַרשטאַנען. און דאָס איז דאָס וויכטיקסטע.

מיט אַזיאַטן — כינע און יאַפּאַן זאָלן מיר מוחל זיין — דאַרף
מען רעדן אַזיאַטיש און ניט איראָפּעאיש אָדער אַמעריקאַניש. מען
פּאַרשטייט דעם עגיפטישן פרעזידענט סאַדאַט, אויך ניט קיין ער-
שטער קלאַס פּאַליטיקער, ווען ער דערקלערט, פאַר וואָס ער האָט
אַרויסגעוואָרפן פון זיין לאַנד די רוסישע טעכניקערס און עקס-
פּערטן: קיין וואַרט איז ביי זיי ניט קיין וואַרט, קיין רואיקע שעה
האָט מען ניט פון זיי א. א. וו.

פון דער דאָזיקער דערקלערונג פון פענטאַגאָן וועגן די נייע
אַמוניצייע־טראַנספּאָרטן זעט מען, אַז די אַמעריקאַנער רעגירונג איז
גוט אינפּאַרמירט, וואָס ס'איז אַזוינס דאָס היינטיקע סיריע און
אין וואָס עס באַשטייען די אַפּמאַכן צווישן מאַסקווע און דמשק. די
אַפּמאַכן זענען ניט אַפּגעשלאָסן, נאָר כדי די עגיפּטער זאָלן פּלאַצן
פון כּעס, פאַר וואָס זיי האָבן ניט געקאַנט אויספרעסן פון די רוסן
די אייגענע ספּעציעלע אַפענסיווע וואַפּן. סאָויעט־רוסלאַנד מאַני-
פעסטירט אָפּן פאַר דער גאַרער וועלט, אַז איר פּאַליטיק אין דעם
נאָענטן מזרח האָט זיך אויף אַ האָר ניט געענדערט נאָך די אַמערי-
קאַנער באַזוכן אין מאַסקווע. די קאַטאַסטראָפּאַלע גערעטעניש היי-
יאָר האָט געצווונגען די סאָויעטן איינצוקויפן קאַרן און ווייץ, וווּ
עס איז נאָר מעגלעך, אין קאַלאַסאַלע קוואַנטיטעטן. אַמעריקע האָט
באָויליקט אויך גרויסע קרעדיטן פאַר רוסלאַנד, כּאָטש די אַלטע
קרעדיטן זענען נאָך ניט באַצאָלט, קרעדיטן זינט דער צווייטער
וועלט־מלחמה.

מען דאַרף ניט זיין אַנטי־רוסיש אָדער אַנטי־קאָמוניסטיש, כדי
צו באַקומען דעם איינדרוק, אַז אַמעריקע פינאַנסירט אומדירעקט אין

א גרויסער מאָס די רוסישע אַמוניציע־אינדוסטריע, וואָס אַרבעט פאַר סיריע און איראַק. עס קלינגט ווי אַן אַבסורד, אָבער מען קאַן ניט קומען צו קיין אַנדערן אויספיר. לויט דער אַזיאַטישער לאַגע, איז אַן אַפּמאַך וועגן פּרידלעכן צוזאַמענלעבן און אַנטוואַפּענונג איין זאַך און די באַוואַפּענונג מיט אַ פּרעסע־קאַמפּאַניע קעגן דעם גייעם פּריינד אַ צווייטע זאַך. מען פּרעגט זיך גאַר: ווי לאַנג קאַן אזאַ אַפּ־נאַרעריי אָנהאַלטן און ביידע צדדים זאָלן אָנגיין מיט רעדן אָן אַ שיעור וועגן „קאַאָפּעראַציע“ און שלום? די קאַמעדיע שפּילט זיך דאָך אַפּ גאַנץ אָפּן און אַלע זעען זי.

אַ מיאוסע ראַלע שפּילט דערביי די סאָויעטישע אַפיציעלע פּרעסע, וואָס איז דער איינציקער קוואַל פּון אינפּאַרמאַציע פאַר די מענטשן אין רוסלאַנד. די אויסלענדישע קאַרעספּאַנדענטן אין מאַס־קווע ווערן באַטראַכט פאַר אַ געפּערלעכן עלעמענט און די באַפּעל־קערונג ווערט געוואַרנט צו היטן זיך פּון וועלכן ס'איז קאַנטאַקט מיט זיי. די יעניקע, וואָס איגנאַרירן די וואַרענונגען און האַבן יאָ אַ פאַרבינדונג מיט קאַרעספּאַנדענטן אַדער טוריסטן, ווערן באַ־האַנדלט ווי פּיינד פּון רעזשים.

עס האָט זיך גאַר ניט געענדערט אין דעם פּרט אין מאַסקווע נאָך ניקסאָנס און קיסינגערס באַזוך, ווייל זיי האַבן אויך פאַרלאַנגט, צוליב זייערע אייגענע פּאָליטישע סיבות, אַ די פאַרהאַנדלונגען זאָלן געפירט ווערן אזוי געהיים ווי עס איז נאָר מעגלעך.

די וואַל־קאַמפּאַניע פאַר דער פּרעזידענטשאַפּט אין אַמעריקע האָט ניט ווייניק בייגעטראָגן צו אַ ניט זייער פּיינער אַטמאָספּער אַרום די נייע רוסיש־אַמעריקאַנער באַציאונגען. די אומדערוואַרטע אַפיציעלע מעלדונגען אין וואַשינגטאָן וועגן די רוסישע אַמוניציע־ליפּערונגען צו סיריע באַווייזן אָבער, אַז אַמעריקע פאַרלירט ניט דעם קאַפּ. דער פאַרטרעטער אירער אין אַנ'ו איז זייער אַקטיוו אין דער דעבאַטע וועגן אינטערנאַציאָנאַלן טעראָר. די רעגירונג אין וואַשינגטאָן האָט אָנגעטייט, אַז זי אַליין האָט שוין אָנגענומען גע־וויסע מאַסמיטלען פּון זייער אָן ערנסטער נאַטור און אַז אויב די

אַנ"ו וועט בלייבן נייטראַל אין דער באַנדיטן-קאָמפּאַניע פון די אַראַ-
בער און די רוסן פאַר דעם טעראָר — אַן אַפּוּאַג צו באַטייליקן
זיך אין דעם קאָמף קעגן דעם טעראָר מיינט אין דער ווירקלעכקייט
אַ שטימ פאַר דעם טעראָר — וועט געשאַפן ווערן אַ גאַנץ נייע
פּאָליטישע לאַגע, עס הייסט אַ נייע אינטערנאַציאָנאַלע פּאָליטישע
לאַגע.

אויב די מאַסקווער רעגירונג באַטראַכט די וועלט ניט מיט די
אויגן פון אַ מאַליק אָדער פּעדאַרענקאַ, וועט זי פאַרשטיין, וואָס עס
מיינט די רעאַקציע פון דער עפּנטלעכער מיינונג אין אַמעריקע
קעגן אַזעלכע שטיק. אַ גאַנצע ריי „אינצידענטן“ און „עפיזאָדן“ בעת
די גרויסע „נאַטאַ“־מאַנעווערעס און רוסישן נאַכשפּיר האָבן אויך
אַרויסגערוּפּן ניט קיין קליינע אומרו אין וואַשינגטאָן. עס איז קלאַר,
אַז מיר באַקומען צו וויסן נאָר אַ טייל פון די אינפּאָרמאַציעס, וואָס
די אַמעריקאַנער געפינען פאַר נייטיק צו לאָזן פּובליצירן.

דאָס, וואָס שפּילט זיך היינט אָפּ גאַנץ אָפּן און מסתּמא נאָך
מער הינטער די קוליסן, האָט אַ דירעקטע און אומדירעקטע שייכות
צו מדינת ישׂראל און יידישע אינטערעסן בכלל. סאָויעט-רוסלאַנד
באַטראַכט די דריי מיליאָן רוסישע יידן ווי אַן אייגנטום פון דער
רוסישער מלוכה. פּראַנק און פריי בליט דאָרט די אַנטיסעמיטישע
ליטעראַטור און די אַנטיסעמיטישע אַפיציעלע פּרעסע. עס מוז פאַר
אונדז זיין קלאַר, אַז ניט די גאַנצע קאָמפּאַניע ווערט געפירט נאָר
כדי צו געווינען חן אין די אויגן פון די אַראַבער. סאָויעט-רוסלאַנד
אַליין האָט דערביי אין זינען אייגענע אינטערעסן...

מיר זענען עדות פון אַן אַפענעם פּרוּוו דורכצופירן אין רוס-
לאַנד אַ צוואַנג-אַסימילאַציע קעגן יידן. די אַפענע פּראָוואַצירנדיקע
אַנטי-יידישע פּאָליטיק רופט אַרויס אַן אַלגעמיינע יידישע מאַבילי-
זאַציע קעגן סאָויעט-רוסלאַנד. איוואַן איוואַנאָוויטש פאַרמעסט זיך
צו אַ קאָמף, וואָס היטלער האָט פּראַקלאַמירט און איז נאָכן פאַר-
ברענען מיליאָנען יידן אַליין פאַרברענט געוואָרן.

מיר זאָגן דאָס ניט, כדי אַרויסצורופּן אַ פּאַניק ביי יידן אָדער

אַן אַנטי־רוסישע קאַמפּאַניע, אַבער די אינפּאַרמאַציעס, וואָס מיר באַקומען וועגן דער לאַגע פּון דעם רוסישן יידנטום, שאַפּן דעם איינדרוק, אַז דאָרט הערשט אַן אַטמאָספּער — מיט דעם וויסן אַדער אַן דעם וויסן פּון דער רעגירונג — פּון אַ פּאַגראַם קעגן יידן. פּאַר־אַנטוואָרטלעך פּאַר דעם צושטאַנד איז נאָר די סאָויעט־רעגירונג און דאָס דאַרפן מיר ווידער און ווידער ברענגען פּאַר דער עפּנט־לעכער מיינונג פּון דער גאַנצער וועלט.

(„פּרייע אַרבעטער שטימע“, דעם 1־טן דעצעמבער 1973)

נאך פופציק יאר קאמוניזם

אלץ וואָס איז פאַרבונדן מיט סאָויעט־רוסלאַנד איז פאַר אונדז אינטערעסאַנט — באַלעט, טעאַטער, דער באַזוך פון קיסינגערן אין מאַסקווע, נייע אַרעסטן פון יידן, מאַסן פון רוסישע יידן, וואָס מען גיט זיי איצט אין די הונדערטער וויזעס אויף צו פאַרן קיין ישראל. אַט זענען אין איין וואָך צייט אַנגעקומען קיין ישראל, טיילווייז דורך ווין און טיילווייז איבער בוקאַרעשט, מערערע הונדערטער יידן אין איין טאַג.

מיך אינטערעסירן שטאַרק די ידיעות אין יידישע און אין ניט־יידישע צייטונגען וועגן די יידן, וואָס פאַרן אַרויס פון רוסלאַנד. עס ווונדערט מיך גאַר די דיסציפּלין פון די רוסישע עולים: מען רעדט ניט צו פיל, ריכטיקער געזאַגט, מען דערציילט ניט וועגן די יאָרן פון פּייניקונג און ליידן. נאָר פון צייט צו צייט כאַפט זיך אַרויס עמעצער מיט אַ פאַר צאָרנדיקע ווערטער, אָבער אויך זייער פאַרזיכטיק און זייער קורץ.

דאָס ניט־אַרגאַניזירטע שווייגן און פאַרשווייגן, בין איך זי־כער, איז ניט נאָר אַ סך־הכל פון מורא האַבן פאַר די מאַסן יידן, וואָס פאַרבלייבן אין רוסלאַנד. דאָס איז אויך ניט צוליב דעם, וואָס רוסישע קאָמסוטוואַ און גראַביאַנסטוואַ ווערט דאָרט באַנוצט אויך אין די באַציאונגען מיט אמתע ניט־יידישע פּראָוואַסטלאָונע רוסישע קאָמוניסטן. ליידן פון רוסישן טשינאַוויק איז קיין מאָל ניט געווען דאָרט אַ יידישע פּריווילעגיע. איך האָב געלייענט אַ מאָל אין די מעמואַרן פון גראַף ד. ד. טאַלסטאָי, וועלכער איז אַ לענ־

גערע צייט געווען דער פרעזידענט פון דער קונסט־אקאדעמיע. יעדעס יאָר פלעגט זיין אַ גרויסע אויסשטעלונג, וואָס דער צאָר אַליין האָט געוויינטלעך געעפנט. דערציילט טאַלסטאַי, ווי אַלעקסאַנדער דער דרי־טער פלעגט קומען מיט זיין פרוי מאַריאַ פיאָדאָראָוואַ, אַ געוועזענע דענישע פרינצעסין. זי פלעגט וועלן באַטראַכטן די בילדער, אָבער דער צאָר האָט נאָר מאַרשירט פאַרביי אויף גיך. זעענדיק ווי זיין פרוי, די קיזערין, האָט זיך אָפגעשטעלט ביי אַ בילד, פלעגט ער ווערן אויפגעבראַכט און שרייען צו איר:

— מאַשאַ, אַהער, אַהער...

דער עולם, אַלץ די סמעטענע פון דער הויכער געזעלשאַפט, האָט ניט געוויסט ווהיזן אַהינצוטאָן זיך פון שאַנד, אָבער דער גראַביאַן האָט זיך ווייניק וואָס געקומערט וועגן דעם.

און ווי האָט זיך אויפגעפירט כרושטשאָוו אויף דער אַלגע־מיינער פאַרזאַמלונג פון דער אַנ׳ו? ער האָט אַראָפגענומען אַ שוך, געקלאַפּט מיט דעם איבערן טיש און עפעס געשריען אויף רוסיש. בעת אַט דער סצענע איז אין דער לאַזשע פאַרן פובליקום געווען מיינע אַ באַקאַנטע רוסישע פרוי. ווען איך האָב ביי איר געפרעגט, וואָס האָט ער, אייגנטלעך, געזאָגט, איז זי געוואָרן רויט ווי אַ בוראַק און געענטפערט:

— גאָט איז מיט אייך, ווי קאַנט איר פרעגן אַזאַ זאַך! עס איז געווען אַ שאַנד דאָס, וואָס ער האָט געשריען...

אַ מענטש, וואָס איז געבוירן און דערצויגן אין אַלטן רוסלאַנד און קען ניט דאָס נייע און דאָס נייעסטע רוסלאַנד, אַ מענטש, וואָס איז געווען אין אַ רוסישער שולע און אין אַ רוסישן אוניווערסיטעט, אָבער אויך געווען אַ קרבן פון אַ פאַגראַם — מוז זיך דערמאַנען אין די רוסישע ספעציאַליטעטן, ווען ער הערט די אינטימע באַ־ריכטן פון די אַרויסגעשטויסענע פון רוסלאַנד און ער לייענט די קאָמוניקאַטן פון רוסלאַנד. אין דעם פרט איז אינטערעסאַנט צו זען צוויי לעצטע רוסישע קאָמוניקאַטן געדרוקט דעם אייגענעם

טאג: איין ידיעה איז פון אָדעס וועגן אַנקום פון דער ערשטער
אַמעריקאַנער שיף מיט אַמעריקאַנער ווייץ און וועגן נאָך שיפן מיט
ווייץ אין עטלעכע טעג אַרום.

די צווייטע מעלדונג איז פון מאַסקווע. נאָך אַ מאַניפעסטאַציע
פון יידן האָט די פּאָליציי דורכגעפירט אויף די גאַסן מאַסן-אַרעסטן
פון יידן, צווישן וועלכע עס געפינען זיך באַקאַנטע פּראָפעסאָרן,
געלערנטע און אַלערליי אַזוי-גערופענע „אינטעלעקטואַלן“...

צו דער אינפּאַרמאַציע וועגן די אַרעסטן ווערט צוגעגעבן אַ קורצע
באַמערקונג פון גאָר אַ גרויסן ווערט: די אַרעסטן זענען דורכ-
געפירט געוואָרן ווי אַ פּרעווענטיווער מיטל קעגן די שטערונגען
בשעת די פּייערונגען פונעם פּופּציקסטן יובל פון דעם סאָויעטישן
רעזשים.

עס איז מער ווי סימבאָליש, אַז גראַד ביים פּייערן דעם גרויסן
יובל פון רוסישן סאָציאַליזם האָט מען ניט געקאַנט געפינען קיין
בעסערע יום-טובדיקע מאַניפעסטאַציע, ווי אַ פּאָליציי-יאַגד אויף
יידן. מען מעג צווייפלען, צי אפילו דער אַלטער רעזשים פון עכט-
רוסישער סאַמאָדיערזשאַוויע וואָלט זיך דערטראַכט צו אַזאַ געמיינער
באַנדיטסקער מאַניפעסטאַציע פון מלוכהשן אַנטיסעמיטיזם. אַ פּאָ-
ליציי-ראַציאַ אויף יידן אויף די גאַסן פון מאַסקווע איז שוין פון
לאַנג אָן געוואָרן אַן אָפטע געשעעניש, אָבער אַז מען זאָל זיך באַ-
נוצן מיט „כאַפּן יידן“ ווי אַ פּרעווענטיווער מיטל קעגן מעגלעכע
שטערונגען פון די יובל-פּייערונגען, האָט מען זיך קוים געקאַנט
פאַרשטעלן.

עס וואָלט געווען לאַגיש און נאַטירלעך, ווען אין אַלע גרויסע
צענטערן פון דער וועלט וואָלטן יידן און ניט-יידן פּובליצירט איצט
זייערע מאַטעריאַלן וועגן די אויפטוען פון דעם רוסישן קאָמוניזם
אין פאַרלוף פון די פּופּציק יאָר, וואָס מאַסקווע גרייט זיך צו
פּייערן. מיר זאָגן די גאַנצע צייט „יידן און ניט-יידן“, ווייל די
סאָויעט-רעגירונג מאַכט אַן אַנשטעל, אַז די אַבסטרוקציע קעגן דעם
סאָויעט-רעזשים קומט נאָר פון יידן און דערפאַר פירט זי אַן

אַנטי־יידישע פּאָגראַם־פּאָליטיק. דער אמת איז, אַז דאָס גאַנצע
לאַנד, „יידן און ניט־יידן“, געפינט זיך אין אַ גרויסער תּפּיסה
און קאָן זיך ניט דערוואַרטן די שעה פון באַפּרייאַונג.

עס איז ניט קיין ווונדער, וואָס אַזוי גוט ווי די גרעסטע צאָל
קאָמוניסטישע לענדער מאַכן אַלערליי אַנשטרענגונגען אויף פּטור
צו ווערן פון צו פּיל פּריינדשאַפט מיט דער מאַסקווער קאָמוניס־
טישער צענטראַלע, אפילו פון אירע טובות.

די צו אינטימע פּאַרבינדונג פון דער איטאַליענישער פּאַרטיי
און פון דער פּראַנציזישער פּאַרטיי מיט מאַסקווע האָט אויף שטענ־
דיק קאָמפּראַמיטירט די באַוועגונג אין די לענדער און מאַסקווע
פרוּווט — אַן גרויסן דערפּאָלג — אויסצומענטשלען זיך. דער קרעמל
האַט ניט דערוואַרט אַזאַ רעאַקציע פון אויסלאַנד, ווי די אינקוויזיציע
און דאָס געלט־אויספּרעסן פון יידן, וואָס פאַרן קיין ישׂראל, האָבן
אַרויסגערופן אין דער וועלט...

(„פּרייע אַרבעטער שטימע“, אַפּריל 1973)

ברעזשניעווס אמעריקע-וויזיט

דע-גאל האט איבערגעלאזן זיין אַנטי-אמעריקאנער פּאָליטיק. פּראַנקרייך איז נאָך שולדיק אמעריקע אַ פעקל פון עטלעכע הונדערט מיליאָנען אַלטע — אָבער זייער טייערע דאָלאַרן. אמעריקע האָט נאָך אין פּראַנקרייך אַ גרויסן „אינוועסטמענט“ פון קברים פון סאַלדאַטן, וואָס זענען געפּאָלן אין די צוויי וועלט-מלחמות. אָבער דאָס אינטע-רעסירט ניט דעם היינטיקן גאַליזם.

פרעזידענט ניקסאָן האָט זיך ניט געשעמט צו פּאַרן קיין פעקין און מאַסקווע און אָפּן דאָרט זאָגן די רעגירונגען: „לאַמיר זיך אי-בערבעטן“. אָבער דעם קראַנקן פּאַמפּידו האָט מען גענומען אין דעם קאַלטן איסלאַנד.

איז עס געווען נייטיק פאַר פּאַמפּידו צו פליען קיין איסלאַנד זיך צו טרעפּן מיט פרעזידענט ניקסאָן? אין די קולואַרן פון פּאַר-לאַמענט אין פּאַריז פרעגט מען זיך, צי די פירערס פונעם עליזוי-פּאָלאַץ טראַכטן טאַקע ערנסט, אָז פּראַנקרייך קאָן צווינגען די פּאַר-אייניקטע שטאַטן צו אַקצעפּטירן די פרעטענויעס פון דער פּראַנציי-זישער פּאָליטיק. מען פרעגט זיך:

— האָט גענעראַל דע-גאל מיט זיין פּריוואַטער מלחמה קעגן אמעריקע און דעם דאָלאַר עפעס דערגרייכט?

דער ענטפער איז היינט קלאַר פאַר אַלעמען. דער דאָלאַר איז געפּאָלן און דערמיט איז סטימולירט געוואָרן דער האַנדל צווישן אמעריקע און אייראָפּע, וואָס איז אַנגעשטאַפט מיט אמעריקאנער

דאלארן. די פרייזן פון די אמעריקאנער סחורות זענען ביי דעם היינטיקן צושטאנד פון דער אמעריקאנער וואלוטע ניט צו הויך. אמעריקאנער פראדוקציע איז ניט געפאלן, דער אמעריקאנער עקספארט איז שטארק געשטיגן. די אַנטי־אמעריקאנער פראפאגאנדע האט זיך אַרויסגעוויזן, ווי שטענדיק אין אַזעלכע פּאַלן, אַ שטעקן מיט צוויי עקן.. מיט אַ ביליקן דאַלאַר קאָן דער אמעריקאנער עקספארט פאַרפלייצן גאַנץ איראַפּע מיט ערשטער קוואַליטעט אמעריקאנער סחורות און פראדוקטן. דאָס קאָן מיינען אַן אמתער חורבן פאַר פאַרשידענע איראַפּעאישע לענדער און אינדוסטריעס.

וועגן וואָס האָט מען פאַרהאַנדלט אין איסלאַנד? קיינער ווייסט ניט כלומרשט, קיינער קאָן ניט געבן קיין ענטפער. אין דער הויכער פּאַליטיק — אַטלאַנטיק־פּאַקט! — איז געשען דאָס, וואָס איז געשען אין דער עקאָנאָמיע: מען האָט אינטריגירט, מען האָט געפרוווט דאַמינירן, מען איז דורכגעפאַלן און מען האָט פאַרטריבן די „נאַטאַ“ פון פראַנקרייך. וואָס איז דער סך־הכל? פראַנקרייך איז געבליבן אַליין.

מיטן טויט פון דע־גאַלן האָט דער פרוווי פון פראַנקרייך צו דאַמינירן די אינטערנאַציאָנאַלע פּאַליטישע סצענע זיך ניט געענ־דיקט. קיינער פאַרשטייט ניט און ווייסט ניט, וואָס עס ווילן די יורשים פון דע־גאַלן. זיי ווילן „שפּילן אַ ראַלע“. זיי ווילן געהערן צו די סופּער־גרויסמאַכטן. דע־גאַל האָט מיט פאַראַכטונג גערעדט וועגן איטאַליע, פאַמפּידו מיינט, אַז ענגלאַנד האָט אַ קלענערן ווערט ווי פראַנקרייך פון היינט. „פראַנקרייך, פראַנקרייך איבער אַלעס“, אַזוי ווי דייטשן האָבן געזונגען שטענדיק „דייטשלאַנד, דייטשלאַנד איבער אַלעס“...

דער אַנהייב פון אַ פאַרשטענדיקונג — און דאָס איז נאָר אַן אַנהייב! — צווישן וואַשינגטאָן, מאַסקווע און פעקין האָט שוין געענדערט די פּאַליטישע מאַפּע. עס קאָן קומען צו אַ סך נייע קאָמבינאַציעס, נייע פאַקטן, נייע פאַרבינדונגען, פון וועלכע עס וועט ניט צוקומען אַ סך געזונט פאַמפּידון און זיין פּאַליטיק.

סאָוועט־רוסלאַנד און אירע פירערס האָבן פאַרשאַטענען, אַז

מיט זייערע היינטיקע שותפים וועלן זיי ווייט ניט קומען. עפעס האט זיך געענדערט אין מאַסקווע. מיר ווילן ניט איבערטרייבן דעם באַ-טייט פון ברעזשניעווס ערשטן באַזוך אין וואַשינגטאָן און מיר דער-וואַרטן ניט קיין ווונדער. אויב מאַליק בלייבט נאָך אַלץ אין דער שפיץ פון דער סאָויעטישער דעלעגאַציע אין אַנױ, אויב די סאָ-ויעטישע אַמבאַסאַדע אין פאַרזיז מעג פּובליצירן אַ שמוציקע אַנטי-סעמיטישע שריפט. אויב די אַפיציעלע סאָויעטישע פּרעסע אין מאַסקווע דערלויבט זיך פון צייט צו צייט צו פירן אַן אַנטיסעמי-טישע קאַמפּאַניע און די לאַקאַלע אַדמיניסטראַציע דערלויבט זיך פון צייט צו צייט אויף אַן אַפענעם כּוּליגאַניזם בנוגע דער יידישער באַפעלקערונג — קאַנען מיר ניט באַטראַכטן דאָס צונעמען פּונעם פּאַליט-ביוראָ אַ מאַן ווי שעלעסט ווי אַ באַווייז פון אַ פּריש-געבאַקע-נעם סאָויעטישן הומאַניזם. מען נעמט אויף זייער פיין קיסינגערן, ווייל ער איז דער דעלעגאַט פון אַמעריקאַנער פּרעזידענט. אָבער דאָס איז אַלץ דעקאָראַציע.

די סאָויעט-רעגירונג איז הינטערשטעליק, הונגעריק, אַרעם, אַפּגעריסן פון דער מאַדערנער וועלט-קולטור. די קולטור-וועלט האַט קיין מאַל ניט אַקצעפּטירט די מערדערישע מענטאָליטעט פון סטאַלינען און סטאַליניזם, אויך ניט אין זיין מילדערער פאַרעם פון כּרױשטשעוויזם. ברעזשניעווס מאַכט אַ וויכטיקן שריט, מען מעג זאָגן, אַן עקספּערימענט. ברעזשניעווס אינטריגירט די וועלט און ער ווייסט עס זייער גוט. דאָס ווייסט ניקסאָן. דאָס ווייסט קיסינגער. פון דעם דערפּאָלג אַדער דורכפּאַל פון דעם עקספּערימענט הענגט אַפּ דער גורל פון דריי מיליאָן רוסישע יידן.

אַ האַלבע וועלט איז געווען געשפּאַנט צוליב ברעזשניעווס רייזע קיין וואַשינגטאָן, ווייל צום ערשטן מאַל דאַרף ער מאַכן די ערשטע פּראָבן פון באַווייזן, אַז ער קומט פון אַן אייראָפּעאיש לאַנד, ניט פון אַזיע אַדער אַפּריקע. עפעס איז געשען אין מאַסקווע און דאָס „עפעס“ איז ניט באַקאַנט, ניט קלאַר.

(„פּרייע אַרבעטער שטימע“, אויגוסט 1973)

פּאַנאַטישער אַנטי־סאָויעטיזם

לעאָניד ברעזשניעוו, דער ניי־געבוירענער סאָויעטישער פּאַצי־פיסט, איז גערעכט: זינט אַמעריקע איז געקומען צו אַ געוויסער פּאַרשטענדיקונג מיט פעקין און זינט די קאָמוניסטישע כינע איז אַרויס פון איר זעלבסט־איזאָלאַציע זענען די כינעזיש־רוסישע באַ־ציאונגען שטאַרק פּאַרשאַרפט און פּאַרערגערט געוואָרן. צוזאַמען מיט ברעזשניעווס וויי־געשרייען וועגן דעם אַגרעסיוון כאַראַקטער פון דער נייער כינעזישער פּאָליטיק זענען מסתמא צוגעקומען אַ צען נייע רוסישע דיוויזיעס צו דער כינעזישער גרענעץ און פּאַכ־מענער, דאָס הייסט, קענערס פון דעם ווייטן מזרח אין אַזיע האָבן מורא, אַז יעדע שעה קאָן אויסברעכן אַ רוסיש־כינעזישע גרויסע מלחמה. זיי „האַבן מורא“, אָבער אין דער אייגענער צייט האַלטן זיי אַזאַ מלחמה פאַר אומפּאַרמיידלעך („אינעוויטאַבלע“), אויב די רוסישע פּאָליטיק וועט זיך אָפּגעבן אַ חשבון הנפש באַצייטנס און וועט זיך ניט מאַכן קיין שום אילוזיעס געבויט אויף דער צאָל די־וויזיעס אָדער אפילו אויף דער אַטאָם־באַוואַפּענונג...

די לאַגע אין דעם ווייטן מזרח פון אַזיע איז, לויט אונדזערע אינפּאַרמאַציעס, באמת זייער ערנסט און ברעזשניעוו ווייסט זייער גוט פאַרוואָס ער שרייט צו דער וועלט וועגן דעם, אַז אין כינע הערשט אַ „פּאַנאַטישער אַנטי־סאָויעטיזם“, די צוויי צדדים, די רוסן און די כינעזער, רעדן „צוויי פּאַרשידענע שפּראַכן“, דאָס הייסט, וועגן צוויי פּאַרשידענע פּראָבלעמען; די רוסן זענען גרייט צו רעגולירן אַן עפיזאָד, דאָס הייסט, אַ געוויסן לאַקאַלן קאָנפּליקט,

בשעת די כינעזער האָבן אַ גרויסע פונדאמענטאלע טענה, רוסלאַנד זאל זיך צוריקציען פון דער גאַנצער אמור געגנט, פון דער אַלטער כינעזישער טעריטאָריע וואָס איז מיט הונדערטער יאָרן צוריק אַקופירט געוואָרן פון רוסישע קאָלאָניאַטאָרן בשעת דער אַלטער כינעזישער רעזשים האָט זיך צוזאַמענגעבראַכן און איז איינגעפאַלן. די סאָויעטישע מאַכט קאָן ניט באַשולדיקט ווערן אין דעם „פאַר-כאַפּן“ כינעזישע טעריטאָריע, אפילו דער אַלטער רוסישער רעזשים פון „סאַמאָדיערזשאַויע“ האָט ניט געפירט דאָרט קיין מלחמה, נאָר באַשיצט די קאָלאָניאַטאָרן און ניט דערלאָזט קיין פרעמדע מאַכט אַריינדרינגען אין כינע.

אויב עס זאל חלילה קומען צו אַן אויפרייס אויף דער רוסיש-כינעזישער גרענעץ וועט עס זיין ניט ווייל די סאָויעטן-מאַכט פאַרשטייט ניט די כינעזישע טענות, נאָר ווייל זי וויל זיי ניט פאַרשטיין. דאָס פאַראַדאָקסאַלע דערביי באַשטייט אין דעם, וואָס דאָס ניט וועלן פאַרשטיין איז ערגער און געפערלעכער ווי דאָס ניט פאַרשטיין. מיר זעען דאָס אויף דעם רייצן זיך מיט דער יידי-שער עפנטלעכקייט. מען האָט זיך אַפּגעזאָגט, אונטער דעם דרוק פון אַמעריקע, פון דעם קאַפּ-שטייער אויף יידישע עמיגראַנטן. עס קומען אַ היפש ביסל רוסישע יידן קיין ישראל כמעט יעדן טאָג, אָבער אין סאָויעט-רוסלאַנד גייט אָן אַן אינטענסיווע אַנטי-סעמיטישע קאַמפּאַניע. די סאָויעטישע דעלעגאַציע ביי דער אַני-איז אַ חברה בלוטיקע אַנטיסעמיטן וואָס נוצט אויס יעדע געלעגנ-הייט פאַר אַ העצע קעגן יידן, אַן אַפענע ביזוויליקע העצע.

עס איז דאָך קלאָר ווי דער טאָג, אַז אויף יעדער העצע און אויף יעדער כוליאַגאַנסטווע וועלן מיר ענטפערן מיט אונזערער אַ העצע. דער סאָויעטיזם איז פאַראַכטעט אין דער גאַנצער וועלט און פון אונדזער קעגן-העצע וועט אים קיין געזונט ניט צוקומען. פאַרוואָס-זשע טוען זיי דאָס? זיי טוען דאָס ווייל זיי ווילן ניט פאַר-שטיין זייער געמיינהייט. און נאָך אַלעמען קאָנען זיי ניט פאַרשטיין.

דאָס איז אויך כאַראַקטעריסטיש פאַר די היינטיקע רוסיש-כי-

בעזישע באציאונגען. צי זיי ווילן ניט פארשטיין, אָדער זיי קאָנען
ניט פארשטיין, אָבער די באַפעלקערונג פון כינע ווערט מיט יעדן
יאָר גרעסער מיט עטלעכע צענדלינג מיליאָנען, אַ מאָל אפילו
מיט פופציק מיליאָנען.

„דער אויפרייס איז געקומען אומדערוואַרט“, וועט מען זאָגן
שפעטער, אָבער דאָס וועט זיין פאַלש, ווייל זינט דעם אָפּמאָך פון
נערטשינסק מיט צוויי הונדערט יאָר צוריק איז דער אויפרייס דער-
וואַרט יעדן טאָג. איצט ווייזט אויס איז די שפּאַנונג באַזונדערס
גרויס. אין דעם געפערלעכן שפּיל האָט רוסלאַנד קעגן זיך ניט גאָר
כינע, נאָר אויך יאַפּאַן און אַמעריקע.

דאָס באַקלאַנגן זיך פון ברעזשניעוון אויף דעם „פּאַנאַטישן
אַנטי-סאָויעטיזם“ וואָס באַהערשט אַלץ מער דאָס קאָמוניסטישע
כינע קומט הויפּטזאַכלעך פון דעם, וואָס ער געפינט זיך אין אַ
קלעם אין דעם קרעמל. דאָ הערשן נאָך אַלץ רעשטלעך פון „פּאַנאַ-
טישן סטאַליניזם“. שרייבערס און וועלט-באַרימטע וויסנשאַפטסלייט,
וואָס האָבן זייער אייגענע מיינונג וועגן דעם סאָויעטישן רעזשים,
ווערן נאָך אַלץ פאַרפּאָלגט ווי שווערע פאַרברעכערס און אַריינגע-
זעצט אין אַ משוגעים-הויז. ברעזשניעווס פאַרשטענדיקונג, אָדער
כלומרשטע פאַרשטענדיקונג מיט אַמעריקע, ווערט באַטראַכט ווי
אַן אידעאָלאָגישער פאַרראַט פון אמתן מאַרקסיזם-לעניניזם. קיינער
וועט זיך ניט דאַרפן ווונדערן, ווען ער וועט אין אַ שיינעם פריי-
מאַרגן איבערלייענען אין דער צייטונג, אַז דער רעזשים פון לעאַ-
ניד ברעזשניעוון האָט זיך פאַרענדיקט און ער אַליין פאַרבלייבט
אויף שטענדיק אויף זיין „דאַטשע“. עס זענען היינט ניטאָ קיין
סודות און אַלע ווייסן זייער גוט — יידן ווייסן דאָס בעסער פון
אַלע אַנדערע — וואָס עס שפּילט זיך איצט אָפּ אין קרעמל און
אין די קוליסן אַרום און הינטער דעם קרעמל. מאַדאַם פּורצעוואַ,
זי פרוי, וואָס פאַרנעמט דעם פּאַסטן פון קולטור-מיניסטער איז
נאָך אַלץ די בעל-הביתטע איבער דער, מישטיינס-געזאַגט, רוסי-
שער קולטור און וויסנשאַפט.

דאַרף מען זיך ניט ווונדערן פאַרוואָס איז גראַד איצט דער

כינעזישער אַנטי־סאָויעטיזם געוואָרן אַזוי אַגרעסיוו און מילי־טאַנטיש. עס איז ניטאָ קיין שום פּאַרטרויען צו קאַסיגינס און ברעזשניעווס פּאַציפּיזם און הומאַניזם. עס איז ניטאָ קיין שום צו־טרוי צו דעם סאָויעטישן רעזשים וואָס קאָן ניט „רעפּאַריט“ אַדער „רעפּאַמירט“ ווערן.

דאָס דעגראַדירן פון דער רוסישער אַגריקולטור און די סאָ־ויעטישע קאָלעקטיוויזאַציע זענען צוויי אַנטי־סאָויעטישע עלע־מענטן וואָס זענען שטאַרקער פון יעדער אַנטי־סאָויעטישער פּראָ־פּאַגאַנדע. נאַטירלעך וועט דאָס קאָמוניסטישע כינע אויסנוצן די געלעגנהייט און וועט אַריינברענגען דעם עלעמענט פון פּאַניק אַזוי פיל ווי מעגלעך ניט ווערנדיק קיין מלחמה־אַגרעסאָר און ניט זייענדיק דער ערשטער אַנצוהייבן אַ מלחמה.

ווי אין אַ סך אַנדערע פּאַלן מישט זיך אַריין פּראַנקרייך אין דעם רוסי־כינעזישן קאָנפּליקט. נאָך אַ ריי באַזוכן אין פעקין פון וויכטיקע פּראַנציזישע פּערזענלעכקייטן, גרייט זיך איצט פּאַמפּידו אַליין צו פּאַרן קיין פעקין כדי צו זאָגן דאָרט, אַז „מיר זענען אויך דאָ“. קיין שום פּאַליטישן ווערט האָט ניט דער באַזוך. די באַציי־אונגען צווישן פּראַנקרייך און אַמעריקע זענען היינט ערגער ווי זיי זענען ווען עס איז פּריער געווען. עס איז גוט וואָס כינע איז גוט אינפּאַרמירט וועגן דער פּאַליטישער לאַגע אין אייראָפּע און דער פּולשטענדיקער איזאָלירונג פון פּראַנקרייך אין דעם נייעם גרויסן פּאַליטישן צענטער, אין בריסל.

אַנטי־סאָויעטיזם איז היינט אַ וועלט־פּראָבלעם. פאַר דעם וועלט־יידנטום איז עס ניט ווייניקער אַקטועל ווי פאַר כינע, פאַר אַזיע און פאַר אייראָפּע...

(„לעצטע נייעס“, דעם 26־טן אויגוסט 1973)

פאליטיק און סטראטעגיע

סאָויעט־רוסלאַנדס פּלענער און טאַקטיק

באלד נאָך דער צווייטער וועלט־מלחמה איז מיר אויסגעקומען צו זיין אין אַטאָוואַ, די הויפטשטאָט פון קאַנאַדע. ס'איז פאַרגעקומען דעמאלט אין מאָנטרעאַל די גרינדונגס־קאָנפּערענץ פון „אונראַ“, וואָס האָט געדאַרפט ראַטעווען אייראָפּע פון דעם גרויסן היטלער־חורבן. אין דער שפיץ פון דער אַרגאַניזאַציע האָט מען אַוועקגעשטעלט דעם באַקאַנטן יידישן שטאַטסמאַן לעמאַן, וועלכער איז פריער געווען עטלעכע מאל דער גאַווערנאָר פון דעם שטאַט ניו־יאָרק און אַ גרוי־טער פירער פון אַמעריקאַנער יידנטום. עס האָט געלעבט מעקענזי קינג, דער באַרימטער פרעמיער־מיניסטער פון קאַנאַדע. אַטאָוואַ האָט געשפּילט די ראָל פון אַ וויכטיקן פּאָליטישן וועלט־צענטער.

איך בין אָבער געווען פאַרכאַפט פון גאָר אַן אנדער געשעע־ניש: מען האָט געבראַכט פון ענגלאַנד קיין קאַנאַדע אַ טייל פון איינס פון די מערקווערדיקע בריקלעך, וואָס די ענגלישע אַרמיי האָט באַנוצט בשעת דער אינוואַזיע אין פראַנקרייך, וואָס איז געווען אַקופּירט פון דער דייטשער אַרמיי. די בריקלעך זענען געווען אַן ענגליש־אַמעריקאַנער דערפּינדונג. זיי האָבן געדאַרפט העלפן די שיפן מיט די פאַרבינדעטע אַרמיען דורכפירן די אינוואַזיע און אויסמיידן אַ מאַסן־קאַטאַסטראָפּע. ווי באַקאַנט, האָבן די דייטשן דערוואַרט די אינוואַזיע גאָר אין אַן אנדער טייל פון דעם פראַנץ־צייזשן ברעג. מען האָט מיט פאַרשידענע מאַנעווערן „אַפּגענאַרט“

די דייטשן. זיי האָבן זיך געכאַפּט ווען ס'איז שוין געווען צו שפעט
און אַ גרויסער טייל פון דער אינוואַזיע-אַרמיי איז שוין געווען אין
פּראַנקרייך...

די דייטשן האָבן „אַפּגעאַרט“ סטאַלינען ביים אָנהייב פון דער
מלחמה. סטאַלין האָט בשום אופן ניט געוואָלט גלייבן, אָו היטלער
וועט באַפאַלן סאָויעט-רוסלאַנד, הגם די סאָויעטישע גענעראַלן
האָבן אים די גאַנצע צייט געוואָרנט און מיטגעטיילט וועגן דער
קאַנצענטראַציע פון גרויסע דייטשע אַרמיען ביי דער רוסישער
גרענעץ.

מען זאָגט, אָו ביי די גרעסטע רוצחים און גולנים איז דאָ זייער
אייגענע, אַזוי צו זאָגן, „מאַראַל“, געבויט אויף זייער באַנדיטסקן
געוויסן, אָבער מיר ווייסן גוט וואָס האָבן מיט זיך פאַרגעשטעלט
די „מאַראַל“ און דאָס געוויסן פון די צוויי מערדערס, פון דעם גרו-
זינישן און דעם דייטשן. די סאָויעטישע מיליטערישע געשיכטע
האָט כמעט מיט אַ גרויסער מערהייט אויף שטענדיק פעסטגעשטעלט,
אַז אין דער גרויסער רוסישער קאָטאַסטראַפּע ביים אָנהייב פון דער
צווייטער וועלט-מלחמה איז שולדיק נאָר סטאַלין, וועלכער האָט „אַלץ
געקענט בעסער פון אַלעמען“.

איצט זענען דערשינען אַ ריי ענגלישע ווערק פון מיליטערישע
פאַכלייט אין ענגלאַנד, וועלכע אַנאַליזירן די געשעענישן פון דער
צווייטער וועלט-מלחמה און קומען צום אויספיר, אָו סיי היטלער
אַליין, אָבער באַזונדערס זיינע גענעראַלן האָבן געמאַכט אַ גרויסן
פונדאַמענטאַלן פעלער, מיינענדיק, אָו זיי וועלן אין אַ גאַנץ קורצער
צייט „צערריסן אויף שטיק-שטיקלעך“ די רוסישע אימפעריע. עס
האָט זיך אַרויסגעוויזן, אָו וואָס גרעסער עס איז דער דייטשער
„נצחון“, אַלץ שטאַרקער ווערט דער רוסישער ווידערשטאַנד, אַלץ
האַפענונגסלאָזער ווערט די ציקונפט פון דער דייטשער אַרמיי. אי
היטלער אַליין, אי זיינע גענעראַלן האָבן סוף-סוף פאַרשטאַנען, אָו
זיי האָבן פאַרשפילט דעם שפיל פון מאַסן-רויב און בלוט פאַרגיסן.

מיר וועלן זיך ניט אפשטעלן אויף די איינצלהייטן פון די נייע היסטאריש-מיליטערישע ווערק וועגן דער צווייטער וועלט-מלחמה אפילו אויב מען לייענט זיי ווי א קרימינאל-ראַמאַן, אפילו אויב מיר וויסן וואָס זיי האָבן באַטייט פאַר דעם יידישן חורבן. מיר געפינען זיך איצט ערב דעם פאַרמעסט צווישן צוויי גרויסמאַכטן, סאָויעט-רוסלאַנד און דאָס קאָמוניסטישע כינע. ביידע גרויסמאַכטן האָבן ריזיקע אַרמיען, ביידע באַוואַפנט ביז צו די ציין, ביידע פאַרזאָרגט מיט אַטאָמיש וואַפן, ביידע גרייט צו פאַרלירן מיליאָנען מענטשן. עס איז כמעט די אייגענע לאַגע ווי ס'איז געווען פאַר דער צווייטער וועלט-מלחמה, מיט דעם אונטערשייד, וואָס די כינעזער זענען ביי זיך „אין דער היים“ און די סאָויעט-רעגירונג מיינט, אַז זי איז אויך „ביי זיך אין דער היים“.

אויב עס וועט קומען צום פאַרמעסט וועט עס אָן שום צווייפל פירן צו אַ נייער וועלט-מלחמה, ניט יאָפּאָן און ניט די פאַראייניקטע שטאַטן וועלן קאָנען פאַרבלייבן נייטראַל און נאָר צוקוקן זיך צום שרעקלעכן בלוט-פאַרגיסן און ניט די נאַט"אָ וועט פאַרבלייבן אין אַ זייט. יידן זענען זיכער ניט קיין צד אין דעם אַזיאַטישן קאָנפליקט, אָבער מיר האָבן די דערפאַרונג פון די פריערדיקע מלחמות, אין וועלכע יידן האָבן ניט געהאַט קיין שום אינטערעס, אָבער געליטן און געבראַכט אָן אַ שיעור קרבנות.

עס איז שווער צו פאַרשטיין די נייע קאָמפּאַניע אין סאָויעט-רוסלאַנד קעגן די גרעסטע וויסנשאַפטס-לייט און גאַנץ באַזונדערס קעגן די רוסישע יידן. צו דעם „ענין סאַכאַראָו“ און דעם „ענין מעדוועדיעו“ קומט ווידער צו דער „ענין סאַלזשעניצין“ מיט נייע פּראָצעסן. מען פרעגט זיך צי דאָס משוגעת פון רוסישן רעזשים איז דער אָנהייב פון דעם פאַרמעסט מיט כינע? אַ גרויסע אויס-וואַנדערונג גייט איצט אָן פון דער אוקראַינע, וווּ מען גרייט זיך אויך צו אַ פאַרמעסט מיט דעם רוסישן, דאָס מאָל קאָמוניסטישן אימפעריאַליזם. סאָויעט-רוסלאַנד האָט אַלץ פאַרגעסן און גאַר ניט געלערנט פון דער פאַרגאַנגענהייט, וואָס איז גאַר ניט אַזוי ווייט פון אונדז, יעדער טאָג ברענגט נייע באַוויזן, אַז דער רוסישער קאָ-

מוניסטישער רעזשים איז דאָס אייגענע, אָדער כמעט דאָס אייגענע, וואָס דער דייטשער נאַצי־רעזשים האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט. די סאָויעט־רעגירונג מאַביליזירט קעגן זיך אליין אַלע אָפּאָזיציאַ־נעלע כוחות, אַזוי ווי זי וואַלט געוואַלט פּראַוואַצירן אַן אויפרייס אין לאַנד איידער עס קומט צום פאַרמעסט מיט דער פּרעמדער גרויסמאַכט.

פּאָליטיק און מיליטערישע סטראַטעגיע זענען צוויי פאַרשי־דענע עלעמענטן. דער פאַרנוך פון היטלערן צוזאַמענמישן די צוויי עלעמענטן האָט געפירט צו זיין שוידערלעכער מפּלה. איצט זעען מיר ווי די סאָויעט־רעגירונג באַנייט דעם אייגענעם פּאַטאַלן טעות. לויט דער נייער ליטעראַטור וועגן דער צווייטער וועלט־מלחמה האָבן היטלערס גענעראַלן פאַרשפּילט די מלחמה צוליב זייער איג־נאַראַנץ און פּאַלשע חשבונות. און זיי, די דייטשע גענעראַלן, זענען דאָך געווען באַרימט מיט זייערע גרויסע קענטענישן, איין ספּעציאַ־ליסט גרעסער פון דעם אַנדערן. חזרט זיך ניט ווידער איבער דאָס אייגענע אין רוסלאַנד היינט צו טאָג? קיין נאַט־אַַרמי וועט ניט קומען צו הילף, קיין אַמעריקאַנער אַרמי וועט ניט קומען און זי־כער ניט קיין יאַפּאַנישע אַרמי.

די דראַמע שפּילט זיך אָפּ פאַר די אויגן פון דער גאַנצער וועלט...

דער אַמעריקאַנער קאַרן, איינגעקויפט אין אַמעריקע אויף קרע־דיט, איז שוין אין סאָויעט־רוסלאַנד. מען האָט פאַרזאָרגט דאָס לאַנד מיט ברויט און מסתמא וועט קיין מאַסן־הונגער אין גרויסע טיילן פון לאַנד ניט זיין. יעדנפאַלס ניט אין גיכן און ניט מיט אַ מאַל. אָן נייע קרעדיטן וועט דער סאָויעטישער רעזשים סיי ווי סיי ניט קאָנען אויסקומען. דאָס אַמעריקאַנער יידנטום שטייט איצט פאַר דער אויפגאַבע אויפצונעמען דעם קאַמף קעגן דעם מערדערישן רעזשים. דאָס קאָן געטאָן ווערן נאָר מיט דער הילף פון דער גרוי־סער אַלגעמיינער עפנטלעכער מיינונג פון אַמעריקע און ניט אַלס אַ קאַמפּאַניע פון אַמעריקאַנער יידן קעגן דעם רוסישן פּאַלק. דאָס

וואָס איז געשען די לעצטע וואָכן אין סאָויעט־רוסלאַנד איז באַ־
קאַנט דער גאַנצער וועלט. עס איז איצט וויכטיק, אַז די אַלגעמיינע
רוסישע עפנטלעכע מיינונג זאָל זיך אָפגעבן אַ חשבון וועגן דער
אָפענער שיער ניט אָפיציעלער פּאָגראַם־פּראָפּאָגאַנדע פון דער סאָ־
ויעטישער אַדמיניסטראַציע און פּרעסע.

מענטשן מעגן שמייכלען אַדער לאַכן ווען זיי הערן רעדן וועגן
אַן עפנטלעכער מיינונג אין סאָויעט־רוסלאַנד. אַזאַ באַציאונג איז
פּאַלש. זי איז דערשטיקט און באַהערשט פונעם אָפיציעלן פּאַטריאַ־
טישן כּוּליגאַנזיזם. אָבער זי איז דאָ און וואַרט נאָר אויף דער שעה
פון באַפרייאונג. דעם גרויסן אינטערוויו, וואָס ברעזשניעוו האָט
געגעבן דעם קאַרעספּאָנדענט פון „לע מאַנד“ (פאַריז, דעם 29־טן
אויגוסט) מער ווי אויף אַ גאַנצער זייט, באַווייזט, אַז דער סאָויע־
טישער רעזשים געפינט זיך אין אַן אָפענעם קאַמף מיט דער אָפּאָ־
זיציע, וועלכע קאָן ניט און טאָר ניט אונטערגיין.

(„לעצטע נייעס“, דעם 11־טן סעפטעמבער 1973)

דער פראצעס אין רוסלאַנד

מיר מיינען ניט דעם פראצעס פון יאָקירן און קראַסינען. מיר מיינען אויך ניט די סאָויעטישע קאָמפּאַניע קעגן סאַכאַראָוון און סאַלזשעניצינען, מיט וועמען די סאָויעט־רעגירונג גרייט זיך אָפֿ־צורעכענען פאַר זייער אַטאַקע קעגן דעם היינטיקן סאָויעטישן רעזשים, און מיר מיינען אוודאי ניט די קלענערע פראַצעסן אין דער ריזיקער פראָווינץ פון דער רוסישער אימפעריע. די לאַקאַלע אַדמיניסטראַציע אין רוסלאַנד איז שטענדיק געווען אַ שטיק אַזיע אַדער אַפריקע.

מיר מיינען דעם גרויסן פראַצעס וואָס ווערט געפירט פאַר די אויגן פון דער גאַנצער וועלט, וווּ אויף דער באַשולדיקונגס־באַנק זיצט דער קרעמל און דער סאָויעטישער רעזשים, די אַלטע סטאַ־ליניסטן און די נייע, וואָס גרייטן זיך איבערצונעמען די מאַכט פון די אַלטע.

וואָס קומט פאַר אין היינטיקן רוסלאַנד? — מוז מען זיך פּרעגן. ווערט די רעאַקציע פאַרשפּרייט איבערן לאַנד, ווייל די אַמעריקאַנער קרעדיטן לאָזן אויף זיך וואַרטן, אַדער ווייל מען האָט זיי שוין באַקומען און מען דאַרף שוין מער ניט צווייפלען, אָז מען וועט זיי באַקומען?

אויסלענדישע קאַרעספּאַנדענטן מעלדן, אָז ברעזשניעוו איז אויפגעבראַכט, שרעקלעך אויפגעבראַכט צוליב דעם, וואָס דער אַמעריקאַנער קאַפיטאַליזם לאָזט זיך ניט גרינג מעלקן און שטעלט

„באדינגונגען“ פאַר יעדע פאַר הונדערט מיליאָן דאָלאַרן. ברעזש-ניעוו האָט געמיינט, אַז אויב ער וועט נאָכגעבן אין דעם ענין פון אַ קאָפּשטייער פון יידישע עמיגראַנטן, וועט אַלץ זיין אין אַרדענונג און עטלעכע מיליאַרדן דאָלאַרן וועלן באַלד אינוועסטירט ווערן אין סיביר, כדי צו פּראָפּיטירן פון די נאַטירלעכע אוצרות פון אַזיע. די אַפּאָזיציע פון די רוסישע וויסנשאַפּטסלייט אַפּעלירט צו דער וועלט ניט צוליב פּאַרלייכטערונגען פאַר דער יידישער עליה, נאָר צוליב צוימען די אינקוויזיציע פון דער געהיימער פּאַליציי. רוסלאַנד געפינט זיך היינט, אַזוי ווי אין 1917, ניט נאָר פאַר אַ מיליטערישער קאָנפּראָנטאַציע אין אַזיע, נאָר אויך ערב מעגלעכע ראַדיקאַלע איבערפּאַרמירונגען. דער דיקער באַנד פונעם פיזיקער מעדוועדיעוו איז פול מיט שרעקלעכע רעוועלאַציעס וועגן די פּאַר-ברעכנס פון דער געהיים-פּאַליציי. עס הערשט היינט ריינער סטאַ-ליניזם אין רוסלאַנד. קיין מענטש פילט זיך ניט זיכער. קיין מענטש, וואָס פּאַרלאַזט זיין היים, כדי צו גיין צו דער אַרבעט, איז ניט זיכער, אַז ער וועט קומען בשלום אַ היים. דער רעזשים איז פאַר-כאַפּט פון אַ ספּעציעלן מין משוגעת.

דער אַמעריקאַנער קאַפיטאַליזם, ווי יעדער אַנדערער קאַפי-טאַליזם, ספּעקולירט מיט אינוועסטירונגען וווּ עס זאָל ניט זיין — אין אַפּריקע, אין אַזיע, אפילו אין סאָויעט-רוסלאַנד, וווּ אַלע אינ-וועסטירונגען קאָנען אין איין שיינעם טאַג אַוועק מיטן רויך. קאַ-דאַפי, דער העלד פון ליביע, „נאַציאָנאַליזירט“ פּרעמדע אונטער-נעמונגען אין נאָמען פון נאַציאָנאַלן יושר, אָבער ער באַצאָלט פאַר דעם גערויבטן פאַרמעגן מיט אַנגעזאַמלטע געלטער. דער סאָויעט-רעזשים איז ניט אין שטאַנד אפילו דאָס צו טאָן. מיט די אַמערי-קאַנער געלטער וועט געשען דאָס, וואָס ס'איז געשען אין 1917 און 1918 מיט די פּראַנציפּיזישע געלטער בעתן רוסישן בירגער-קריג. דעמאָלט איז עס געווען מצד דעם פּראַנציפּיזישן ספּעקולאַנט אַ מין פּאַטריאַטישער זשעסט. מען קאָן זיך קוים פּאַרשטעלן, אַז דער אַמעריקאַנער ספּעקולאַנט זאָל באַגיין די אייגענע נאַרישקייט.

די סאָויעטישע רעגירונג און אפשר מער פון אַלע ברעזש-

ניעוו פאַרשטייט, אָז עס האַנדלט זיך איצט וועגן די עצם-יסודות פון רעזשים, וועגן באַפרייען רוסלאַנד פון דער פּאָליציי-דיקטאַ-טור, וועגן משוגעים-הייזער פאַר וויסנשאַפטסלייט און אַנדערש-דענקענדיקע מענטשן. עס איז דאָך גערעכט דער פּראַנציפּישער קאָמוניסט גאַראַדי, וועמען די פאַרטיי האָט אויסגעשלאָסן פון איר מיטגלידערשאַפט פאַר קריטיקירן דעם רעזשים, מיט זיין טענה, אַז סטאַליניזם האָט געהערשט די גאַנצע צייט און אַז עס איז ניטאָ קיין נעאַ-סטאַליניזם, ס'איז אַלץ דער אייגענער רעזשים.

צונעמענדיק ביי זשאַרעס מעדוועדיעוו די רוסיש-סאָויעטישע בירגערשאַפט, האָט דער קרעמל געטאָן אַ גרויסע טובה דער פּראַ-פּאָגאַנדע, וואָס ווערט איצט צעבלאָזן אין דער גאַנצער וועלט קעגן רוסלאַנד. מען מעג ספקן, צי דאָס וועט העלפן דעם קרעמל באַקו-מען אין אַמעריקע קרעדיטן און נייע אינוועסטירונגען אין פּלאַניר-טע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען.

דער פּראַצעס פון פּאַראַליזירן און פּאַרניכטן דעם רעזשים פון סטאַליניזם נעמט מער צייט ווי די פּראַצעסן פון דער ק. ג. ב. קעגן די ניט-געהאַרכיקע אַפּאָזיציאַנערן פון דעם רעזשים. די דיקטאַטור און אינקוועזיציע פון דער ראַמאַנאָוו-דינאַסטיע האָט געדויערט עטלעכע הונדערט יאָר. דאָס רוסישע פּאָלק און די אונט-טערגעדריקטע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן האָבן געליטן, אָבער אויס-געהאַלטן. דער לעניניסטיש-סטאַליניסטישער רעזשים דויערט שוין אויך מער פון אַ האַלב יאָרהונדערט. ווי לאַנג וועט אויסהאַלטן אַט דער רעזשים? ...

**
*

דער משפט פון יאָיקרן און קראַסינען איז אין דער אמתן אַ טייל פון דעם גרויסן פּראַצעס וואָס גייט אָן קעגן דעם רעזשים. דער קרעמל וויל באַווייזן, אַז ער שרעקט זיך ניט אָפּ פאַר דער אַפּאָזיציע פון דער וועלט קעגן זיין רעזשים, אַז סטאַליניזם איז דער יסוד פון דעם רעזשים און אויב סטאַלין האָט געקאָנט לאָזן דערשיסן יאָקירס פּאַטער, דעם יידישן גענעראַל יאָקיר, וועלכער

האַט געהאַט אַ גרויסן נאַמען אין דער רוסישער אַרמיי, זענען זיי, די תלמידים פון סטאַלינען, באַרעכטיקט צו באַטראַכטן זיין זון פאַר אַ פאַרברעכער. דער קרעמל האַט ניט מורא פאַר דעם יום-הדין און גרייט צו אַליין דעם באַשולדיקונגס-אַקט. דער פראַצעס קעגן די צוויי איז אפשר גאַר ניט אַזוי שלעכט. ער האַט געעפנט די אויגן די, וואָס האָבן ביז איצט ניט געוואָלט זען די ווירק-לעכקייט...

(„פרייע אַרבעטער שטימע“, נאָוועמבער 1973)

אן געוויסן און אן שאנד

עס האט, נאטירלעך, ניט קיין שום זין צו רעדן בכלל וועגן מלחמה און מלחמה-קרבות מיט דעם אפיציעלן סאָויעט-רוסלאַנד, בפרט נאָך מיט אַ קליקע אַלטע סטאַליניסטן. עס איז ניט קיין צייט פאַר טעאָרעטישע דיסקוסיעס וועגן סאָציאַליזם און באַלשע-וויוזם. די גרויסע מלחמה איז צוגעגרייט געוואָרן מיט דער הילף פון סאָויעט-רוסלאַנד און סאָויעטישע וואָפן. מען קאָן איצט רעדן נאָר וועגן פאַקטן, וועגן באַשטימטע פאַקטן, וועלכע סאָויעט-רוס-לאַנד אַליין קאָן ניט אַפלייקענען.

עס איז דאָ אין דער היינטיקער מלחמה אין גאַענטן מזרח עפעס ספעציעלעס, וואָס איז שווער צו פאַרשטיין, וואָס מען מוז אָבער אויסגעפינען און פאַרשטיין. עס זענען ניטאָ נאָך קיין דריי יאָר ווי מצרים האָט אויף דעם גראַבסטן אופן פאַרטריבן די סאָ-ויעטישע „טעכניקער“, ניט געבעטן זיי פאַרלאָזן דאָס לאַנד, נאָר פשוט אַרויסגעטריבן, אַנגעשפיגן זיי אין פנים און געהייסן פאַר-שווינדן תיכף ומיד. די „טעכניקער“, וואָס האָבן פריער געהאַט ערנסטע קאָנפליקטן מיט די מצרישע אַפיצירן און באַאַמטע האָבן געמוזט זיך אַפטראַגן מיט אַ מאַל, אָן שום פאַרזוך צו רעדן און וואַרטן ביז דער צאָרן פון סאַדאַט, דעם פרעזידענט פון מצרים, וועט פאַריבערגיין. אַ גאַנץ יאָר האָט געדויערט די „עוואַקואַציע“ פון די פאַרטריבענע רוסן. זיי האָבן דאָך „באַזעצט זיך“ אין מצרים אויף אַ לענגערער צייט מיט זייערע פרויען און קינדער, מיינענדיג, אַז זייער צייט-פאַרטרייב וועט דויערן אייביק.

דער צארן פון סאדאטן האט אבער זיך איינגעשטילט זייער גיך. מען האט אנגעהויבן צו האנדלען און פארהאנדלען. די סאווייע-טישע רעגירונג האט אפגעווישט דאס פנים און אנגעבאטן איר דינסט סיריע און איראק, צו צוויי לענדער, אין וועלכע דער נאמען אליין פון רוסלאנד רופט ארויס א ציטער פון האס. און די נייע פאר-האנדלונגען האבן געפירט צו א פארשטענדיקונג. דער הויפט-גע-ווינס פון די פארהאנדלונגען, ווי מיר זעען דאס איצט, איז פארט אריינגעפאלן מצרים. עס לאזט זיך דערווייל גארניט אפשאצן דעם ווערט פון דער מאדערנסטער אמוניציע אין געלט. ניט מצרים און ניט סיריע און ניט איראק וואלטן געקאנט חלומען וועגן קויפן און באצאלן די קאלאסאלע סומען פארן וואפן. דאס באצאלט רוס-לאנד אליין. סאווייע-רוסלאנד זוכט אומעטום געלט און קרעדיטן פאר די גראנדיעזע אינדוסטריעלע פראיעקטן, אבער דאס וואס מען האט יא, גייט אוועק אויף דער מלחמה פון די אראבער קעגן מדינת ישראל...

ווי קאן מען דאס אלץ פארשטיין ?

יא, מען קאן דאס פארשטיין אויב מען קען רוסלאנד אפילו נאר אויבערפלאכלעך. דער אלטער רוסישער רעזשים איז געווען ביז גאר ברוטאל און דעגענערירט. אבער ער האט פארט געהאט א געוויסע טראדיציע, ניט געוואלט עפנטלעך מאניפעסטירן זיין אזיא-טישן כאראקטער, געוואלט אויסזען ווי א רעזשים פון א קולטור-לאנד, א פרעמדע קולטור, אבער פארט א קולטור. דער נייער רע-זשים האט ניט קיין געוויסן און קיין שום קולטור. ער שעמט זיך ניט אפילו ווען דאס קולטורלאזע מצרים שפייט אים אין פנים אריין און ער גיט אים אוועק וואפן פאר הונדערטער מיליאן-נען דאלארן, זיין גאנץ פארמעגן, נאר כדי צו קאנען באפעסטיקן זיך ביים פערסישן גאלף.

דאס היינטיקע רוסלאנד, כלומרשט א פעדעראטיווע אימפעריע, אבער אין דער אמתן א דעספאטישע צוזאמענגעשטוקעוועטע מדינה אן שום טראדיציע, איז געגליכן צו דער אמאליקער עסטרייכיש-

אונגאַרישער אַפּאָסטאָלישער טאַפּל-מאַנאַרכיע. סאַוועט-רוסלאַנד איז געהאַסט פון אַלע אירע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, מער פון אַלץ פון אירע אוקראַינער — אַזוי ווי עסטרייך-אונגאַרן איז געווען מער פון אַלעם געהאַסט פון די טשעכן — און אויב עס קומט היינט צו אַ נייער וועלט-מלחמה, וועט פון דער היינטיקער קאַמוניסטיש-סטאַ-ליניסטישער אימפעריע זיכער פאַרבלייבן ניט מער פון דעם וואָס איז פאַרבליבן נאָך דער ערשטער וועלט-מלחמה פון עסטרייך-אונגאַרן. אַ קליין נעבעכדיק מלוכהלע ווי דאָס היינטיקע עסטרייך.

עס איז אינטערעסאַנט צו זען, אַז נאָכדעם ווי מצרים האָט אַרויסגעטריבן די רוסן, האָט זיך סאַוועט-רוסלאַנד ניט געשעמט צו אידענטיפיצירן זיך מיט סיריע און איראַק, וועלכע ווערן אפילו אין דער אַראַבישער וועלט באַטראַכט אַלס נעסטן פון דער ברור טאַלסטער רעאַקציע. עס איז אמת, אַז נאָר צווישן די מערדערס פון איראַק קאָן מען געפינען פאַרשווינען, וואָס מען קאָן פאַרגלייכן מיט אַ מערדער ווי סטאַלין. מאַרקסיוז אין איראַק! לעניניזם אין סיריע! און דאָס אַלץ נאָכדעם ווי סאַדאַט, דער פרעזידענט פון מצרים, האָט אָן שום צערעמאַניעס אַרויסגעטריבן די „מאַרקסיסטן“ און „לעניניסטן“. נאָר דערפאַר ווייל עס גייט אָן די מלחמה צווישן די יידן און די אַראַבער האָט מען גערעדט — און אַזוי ווייניק — וועגן דעם רוסישן פענאַמען. די מלחמה און די בלוט-פאַרגיסונג וועלן מסתמא אינגיכן זיך ענדיקן, אַבער דאָס רוסישע בייז-וונדער וועט פאַרבלייבן הונדערט יאָר אין זכרון.

די שרעקלעכע דראַמע האָט אויך אַ פאַזיטיוון עלעמענט. סאַ-וועט-רוסלאַנד האָט מיט אירע אויפטוען אַליין באַוויזן וואָס פאַר אַ ווערט עס האָבן אַלע רוסישע רייד וועגן שלום.

כלומרשט צופעליק דערמאַנען די נייעס-אַגענטורן די כמעט טעגלעכע פאַרגרעסערונג פון דעם סאַוועטישן ים-פלאַט אין מיט-לענדישן ים. און באַלד נאָכדעם קומען די אַמעריקאַנער מעל-דונגען וועגן זייער וויכטיקע פאַרגרעסערונגען פון דעם אַמע-ריקאַנער אַזוי-גערופענעם זעקסטן פלאַט. די דאָזיקע נייעס זענען

קורצע. אָבער זיי באַטייטן אפשר מער ווי אַלע נייעס פון דעם מצ' ריש-ישראלדיקן פראַנט. מיר ווילן זיך דאָ ניט אָפּשטעלן אויף די איינצלהייטן פון דעם סאָויעטישן שפּיל אין דעם מיטלענדישן ים. עס איז גענוג צו זאָגן, אַז דאָ וועט קומען אויך דער סוף צו דעם שפּיל, ווייל דער קרעמל מאַכט דאָ דעם גרעסטן טעות, מיט-נענדיק אַז דער באַספּאָרוס וועט שטענדיק זיין אַן אָפּענע טיר פאַר דעם שפּאַצירן פון דעם שוואַרצן ים אין מיטלענדישן ים אַהין און צוריק.

די היינטיקע געשעענישן אין נאַענטן מזרח זענען אַ פאַרשפּיל צו די קומענדיקע געשעענישן אין דעם מיטלענדישן ים. זיי, די קומענדיקע קאַמפּן אין דעם מיטלענדישן ים וועלן איבערשטייגן אַלץ וואָס מיר זעען היינט אין דעם נאַענטן מזרח. אַלע געלטער און קרעדיטן וואָס די סאָויעטישע רעגירונג זוכט אין אַמעריקע זענען אויסגעזעכנט אויף די קומענדיקע געשעענישן, וואָס מען פרוווט איצט צו פאַרשווייגן. אַלע אינטריגעס פון דער היינטיקער גאַליסטישער רעגירונג אין פראַנקרייך זענען פאַרבונדן מיט דעם וואָס דאָ וועט געשען. אין פראַנקרייך גופא גיט מען זיך אָפּ אַ דינ' וחשבון וועגן די געפערלעכע אינטריגעס. פאַמפּידו גרייט זיך צו אַ נייער באַגעגעניש מיט ברעזשניעוון, אָבער סיי אין באָן און סיי אין לאַנדאָן טרייסלט מען זיך אָפּ פון דער פראַנצויזישער דיפּלאַ-מאַטיע, אַן אויסגעשפּראַכן אַנטי-אַמעריקאַנער און פראַ-סאָויע-טישער. אַלע טריקן פון פאַמפּידו ווערן נאַכגעפּאַלגט מיט דער גרעסטער אויפּמערקזאַמקייט...

(„לעצטע נייעס“, דעם 12-טן דעצעמבער 1973)

רוסישע „מלחמה און שלום“

אין רוסלאַנד, ווי באַקאַנט, האָט מען זיך שטענדיק געצאָצקעט מיט טאַלסטאָ'ס באַרימטן ראַמאַן „מלחמה און שלום“. דאָס גרויסע מייסטער־ווערק איז אייגנטלעך אַ דאָקומענט, וואָס האָט פאַראייביקט דעם שאַנד־פּלעק אויפן נאָמען פון רוסלאַנדס אַלטן רעזשים. אויב נאָפּאלעאָן איז געווען אַ געפּערלעכער אַוואַנטוריסט און האָט אָנגעהויבן זיין קאַמפּאַניע קעגן רוסלאַנד ניט קוקנדיק אויף דעם אויפשטאַנד קעגן פּראַנקרייך אין אַקופּירטן שפּאַניע און איז שפּעטער ווי אַן אַוואַנטוריסט אַנטלאָפּן פון דער ברענענדיקער מאַסקווע, איז אַלעקסאַנדער דער ערשטער, דער קראַסאווייעץ און „באַפּרייער“ פון אייראָפּע געווען אויך ניט קיין קלענערער אַוואַנטוריסט, אַן אַקטיוו־באַטייליקטער אין דעם מאַרד פון זיין פּאַטער, פּאַוועל דער ערשטער, אַ גאַלאַנטער רוסיש־אַזיאַטישער מיסטיקער. זיין הויפּט־באַראַטער איז געווען אַ גענעראַל אַראַקטשעיעוו, ווע־מענס אידעאַל איז געווען פּאַרוואַנדלען גאַנץ רוסלאַנד אין אַ מי־ליטערישן לאַגער. דער באַפּרייער פון אייראָפּע האָט דאָס צוגע־גרייט דעם אויפשטאַנד פון די דעקאַבריסטן. ניקאָליי דער ערשטער האָט אַן שום צערעמאַניעס פאַרגאַסן פּעטערסבורג מיט טייכן בלוט.

דאָס איז אויך געווען דער אָנהייב פון דעם מאַרטירער־וועג פון דעם רוסישן יידנטום, אַ וועג אַן אַ סוף. די ערשטע „פּאַלאַ־זשעניע אַ יעוורעיאַך“ (דער סטאַטוס פון די יידן) איז געווען אין די צייטן פון דעם צאַר אַלעקסאַנדער דעם ערשטן, אויב איך מאַך ניט קיין טעות, אין 1804. נאָך דעם אויפשטאַנד פון די דעקאַ־

בריסטן האָט זיך צעשפּילט די אַזיאַטסקע פּאַנטאַזיע פּון ניקאַליי
דעם ערשטן און זיינע קליקעס. יידן האָבן דערפּילט די גרויזאַמ־
קייט פּון די מאַנגאָלישע באַרבאַרן אין איראַפּעאַישע קליידער... ני־
קאַלאַיעוושטינע...!

*
*

יאָ, דאָס איז שוין הונדערט מאל געזאָגט געוואָרן און ווידער
און ווידער איבערגעזחזרט געוואָרן, אָבער מען קאָן ניט אויפהערן.
די היינטיקע מלחמה אין נאַענטן מזרח איז אַ מלחמה פּון רוסלאַנד
קעגן דעם יידנטום, ניט נאָר קעגן מדינת ישראל, נאָר קעגן דעם
יידנטום. מען ליענט די צייטונגען, מען הערט דעם ראַדיאָ, מען
קוקט אין טעלעוויזיע, אָבער איך זע זיך פנים אל פנים מיט דעם
אינגעבויענעם מאַקסיס גאַרקי, וועלכער זאָגט מיר, — אַ קורצע
צייט פאַר זיין טויט, — מיט אַ געבראַכענער שטימע: „אונדזער
פּאָלק האָט ניט קיין געוויסן“...

ניט מער און ניט ווייניקער. די ראַמאַנאָו־דינאַסטיע האָט
דערצויגן דאָס פּאָלק און געמאַכט עס פאַר באַרבאַרן.

אויב מדינת ישראל זאל עקסיסטירן מוזן יידן ווי עס איז
מאָכן שלום מיט די אַראַבער, ניט דריי און ניט דרייצן מיליאָנען
יידן וועלן קאָנען פירן אייביק אַ מלחמה קעגן הונדערט מיליאָן מח־
מדאַנער. וואָס די היימישע סטראַטעגן זאָלן ניט זאָגן וועט אַלץ
זיין פּאָלש און ניט רעאַליסטיש, אויב מען וועט נישט געפינען
קיין וועג צו אַ סטאַבילן שלום מיט די אַראַבער, זיי, די אַראַבער,
האָבן איצט באַקומען אַ נייע לעקציע און וועלן זיין געצווונגען
איינגיין אויף קאַמפּראַמיסן. דאָ איז ניטאָ קיין אויסוועג ניט פאַר
די יידן און ניט פאַר די אַראַבער, אַ פאַרשטענדיקונג צווישן ביידע
צדדים אין אַ „קאָנדיציאָ סינע קוואַ נאָן“. עס מוז קומען צו אַ פאַר־
שטענדיקונג.

אָבער אַ פאַרשטענדיקונג מיט איוואָן איוואָנאָויטש איז ניט
מעגלעך. אַזוי לאַנג ווי דער היינטיקער רעזשים וועט הערשן אין
סאָויעט־רוסלאַנד, עס איז נישט קיין פּראַגע צי ברעזשניעוו האַלט

אָדער האַלט ניט זיין וואָרט. ברעזשניעוו אַליין איז אין אַ קלעם און קאָן פאַרשווינדן אַ ליאָדע טאָג. עס איז אַ פראַגע פון דעם מער-דערישן רעזשים וווּ אַ גרעטשקאַ, דער שעף פון קריגס-מיניסטער-ריום, פאַקטיש דער שעף פון דער גאַנצער סאָויעטישער אַרמיי, האָט מער צו זאָגן ווי ברעזשניעוו, קאַסיגין און פּאָדגאָרני צוזאַמענגענומען.

דאָס וואָס איז געשען בשעת דער ערשטער וועלט-מלחמה, דאָס וואָס איז געשען מיטן רוסישן יידנטום בשעת דער צווייטער וועלט-מלחמה און בשעת דער הערשאַפט פון סטאַלינען, גאַנץ באַזונדערס דאָס וואָס איז איצט געשען בשעת דער עגיפטיש-סירישער מלחמה קעגן מדינת ישראל איז גענוג כדי צו קומען צום אויספיר, אַז מיר שטייען פאַר אַ קאַמף פאַר אונדזער עקסיסטענץ און אַז מיר האָבן צו טאָן מיט אַ רעזשים פון מאָרד און גזילה.

מיר קאָנען זיך דאָ ניט אָפּשטעלן אויף דעם גאַנצן פלאַנטער פון דער סאָויעטישער אויסערן-פּאָליטיק, פון וועלכער די פאַ-ליטיק אין נאַענטן מזרח איז נאָר אַ טייל. מיר רעדן נאָר וועגן יידישע אינטערעסן, ווייל זיי ווערן דירעקט באַדראַט פון דעם רוסישן שאַנטאַזש און פון דער רוסישער עקספּאַנסיע אין אַלע ריכטונגען. פאַר רוסלאַנד זענען שוין ניט גענוג צוויי פראַנטן, זיי גרייטן שוין דעם פראַנט אין מיטלענדישן ים און אין דעם אינ-דישן אַקעאַן. זיי פירן אינטריגעס מיט פראַנקרייך, מיט די אַפרי-קאַנישע לענדער, מיט אַלערליי קאַמפלירטע, האַלב-אָדער דריי-פערטל קאַמוניסטישע אַרגאַניזאַציעס — דאָס אַלץ זייענדיק אי-בערצייגט, אַז קיינער ווייסט ניט פון זייער שפּיל און קיינער זאַר-שטייט ניט זייערע כוונות.

די געשיכטע אָבער האָט איר אייגענע לאַגיק. די געשיכטע לאַזט זיך ניט פאַרפירן. דער שאַס אין סאַראיעוואַ האָט געפירט צום פולשטענדיקן צוזאַמענברוך פון דער עסטרייך-אונגאַרישער אימפעריע. די אַלטע אַטאַמאַנישע אימפעריע איז זיך צעפאַלן בשעת דער ערשטער וועלט-מלחמה נאָך איר שפּילן זיך מיט איר

דייטשער ווילהעלמינישער פריינדשאפט. אויך סאוועט־רוסלאַנד
וועט טייער באַצאָלן פאַר איר פּאָליטיק.

דאָס איז ניט קיין טרייסט פאַר אונדז און אויך ניט קיין דורשט
נאָך נקמה. מיר וועלן דערוואַרטן דעם משפט פון דער געשיכטע...

פ. ס.

ווען די שורות זענען געשריבן געוואָרן האָט די פּראַנציזישע
רעגירונג געלאָזט וויסן, אַז פּרעזידענט פּאַמפּידו, דער קליינער
דע גאַל וואָס וויל נאַכמאַכן דעם גרויסן דע גאַל, האָט אַרויסגע-
שיקט בריוו צו אַכט רעגירונגען מיט דעם פּאַרשלאַג צו פּאַראַיי-
ניקן זיך און צוזאַמען רעאַגירן אויף דער אַמעריקאַנער־רוסישער
אַקציע אין נאַענטן מזרח. דער בריוו פון פּאַמפּידו איז לעכערלעך
און פּראָוואַקאַטיוו. פּאַמפּידו וואָלט שוין געדאַרפט וויסן, אַז זיין
פּאָליטישער פּרעסטיזש איז אונטער גול און אַלע ווייסן, אַז פּראַנק-
רייך האָט שוין „רעאַגירט“. וואָס וויל אייגנטלעך פּאַמפּידו: זוכט
ער מער שטאַף פאַר זיינע אינטריגעס אָדער מער פּרעסטיזש פאַר
זיך און פּראַנקרייך גופּא?

דער בריוו פון פּאַמפּידו האָט ניט קיין גרעסערן ווערט, ווי
דאָס פּאַפּיר אויף וועלכן ער איז געשריבן געוואָרן...

(„לעצטע נייעס“, דעם 9טן נאָוועמבער 1973)

דער פראוואקאטאר

דאס מיאוסע ווארט „פראוואקאטאר“ האט באקומען אינטער-נאציאנאלע פאפולאריטעט הויפטזאכלעך א דאנק די רוסישע רעוואלוציאנערע באוועגונגען. א גרויסער „סטאר“ איז געווען דער בארימטער נעטשאיעוו, וועלכער האט אנגעהויבן זיין קאריערע פון א רעוואלוציאנער אלס גוטער פריינד, שיעור, שיעור, שיעור ניט אלס אינטימער פריינד פון באקונין, דעם אנארכיסט און קעמפער אויף באריקאדן. דער האלב-משוגענער חברה-מאן איז געווען פעאיק צו באגיין יעדעס פארברעכן און איז באגאנגען שרעקלעכע פארברעכנס — אלץ צוליב זיין רעוואלוציאנערן אידעאליזם און באקונין האט שפעטער אפגעטרייסלט זיך פון אים — צו שפעט.

צום באדויערן, זענען צווישן די רוסישע רעוואלוציאנערן די פראוואקאטארן געווען אויך יידן. דער מערדער פון דעם פרעמיער-מיניסטער סטאליפין איז געווען דער ייד באגראוו, וועלכער איז געווען א סאציאל-רעוואלוציאנער און גלייכצייטיק אן אגענט פון דער געהימער פאליציי. ער האט דערשאסן סטאליפיןען אין דער אפערע פון קיעוו פאר די אויגן פון ניקאליי דעם צווייטן.

דער גרעסטער פון די רעוואלוציאנערע פראוואקאטארן איז געווען דער ייד אזעף, וועלכער איז געווען דער העכסטער שעף פון דער „באוויקע“ פון די סאציאל-רעוואלוציאנערן און גלייכ-צייטיק אן אגענט פון דער אכראנע. ער האט אומגעבראכט אלס אגענט א סך רעוואלוציאנערן, אבער דערפאר ארגאניזירט דעם מארד פון גרויספירשט סערגיי אלעקסאנדראוויטש, דעם גענעראל-

גובערנאטאר פון מאסקווע, א ווילדע בעסטיע און א בלוטיקער שונא ישראל. א באמבע, געווארפן פון קאליסעס האט אים צעריסן אויף שטיקער.

אז אזעף איז געווען אן אגענט-פראוואקאטאר האט באשטע-טיקט דער דירעקטאר פון פאליציי-דעפארטאמענט לאפוכין אין א שמועס מיט דעם באקאנטן היסטאריקער פון די רוסישע רעווא-לוציאנערע באוועגונגען בורצעוו. עס האט דעמאלט געמאכט א גע-וואלדיקן רושם אין רוסלאנד און אין אלע צענטערן פון דער וועלט. איך וואלט באגאנגען א גרויסע זינד אויב רעדנדיק וועגן די רוסישע רעוואלוציאנערע פראוואקאטארן, וואלט איך ניט דער-מאנט דא מאלינאווסקי, דעם פערזענלעכן פארטרויאונגס-מאן פון וולאדימיר איליטש לענין. איך האב געהאט דעם זכות צו זען אים יארנאלנג אזוי גוט ווי יעדן טאג ווען ער איז געווען א דעפוטאט אין דער לעצטער דומע און דער פירער פון א צענדלינג באלשע-וויקעס, זייענדיק אן אגענט פון דער אכראנע, דאס הייסט, א בא-צאלטער פראוואקאטאר.

עס זענען אוועק איבער זעכציק יאר! זינט דעם טאג ווען ראדזיאנקא, דער פרעזידענט פון דער דומע, האט איבערגעריסן די נאכמיטאג-זיצונג און גערופן צו זיך אין קאבינעט דעם סע-ניארן-קאנווענט, דאס הייסט, פארטרעטער פון אלע פארטיי-גרופ-פירונגען, כדי זיי לאזן צו וויסן, אז ער האט באקומען אן אפיציעלע באשטעטיקונג, אז מאלינאווסקי איז אן אגענט פון דער אכראנע, א פראוואקאטאר. זיינע „רעדעס“ זייער רעוואלוציאנערע, פלעגט מען שרייבן פאר אים אין דעם פאליציי-דעפארטאמענט. ווי נאר ער פלעגט זיי איבערלייענען פון דער טריבונע, איז ער באלד גע-קומען צו לויפן אין דער פרעסע-לאזשע און פארגעשלאגן זיין סחורה וואס קיין מענטש האט ניט געוואלט צורירן זיך צו איר. איך געדענק דעם טאג, אזוי ווי דאס וואלט געשען ערשט נעכטן. מאלינאווסקי איז אנטלאפן דעם אייגענעם טאג, אבער געקומען צוריק ווען די באלשעוויקעס האבן איבערגענומען די מאכט. מען האט אים געמשפט — אין אנוועזנהייט פון לענין — און דערשאסן...

איך דערצייל דאָס אַלץ ניט כדי די לייענער זאָלן געניסן פון דעם קרימינאַל־ראַמאַן, נאָר כדי יידן זאָלן פאַרשטיין די סובסטאַנץ פון דער רוסישער נשמה, די אַזוי פיל באַזונדערע רוסישע „דוּשא“ די דאָזיקע „דוּשא“ איז אויף אַלץ פעאיק. זי קאָן אין דער אייגענער צייט זוכן קרעדיטן און האַנדלס־פּריווילעגיעס און געהיים באַוואַג־פענען די אַראַבישע לענדער און פּראַוואַצירן אַ מלחמה, מען מוז דאָך זיך פּרעגן ווי אַזוי איז אַזאַ קאַמבינאַציע מעגלעך ?

אַבער ווען לענין האָט געקאָנט האַבן אַ פאַרשטענדיקונג מיט דעם דייטשן גענעראַל־שטאַב בשעת דייטשלאַנד האָט פּאַגראַמירט רוסלאַנד, פאַרוואָס האָט מאַלינאָוסקי נישט געקאָנט זיין אַ באַלשע־וויסטישער דעפּוטאַט און גלייכצייטיק אַן אַגענט פון דער אַכראַנע און אַ פּראַוואַקאָטאָר ? אויסלענדער, וואָס האַבן ניט געלעבט אין רוסלאַנד, זאָגן זיך אָפּ צו גלייבן, אַז דאָס איז אמת וואָס מען דער־ציילט.

בשעת ברעזשניעווי איז געווען אין וואַשינגטאָן און געפּרעדיקט „דעטאַנט“, דאָס הייסט, „לאַמיר זיך איבערבעטן“, איז קאָסיגין געפּלויגן אין די אַראַבישע לענדער און זיך באַראַטן ווי אַזוי אַמ־בעסטן צו איבערראַשן די יידעלעך, אַבער אַזוי איבערראַשן זיי, אַז זיי זאָלן שוין קיין מאָל ניט קאָנען קומען צו זיך. ווען מען האָט זיי געכאַפט די גנבים בשעת דער גניבה האָט דער אייגענער ברעזשניעווי געדראָט, אַז ער וועט „פּאַרניכטן“ מדינת ישראל, ניט מער און ניט ווייניקער. און אַלץ גייט ביי זיי צוזאַמען: מיטלענ־דישער ים, אינדישער אַקעאַן, קורילן־אינדזלען, מאַנגאָליע, פּראַג, בודאַפעשט, נאַרוועגישע באַזעס, וואָס איר ווילט...

מען וויל פאַרשטיין, אַבער עס איז שווער צו באַנעמען פּסי־כאַלאַגיש דעם רוסישן פענאַמען. די אַוואַנטורע אין נאַענטן מזרח איז נאָך ניט פאַרענדיקט און שוין גרייט מען זיך צו אַ נייער אַוואַנטורע.

עס ווערט זייער ווייניק געשריבן וועגן דעם וואָס עס האָט זיך אָפּגעשפּילט אין דער נאַכט פון 25־טן אַקטאָבער ווען פּרעזי־

דענט ניקסאָן האָט דעקלאַרירט כמעט קריגס־צושטאַנד פון אַלע אַמעריקאַנער מיליטערישע כוחות. דאָס איז געווען נאָכדעם ווי ער האָט באַקומען פון ברעזשניעוון אַ גראַביאַנסקע דראָאונג, אַז ער איז גרייט צו מאַרשירן מיט פאַראַשוטיסטן און פאַרניכטן ישראל. ווען אַלע איינצלעהייטן וועלן ווערן באַקאַנט וועט מען וויסן, אַז מיר זענען געווען ערב אַ מלחמה צווישן אַמעריקע און סאָויעט־רוס־לאַנד, אפשר נאָר פינף מינוטן פאַר דער מלחמה...

וואָס דער קרעמל האָט זיך אין יענע טעג דערלויבט קאָן מען דערקלערן נאָר מיט דער מענטאַליטעט פון פראָוואַקאַטאָרן. „אָזוי איז עס שטענדיק געווען — אָזוי וועט עס שטענדיק זיין“ — דאָס איז אַ כלל וואָס ניט קיין אַנדערער ווי סטאַליפּין האָט דע־קלאַרירט. אַ שעה נאָכדעם ווי ניקאָליי דער צווייטער האָט זיך געלאָזט איבעררעדן פון דעם קריגס־מיניסטער סוכאַמלינאָו און האָט אונטערגעשריבן דעם דעקרעט וועגן אַן אַלגעמיינער מאַבי־ליזאַציע — פאַר דער ערשטער וועלט־מלחמה — האָט ער געהייסן אַפּשטעלן די מאַביליזאַציע, אָבער עס איז געווען צו שפּעט. ער האָט געוואוסט, אַז ער האָט אונטערגעשריבן זיין טויט־אַדער זיין זעלבסטמאָרד־אורטייל. דאָס אייגענע האָט זיך איצט אַפּגעשפּילט אין דעם קרעמל, ווען ברעזשניעווי האָט באַפוילן צו מאַביליזירן די פאַראַשוטיסטן. ער וועט איצט האָבן צו „זינגען און צו זאָגן“. ניט נאָר יידן ווייסן, נאָר אַלע ווייסן, אַז דער אינטערנאַציאָנאַלער שלום־קאָנגרעס אין מאַסקווע איז געווען ניט מער ווי אַ מאַסקאַראַד און אַז אַלץ ווערט געטאַן כדי צו פאַרשלייערן די צוגרייטונג צו אַ גרויסן פּאָגראַם.

אין דעם פאַרזען בלאַט „לע מאַנד“ (פון 3־טן נאַוועמבער) איז דערשינען אויף דער ערשטער און דריטער זייט אַ סענסאַציע־נעלער אַרטיקל אונטער דעם טיטל: „וואָס איז געשען דעם 25־טן אַקטאָבער?“ דער אַרטיקל דערציילט אויספירלעך וועגן די רוי־סישע צוגרייטונגען צו אַ גרויסער מלחמה. פון דעם אַרטיקל פאַר־שטייט מען, אַז דער מחבר ווייסט אַ סך מער ווי ער דערציילט. דער אַרטיקל באַווייזט, דרך אגב, אַז די פראַנצויזישע עפנטלעכע מיינונג

לאַזט זיך ניט פאַרפירן פון דער פראַרוסישער און פראַאַראַבישער
פאָליטיק פון דער פראַנציזישער רעגירונג. פראַנקרייך איז היינט
אין די הענט פון אַ גאַליסטישער רעגירונג, וועלכע רעכנט זיך
ניט מיט דער עפנטלעכער מיינונג פונעם לאַנד, אָבער דאָס איז,
ווי געזאָגט, אַ קאָפיטל פאַר זיך.

אין צענטער פון דער אויפמערקזאמקייט פאַרבלייבט דער
מאַסקווער קרעמל און זיינע מושלים...

(„לעצטע נייעס“, דעם 23-טן נאָוועמבער 1973)

רוסלאַנד אויפן וואַסער!

ס'איז געשען אין סאָויעט־רוסלאַנד דאָס אייגענע וואָס איז געשען אין זיין צייט מיט דייטשלאַנד, בשעת דאָס לאַנד איז געווען אונטער דער הערשאַפט פון ווילהעלם דעם צווייטן. אויף אַלע ימים איז דעמאָלט גרויסברייטאָניע געווען די דאָמינירנדיקע ים־מאַכט און עס איז געווען אוממעגלעך פאַרצושטעלן זיך, אַז וועלכע ס'איז אַנדערע גרויסמאַכט וועט פרווון צו בויען אַ קאָנקורירנדיקן ים־פלאַט און אויפטרעטן ווי אַ וועלטמאַכט. אָבער ווילהעלם דער צווייטער האָט זיך אָפגעזאָגט פון אַ פאַרשטענדיקונג מיט ענגלאַנד און האָט אָנגעשריבן אויף אַ ראַפאָרט וועגן דעם פאַרשלאַג פונעם קעניג עדואַרד דער זיבעטער, אַז „מיר נעמען ניט קיין מתנות פון ענגלישע הענט“.

דער ענגלישער אַנבאַט איז אָפגעוואָרפן געוואָרן און די קליקע פונעם דייטשן אַדמיראַל טירפּיץ האָט זיך גענומען בויען דעם נייעם דייטשן פלאַט. דער קייזער האָט פראַקלאַמירט, אַז „די צוקונפט פון דייטשלאַנד איז אויף דעם וואַסער“. צו די נאַענטע פריינד פונעם קייזער האָט געהערט אויך דער ייד באַלין, דער בויער און דער שעף פון דער האַמבורג — אַמעריקע ליניע. ווען דער דייטשער ים־פלאַט איז געשלאָגן געוואָרן אין דער שלאַכט ביי יוטלאַנד און דייטשלאַנד האָט פאַרלוירן די מלחמה צוזאַמען מיט די רעשטלעך פון דעם נייעם פלאַט, האָט באַלין געליטן פון אַ שרעקלעכן עגמת־נפש און האָט זיך דערשאַסן...

סאָויעט־רוסלאַנד קאָן ניט פאַרטראַגן, אַז אַמעריקע איז היינט

די גרעסטע מאַכט אויף די ימ'ען. סאָויעט־רוסלאַנד בויט אַזעלכע שיפן, קריגס־שיפן, און ספעציעל אונטער־וואַסער־שיפלעך, באַ־וואַפנט מיט אָפענסיווע אַטאָמישע מכשירים. סאָויעט־רוסלאַנד זוכט אַמעריקאַנער קרעדיטן און בכלל הילף פון אַמעריקע, כדי צו קאַנען שלאָגן אַמעריקע. אין אַלע ימ'ען געפינען זיך אָפּענע אַדער געהיימע רוסישע ים־באַזעס. אין אינדישן אַקעאַן, ניט ווייט פון כינע, אין מיטלענדישן ים, אין מורמאַנסק, ניט ווייט פון נאַרוועגן, אין צפון־ים, ניט ווייט פון ענגלאַנד.

עס פעלט נאָר דאָס פּראַקלאַמירן פון דעם כלל:

— רוסלאַנדס צוקונפט ליגט אויף דעם וואַסער!...

עס זענען אַוועק זיבעציק יאָר זינט רוסלאַנד האָט בשעת דער מלחמה מיט יאַפּאַן געשיקט אַ ריזיקע עסקאַדרע אין דעם ווייטן מזרח אונטער דער קאָמאַנדע פון צוויי אַדמיראַלן ראַזשידעסטויענסקי און נעבאָגאַטאַוו. עס איז פאַרגעקומען די באַרימטע שלאַכט ביי די ברעגן פון יאַפּאַן, באַקאַנט אונטער דעם נאָמען די שלאַכט ביי צוסימאַ. די רוסישע עסקאַדרע איז באַגעגנט געוואָרן פון די יאַפּאַ־נער אונטער דער פירערשאַפט פון אַדמיראַל טאַגאַ און איז בוכ־שטעבלעך אין גאַנצן פאַרניכטעט געוואָרן. עס איז ניט געווען קיין שלאַכט, עס איז געווען איין גרויסער פאַגראַם. די גאַנצע וועלט האָט מיט שפּאַנונג נאַכגעפּאַלגט די לאַנגע רייזע פון דער ריזיקער רוסישער עסקאַדרע און איז דערשיטערט געוואָרן באַקומענדיק די נייצע וועגן איר פאַרניכטונג. די רוסישע שיפן זענען איינע נאָך דער אַנדערער דערטרונקען געוואָרן אָן שום שאַנסן צו ראַטעווען אַ טייל פון דער עסקאַדרע.

רוסלאַנד האָט געהאַט אין זינען „אַפּצורעכענען זיך“ מיט די יאַפּאַנער פאַר דעם אויפרייס פון דער גרעסטער און מאַדערנסטער שיף „פעטראַפּאַלאָוסק“ אין פאַרט־אַרטור. די שיף איז אויפגע־ריסן געוואָרן, ווען דער בויער פון דער שיף אַדמיראַל מאַקאַראַוו, אַ באַרימטער אַדמיראַל, האָט געטרונקען אַ טיי מיט אַ וויכטיקן גאַסט, דעם גרויסן קינסטלער ווערעשטשאַגין, באַרימט אויך מיט

דער זעלטענער סעריע בילדער „נאפאלעאָנס מאַרש אין רוסלאַנד.“ אַלץ וואָס די רוסישע אַרמיי אין ספּעציעל דער רוסישער פּלאַט, האָבן אַנטערגענומען איז געווען פאַרמשפּט צו אַ פּולשטענדיקער פּאַרניכטונג. עס איז געווען צום ערשטן מאל, אַז יאַפּאַן האָט מאַ-ניפעסטירט איר אויסערגעוויינטלעכע מאַכט און רוסלאַנד האָט געליטן איין מפּלה נאָך דער אַנדערער. די אָפּגעשטאַנענקייט פון דער רוסישער מאַכט, די אומפּעאיקייט צו אַ גרויסן פאַרמעסט זענען געווען קלאַר. היינט פּראַקלאַמירט סאַויעט-רוסלאַנד איר פּרע-טענזיע צו ווערן די גרעסטע ים-מאַכט אויף דער וועלט. .

אמת, אַ סך זאַכן האָבן זיך געענדערט אין פאַרלויף פון די זיבעציק יאָר, אַ היפש ביסל מלחמות זענען אויסגעקעמפט געוואָרן און געוואַלדיק גרויסע אַנשטרענגונגען אויף דעם געביט פון דער אַרמיי זענען געמאַכט געוואָרן. פון דעסטוועגן קאָן מען ניט פאַר-געסן די גרויסע הילף פון רוסלאַנדס פאַרבינדעטע בשעת דער צווייטער וועלט-מלחמה. אפילו אויב רוסלאַנד האָט זיך שטאַרק געענדערט און די רוסישע מאַכט איז אויסגעוואַקסן, איז עס צווייפּל-האַפּט, צי די רוסישע מאַרינע איז אין שטאַנד צו „דאַמינירן די ים“.

די פאַרגרעסערטע רוסישע באַוואַפענונג, צי זי דערגרייכט דעם צוועק וואָס דער נייער רעזשים אין דעם נייעם רוסלאַנד האָט זיך געשטעלט אָדער ניט, רופּט אַרויס אַ גרויסע אומרו אין דער אויסנוועלט, הויפּטזאַכלעך ווייל אין דער אייגענער צייט איז סאַ-ויעט-רוסלאַנד באַטייליקט אין די אַנטוואַפענונגס-פאַרהאַנדלונגען.

מיר האָבן גערעדט פּריער וועגן דער רוסיש-יאַפּאַנער מלחמה. דאַרפן מיר אויך געדענקען, אַז באַלד נאָך יענער מפּלה איז אויס-געבראַכן אַ סעריע פון גרויסע פּאַגראַמען אויף יידן. עס איז געווען דער אָנהייב פון דער ערשטער רוסישער רעוואַלוציע. די רעגירונג האָט געגלייבט, אַז זי וועט דערטרינקען אין יידישן בלוט דעם דראַנג פון דעם פּאָלק צו פּרייהייט. די פּאַגראַמען פון 1905 זענען געווען דער אַנזאָג פון אַ גרויסער איבערקערעניש נאָך די מפּלות

אין ווייטן מזרח פון אזיע. פון יענער צייט און ביז צום היינטיקן
טאָג גייט אָן צוזאַמען מיט אַ מאָביליזאַציע און צוגרייטונגען צו אַ
נייער מלחמה אַ פּאָגראַם־באַוועגונג קעגן יידן. עס איז ניטאָ קיין
שום צוזאַמענהאַנג צווישן די צוויי געשעענישן, אָבער אַזוי איז דאָס
שטענדיק געווען אין רוסלאַנד...

א י נ ה א ל ט :

דייט	
9	וועלט-פאליטיק
23	דער נייער וועלטקריזיס
28	א נייע יאלטא?
32	דריי געשעענישן אין איין וואך
36	נעא-גאליזם און פאן-אראביזם
40	אמעריקע און אייראפע
46	דייטשלאַנדס רענעסאַנס
50	נאָענטער אָדער אַזיאַטישער מזרח
55	מיטלענדישער ים
58	אוניווערסאַלע האַרמאָניע
62	כינע — די גרויסמאַכט
66	נאַצי-קאָמוניזם, מזרח-דייטשלאַנד, קרעמל
70	פאָרן אָדער נישט פאָרן
74	אמעריקע קאנטראַ אייראָפע
77	אָפענע רייד
81	דער מאַרש פון איסלאַם
86	פוילן — יידנריין
92	אַלאַרם פון דרום-אַמעריקע
96	אַמעריקאַניזם און רוסיפיקאַציע
102	דאָס אַלטע עסטרייך און דאָס נייע
107	די דריטע וועלט-מלחמה

	צווייטער טייל :
113	טאָויעט־רוסלאַנד און די יידן
115	די צוקונפט פון רוסלאַנד
120	די אומפאַרמיידלעכע מלחמה
125	דער פראַצעס אין מאַסקווע
129	סאַלזשעניצין אַ סימבאָל
134	דאָס געשפענסט פון „אויגוסט 1914“
139	נקמה פון באַרבארן
143	„אַ בירגערקריג אין סאָויעטנלאַנד“
148	סאָויעטיש־אַראַבישער פראַנט
152	צוזאַמענטרעף אין מאַסקווע
158	קאָמוניסטן בונטעווען זיך
166	מלחמה צוליב אַקאַדעמיקערס
170	רוסיש־אויסלענדישע פּאָליטיק
175	נאָך פּופּזיק יאָר קאָמוניזם
179	ברעזשניעווס אַמעריקע־פּאָליטיק
182	פּאַנאַטישער אַנטי־סאָויעטיזם
186	פּאָליטיק און סטראַטעגיע
191	דער פראַצעס אין רוסלאַנד
195	אַן געוויסן און אַן שאַנד
199	רוסישע „מלחמה און שלום“
203	דער פּראָוואַקאַטאָר
208	רוסלאַנד אויפן וואַסער

ווערק פון וולאדימיר גראַסמאַן

י י ד י ש

געאַרג בראַנדעס און פעטער קראַפּאַטקין
אַמאַל און היינט
מענטשן און פראַבלעמען
וועלטיידיגטום אין דער וועלטי־פּאַליטיק

ע נ ג ל י ש

פאַן־דזשערמאַניק וועב (פאַן־גערמאַניזם)
די פּאַל איז קאַלינג (די ערד רופט)
דריי בענדער קאַנעדיען דזשאַיש ייִרבוק
(קאַנאַדער ייִדיש יאַרבוך)

ד ע נ י ש

קאַזאַקלאַנד
דע גאַמלע רוסלאַנד אָ דע נייע
(דאַס אַלטע רוסלאַנד און דאַס נייע)
פאַריז (געקרוינט מיט אַ פּרייז)
קאַרסווייען (אויפן קרייצוועג), דראַמע.

צוגעגרייט צום דרוקן:

„אַרט“ — אינטערנאַציאָנאַל
„אַרט“ אין שוועדן

*achevé d'imprimer
le 25 juin 1974 sur les
presses de l'imprimerie
« Les Editions Polyglottes »
232, rue de Charenton,
Paris-12e*

VLADIMIR GROSSMAN

Dans
un Monde Nouveau

Éditions Polyglottes
Paris 1974